B/716.

A KÚRIA ELNÖKE

2018. El. II. A. 20. szám

A Kúria elnökének országgyűlési beszámolója a Kúria 2017. évi tevékenységéről a jogegység biztosítása és az önkormányzati normakontroll körében

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés 3

1.1. A Kúria feladatai 3
1.2. A Kúria 2017. évi szakmai célkitűzései és megvalósulásuk 4
2. A bírósági jogalkalmazás egysége érdekében kifejtett tevékenység a 2017. évben 10

2.1. A Kúria Teljes Ülése 10
2.2. Kollégiumi ülések és szakmai tanácskozások 12
2.2.1. A Büntető Kollégium kollégiumi ülései és szakmai tanácskozásai 12
2.2.2. A Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium kollégiumi ülései és szakmai tanácskozásai 12
2.2.3. A Polgári Kollégium kollégiumi ülései és szakmai tanácskozásai 14
2.3. A jogegységi tanácsok tevékenysége 15
2.3.1. A büntető jogegységi tanács tevékenysége 15
2.3.2. A közigazgatási-munkaügyi jogegységi tanács tevékenysége 16
2.3.3. A polgári-gazdasági jogegységi tanács tevékenysége 18
2.4. A kollégiumok előtt a 2017. évben felmerült szakmai problémák és az azok megoldása érdekében tett intézkedések 19
2.4.1. A Büntető Kollégium kollégiumi véleményei 19
2.4.2. A Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium kollégiumi véleményei 19
2.4.3. A Polgári Kollégium kollégiumi véleményei 23
2.5. A joggyakorlat-elemző csoportok tevékenysége 27
2.5.1. A büntető joggyakorlat-elemző csoportok tevékenysége 27
2.5.2. A közigazgatási és munkaügyi joggyakorlat-elemző csoportok tevékenysége 28
2.5.3. A polgári és gazdasági joggyakorlat-elemző csoportok tevékenysége 33
2.6. A Kúria által közzétett elvi bírósági határozatok és elvi bírósági döntések 44
3. A Kúria Önkormányzati Tanácsának 2017. évi tevékenysége 45

3.1. Az Önkormányzati Tanács működése a számok tükrében 45
3.2. Tartalmi kérdések 46
3.2.1. Helyi adók, hozzájárulás a közösségi terhekhez 46
3.2.2. Közösségi együttélés szabályai 49
3.2.3. Szabályozási hatáskör terjedelme és a hatáskör-gyakorlás rendje 50
3.2.4. Eljárási kérdések (a normakontroll-kezdeményezés korlátai) 53
4. A Kúria 2018. évi szakmai célkitűzései 53

Összegzés 55

Mellékletek :

1. **sz. melléklet: A Kúria 2017. évi jogegységi határozatai**
2. **sz. melléklet: A Kúria 2017. évben elfogadott kollégiumi véleményei**
3. **sz. melléklet: A Kúria által a 2017. évben közzétett elvi bírósági határozatok és elvi bírósági döntések**
4. **sz. melléklet: A Kúria 2017. évi ügyforgalmi adatai**

Tisztelt Országgyűlés!

A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 117.§ (1) bekezdésének b) és c) pontjaiban foglaltak szerint a Kúria

- bírósági jogalkalmazás egységének biztosítása érdekében kifejtett tevékenységéről, valamint
- az önkormányzati rendelet más jogszabályba ütközésének és megsemmisítésének, továbbá a helyi önkormányzat törvényen alapuló jogalkotási kötelezettsége elmulasztásának vizsgálata során szerzett tapasztalatairól

az alábbi beszámolót nyújtom be:

1. Bevezetés

2018. január 1-jén hatályba lépett az új polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény, az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény, továbbá a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény. 2018. július 1-jén pedig hatályba lép az új büntetőeljárási kódex, a 2017. évi XC. törvény.

A Kúria számára az eljárásjogi reform különleges megmérettetést jelent: ki kell alakítania befogadási eljárásának gyakorlatát. Közigazgatási perekben a felülvizsgálati kérelmet akkor fogadja be, polgári perekben pedig a főszabály szerint kizárt felülvizsgálatot akkor engedélyezi a Kúria, ha az – többek között – a joggyakorlat egységének vagy továbbfejlesztésének biztosítása miatt indokolt. A beadványok formai és tartalmi szempontú szűrése a bírói függetlenség része, ami nem zárja ki, hogy az ítélkező tanácsokat e feladatuk teljesítése során megfelelő számú és képzettségű igazságügyi alkalmazott segítse, továbbá az azonos ügyszakban eljáró tanácsok részvételével koordinációs testületek működjenek az egységes gyakorlat kialakítása érdekében. Az egységes befogadási teszt kialakítása ugyanis elengedhetetlen ahhoz, hogy az új jogintézmény, a befogadás az állampolgárok számára átlátható eljárásként szilárduljon meg a napi gyakorlatban.

2012 áprilisában, a Kúria ünnepi teljes ülésén abbéli reményemnek adtam hangot, hogy az új hatáskörökkel felruházott Kúria bírái – ítélkezési, intellektuális teljesítményük által – a korszerű és hatékony igazságszolgáltatás esélyét teremtik meg. A visszaállított Kúria működésének hatodik esztendejében újabb jelentős változásokra készül. 2018-től az új eljárásjogi kódexek határozzák meg tevékenységünk kereteit. Lehetőség nyílik arra, hogy a Kúria visszatérjen abba a jogi kultúrkörbe, ahol a legmagasabb szintű igazságszolgáltatási fórum mérlegelheti, hogy mely ügyeket tartja a jogrendszer működése, az ítélkezési gyakorlat egysége szempontjából olyan fontosnak, hogy azokat érdemben elbírálja. Az e változásra történő felkészülés kivételes feladat, amelynek iránya évtizedekre meghatározza a Kúria működését. A felkészülés megtörtént; a színvonalas megoldások megtalálása ismét a Kúria bíráinak szellemi teljesítményén múlik.

1.1. A Kúria feladatai

Magyarország Alaptörvénye, a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.), továbbá a vonatkozó eljárási törvények rendelkezései értelmében a Kúria elbírálja a törvényben meghatározott ügyekben a törvényszék, továbbá az

ítélőtábla határozatai ellen előterjesztett jogorvoslatokat, valamint a felülvizsgálati kérelmeket, emellett

- a bíróságokra kötelező jogegységi határozatot hoz,
- dönt az önkormányzati rendelet Alaptörvényen kívüli más, magasabb szintű jogszabályba ütközéséről és megsemmisítéséről,
- dönt a helyi önkormányzat törvényen alapuló jogalkotási kötelezettsége elmulasztásának megállapításáról,
- elbírálja a népszavazással kapcsolatos jogorvoslatokat,
- polgári és közigazgatási ügyekben a bírósági határozat ellen irányuló, ún. valódi alkotmányjogi panasz sikeressége esetén dönt a követendő eljárásról, azaz a konkrét jogvitában meghatározza az alkotmányellenes helyzet megszüntetésének eljárási eszközét,
- az elvi bírósági határozatokon kívül elvi bírósági döntéseket is közzétesz, valamint
- joggyakorlat-elemzést folytat a jogerősen befejezett ügyekben, ennek keretében feltárja és vizsgálja a bíróságok ítélkezési gyakorlatát (Bszi. 24. § (1) bekezdés).

1.2. A Kúria 2017. évi szakmai célkitűzései és megvalósulásuk

a) Az egységes és magas színvonalú ítélkezési gyakorlat biztosítása az új jogegységi eszközökben rejlő lehetőségek kiaknázásával

A 2017. évi célok között szerepelt az ítélkezési gyakorlat aktuális kérdéseinek vizsgálata kúriai joggyakorlat-elemző csoportok keretein belül. A társadalom széles körét érintő, illetve a joggyakorlat egysége szempontjából kiemelkedő fontosságú jogalkalmazási problémák feltárása érdekében 2016. november 30-án tanácskozást tartottunk, amelyen a Kúria vezetői mellett több állami szerv (ÁSZ, GVH, MNB) képviselője, a Magyar Ügyvédi Kamara elnöke és többi jogi kar képviselője is részt vettek, és javaslatot tettek a 2017-es évben vizsgálandó kérdésekre. A javaslatokra figyelemmel, a Kúria kollégiumvezetőinek véleménye alapján 2017. évre az alábbi nyolc vizsgálati tárgykörben állítottam fel joggyakorlat-elemző csoportokat:

1. A büntetés-végrehajtási bírói gyakorlat, különös tekintettel a reintegrációs őrizetre
2. A harmadfokú eljárással kapcsolatos ítélkezési gyakorlat
3. A választási és népszavazási eljárásokkal kapcsolatos jogorvoslat
4. A hatályon kívül helyezés gyakorlata közigazgatási perekben
5. A munkáltató kártérítési felelősségével kapcsolatos bírói gyakorlat
6. A rokontartás szabályaival kapcsolatos bírói gyakorlat
7. A jegyző birtokvédelmi eljárásának bírói kontrollja
8. Közérdekű adatok kiadásával kapcsolatos perek

A jogszabály rendelkezése értelmében az elemző csoportok vezetői és tagjai a Kúria bírái. Az előző évekhez hasonlóan az elemző csoportok munkáját – élve a jogszabály által adott lehetőséggel – idén is külső szakértők segítették, akik között egyaránt megtalálhatók az alsóbb fokú bíróságok bírái, más jogászi szakmák képviselői, valamint egyetemi oktatók és tudományos kutatók. A 2017. évi elemző munkát is jelentős mértékben megkönnyítették az előző években szerzett tapasztalatok. A cél ebben az évben is az volt, hogy a felmerülő elméleti kérdések minél hamarabb sok szempontú műhelyvitákban kapjanak egyértelmű megoldást. Mindez segítheti az ügyek gyors és színvonalas elintézését.

A joggyakorlat-elemző csoportok működéséről a 2.5. pontban számolok be.

b) A Kúria jogegységi aktusainak felülvizsgálata

A jogbiztonság szempontjából elengedhetetlen, hogy a Kúria a jogszabályi változásokra, továbbá az Alkotmánybíróság Alaptörvény-értelmező tevékenységére figyelemmel időről-időre felülvizsgálja jogegységi aktusait.

A Kúria jogegységi tanácsai 2017-ben összesen négy jogegységi határozatot hoztak, amelyek közül az 1/2017. BJE számú jogegységi határozat a 2/2016. BJE büntető jogegységi határozat hatályon kívül helyezéséről rendelkezett.
Az 1/2017. PJE számú jogegységi határozatban a jogegységi tanács az új polgári perrendtartás hatályba lépésére figyelemmel döntött arról, hogy a Kúria, illetve jogelődje, a Legfelsőbb Bíróság eljárásjogi rendelkezést tartalmazó korábbi iránymutatásai közül melyek azok, amelyek az új Pp. alkalmazása körében is megfelelően irányadóak.
2017-ben két közös közigazgatási-munkaügyi-polgári jogegységi határozat született. Ezek közül a 2/2017. KMPJE számú jogegységi határozat – figyelemmel az új Pp. és a Kp. 2018. január 1-jei hatályba lépésére, továbbá arra, hogy a régi Pp. az általános és a közigazgatási perekben alkalmazandó speciális szabályokat is tartalmazza – rendelkezett arról, hogy a korábbi közös, eljárásjogi tárgyú iránymutatások közül melyek azok, amelyek az új Pp. és a Kp. alapján elbírálandó ügyekben is irányadók; és melyek azok, amelyek csak a régi Pp. alapján elbírálandó ügyekben alkalmazhatók.

A 2017-es évben a Kúria kollégiumai összesen hét kollégiumi véleményt alkottak. Ezek közül az ingatlan közös tulajdonának megszüntetésével kapcsolatos egyes kérdésekről szóló 1/2017. (IX. 11.) PK vélemény az 1/2008. (V.19.) PK vélemény VIII. pontját meghaladottnak tekintette.

A 2017-es évben felülvizsgált jogegységi aktusokról a beszámoló 2.3. és 2.4. pontjaiban olvasható részletes tájékoztatás.

c) Felkészülés az új polgári perrendtartás és a közigazgatási perrendtartás szabályainak alkalmazására

Az új polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény és a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény 2018. január 1-jei hatályba lépése különleges kihívást jelent a Kúria számára: polgári és közigazgatási ügyszakban egyaránt ki kell alakítania befogadási eljárásának gyakorlatát. Kiemelkedő jelentősége van annak, hogy a befogadási eljárás az állampolgárok számára átlátható, egységes szempontrendszeren nyugvó eljárásként szilárduljon meg a Kúria gyakorlatában.

Éppen ezért bírótársaimmal együtt fontosnak tartottuk megismerni, hogy az Alkotmánybíróság 2012. január 1-jét követően – amikor az actio popularis jellegű, tehát bárki által előterjeszthető absztrakt utólagos normakontroll indítvány lehetősége megszűnt – miként alakította ki befogadási gyakorlatát. Megvizsgáltuk annak lehetőségeit is, hogy az ítélkező tanácsokat e feladatuk teljesítése során – a bírói függetlenség tiszteletben tartásával – megfelelő számú és képzettségű igazságügyi alkalmazott segítse, továbbá az azonos ügyszakban eljáró tanácsok részvételével koordinációs testületek működjenek az egységes gyakorlat kialakítása érdekében.

d) Az új Polgári Törvénykönyv alkalmazásában felmerülő jogértelmezési kérdések feltárása

1.
A 2014 őszén felállított új Ptk. Tanácsadó Testület 2017. évi működése elmélyült szakmai beszélgetéseket hozott, többek között a közös tulajdon megszüntetése és a szerződésszegéssel okozott kárért való felelősség témaköreiben. Miután a testület nem a bírósági szervezetrendszer része, véleményei semmilyen kötőerővel nem bírnak. A testület életre hívójaként azonban meggyőződésem, hogy a testület ülésein megfogalmazódó gondolatok segítséget nyújthatnak a jogkereső közönségnek e történelmi jelentőségű, új magánjogi kódex alkalmazásának kezdeti lépéseiben.

2017. évben a testület hat állásfoglalást tett közzé az alábbi kérdésekben:

- Alkalmazható-e a Ptk. 3:24.§ (1) bekezdésében foglalt felelősségi szabály alkalmazása abban az esetben, ha a vezető tisztségviselő jogviszonya a Ptké. 9.§ (2) bekezdésében foglaltak szerint meghozott döntés vagy a Ptké. 9.§ (3) bekezdésében meghatározott időpont előtt keletkezett?
- A jogi személy határozatainak bírósági felülvizsgálata iránt indult perekben hatályon kívül helyezhető-e a határozat a Ptk. 3:37.§ (1) bekezdése alapján, ha a határozat megfelel ugyan a létesítő okiratban foglaltaknak, de a létesítő okirat tartalma a Ptk. 3:4.§ (3) bekezdésébe ütközik?
- Megállapítható-e a jogi személy létesítő okiratának a jogszabályba ütközése a szerződésekre alkalmazandó semmisségi okok (Ptk.6:88-6:98.§) miatt?
- A Ptk. 6:142. § alkalmazásában hogyan kell értelmezni az „ellenőrzési körön kívül eső" mentesülési okot? Lehet-e ellenőrzési körön belüli az olyan objektív körülmény, amely a szerződésszegő által nem volt befolyásolható, és amely a gondos ellenőrzéssel sem volt elhárítható?
- Milyen módon alkalmazható Ptk. a 6:142. § szerinti objektív kontraktuális kártérítési felelősség gondossági kötelmek esetén?
- Ingyenes szerződések esetén a Ptk. 6:145.§-ában foglalt rendelkezés alkalmazható-e?

Az állásfoglalások a http://www.kuria-birosag.hu/hu/ptk linken érhetők el.

2.
2016. április 1-jén, a Kúria dísztermében tartották meg első találkozójukat az új Ptk. jogegységi csoportok. E csoportok létrehozásának egyik oka az volt, hogy olyan együttműködési forma jöjjön létre, amely nélkülözi a hierarchikus elemeket, kizárólag szakmai érdeklődésen alapul, és amelyen belül felvethetők problémák, amelyekre azonnali reakció várható.
A kezdeményezés másik oka az, hogy újonnan szabályozott jogterületek esetén a jogértelmezési problémák Kúriára történő eljutását kissé lassúnak ítélem. A hagyományos út – azaz amikor egy ügy elindul a járásbírósági vagy a törvényszéki szinten és a fellebbezési fórumok után eljut a Kúriára – egy teljesen új kódex esetében, mint amilyen az új Ptk., nem járható. Sőt, joggal érheti az igazságszolgáltatást az a vád, hogy nem figyel fel elég gyorsan a kulcsproblémákra. A jogegységi csoportok feladata éppen ezért nem az azonnali válaszok megtalálása, hanem az új Ptk.-val kapcsolatos gyakorlat folyamatos figyelésén keresztül a kulcsproblémák jelzése.

A jogegységi csoportok öt témakörben működnek: az ember mint jogalany és a személyiségi jogok, családjog és öröklési jog, jogi személyek, dologi jog, kötelmi jog. Az egyes csoportok tagjai elsősorban online felület segítségével tartanak kapcsolatot; fontosnak tartom azonban, hogy a csoporttagok időről-időre személyesen is megosszák egymással tapasztalataikat. 2017-ben két alkalommal is lehetőség nyílt a személyes tapasztalatcserére. A 2017. február 17-i találkozón minden jogegységi csoportból egy-egy tag 10-15 perces előadás keretében ismertette a csoport által vizsgált gyakorlati kérdéseket. A 2017. november 10-i találkozón pedig első alkalommal került sor ún. tematikus tanácskozásokra: valamennyi csoporttag két előre meghatározott témakör közül választhatott (gondnoksági perek, ingatlan-nyilvántartási perek), amelyekben az előre kiküldött problémafelvetésekből és a meghívott előadók gondolataiból kiindulva folyt a tapasztalatcsere.

e) A civil szervezetek nyilvántartásával kapcsolatos jogalkalmazási problémák feltárása

A tavalyi évben folytatódott a civil szervezetek nyilvántartásával kapcsolatos bírói gyakorlat egységesítése érdekében az OBH elnökével egyetértésben 2015-ben életre hívott konzultációs testület munkája, amelyben az ítélőtáblák, a törvényszékek, a Kúria és a Legfőbb Ügyészség képviselői mellett az Országos Bírósági Hivatal szakértői is részt vesznek. A havonta-kéthavonta ülésező testület állásfoglalásai a bíróságok központi intranetes oldalán jelennek meg. A kezdeményezés eredményeként a nyilvántartási ügyszakban egységesebbé vált a gyakorlat, csökkent a fellebbezések száma.

A testület 2017-ben hat alkalommal ülésezett és – a teljesség igénye nélkül – az ügyész fellebbezési joga, az egyesületi tag kizárásának alapjául szolgáló okok, a kizárás során tisztességes eljárás elvének érvényesülése, a civil szervezet névhasználati joga, a kuratóriumi tagok visszahívása esetén követendő eljárás, a szakszervezeti szövetség jogállása, az egyesület közgyűlésének kizárólagos hatáskörébe tartozó döntések, a külföldről támogatott szervezetté válással kapcsolatos bejelentési kötelezettség, a névkizárólagosság követelménye, az alapítói jogok és kötelezettségek átruházásának lehetőségei vonatkozásában foglalt állást.

f) Devizakölcsön-szerződésekkel, illetve a kisértékű perekkel kapcsolatban felmerülő jogértelmezési problémák feltárása

Az érvénytelenségi perekkel összefüggésben a bíróságok által megküldött kérdéseket, jelzéseket összegyűjtő és azokat megtárgyaló konzultatív testület 2017-ben is folytatta munkáját. Az ülésekről készült emlékeztetők a Kúriai Döntések című lapban jelentek meg.

A kisértékű perek nagy számára figyelemmel konzultációs testületet állítottam fel. A konzultációs testület állásfoglalásokat dolgozott ki a perelőkészítés különböző módjaival kapcsolatban, megoldási javaslatokat terjesztett elő a keresetkiterjesztés, pertársaság, a jogerő kérdése, a bírósági meghagyás, a tárgyalás elmulasztása és a kisértékű perek szabályainak elmulasztása témakörökben is. Az állásfoglalás a Kúria honlapján 2017. június 14-én jelent meg.

E munka lezárását követően a testület az új polgári perrendtartás alkalmazásában felmerülő gyakorlati kérdéseket vizsgáló konzultációs testületté alakult át, amely az új Pp. 2018. január 1-jei hatályba lépésére figyelemmel 2017 őszén kezdte meg működését, és munkáját a 2018-as évben is folytatja.

g) A gyakornoki program folytatása

A 2017. évi gyakornoki program pályázati felhívását 2017 januárjában tettem közzé a Kúria honlapján, a pályázatok beérkezésének határideje 2017. február 20-a volt. Összesen 16 pályázat érkezett, egy pályázó munkahelyi okokból visszavonta pályázatát. Ennek megfelelően a Kúria és a doktori iskolák képviselőiből álló bizottság 2017. március 23-án tizenöt doktorandusz pályázatát értékelte személyes meghallgatás alapján.

A pályázatok értékelését két szempontból végezte a testület. Az első szempont a szakmai felkészültség volt, vagyis annak kérdése, hogy valóban hasznos lehet-e egy kúriai gyakorlat a kutatási célok eléréséhez, a doktori tanulmányok elmélyítését is szolgálja-e. Ezzel kapcsolatban a testület azt vizsgálta, hogy az adott kutatási témához kapcsolódik-e egyáltalán bírói gyakorlat. A második szempontot az a szándék jelentette, hogy a Kúria bepillantást kíván adni az ifjú tudósgenerációnak a napi gyakorlatba. Végül a testület a második szempont előtérbe helyezésével mind a tizenöt pályázó számára lehetőséget adott arra, hogy doktori tanulmányait kúriai gyakorlattal alapozza meg. A döntés ismertetését követően dr. Suba Ildikó főtitkár-helyettes tájékoztatta a gyakornokokat a kutatási engedéllyel és a munkába lépéssel kapcsolatos tudnivalókról.

A Kúria Büntető Kollégiuma egy, a Polgári Kollégium hat, a Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium nyolc gyakornokot fogadott. A gyakornokok egy-egy kúriai ítélkező tanácshoz lettek beosztva, munkájukat a Kúria kijelölt tanácselnöke vagy bírája felügyelte és értékelte.

Az együttműködés negyedik évének tapasztalatait a Kúria és a doktori iskolák vezetői, a programban részt vett doktoranduszok, továbbá a munkájukat felügyelő kúriai bírák 2017. december 4-én közös tanácskozás keretében vitatták meg.

A tanácskozáson először a jelen lévő gyakornokok számoltak be tevékenységükről. Többen kiemelték, hogy az egyéves kúriai gyakorlat a kutatói munkát élővé tette, és a kutatáson túl is komoly szakmai fejlődést jelentett számukra. A gyakornoki munka során gyűjtött tapasztalatokat, kutatási eredményeket a doktoranduszok tudományos publikációkban és konferencia-előadásokban hasznosították. Az együttműködés eredményeit több gyakornok a doktori disszertáció megírásához is fel tudta használni.

Ezt követően a Kúria instruktori feladatokkal megbízott bírái értékelték az egy éves együttműködést. Egybehangzó álláspontjuk szerint a gyakornokok éltek azzal a lehetőséggel, hogy megismerhetik azt a gondolkodásmódot, amellyel egy kúriai ítélkező tanács megközelíti a jogkérdéseket. A Kúria munkáját segítette, hogy a gyakornokok a kúriai gyakorlatban jelenlévő, élő jogértelmezési kérdéseket választottak kutatási témákként (pl. önkormányzati normakontroll, zaklatás, a munkáltató ellenőrzési jogköre), az eljáró tanácsok több esetben is tudtak meríteni a gyakornokok által készített publikációkból.

A Kúria és a doktori iskolák vezetői e tanácskozáson vitatták meg a gyakornoki program továbbfejlesztésének lehetséges irányait is. A doktori iskolák megjelent képviselői is kölcsönösen előnyösnek minősítették a programot, ugyanakkor felhívták a figyelmet arra, hogy négy éves lett a doktori képzés, így előfordulhat, hogy valaki akár négy éven át részt vesz a programban. A további együttműködés lényeges szempontja, hogy a doktori iskolák az ítélkezés szempontjából releváns témákban kutató hallgatókat ösztönözzék a gyakornoki programban való részvételre. A megbeszélés végén a doktori iskolák képviselői átvették a

Kúria kollégiumai által összeállított, az ítélkezési gyakorlat szempontjából jelentős kutatási témajavaslatokat.

A fentieket összegezve elmondható, hogy a Kúria gyakornoki programja a 2017-es évben is eredményesen zárult, hatékonyan szolgálta a fő célkitűzéseket: egy állandóan mozgásban lévő, új szemléletmódokat hozó gyakornoki kar jelenlétét, illetőleg a leendő főtanácsadók megtalálását.

h) Főtanácsadói rendszer kiépítése

A Kúria és az OBH stratégiájával összhangban 2014-ben indult el az a folyamat, amelynek eredményeként a Kúrián a tartós titkári foglalkoztatás megszüntetésére kerül sor. Tekintettel arra, hogy a Kúrián nincsenek olyan feladatok, amelyeket a titkárok önálló hatáskörben végezhetnének, ennek a foglalkoztatási formának a hosszabb időtartamon keresztüli fenntartása indokolatlan. Ezzel egyidejűleg lehetővé vált egy olyan főtanácsadói rendszer kialakítása, amely hatékonyan képes segíteni a bírók érdemi munkáját.

A Kúrián 2015. év óta folyamatosan kerülnek kialakításra főtanácsadói álláshelyek, az engedélyezett és betöltött létszám jelenleg 18 fő. A Kúria főtanácsadói rendszere a kölcsönös tanulás elvén nyugszik; egymástól tanulni viszont csak bizalmi légkörben lehetséges. A legtöbb esetben a tudomány világából érkező főtanácsadók eltérő szemléletük, bizonyos jogterületekén meglévő elmélyültebb szaktudásuk révén érdemben tudják segíteni a Kúria bíráinak munkáját. Működésük azonban csak akkor lehet eredményes, amennyiben megismerik az ügyek végső fokon történő elbírálásához és az ítélkezési gyakorlat egységének biztosításához szükséges felsőbírói szemléletmódot. A bírói szervezetrendszer csúcsán elhelyezkedő Kúria biztosítja a lehetőséget, hogy a főtanácsadók ráláthassanak a bírói joggyakorlat alakulására, megismerkedhessenek a napi jogértelmezési kihívásokkal, belülről lássanak rá az ítélkezési tevékenységre. E folyamatos tapasztalatszerzést a főtanácsadók is nélkülözhetetlennek tartják.

i) Visszatérés a régi Igazságügyi Palotába

A Kúria szakmai és erkölcsi tekintélyének megőrzése elképzelhetetlen történelmi elődeink tisztelete, az általuk megfogalmazott szakmai-etikai értékek követése nélkül. A hagyománytiszteletnek egyúttal a Kúria külső megjelenésében is meg kell mutatkoznia, így különösen a legfelső bírói fórumnak otthont adó épületnek kell mind külső, mind belső kialakításában tükröznie az intézmény közel ezer évre visszatekintő múltját és a bírói hatalmi ágban betöltött vezető szerepét. A 2012. évben nyilvánvalóvá vált az a kormányzati szándék, hogy a Kúria idővel visszatérjen a Hauszmann Alajos által tervezett, 1896-ban elkészült és átadott Igazságügyi Palotába, amely ma a Néprajzi Múzeumnak ad otthont.

2017. szeptember 13-án a Kúria eredeti, Kossuth téri épületébe történő visszaköltözéséről szóló együttműködési szándéknyilatkozatot írtam alá az Országos Bírósági Hivatal elnökével és a legfőbb ügyésszel. A nyilatkozat arról rendelkezik, hogy az intézmények együttműködnek, és a rekonstrukció során érdekeik teljes körű képviselete céljából létrehozzák a „Kúria Épület Projekt” szervezetet.

Az OBH elnöke által működtetett projektszervezet 2017 második felében több ülést is tartott, amelyen a Kúria képviselői is részt vettek. 2017 szeptemberében elindult a helyiségigények előzetes felmérése és a tervezési program összeállítása, amelyet a részt vevő intézmények két körös egyeztetés során véleményeztek. A Kúria képviselői is részt vettek a projekt eredményes lebonyolítása érdekében szervezett külföldi tanulmányúton, amelynek során a bécsi székhelyű osztrák legfelsőbb bíróságra (Oberster Gerichtshof) és a lipcsei székhelyű Szövetségi Közigazgatási Legfelsőbb Bíróságra (Bundeswerwaltungsgericht) látogattak.

2017 végén a Steindl Imre Program harmadik ütemével kapcsolatos egyes döntések meghozataláról szóló 2025/2017. (XII.22.) Korm. határozat módosította a tárgyban korábban meghozott, a Program megvalósítása egyes elemeinek előkészítését végző állami tulajdonú, nonprofit gazdasági társaság alapításáról szóló 1788/2016. (XII.17.) Korm. határozat 6. pontját.

A módosított 6. pont a Miniszterelnökséget vezető minisztert és az Országgyűlés Hivatala főigazgatóját együttesen hívja fel, hogy gondoskodjanak a tervezési program több változatban való elkészítéséről, a szükséges mértékben a Budapest V. kerület, Markó utca 16. szám alatti épület használatára vonatkozó javaslattal együtt. A tervezési program elkészítésének határideje 2018. szeptember 30-a. Mindezekre figyelemmel a Kúria Épület Projekt keretében lefolytatott egyeztetések a 2018-as évben tovább folytatódnak.

2. A bírósági jogalkalmazás egysége érdekében kifejtett tevékenység a 2017. évben

2.1. A Kúria Teljes Ülése

A Kúria Teljes Ülésének tagjai a kúriai bírák. Részvételük a Teljes Ülésen kötelező. A Teljes Ülést a munkatervben előzetesen meghatározott időpontban, évente legalább egy alkalommal hívom össze. A Teljes Ülés napirendjéről és időpontjáról a bírákat lehetőleg az ülés kitűzött időpontja előtt legkésőbb 15 nappal írásban kell értesíteni. A Teljes Ülés előkészítése a Kúria főtitkárának irányításával a Koordinációs, Személyzeti, Munkaügyi és Oktatási Osztály feladata.

A Teljes Ülés állandó meghívottjai az Országos Bírósági Hivatal elnöke és a legfőbb ügyész. A Teljes Ülésre meg kell hívni a Kúriára beosztott és kirendelt bírákat. Az ülésre eseti jelleggel más személyeket is meghívok. A meghívottakat szavazati jog nem illeti meg.

2017-ben három alkalommal hívtam össze a Kúria Teljes Ülését.

A 2017. január 30-án a régi Igazságügyi Palota épületében megnyitott, évnyitó ünnepi teljes ülésen arra hívtam fel bírótársaim figyelmét, hogy 2017-ben az újjáalakult Kúria működésének hatodik évét kezdi meg, 2018-tól pedig – az új eljárásjogi kódexek várható hatályba lépésére figyelemmel – lehetőség nyílik arra, hogy a Kúria mérlegelhesse: mely ügyeket tartja a jogrendszer működése, a jogegység szempontjából olyan fontosnak, hogy azokat érdemben elbírálja. E változásra való felkészülés kivételes feladat, amely évtizedekre határozza meg a Kúria működését. Következő napirendi pontként a 2017. évi joggyakorlat-elemző csoportok vezetői ismertették a vizsgálatok irányait és céljait. Ezt követően adtam át a „Kúria bírája 2016” és a „Kúria tisztviselője 2016” emlékérmeket: a „Kúria bírája 2016” emlékérmet dr. Csere Katalin kúriai bíró, míg a „Kúria tisztviselője 2016” emlékérmet Halász Jenő Gyuláné kapta. A Teljes Ülés délután Prof. Dr. Sárközy Tamás egyetemi tanár előadásával folytatódott, majd utolsó napirendi pontként a Kúria tanácselnökei közül dr.

Orosz Árpád és dr. Harter Mária, továbbá dr. Hajnal Péter tartották meg tanácselnöki beszámolóikat.

A 2017. május 22-i Teljes Ülés első napirendi pontjaként beszámoltam a Teljes Ülésnek a Kúria 2016. évi működéséről. Hangsúlyoztam, hogy a 2016-os év igen nehéz év volt, ennek ellenére a legfőbb bírói szerv teljesítette azt a célt, hogy kevés kivételtől eltekintve minden ügyet egy éven belül befejezzen. Kiemeltem a 2016-os évben végzett jogegységi tevékenység eredményeit, és méltattam a Kúria bíráinak az új Polgári perrendtartás és a Közigazgatási perrendtartás kodifikációs munkálataiban való értékes részvételét. Második napirendi pontként a Kúria tanácselnökei közül dr. Bartal Géza tartotta meg tanácselnöki beszámolóját. Ezt követően a Teljes Ülés – a Bjt. 102.§ (1) bekezdésére figyelemmel – szavazott a kollégiumok által a másodfokú szolgálati bíróság tagjának javasolt kúriai bírákról. A szavazás eredményeként mind a nyolc kúriai bíró tagjelölt lett. Utolsó napirendi pontként „Amicus Curiae" emlékérmet adtam át Eckart Ratz úrnak, az Oberster Gerichtshof (az osztrák legfelsőbb bíróság) elnökének a magas szintű osztrák-magyar legfelsőbb bírósági kapcsolatok erősítéséért.

Ezt követően a Teljes Ülés a Kúria három kollégiumának együttes ülésévé alakult át, amely – dr. Kalas Tibor kollégiumvezető úrnak, az elemző csoport vezetőjének expozéját követően – megtárgyalta és egyhangúlag elfogadta „Az Alaptörvény követelményeinek érvényesülése a bírósági ítélkezésben" joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleményét.

A 2017. október 16-án megtartott Teljes Ülés első napirendi pontjaként – az új Polgári perrendtartás és a Közigazgatási perrendtartás 2018. január 1-jei hatályba lépéséből adódó kihívásokra figyelemmel – dr. Sulyok Tamás, az Alkotmánybíróság elnöke és dr. Bitskey Botond, az Alkotmánybíróság főtitkára tartottak előadást az AB elmúlt években kialakított befogadási gyakorlatáról. Második napirendi pontként dr. Berke Barna, az Európai Unió Bíróságának (EUB) magyar bírája tartott előadást az EUB bírói testületeinek működéséről. Ezt követően a Teljes Ülés – a hat évre megválasztott Országos Bírói Tanács (OBT) tagjai mandátumának 2018. március 15-i lejártára figyelemmel – titkos szavazással megválasztotta a Kúria részéről az OBT tagjainak megválasztásában részt vevő öt kúriai küldöttet. Következő napirendi pontként a Kúria tanácselnökei közül dr. Makai Katalin tartotta meg tanácselnöki beszámolóját. Ezután dr. Péterfalvi Attila, a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság elnöke tartott előadást az új európai adatvédelmi szabályozásról, továbbá – az európai adatvédelmi rendelet hatályba lépésére figyelemmel– az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény tervezett módosításairól. Utolsó napirendi pontként dr. Tóth Kincső kúriai tanácselnök tartotta meg beszámolóját.

Összegzésként elmondható, hogy a Kúria Teljes Ülése – jóllehet e minőségében jogegységi eszközök kibocsátására nem rendelkezik hatáskörrel – rendkívül fontos belső szakmai fórum, amely lehetőséget teremt arra, hogy a Kúria különböző jogterületeken ítélkező bírái megismerjék egymás és a kúriai joggyakorlat-elemző csoportok munkáját, szempontokat kapjanak a több jogágat érintő értelmezési kérdések megnyugtató megoldásához. Különös jelentőséggel bírnak e körben a rendszeresen megtartott tanácselnöki beszámolók, amelyek elsősorban az azonos típusú ügyeket tárgyaló tanácsok között biztosítanak információcserét, így megelőzhető az esetlegesen divergáló kúriai gyakorlat. Végül, de nem utolsósorban a meghívott előadóknak köszönhetően lehetőség nyílik a társszakmák, illetőleg a jogtudomány által felvetett problémák megismerésére, továbbá a magyar igazságszolgáltatásra nézve is irányadó nemzetközi bírói fórumok (Európai Unió Bírósága, Emberi Jogok Európai Bírósága) joggyakorlatának megismerésére.

2.2. Kollégiumi ülések és szakmai tanácskozások

2.2.1. A Büntető Kollégium kollégiumi ülései és szakmai tanácskozásai

A Büntető Kollégium 2017-ben összesen öt kollégiumi ülést tartott. Hagyományosan megrendezésre került a büntető kollégiumvezetők évente kétszeri országos értekezlete. Emellett az év folyamán egy tanácselnöki értekezletet tartott a Kollégium.

A 2017. február 6-i kollégiumi ülés kitüntetési javaslatokat véleményezett.

A 2017. május 8-i kollégiumi ülés kúriai bírói álláshelyre pályázókat hallgatott meg és elfogadta az ügyelosztási rendet.

A 2017. május 29-én megtartott kollégiumi ülés – kúriai bírói álláshelyre pályázók meghallgatását követően – megtárgyalta és elfogadta a személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedések vizsgálatára felállított joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleményét.

2017. június 14-16. között a Büntető Kollégiumvezetők Országos Értekezlete megtartott évi első tanácskozását.

2017. június 26- án a kollégiumi ülés bírói álláshelyre jelentkezőket hallgatott meg.

2017. november 14-én a kollégiumi ülés ugyancsak bírói álláshelyre pályázókat hallgatott meg, és elfogadta az ügyelosztási rendet.

2017. november 13-15. között a Büntető Kollégiumvezetők Országos Értekezlete megtartotta évi második tanácskozását.

2.2.2. A Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium kollégiumi ülései és szakmai tanácskozásai

A Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium 2017. évben hét kollégiumi ülést tartott.

A kollégium 2017. január 23. napján tartott ülésén döntött a közigazgatási szakágba kiírt bírói pályázatról. Ezt követően megvitatta a 2017. évi munkatervét, melyben a kötelező elemek (pl. joggyakorlat-elemző csoportok tevékenysége) mellett a 2018. január 1-jétől hatályos közigazgatási perrendtartásra való felkészülés szerepelt. A kollégium ezután kitüntetések és elismerő címek adományozására tett javaslatokat.

A kollégium 2017. február 8. napján tartott rendkívüli ülésen a testület ismételten javaslatot tett kúriai tanácsosi cím adományozására, tekintettel arra, hogy a 2017. január 23-i jelölés több kizáró ok miatt nem volt szabályszerű.

A kollégium 2017. március 27-én tartott ülésén a kollégiumvezető beszámolt a kollégium 2016. évi működéséről. Ezt követően második olvasatban megvitatták a gyülekezési jog bíróságokat érintő gyakorlásának egyes kérdéseiről szóló kollégiumi vélemény tervezetét. Harmadik napirendi pontként a kollégium megtárgyalta, majd elfogadta a közbeszerzési

joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleményét, végül az ügyelosztási rend kialakításának kérdésével foglalkozott.

A kollégium 2017. június 6-án tartott ülésén egyetlen napirendi pontot tárgyalt meg: véleményezte a közigazgatási szakágba kiírt bírói pályázatot.

A kollégium 2017. június 26-án tartott ülésen megvitatta a Magyar Agrár-, Élelmiszergazdasági és Vidékfejlesztési Kamara perbe történő beavatkozásáról és perbelépéséről szóló KMK vélemény tervezetét. A tervezet lekerült a napirendről azzal, hogy - tanácselnöki értekezletet követően - a kérdést újra kell tárgyalni. Ezt követően a kollégium a joggal való visszaélés tilalmának ítélkezési gyakorlatát vizsgáló joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleményét vitatta meg, melyet a jelenlévő bírák egyhangúlag elfogadtak. Végül az egyenlő bánásmód követelményének megsértésével kapcsolatos munkaügyi bírósági gyakorlat joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleményét tárgyalta meg a kollégium, amelyet fogadott el, hogy indokoltnak mutatkozik a közigazgatási és a munkaügyi szakág közötti egyeztetés.

A kollégium 2017. október 2. napján tartott ülésén egyhangúlag elfogadta a Magyar Agrár-, Élelmiszergazdasági és Vidékfejlesztési Kamara perbe történő beavatkozásáról és perbelépéséről szóló KMK véleményt. A kollégiumvezető tájékoztatta a kollégiumot a közigazgatási perrendtartás hatálybalépésével kapcsolatos szervezeti változásokról, majd az adózás rendjével kapcsolatos jogszabályváltozásokról. Ezt követően egyes, az ügyelosztási renddel kapcsolatos kérdéseket tárgyalták meg. Végül a felülvizsgálati kérelem befogadásával kapcsolatos tájékoztatás hangzott el, amivel kapcsolatban kiemelendő, hogy tekintettel a polgári és a közigazgatási perrendtartás egyező szabályozására, a Polgári Kollégiummal közös szakmai munka vette kezdetét, melynek célja, hogy közös kollégiumi állásfoglalás kerüljön elfogadásra.

A kollégium 2017. november 28-án tartott ülésén megvitatta, majd egyhangúlag elfogadta a választási eljárásban érvényesülő elektronikus kapcsolattartásról szóló 3/2017. KMK véleményt. Ezt követően a kollégium a megtérítési perekben megállapítandó illetékről szóló 4/2017. KMK vélemény tervezetét tárgyalta, majd levette napirendjéről. Az egyenlő bánásmód követelményének megsértésével kapcsolatos munkaügyi perek egyes kérdéseiről szóló 5/2017. KMK véleményt - megvitatását követően - módosításokkal fogadta el a testület, többségi szavazással. A joggal való visszaélés tilalmának megsértésével kapcsolatos munkaügyi perekben felmerülő egyes kérdésekről szóló 6/2017. KMK véleményt a jelenlévők egyhangúlag elfogadták. A kollégium elfogadta a 2018. évi ügyelosztási rendet, majd döntött a kitüntetésekről és a rendkívüli előresorolásokról.

A munkaügyi szakág a kollégiumi ülések előtt rendszeresen részkollégiumi ülés keretében előzetesen egyezteti a munkaügyi szakág bíráinak a kollégium elé kerülő szakmai anyagokkal kapcsolatos álláspontját és megvitatja a jogértelmezési kérdéseket. Szükség szerint más esetekben is sor kerül részkollégium megtartására valamely elvi kérdésben egységes álláspont kialakítása érdekében. Ezen túlmenően rendszeresen – általában kéthavonta – kerül sor tanácselnöki értekezletre a munkaügyi szakág öt tanácselnökének részvételével, melynek során a tanácselnökök tájékoztatást adnak a többi tanácselnök részére a saját tanácsukat érintő felmerült szakmai kérdésekről, egyeztetik álláspontjaikat az egységes jogalkalmazás érdekében.

2.2.3. A Polgári Kollégium kollégiumi ülései és szakmai tanácskozásai

2017. évben a Polgári Kollégium – nem számítva a csak személyi kérdésekben (pályázatok véleményezése, kitüntetési javaslatok megtétele, ügyelosztási rend véleményezése) döntő üléseket – négy alkalommal tartott szakmai kollégiumi ülést.

A 2017. év február hó 6. napján megtartott kollégiumi ülésen a Kollégium megvitatta és elfogadta „A vezető tisztségviselők hitelezőkkel szembeni felelőssége" tárgykörben felállított joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleményét és „A felszámoló jogállása a Cstv. 51. §-ában meghatározott kifogás alapján indult eljárásban" tárgykörben felállított joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleményét.

A 2017. június 12-én megtartott kollégiumi ülésen a Kollégium megvitatta és elfogadta a társasházi jogvitákkal kapcsolatos bírósági gyakorlatot vizsgáló joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleményét.

A 2017. év szeptember hó 11. napján megtartott kollégiumi ülésen a Kollégium megvitatta és elfogadta az ingatlan közös tulajdona megszüntetésének egyes kérdései tárgyában megalkotandó PK vélemény tervezetét [1/2017. (IX.11.) PK vélemény].

A 2017. november 13-án megtartott kollégiumi ülésen a Kollégium mint jogegységi tanács megvitatta és elfogadta – a Közigazgatási és Munkaügyi Kollégiumával közösen – a két kollégium ügykörét érintő, eljárásjogi tárgyú elvi iránymutatásoknak az új Pp. és a Kp. hatálybalépésére tekintettel történő felülvizsgálata tárgyában hozandó jogegységi határozat tervezetét [2/2017. KMPJE határozat], valamint – egymagában - a Polgári Kollégium ügykörébe tartozó, eljárásjogi tárgyú elvi iránymutatásoknak az új Pp. hatálybalépésére tekintettel történő felülvizsgálata tárgyában hozandó jogegységi határozat tervezetét [1/2017. PJE határozat], továbbá megvitatta és elfogadta a felülvizsgálat engedélyezésének egyes kérdéseiről szóló PK vélemény tervezetét [2/2017 (XI.13) PK vélemény].

2017. évben nem havi rendszerességgel, hanem csak szükség esetén került sor tanácselnöki értekezlet megtartására.

A 2017. január 23. napján tartott tanácselnöki értekezlet megvitatta a felülvizsgálat engedélyezésére vonatkozó kúriai gyakorlat kialakításával kapcsolatos teendőket, a 2017-ben joggyakorlat-elemzés tárgyává nem tett témajavaslatok felhasználási módozatait, valamint a keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül elutasító végzés elleni felülvizsgálat illetékével, az öttagú tanács elé utalás gyakorlatával és a hiányosan felterjesztett iratokkal kapcsolatos intézkedésekkel kapcsolatos aktuális kérdéseket.

A 2017. május 10. napján tartott tanácselnöki értekezlet az új Pp. felülvizsgálati szabályaival kapcsolatos kérdéseket vitatott meg.

A 2017. június 7. napján tartott tanácselnöki értekezlet megvitatta a felülvizsgálat engedélyezésével kapcsolatos kérdéseket, az elektronikus kapcsolattartással összefüggő egyes eljárásjogi kérdéseket és a Pp. 85. §-a (2) bekezdésének a felülvizsgálati eljárásban való alkalmazásának problematikáját.

A 2017. szeptember 27. napján tartott tanácselnöki értekezlet megvitatta a Kúria Polgári Kollégiumának ügykörét érintő, eljárásjogi tárgyú elvi iránymutatások felülvizsgálatára vonatkozó előterjesztést.

A kollégiumon belül 2017. évben is eredményesen működött az Elvi Csoport, amely a kollégium vezetésével együttműködve részt vett a jogegységi kezdeményezések feldolgozásában, a törvényszékek és ítélőtáblák kollégiumi anyagainak, valamint a jogszabály-tervezeteknek az észrevételezésében. Az Elvi Csoport 2017. évi tevékenységéből kiemelendő a Kúria Polgári Kollégiumának ügykörét érintő, eljárásjogi tárgyú elvi iránymutatások felülvizsgálata, és a felülvizsgálat engedélyezésével kapcsolatos kérdésekkel kapcsolatos előkészítő munka.

A kollégiumvezető tagja a Ptk. gyakorlati alkalmazásában felmerülő jogértelmezési kérdéseket vizsgáló Tanácsadó Testületnek.

2.3. A jogegységi tanácsok tevékenysége

2.3.1. A büntető jogegységi tanács tevékenysége

A tavalyi évben a Büntető Kollégium egy esetben hozott büntető jogegységi határozatot, arra tekintettel, hogy az Alkotmánybíróság 19/2017. (VII. 18.) AB határozata megállapította, hogy a Kúria 2/2016. BJE határozata alaptörvény-ellenes.

1/2017. Büntető jogegységi határozat
A Kúria Büntető Kollégiumának vezetője a 2017. szeptember 13-án kelt jogegységi indítványában a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (Bszi.) 33. § (1) bekezdés a) pontjában megállapított jogkörével élve a Bszi. 32. § (1) bekezdés a) pontja alapján, jogegységi határozat hatályon kívül helyezése céljából jogegységi eljárás lefolytatását és jogegységi határozat meghozatalát indítványozta. Álláspontja szerint a Kúria 2/2016. Büntető jogegységi határozat hatályon kívül helyezése szükséges, mert az Alkotmánybíróság 19/2017. (VII. 18.) AB határozata „megállapítja, hogy a tizenkettedik életévet be nem töltött személy sérelmére elkövetett szexuális erőszak értelmezéséről szóló 2/2016. Büntető jogegységi határozat alaptörvény-ellenes, ezért a jogegységi határozatot 2017. október 31. napjával megsemmisíti”.

A Kúria 2/2016. BJE határozata a következőt mondta ki.

„A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 197. § (1) bekezdésébe ütközik és a (2) bekezdésre figyelemmel a (4) bekezdés a) pontja szerint minősül a tizenkettedik életévét be nem töltött személy sérelmére elkövetett szexuális erőszak bűntette, ha a cselekmény sértettje az elkövető hozzátartozója, vagy nevelése, felügyelete, gondozása, gyógykezelése, illetve egyéb módon a hatalma vagy befolyása alatt áll, függetlenül attól, hogy azt kényszerítéssel valósította-e meg.”

Az Alkotmánybíróság határozata – értelemszerűen – nem jelenti, hogy a megsemmisített jogegységi határozatban alaposnak tartott jogegységi igény alaptalanná vált, illetve megszűnt. A Kúriának viszont jogalkotói jogosítványok hiányában nincs módja érdemben újabb jogegységi eljárást folytatni és érdemben dönteni a jogegységi igényről.

Az Alkotmánybíróság határozata azt jelenti, hogy a Kúria 2/2016. BJE határozata általi jogértelmezés – az AB határozat rendelkezése szerint – nem követendő. Utóbbival a Bszi. 42. § (3) bekezdés zárómondata áll összhangban, melynek értelmében a hatályon kívül helyezett jogegységi határozat a hatályon kívül helyező határozat közzététele időpontjától nem alkalmazható.

Ekként a Kúria Büntető Kollégiuma mint Büntető Jogegységi Tanács a Bszi. 40. § (1) és (2) bekezdése alapján a jogegységi indítványnak helyt adott, és a Bszi. 34. § (4) bekezdés a) pontja szerint a korábban meghozott jogegységi határozatot hatályon kívül helyezte.
Egyben indokoltnak tartja a 19/2017. (VII. 18.) AB határozattal megsemmisített 2/2016. BJE határozatban kifejtettek jogalkotó általi megfontolását és a Büntető Törvénykönyv 197. §-ába ütköző szexuális erőszak bűncselekménye törvényi tényállásának újraszabályozását.

Az Országgyűlés a 2017. évi CLXXVII. törvénnyel módosította a Btk. 197. §-át.

2.3.2. A közigazgatási-munkaügyi jogegységi tanács tevékenysége

A Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium a jogegység követelményének biztosítása érdekében 2017. évben a Polgári Kollégiummal közösen két jogegységi határozatot hozott.

1/2017. számú KMPJE határozat

A Kúria Közigazgatási-Munkaügyi Kollégiumának vezetője által kezdeményezett jogegységi eljárásban a jogegységi tanácsnak a tulajdonjog haszonélvezeti jog fenntartásával történő átruházása esetén a haszonélvezeti jog ingatlan-nyilvántartási bejegyzésének értelmezéséről kellett állást foglalnia, mivel a Kúria egyik tanácsa jogkérdésben el kívánt térni a Kúria másik ítélkező tanácsának korábban elvi határozatként közzétett határozatától.
A jogegységi tanácsnak abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy az ingatlan tulajdonjogának haszonélvezeti jog fenntartásával történő átruházása esetén a haszonélvezeti jog ingatlan-nyilvántartási bejegyzéséhez elegendő-e a haszonélvezeti jog fenntartásáról való megállapodás a tulajdonátruházási szerződés keretében, vagy szükséges egy külön okirat, amely tartalmazza a haszonélvezeti jog alapítását. A tulajdonátruházó szerződésnek vagy külön okiratnak tartalmaznia kell-e a jogváltozás jogcímét és a jogosult bejegyzést engedélyező nyilatkozatát.
A jogegységi tanács álláspontja szerint a haszonélvezeti jog alapítása minden esetben a tulajdonjog mellett, azzal egyidejűleg létező jogosultság, amely származékos úton jön létre: haszonélvezeti jogot szerződéses úton kizárólag a tulajdonos alapíthat. A haszonélvezetet alkotó jogosultságok részei az absztrakt tulajdonjognak, azok a tulajdonost külön nevesítés nélkül is megilletik. Önálló, közös név alatt „láthatóvá" akkor válnak, ha a tulajdonos akaratából a dologra vonatkozó tulajdonosi jogok két vagy több személy közötti megosztására kerül sor, azaz kialakul az állagtulajdonos és a haszonélvező közötti osztott jogközösség. Ha a tulajdonostól különböző személy szerzi meg a haszonélvezeti jogot, e jogot részére a tulajdonos alapítja, abban az esetben pedig, amikor a tulajdonos a tulajdonjogában meglevő, abban „megbújó" haszonélvezeti jogot magának „kiszakítja", „visszatartja", a szó szoros értelmében alapításról nem beszélhetünk: a tulajdonos saját magának nem alapít már meglevő jogot, hanem azt oly módon keletkezteti, hogy ezt a jogot egyszerűen „levonva" ruházza át a tulajdonjogot. Mindezek értelmében haszonélvezetet keletkeztet, ha a tulajdonos a tulajdonjogát a saját maga javára szóló haszonélvezettel terhelten ruházza át.
A jogegységi tanács által kifejtettek szerint a haszonélvezeti jog megszerzésének szerződéses úton két formája lehetséges: haszonélvezeti jog alapítása tulajdonátruházással vagy anélkül

(az eredeti tulajdonostól különböző személy szerzi meg a haszonélvezeti jogot, olyan, aki e jogokkal korábban nem rendelkezett) és a haszonélvezet vissza-, illetve fenntartása, amikor a tulajdonos tartja fenn a maga számára az őt korábban a tulajdonjoga alapján megillető jogokat. A haszonélvezetet alkotó jogok konkrét, nevesített jogosultságok, tőlük független, absztrahálódott haszonélvezeti jog nem létezik, ily módon ahhoz kapcsolódó önálló szerzési jogcímről sem beszélhetünk: a szerződéses haszonélvezet „jogcíme" maga az alapítás, azaz bár a haszonélvezet önállósult dologi jogi jogintézmény, keletkezésekor nem lép ki a kötelmi jog relatív keretei közül. Ennek oka vélhetően a haszonélvezeti jog forgalomképtelensége és a létesítéséhez, valamint a gyakorlásához kapcsolódó korlátok, amelyek – a tulajdonjog „megnyitását" célzó jogalkotói törekvések ellenére is – behatárolják a haszonélvezeti jog hozzáférhetőségét.
A haszonélvezeti jog bejegyzéséhez tehát nem kell külön jogcím, az alapítással jön létre, a fenntartott haszonélvezet pedig a tulajdonos által leválasztott jogok visszatartása útján keletkezik oly módon, hogy annak átruházására nem kerül sor.
A haszonélvezeti jog a tulajdonos akaratából, elhatározásából, a tulajdonostól különböző személy részére alapítással jön létre, amelyről – a haszonélvezeti jog alapításáról – szerződésben kell rendelkezni. Más a helyzet azonban, ha a haszonélvezeti jog alapítására a tulajdonátruházással együtt kerül sor, mert ez esetben a tulajdonátruházó szerződés az, amely a haszonélvezeti jog alapítását, illetve a tulajdonátruházó számára fenntartott haszonélvezeti jog keletkezését tanúsítja, ezért külön okiratra a haszonélvezeti jog bejegyzéséhez nincs szükség.
A kizárólag a haszonélvezeti jogok „átruházásának" átvezetéséhez az átruházó tulajdonos bejegyzési engedélye szükséges. A haszonélvezeti jog fenntartásával történő tulajdonátruházás esetén a haszonélvezeti jog bejegyzéséhez az átruházó tulajdonos saját magának bejegyzési engedélyt nem adhat. A tulajdonjogot haszonélvezettel terhelten megszerző vevő pedig az Inytv. 49.§ (1) bekezdéséből fakadóan azért nem adhat bejegyzési engedélyt, mert nem ő keletkeztette a haszonélvezeti jogot, csak azt vette tudomásul a tulajdonátruházó szerződésben, hogy a tulajdonjogot haszonélvezeti joggal terhelten szerzi meg.
Az ingatlanügyi hatóságnak a fenntartott haszonélvezeti jogot az arra vonatkozó bejegyzési engedély megkövetelése nélkül, az Inytv. 50.§ (1) bekezdése szerinti esetben a tulajdonjog bejegyzési kérelem teljesítésével egyidejűleg, hivatalból kell bejegyeznie.

2/2017. számú KMPJE határozat

A Kúria Polgári Kollégiumának vezetője a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (új Pp.) és a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (Kp.) 2018. január 1-jei hatályba lépésére tekintettel, valamint figyelemmel egyfelől arra, hogy a régi Pp. az általános és a közigazgatási perekben alkalmazandó speciális szabályokat is tartalmazza, másfelől arra, hogy a régi Pp.-hez kapcsolódóan számos, a Kúria Polgári Kollégiuma, illetve Közigazgatási-Munkaügyi Kollégiuma által közösen meghozott elvi iránymutatás van, kezdeményezte a közös iránymutatásoknak a Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium bevonásával történő felülvizsgálatát.

A jogegységi tanács az új Pp. és a Kp. alkalmazása körében is megfelelően irányadónak tekinti: a jogegységi határozatok közül az 1/2005. KPJE és a 2/2012. KMPJE határozatokat; a kollégiumi vélemények közül a 3/2005. (XI. 14.) PK-KK véleményt és az 1/2009. (VI. 24.) PK-KK véleményt.

A jogegységi tanács a jogegységi indítvány elbírálása során abból indult ki, hogy a régi Pp. alapján korábban meghozott elvi iránymutatások az új Pp. és a Kp. alkalmazási körébe tartozó esetekben nem irányadók, azok ugyanis a régi Pp. alkalmazásához fűződő jogértelmezést tartalmaznak. Ezért azt kellett meghatározni, hogy melyek azok az elvi iránymutatások, amelyeket az új Pp. és a Kp. alkalmazása során – a fenti elv ellenére – a jogegységi tanács mégis megfelelően irányadónak tekint. A „megfelelő" alkalmazásra utalás azt jelenti, hogy az új Pp. és a Kp. alkalmazása körében is irányadónak tekintett iránymutatásokban foglalt jogszabályokra történő hivatkozások alatt természetszerűen az új Pp.-ben és a Kp.-ben tartalmilag azonos rendelkezést tartalmazó jogszabályhelyet kell érteni.

Figyelemmel arra, hogy a felülvizsgálat az elvi iránymutatások újraszövegezését nem tűzte ki célul, ezért az azokban szereplő jogszabályi hivatkozások és az azokban használt kifejezések (terminológia) módosítására sem került sor. Ebből következően a továbbra is irányadónak ítélt, az elvi tartalmát tekintve továbbra is irányadó elvi iránymutatásokban foglalt jogszabályokra történő hivatkozások és jogi kifejezések alatt természetszerűen a tartalmilag azonos más jogszabályi rendelkezést, újraszámozás folytán megváltozott jogszabályhelyet, illetőleg az elnevezésében megváltozott jogintézményt, kifejezést kell érteni.

Mindazok az új Pp. és a Kp. szabályozási körébe tartozó elvi iránymutatások, amelyeket bár korábban a Kúria jogegységi tanácsa a 2/2015. BKPJE határozatban fenntartandónak ítélt, de e jogegységi határozat rendelkező része nem tartalmaz, az új Pp. és a Kp. alapján elbírálandó ügyekben nem irányadók; azok csak a régi Pp. alapján elbírálandó ügyekben alkalmazhatók (1/1999. BKPJE határozat, 1/2000. BKPJE határozat, az 1/2006. KPJE határozat, 1/2010. KPJE határozat, 1/2012. (XII.10.) KMK-PK vélemény).

2.3.3. A polgári-gazdasági jogegységi tanács tevékenysége

A kollégiumhoz 2017-ben 5 jogegységi eljárás lefolytatása iránti kérelem érkezett, ezekben azonban nem volt indokolt jogegységi eljárás kezdeményezése. Ezen felül 2 jogegységi eljárás lefolytatása iránti indítvány is érkezett: mindkét esetben a Polgári Kollégium vezetője tett indítványt jogegységi eljárás lefolytatására.

A Polgári Kollégium és a Közigazgatási és Munkaügyi Kollégium közös, 7 tagú jogegységi tanácsa 1, a Polgári Kollégium és a Közigazgatási és Munkaügyi Kollégium mint jogegységi tanács 1, a Polgári Kollégium mint jogegységi tanács pedig 1 jogegységi határozatot hozott.

A fent említett 3 jogegységi határozat az alábbi:

1/2017. számú PJE határozat

Az 1/2017. PJE határozat szerint az eljárásjogi rendelkezést tartalmazó iránymutatások közül a jogegységi tanács az új Pp. alkalmazása körében is megfelelően irányadónak tekinti:

- a PJE határozatok közül a 3/2000. PJE, a 4/2003. PJE, a 2/2006. PJE, a 4/2006. PJE, a 2/2008. PJE, a 4/2008. PJE, az 1/2009. PJE, az 1/2011. PJE, a 2/2011. PJE, az 1/2013. PJE, a 3/2014 PJE határozatokat,
- a PK vélemények közül az 1/2005. (VI. 15.) PK véleményt, a 3/2008. (XI. 24.) PK véleményt, a 2/2011. (XII. 12.) PK véleményt, a 3/2011. (XII. 12.) PK véleményt, az 1/2016. (II. 15.) PK véleményt (a 2. pont kivételével), az 1/2017. (IX. 11.) PK véleményt,

- a PK és a PK-GK állásfoglalások közül a PK-GK 2., a PK 12., a PK 13., a PK 14., a PK 15., a PK 102., a PK 127., a PK 133. a PK 134., a PK 137., a PK 138., a PK 142., a PK 145., a PK 146., a PK 148., a PK 152., a PK 154., a PK 157., a PK 158., a PK 166., a PK 169., a PK 171., a PK 175., a PK 176., a PK 177., a PK 178., a PK 179., a PK 180., a PK 189., a PK 190., a PK 191., a PK 193., a PK 195., a PK 196., a PK 199., a PK 200., a PK 212., a PK 217., a PK 218., a PK 221., a PK 277. számú állásfoglalást.

1/2017. számú KMPJE határozat

Az 1/2017. KMPJE határozat szerint haszonélvezetet keletkeztet, ha a tulajdonos a tulajdonjogát a saját maga javára szóló haszonélvezettel terhelten ruházza át; a tulajdonátruházó szerződésnek a haszonélvezeti jog fenntartására irányuló külön jogcímet nem kell tartalmaznia; a fenntartott haszonélvezeti jog bejegyzéséhez nincs szükség sem külön okiratra, sem bejegyzési engedélyre, és az ingatlanügyi hatóság a fenntartott haszonélvezeti jogot a tulajdonjog bejegyzési kérelem teljesítésével egyidejűleg, hivatalból jegyzi be. A jogegységi tanács az EBH 2010.2281. számon közzétett határozat elvi bírósági határozatként való fenntartását megszüntette.

2/2017. számú KMPJE határozat

A 2/2017. KMPJE határozat szerint a jogegységi tanács az új Pp. és a Kp. alkalmazása körében is megfelelően irányadónak tekinti:

- a jogegységi határozatok közül az 1/2005. KPJE és a 2/2012. KMPJE határozatokat,

a kollégiumi vélemények közül a 3/2005. (XI. 14.) PK-KK véleményt és az 1/2009. (VI. 24.) PK-KK véleményt.

2.4. A kollégiumok előtt a 2017. évben felmerült szakmai problémák és az azok megoldása érdekében tett intézkedések

2.4.1. A Büntető Kollégium kollégiumi véleményei

A Büntető Kollégium a 2017-es évben nem alkotott kollégiumi véleményt.

2.4.2. A Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium kollégiumi véleményei

A Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium jogegységi feladataihoz szorosan kapcsolódik az alsóbb fokú bíróságokról érkező szakmai problémák megoldása. A kollégium mindkét szakága a közigazgatási és munkaügyi bíróságokkal, valamint a regionális szakmai kollégiumokkal hatékony szakmai kapcsolatot tart, az információ áramlása mindkét irányban folyamatos. A kollégiumhoz rendszeresen érkeznek szakmai megkeresések, amelyeket a kollégium elemzi és annak eredményéről a megkeresőket tájékoztatja. 2017. évben többször érkezett megkeresés a közigazgatási szakághoz a földforgalmi ügyek elbírálásával kapcsolatban, melyre nézve kollégiumi vélemény került kiadásra, illetőleg külön szakmai értekezletet is tartott a közigazgatási szakág. Ezen kívül mindkét szakág kapcsolattartói rendszeresen részt vesznek a regionális szakmai kollégiumok ülésein, ahol a Kúria álláspontjáról a szakmai testületeket tájékoztatják. Rendszeresek a megkeresések az Országos Bírósági Hivatal részéről is, a közigazgatási-munkaügyi tárgyú megkeresések választervezetét a kollégium terjeszti elő. 2017. évben több szakmai megkeresés érkezett a közigazgatási

perrendtartás hatályba lépésével kapcsolatban, melyre nézve a kollégium minden esetben kifejtette álláspontját.

2017. évben a Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium öt kollégiumi véleményt fogadott el, a Bszi. 27. § (1) bekezdése értelmében az egységes jogalkalmazás biztosítása érdekében. A vélemények elfogadását a kapcsolódó ítélkezési gyakorlat, valamint a tervezetek kollégiumi ülésen való előzetes megvitatása előzte meg. Az elfogadott vélemények közül három közigazgatási jogi kötődésű, kettő pedig munkajogi tárgyú.

1/2017.(III.27.) KMK vélemény a gyülekezési jog bíróságokat érintő gyakorlásának egyes kérdéseiről

A Kollégium a gyülekezési jog – bíróságok működését is érintő – gyakorlásával összefüggésben megállapította, hogy a gyülekezési jogról szóló 1989. évi III. törvény 8. § (1) bekezdésének alkalmazásakor – a rendezvények rendjének biztosításával kapcsolatos rendőri feladatokról szóló 15/1990. (V. 14.) BM rendelet 4. § (5) bekezdésében foglaltakra tekintettel – a bíróságnak vizsgálnia kell a bíróság zavartalan működésének garantálásáért felelős bírósági vezető nyilatkozatát. A bíróság képviselője rendelkezik kizárólag megfelelő ismeretekkel arról, hogy a szervezet működését az adott demonstráció milyen fokban érintheti hátrányosan különösen abból a szempontból, hogy a demonstrációhoz kapcsolódó ügy tárgyalásának milyenek a körülményei.

A közforgalom számára nyitva álló bírósági épület nem tartozik a gyülekezési jogról szóló 1989. évi III. törvény (Gytv.) 15. § a) pontjának hatálya alá. A magyar jogban a Gytv. szerinti gyülekezéseket tipikusan közterületen tartják meg. A Gytv. 15. § a) pontja szerint közterületnek a mindenki számára korlátozás nélkül igénybe vehető terület, út, utca, tér minősül. A közforgalom számára nyitva álló épületek, így a bírósági épületek sem minősülnek közterületnek. A bíróság épülete célhoz, az igazságszolgáltatási funkcióhoz kötötten használható.

A bíróság zavartalan működésének súlyos veszélyeztetését jelentheti az a tervezett gyülekezés, amely a bejelentés szerinti célját tekintve összefüggésbe hozható egyedileg azonosítható, folyamatban lévő peres eljárással, tervezett időpontja a kitűzött tárgyalás vagy nyilvánosságra hozott bírói tanácskozás időpontjával megegyezik, valamint tervezett helyszíne a bíróság épületének közvetlen környéke. Ezt az esetet el kell határolni attól az esettől, amikor a demonstráció a tárgyalt üggyel összefüggésben, de nem a tárgyalás időpontjában zajlik, mivel a két helyzet jogi megítélése lényegesen eltérő. A bíróság tárgyalása a közjogi feladatának teljesítését jelenti. Ennek valamennyi mozzanatát törvény szabályozza és ezen törvények alapján hozza meg a bíróság a konkrét ügyben a döntést.

A bírósági ügyek nagyobb hányadában a bíróság ellenérdekű felek vitájában dönt, és erre figyelemmel egy álláspont melletti demonstráció nyilvánvalóan hátrányos az ellenérdekű fél számára. Ez a konkrét ügy tárgyalásának körülményei között odavezethet, hogy az ellenfél olyan nyilatkozatot tesz vagy eljárási cselekményt végez, amelyet a demonstráció indokol, és ezzel egyszersmind az eljárás menetét megváltoztatja. Az adott ügy tárgyalásának időpontjában tehát az üggyel összefüggésben tartott demonstráció további körülmények vizsgálata nélkül is alkalmas lehet annak megállapítására, hogy a gyülekezés a bíróság működését súlyosan veszélyezteti és sérti a tisztességes eljárás biztosításának követelményét.

A kollégium hangsúlyozta, hogy a gyülekezési jog rendkívül fontos alapjog, amelynek korlátozására csak törvényi felhatalmazás alapján, kivételes esetben, más alapjog biztosítása érdekében kerülhet sor. A korlátozás során nem hagyható figyelmen kívül a szükséges és arányos mérték követelménye. Az arányosság kérdésének megítélése annak eldöntését jelenti, hogy a gyülekezési jog gyakorlása súlyosan veszélyezteti-e a bíróságok független, pártatlan, befolyásmentes és zavartalan működését.

Mivel a bírói függetlenség alkotmányos alapelv, ezért a gyülekezés bejelentésben megjelölt céljának ismeretében, helyszínének és idejének vizsgálatakor figyelemmel kell lenni arra, hogy a bíró minden egyedi konkrét ügyben valóban függetlenül és befolyásmentesen tudjon dönteni. Alapjogi szempontból nem lehet elfogadható, ha a gyülekezés a bíróságokra történő nyomásgyakorlásra irányul és valamely bíróság által tárgyalt ügy eldöntését kívánja befolyásolni.

2/2017. (X.2.) KMK vélemény a Magyar Agrár-, Élelmiszergazdasági és Vidékfejlesztési Kamara perbe történő beavatkozásáról, illetve a perbe érdekeltként történő belépéséről

A kollégium a földforgalmi ügyek keretében a Magyar Agrár-, Élelmiszergazdasági és Vidékfejlesztési Kamara (Kamara) perbeli részvételével összefüggésben megállapította, hogy a Kamara a földforgalmi ügyben hozott közigazgatási határozat felülvizsgálata iránt indult perbe beavatkozhat, illetve a perbe érdekeltként beléphet. Akinek jogi érdeke fűződik ahhoz, hogy a más személyek között folyamatban lévő per miként dőljön el, a perbe – az elsőfokú ítélet hozatalát megelőző tárgyalás berekesztéséig – az azonos érdekű fél pernyertességének előmozdítása érdekében beavatkozhat. [Lásd: önkéntes beavatkozás, Pp. 54.§ (1) bekezdés] Ahhoz, hogy valaki a mások közötti perbe beléphessen, anyagi jogilag érdekeltnek kell lennie abban, hogy a per az egyik fél javára dőljön el. A jogi érdek fogalmát a törvény nem szabályozza, azt a bíróságnak mindig egyedileg kell mérlegelnie (lásd: 13/2010. (XI.8.) KK vélemény). Ha a Kamara elutasító állásfoglalása miatt nem lehetett a földre vonatkozó adásvételi szerződést megkötni, akkor a Kamara és a más ügyfelek (eladó, vevő, elővásárlásra jogosult) közötti érdekellentét egyértelműen megállapítható. Ha ezzel ellentétben a Kamara állásfoglalásában támogatta az adásvételt, akkor az adott ügyben a konkrét adásvétellel nem érintett felek (pl. más földtulajdonosok) lehetnek ellenérdekű felek. A 2018. január 1-jétől hatályos 2017. évi I. törvényben szabályozott közigazgatási perrendtartás 20.§ (1) bekezdése szerint akinek jogát vagy jogos érdekét a vitatott közigazgatási tevékenység közvetlenül érinti vagy a perben hozandó ítélet közvetlenül érintheti, a mások között folyamatban lévő perbe érdekeltként beléphet. A harmadik személynek a felek közötti perben való részvételét a Pp. beavatkozásnak, a Kp. pedig érdekelt részvételének nevezi, ugyanakkor a jogintézmény kapcsán a Kp. 20. §-a megengedőbb, mivel nem szabja feltételül, hogy az érdekeltként történő perbelépés az azonos érdekű fél pernyertességének előmozdítása érdekében történjen. A bíróságnak a helyi földbizottságot vagy az annak feladatát ellátó Kamarát értesítenie kell a beavatkozás, illetve az érdekeltként történő perbelépés lehetőségéről.

3/2017. (XI.28.) KMK vélemény a választási eljárásban érvényesülő elektronikus kapcsolattartásról

A kollégium a választási ügyek bírósági jogorvoslata során az elektronikus kapcsolattartás szabályainak érvényesülésével kapcsolatban megállapította, hogy választási ügyekben a bírósági felülvizsgálati eljárásban nem lehet alkalmazni a polgári perrendtartás elektronikus

kapcsolattartásra vonatkozó szabályait. A választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény (Ve.) 228. § (2) bekezdése és 229. § (2) bekezdése alapján a bíróság a választási bizottság határozatát a Ve.-ben foglalt eltérésekkel – a Pp. XX. fejezetének szabályai szerint – nemperes eljárásban vizsgálja felül. A Pp. 394/C. § (1) bekezdése alapján az elektronikus kapcsolattartás a 2016. július 1. napján, vagy azt követően induló polgári peres eljárásokban kötelező. A szabályozás tehát kifejezetten a polgári peres eljárásokra vonatkozik, a nemperes eljárások tekintetében ez csak akkor jelenik meg kötelezettségként, ha az adott eljárásra vonatkozó törvény (Ve.) kifejezetten előírja az elektronikus kapcsolattartást, vagy az elektronikus kapcsolattartásra vonatkozó Pp. szabályok alkalmazását. Másként megfogalmazva: az elektronikus kapcsolattartás szabályainak alkalmazását egy meghatározott típusú perre vagy eljárásra egyértelműen ki kell mondani jogszabályban. Márpedig az elektronikus kapcsolattartásra vonatkozó jogszabályi rendelkezések sem a népszavazás kezdeményezéséről, az európai polgári kezdeményezésről, valamint a népszavazási eljárásról szóló 2013. évi CCXXXVIII. törvényt (Nszt.), sem a Ve.-t nem érintik.

A kollégium az egyenlő bánásmód követelményének megsértésével kapcsolatos munkaügyi perek egyes kérdéseiről fogadta el a 4/2017. (XI.28.) KMK véleményt. A KMK vélemény egyértelművé tette a felekre háruló bizonyítási terhet, mely szerint az egyenlő bánásmód megsértése esetén érvényesülő kimentéses bizonyítás alapján a munkáltatónak kell bizonyítania, hogy megtartotta az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (Ebktv.) előírásait. Azt követően, hogy a munkavállaló legalább valószínűsítette, hogy hátrány érte és valamely, a törvényben megjelölt védett tulajdonsággal rendelkezik, a munkáltató terhére kimentéses bizonyítás áll fenn, mert neki kell bizonyítania, hogy nincs okozati összefüggés a munkavállaló által valószínűsített hátrány és a védett tulajdonság között, vagy nem kellett megtartania azt. A KMK vélemény egyértelművé tette, hogy az egyenlő munkáért egyenlő bér elvét az egyenlő bánásmód követelményrendszerén belül kell és lehet értelmezni. Ebből következően védett tulajdonság, illetve hátrány megjelölése, valószínűsítése nélkül az egyenlő munkáért egyenlő bér elvének sérelme nem állapítható meg. Az Ebktv. 8. § t) pontjában megjelölt „egyéb helyzet", mint védett tulajdonság keretei nem értelmezhetők tágan, mivel annak két fő fogalmi kritériuma, hogy tartozzon az egyén személyisége lényegi vonásához és az egyént egy sérülékeny társadalmi csoporthoz kapcsolja. A kollégiumi vélemény kitért arra is, hogy az egyenlő bánásmód követelményének megsértésére és a joggal való visszaélésre történő egyidejű hivatkozás esetén elsődlegesen azt lehet vizsgálni, hogy a hátrány okozás összefüggésben áll-e valamely, az Ebktv-ben felsorolt védett tulajdonsággal, mivel a joggal való visszaélés akkor vizsgálandó, amennyiben ilyen védett tulajdonság nem állapítható meg. A felmondás, azonnali hatályú felmondás jogellenességére alapított munkaügyi perben a kereseti kérelem keretei között az egyenlő bánásmód megsértésére alapított igényt megelőzően szükséges a munkáltatói jognyilatkozat indokolása jogszerűségének – világosság, valóság, okszerűség – vizsgálata és amennyiben az indokolás körében a jogellenesség megállapítható, ezt követően annyiban vizsgálandó az egyenlő bánásmód megsértésére vonatkozó kereset, amennyiben ehhez önálló igény kapcsolódik.

A kollégium az egységes ítélkezési gyakorlat előmozdítása érdekében a joggal való visszaélés tilalmának megsértésével kapcsolatos munkaügyi perekben felmerült egyes kérdésekről fogadta el az 5/2017. (XI.28.) KMK véleményt. A KMK vélemény rögzítette, hogy valamely joggyakorlás nem lehet tételes jogszabályba ütközés miatt jogellenes és egyben a joggal való visszaélés tilalmába ütköző. A joggal való visszaélés esetén a munkaviszony alanyának joggyakorlása formálisan jogszerű, ezért a jogsértés nem nyilvánvaló és az eljáró bíróságoknak széleskörű bizonyítás keretében szükséges a tényállás feltárása azzal, hogy a

joggal való visszaélésre hivatkozó felet terheli a bizonyítás. A KMK vélemény kiemelte, hogy szerződéses jognyilatkozattal összefüggésben nem lehet joggal való visszaélésre hivatkozni. Rámutatott, hogy a több jogcímre történő egyidejű hivatkozás esetén a bizonyítási eljárás során nem a kereseti kérelem sorrendjében előadottak határozzák meg a jogellenességi okok vizsgálatát, mivel előbb a tételes jogszabályba ütközés, majd amennyiben a diszkriminációra történő hivatkozás is volt, az előbbi alaptalansága esetén az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény szerinti bizonyítás lefolytatását követően, az emiatti megalapozatlanság megállapítása után van lehetőség az általános magatartási követelmények – a joggal való visszaélés, az együttműködési kötelezettség, a jóhiszemű és a tisztességes eljárás követelménye – megsértésének vizsgálatára. A KMK vélemény az időközbeni jogszabályváltozásokra tekintettel módosította a Legfelsőbb Bíróság MK 6. számú állásfoglalását, amely a KMK vélemény témájához kapcsolódóan a munkaszerződésben határozott időtartam kikötését, a vezető állású munkavállalóra vonatkozó megállapításokat tartalmazza.

2.4.3. A Polgári Kollégium kollégiumi véleményei

A Polgári Kollégium 2017-ben 2 kollégiumi véleményt fogadott el.

Az ingatlan közös tulajdonának megszüntetésével kapcsolatos egyes kérdésekről szóló 1/2017. (IX. 11.) PK vélemény rendelkező része:

1. A közös tulajdon megszüntetésére irányuló perben a bíróságnak a Ptk.-ban meghatározott sorrendben kell vizsgálnia az egyes megszüntetési módok alkalmazásának lehetőségét. Ha a felek a közös tulajdon megszüntetését egybehangzóan ugyanazon a módon kérik és annak feltételei igazoltak, a bíróság a sorrendben megelőző megszüntetési módot vagy módokat nem vizsgálja.

2 A közös tulajdon megszüntetése során a társasházzá alakítás a megszüntetésnek az árverési értékesítést megelőző módja.
A társasházzá alakítás vizsgálatához nincs szükség külön keresetre vagy viszontkeresetre, de ahhoz szükséges valamelyik fél erre irányuló nyilatkozata. A társasházzá alakítást igénylő félnek csatolnia kell az alapító okirat tervezetét és az ingatlan-nyilvántartási bejegyzésre alkalmas alaprajzot. Nincs helye a társasházzá alakításnak, ha az a felek együttműködésének hiánya miatt nem lehetséges. Az ítélet rendelkező részébe foglalandó alapító okiratnak a jogszabály szerint kötelező tartalmi elemeken túlmenően a külön törvényben meghatározott keretek között tartalmaznia kell a felek által lényegesnek minősített kérdések rendezését is.

3. A közös tulajdont megszüntető ítéletben kivételesen helye lehet vagylagos (alternatív) kötelezést tartalmazó rendelkezéseknek, vagy egyidejűleg, egymás mellett több megszüntetési mód alkalmazásának.

4. Nincs helye a közös tulajdon megszüntetésének, ha a megszüntetés alkalmatlan időre esik, vagy ha a tulajdonostárs a tulajdonközösség megszüntetésére vonatkozó alanyi jogát visszaélésszerűen gyakorolja.
Az „alkalmatlan idő”-re vonatkozó kifogást az időlegesen fennálló, de belátható időn belül megszűnő körülmények alapozhatják meg.

5. A tulajdonjogát elvesztő, bennlakó tulajdonostársat főszabály szerint az ingatlan elhagyására kell kötelezni. A bíróság csak kivételesen rendelkezhet úgy, hogy a tulajdonostárs – tulajdonjoga elvesztése ellenére – bennmaradhat az ingatlanban. Az erre vonatkozó feljogosítását a bennlakó tulajdonostársnak az ok megjelölésével kifejezetten, kérnie kell a bíróságtól; nem elegendő az a nyilatkozata, hogy nem vállalja az ingatlan elhagyását vagy ellenzi a kiköltözésre kötelezését.

6. Ha a bíróság feljogosítja a volt tulajdonostársat az ingatlan további használatára, akkor a Ptk. 5:159. §-ában meghatározott tartalmú használati jogot alapít a részére. E használati jog ellenértékeként időszakonként fizetendő használati díj megállapításának nincs helye.
Abban az esetben, ha a volt tulajdonostárs tulajdoni hányadához igazodó terjedelmű használati jog alapítása nem alkalmas a felek közötti jogvita észszerű lezárására, a bíróság az ingatlanban bennmaradó (volt) tulajdonostárs javára az ingatlannak az eredeti tulajdoni hányadát meghaladó részére vagy az ingatlan egészére kiterjedő használati jogot alapíthat.

7. A bíróság a bennlakás értékcsökkentő hatását a használati jog alapításával egyidejűleg értékeli. A közös tulajdon megszüntetése során a felek közötti elszámolás körében figyelembe veszi a volt tulajdonos korábbi tulajdoni hányada, illetve az azt meghaladó része után a tulajdonost megillető ellenszolgáltatás mértékét, és meghatározza az ellenszolgáltatás teljesítésének módját.

8. A bíróság a tulajdonostársak kiskorú gyermekei bennlakása értékcsökkentő hatásának mértékét mérlegeléssel állapítja meg, amit a tulajdonostárs szülők között meg kell osztani.

9. A keresetlevél befogadásának nem feltétele a hiteles tulajdoni lap másolat (szemle) csatolása akkor, ha a felperes nem hiteles, elektronikus formátumú tulajdoni lapot csatol. Szükséges azonban, hogy az ítélethozatal előtt az aktuális tulajdoni állapot hiteles módon igazolt legyen.

10. A tulajdonostársak nagy száma esetén kivételesen mellőzhető valamennyi tulajdonostárs perben állása, ha a perbeli jogvita egy „jogközösségen belüli jogközösség" keretei között áll fenn, vagy ha a közös tulajdonú ingatlan használata természetben olyan szinten megosztott a tulajdonostársak között, hogy mind a tulajdonjogból fakadó jogok gyakorlása, mind a kötelezettségek teljesítése teljes elkülönülést biztosít.
Minden perben egyedileg dönthető el, hogy a felek közötti jogvita a perbe nem vont tulajdonostársak érdekét olyan mértékben érinti-e, hogy perbenállásuk indokolt, vagy az ügy sajátosságaira tekintettel mellőzhető.

11. A tulajdonostársak perben állására vonatkozó szabályok szerint perbe kell vonni a haszonélvezetre, használatra jogosultakat, a bejegyzett tartási és életjáradéki jog jogosultját, s ha a jelzálogjog nem az egész ingatlant terheli, akkor e jog jogosultját is. Más érdekeltek esetében a körülmények egyedi mérlegelésétől függ, hogy szükséges-e a perbevonásuk.

12. Természetbeni megosztás esetén még az ítélethozatal előtt gondoskodni kell arról, hogy a bíróság rendelkezésére álljon a megosztáshoz szükséges jogerős közigazgatási engedély és az ingatlan-nyilvántartási bejegyzésre alkalmas vázrajz. Ezek beszerzésére a per tárgyalásának felfüggesztése mellett a feleknek megfelelő határidőt kell szabni.

13. A tulajdonközösség megváltással történő megszüntetése során a fél teljesítőképességének vizsgálata a perben időben nem korlátozott.

14. A közös tulajdon megszüntetése iránti perben a bíróság ítélete pótolja a jogváltozásnak az ingatlan-nyilvántartásban való átvezetéséhez szükséges bejegyzési engedélyt. Elegendő, ha a bíróság az ítéletében úgy rendelkezik, hogy a megváltási ár (értékkiegyenlítés) kifizetésének az igazolásától teszi függővé a tulajdonosváltozás ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzését.

15. A per tárgyának értéke általában a felperes tulajdoni hányadának, az ingatlan társasházzá alakítása esetében pedig a tulajdonába adni kért külön tulajdoni egységnek az értéke. Ha azonban a felperes a közös tulajdon természetbeni megosztása esetére a tulajdoni hányada értékénél nagyobb értékű ingatlanrészt igényel, a per tárgyának értéke ez a nagyobb érték. Ha pedig a felperes úgy kéri a közös tulajdon megszüntetését, hogy a bíróság a közös tulajdonú ingatlant vagy annak egy részét megfelelő ellenérték fejében adja az ő tulajdonába, a per tárgyának értéke a tulajdonába adni kért tulajdoni hányad értéke.

16. Az elsőfokú eljárásban a keresetnek helyt adó ítéletben helye lehet a perköltség megosztásának, ha ezt a feleknek a közös tulajdon megosztására vonatkozó nyilatkozatai indokolják.

17. A Kúria Polgári Kollégiuma az 1/2008. (V. 19.) PK vélemény VIII. pontját meghaladottnak tekinti.

A felülvizsgálat engedélyezésével kapcsolatos egyes kérdésekről szóló 2/2017. (XI. 13.) PK vélemény rendelkező része:

1. A Kúria a joggyakorlat egységének biztosítása érdekében a felülvizsgálatot akkor engedélyezi, ha a jogerős ítélet olyan elvi jelentőségű jogkérdést vet fel, amellyel kapcsolatban a Kúria jogegységi határozatában, kollégiumi véleményében, az elvi irányítás még hatályos korábbi eszközeiben (irányelv, elvi döntés, kollégiumi állásfoglalás), illetve az általa közzétett eseti határozatban még nem foglalt állást, feltéve, hogy a jogértelmezést igénylő elvi jelentőségű jogkérdés vonatkozásában a bírói gyakorlat nem egységes, vagy a joggyakorlattól eltérő bírói döntés megismétlődésének, ezáltal a jogegység megbomlásának a veszélye áll fenn.
A fél az engedélyezés alapjául szolgáló határozatokat a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmében köteles pontosan megjelölni azzal, hogy első fokon jogerőre emelkedett határozatra nem hivatkozhat.

2. A Kúria a joggyakorlat továbbfejlesztésének szükségességére figyelemmel a felülvizsgálatot akkor engedélyezi, ha a jogerős ítélet által felvetett elvi jelentőségű jogkérdésben a bírói gyakorlat már kialakult és egységes, annak követése azonban a körülmények változására tekintettel nem támogatható.

3. A Kúria a felvetett jogkérdés különleges súlyára, illetve az ügy társadalmi jelentőségére alapítottan a felülvizsgálatot akkor engedélyezi, ha az adott jogkérdésben korábban még nem foglalt állást közzétett ítélkezési gyakorlatában.

A Kúria a felvetett jogkérdés különleges súlyára figyelemmel a felülvizsgálatot különösen abban az esetben engedélyezi, ha a jogkérdés nagy számban előforduló új típusú ügyben merült fel. A Kúria a felvetett jogkérdés társadalmi jelentőségére figyelemmel a felülvizsgálatot akkor engedélyezi, ha az adott ügy a jogalanyok széles körét érinti.

4. A Kúria az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) előzetes döntéshozatali eljárásának szükségességére figyelemmel a felülvizsgálatot akkor engedélyezi, ha úgy ítéli meg, hogy a fél által feltett kérdést az EUB elé kell terjeszteni. A felülvizsgálat e pont alapján csak akkor engedélyezhető, ha a fél már az eljárás során indítványozta az általa felvetett jogértelmezési kérdés EUB elé terjesztését, de azt a bíróság elutasította, vagy arról – a fél kérelme ellenére – nem határozott.

5. A Kúria a közzétett ítélkezési gyakorlatától eltérő ítéleti rendelkezés miatt a felülvizsgálatot akkor engedélyezi, ha az a Kúria jogegységi határozatában, kollégiumi véleményében, az elvi irányítás még hatályos korábbi eszközeiben (irányelv, elvi döntés, kollégiumi állásfoglalás), illetve az általa közzétett eseti határozatban kifejtettektől eltérő jogértelmezésen alapul.

6. A Kúria nem engedélyezheti a felülvizsgálatot olyan okból, amelyre a fél nem hivatkozik az engedélyezés iránti kérelmében.

7. A felülvizsgálat engedélyezése körében a Kúria csak a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelemben foglaltakat vizsgálja, a jogerős ítélet vizsgálatát tehát csak az engedélyezés feltételei szempontjából végzi el. Ha azonban a jogerős ítélet felülvizsgálatának törvény kizáró rendelkezése folytán nincs helye, a Kúria a felülvizsgálati kérelmet – az engedélyezés iránti kérelem vizsgálata nélkül – visszautasítja.

8. Hiánypótlásra kizárólag akkor kerülhet sor, ha a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelem alaki szempontból hiányos. A Kúria tartalmi hiányosság esetén nem bocsát ki hiánypótlásra felhívó végzést.

9. A felülvizsgálat megtagadásáról szóló végzést kizárólag abból a szempontból kell indokolni, hogy a felülvizsgálat miért nem volt engedélyezhető. Ha a fél több engedélyezési okra is hivatkozik, a felülvizsgálatot megtagadó végzésben minden engedélyezési okra ki kell térni.

10. Ha a Kúria a felülvizsgálatot engedélyezi, a végzéséből egyértelműen ki kell derülnie, hogy a jogerős ítélet felülvizsgálatát melyik engedélyezési ok alapján engedte meg. A felülvizsgálat engedélyezésének indokaira az érdemi határozat indokolásában kell kitérni.

11. Ha a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét azonos jogszabályi rendelkezésre és jogi indokolásra utalással hagyja helyben, ezt a másodfokú bíróság ítéletének indokolásában egyértelműen – a Pp. vonatkozó rendelkezésére utalással – fel kell tüntetni.

12. A keresetlevelet visszautasító és az eljárást megszüntető végzés elleni felülvizsgálati kérelem benyújtása esetén a vagyonjogi perekre előírt korlátozás érvényesül, ezért a felülvizsgálat engedélyezése iránt a félnek kérelmet kell előterjesztenie.

13. A Pp.-nek az engedélyezési okokra vonatkozó rendelkezéseit – ha jogszabály eltérően nem rendelkezik – a vagyonjogi tárgyú nemperes eljárásokban is alkalmazni kell.

2.5. A joggyakorlat-elemző csoportok tevékenysége

A joggyakorlat-elemzés vizsgálati tárgyköreit – a Bszi. rendelkezéseivel összhangban – minden év elején meghatározom. A vizsgálati tárgykör összetettségére, illetve a vizsgált ügyek számára figyelemmel az elemző csoport munkájának befejezésére, az összefoglaló vélemény elfogadására gyakran a tárgyévet követő évben van lehetőség. Jelen beszámolómban ezért több olyan joggyakorlat-elemző csoport működéséről is számot adok, amelyet még a 2016-os évben állítottam fel.

Az összefoglaló vélemények teljes terjedelemben a http://kuria-birosag.hu/hu/joggyakorlat-elemzo-csoportok-osszefoglaloi oldalon olvashatók.

2.5.1. A büntető joggyakorlat-elemző csoportok tevékenysége

A személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedésekkel kapcsolatos joggyakorlat vizsgálata

A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXL. törvény 29. § (1) bekezdésére figyelemmel a 2016-os évre elrendeltem a személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedésekkel kapcsolatos joggyakorlat vizsgálatát. A csoport munkájában a Legfelsőbb Bíróság nyugalmazott elnökhelyettese, a Kúria tanácselnökei, kúriai bírók, ítélőtáblai elnök és ítélőtáblai kollégiumvezető, törvényszéki kollégiumvezető, tanszékvezető egyetemi tanár vettek részt.

A lefolytatott vizsgálat kiterjedt a kényszerintézkedések vádemelés előtti és vádemelés utáni elrendelésére, meghosszabbítására, megszüntetésére és időszakos felülvizsgálatára. A vizsgálathoz szükséges adatokat és határozatokat a törvényszékek és az ítélőtáblák bocsátották a csoport rendelkezésre.

A vizsgálat eredményeként a csoport által levont következtetések közül a legfontosabbak a következők:

– A korábbi gyakorlat hibáit kiküszöbölve minden ügyben indokolt vizsgálni azt, hogy enyhébb kényszerintézkedés alkalmazása nem elegendő-e a kitűzött cél eléréséhez. Az előzetes letartóztatás elrendelésére vagy fenntartására csak akkor kerüljön sor, ha a házi őrizet vagy a lakhelyelhagyási tilalom mellett erre nem lát a bíróság lehetőséget, ahogy házi őrizetet is csak akkor rendeljen el, ha a lakhelyelhagyási tilalom ezt a célt megítélése szerint nem biztosítja.
– Különösen indokolt ennek mérlegelése a vádirat benyújtása, illetve az első fokú ügydöntő határozat meghozatala után.
– Azt a törvényi előírást, amely szerint a bíróságnak törekednie kell arra, hogy az előzetes letartóztatás a lehető legrövidebb ideig tartson [Be. 136. § (1) bekezdése], mindig szem előtt kell tartani.
– A határozatok indokolása nem lehet sematikus. A vizsgálati anyagban is felhívott kollégiumi véleményben kifejtettek szem előtt tartásával kell a bíróságnak azt megindokolnia, hogy valamely törvényi ok fennállását mire alapítja.
– Minden ügyben figyelemmel kell lennie a bíróságnak a terhelt, illetve a védő által kifejtettekre, abban az esetben is, ha a határozat meghozatalára nem az adott okot. Nem elég

utalni rá, meg is kell indokolni, ha azt nem találta megalapozottnak. Amennyiben pedig a terhelt vagy a védő indítványt terjeszt elő, arról döntenie is kell.
– Az első fokú határozat meghozatalát követően a kényszerintézkedés fenntartásához a nem jogerősen kiszabott szabadságvesztés önmagában többnyire nem elegendő alap akkor, ha annak tartama rövidebb; ilyenkor részletes és alapos indokolással kell a bíróságnak az álláspontját kifejtenie.
– Fiatalkorúakkal szemben eljárva minden esetben figyelemmel kell lenni a Be. 454. § (1) bekezdésében foglaltakra, azaz csak a bűncselekmény különös tárgyi súlyára tekintettel van helye előzetes letartóztatásnak.
– Az Emberi Jogok Európai Bíróságának azt az elvárását, hogy a hosszabb ideje tartó előzetes letartóztatást ismételten meghosszabbító döntését a bíróságnak a szökés veszélye kapcsán a bűncselekmény súlyossága mellett egyéb tényekkel is alá kell támasztania, mindig szem előtt kell tartani.
– Az ügyészi indítvány alapján hozott határozat indokolásában is ki kell térni a terhelt, illetve a védő ténybeli és jogi érvelésére és a bíró azzal kapcsolatos álláspontjára, és az erre irányuló védői indítvány esetén meg kell indokolni azt is, miért nem látta megalapozottnak a bíróság enyhébb kényszerintézkedés alkalmazását.
– A kényszerintézkedés tárgyában hozott határozatoknak nem csupán tartalmilag, hanem formailag is meg kell felelniük a törvényi előírásoknak.

2.5.2. A közigazgatási és munkaügyi joggyakorlat-elemző csoportok tevékenysége

2017. évben a Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium négy, 2016-ban felállított joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleményét fogadta el.

- Az Alaptörvény követelményeinek érvényesülése a bírósági ítélkezésben
- Az egyenlő bánásmód követelményének megsértésével kapcsolatos munkaügyi bírósági gyakorlat vizsgálata
- A joggal való visszaélés tilalmának ítélkezési gyakorlata
- A közbeszerzésekkel kapcsolatos ítélkezési gyakorlat vizsgálata

Figyelemmel arra, hogy a 2016. évi beszámolómban az első három elemző csoport munkáját bemutattam, az alábbiakban a közbeszerzési joggyakorlat vizsgálatával megbízott joggyakorlat-elemző csoport munkáját ismertetem. Ezt követi a 2017-es évben indított és jelen beszámoló lezárásáig befejezett elemzések összefoglalása.

A közbeszerzésekkel kapcsolatos ítélkezési gyakorlat vizsgálata

A közbeszerzésekkel kapcsolatos ítélkezési gyakorlatot vizsgáló joggyakorlat-elemző csoport munkáját, a vizsgálat körét és egyben célját is befolyásolta az a körülmény, hogy az elmúlt években a közbeszerzés területén gyakoriak voltak a jogszabályváltozások, módosítások. A 2015. november 1-jén hatályba lépett 2015. Kbt. kapcsán még ítélkezési gyakorlat nem alakulhatott ki, így azt a Kúria joggyakorlat-elemző csoportja nem vizsgálhatta. Ebből következően a joggyakorlat elemző munka céljai olyan területek lehettek, amelyek mind a korábbi, mind a hatályos törvény által azonosan szabályozottak, vagy a joggyakorlatban problémát vetettek fel, illetve értelmezésre szorultak és az új szabályozás tükrében is irányadók lehetnek.

A közbeszerzés célja az, hogy az átláthatóság és az ellenőrizhetőség igényének érvényesítésével az ésszerű közpénzfelhasználás érdekében polgári jogi szerződés jöjjön létre a közpénzfelhasználó – a közbeszerzési jogban az ajánlatkérő – és a közbeszerzési versenyeztetési eljárásban nyertes ajánlattevő között. E jogág szabályai mellett a versenyjog és a polgári jog szabályainak betartása is követelmény. A joggyakorlat-elemző csoport csak a közbeszerzési jogot, a joggyakorlatot vizsgálta, ki-kitekintve más jogágakra, az adott témakörhöz illő szabályainak megemlítésével.

A joggyakorlat-elemző csoport megállapítása szerint míg korábban a rövid, lényegre törő szabályozásnak köszönhetően az alapelvek generálklauzulaként való alkalmazása virágkorát élte, a szabályozás jellegének megváltoztatásával az alapelvek részletszabályokba való tömeges beültetésével ez szinte teljesen megszűnt.

A közbeszerzési törvények alkalmassági szabályait a bíróságok értelmezték, olyan általános elveket munkáltak ki, amelyek iránymutatást nyújtanak a jogalkalmazók számára az alkalmassági követelmények jogszerű kialakításához, kijelölve egyúttal ennek a jogintézménynek a közbeszerzési jogi határait és korlátait. Az általános elvek kidolgozása mellett ugyanakkor fontos feladat hárult abban is a bíróságokra, hogy az egyes igazolási módokhoz kapcsolódóan jogi és metajurisztikus fogalmakat töltsenek meg jogi tartalommal, szintén segítve ezzel a jogkövető jogalkalmazás kialakítását.

Az összeférhetetlenséggel kapcsolatos gyanú esetén, az uniós jog által is megkövetelt ellenbizonyítás lehetőségét a hiánypótlás és felvilágosítás kérés eszközével kell az ajánlatkérőnek biztosítania, de a hiánypótlás és felvilágosítás kérés - célját tekintve - nem érdemi kérdésekre vonatkozó bizonyítási folyamatot tesz lehetővé, így számos részletszabályának az összeférhetetlenség körében való alkalmazása valószínűsíthetően jogértelmezési kérdéseket vet majd fel az új törvény alkalmazása során is.

A kérelmezők ügyfélképességének vizsgálatánál az egyéb érdekelt ügyfélképessége volt különösen vitatott kérdés. Az egyéb érdekeltek érintettsége, jogos érdekeltsége körében minden egyes esetben részletes, körültekintő tényfeltáráson alapuló vizsgálat eredményeként állapítható meg, hogy az ügyféli jogokat biztosítani kell-e vagy nem. A jogorvoslati kérelemben az egyes jogorvoslati kérelmi elemek tekintetében külön-külön kell az érdekeltséget igazolni és vizsgálni a jogorvoslatot elbíráló hatóságnak.

Az elemző csoport megállapította, hogy a 2011. évi Kbt.-ben – azonosan a 2015. évi Kbt.-ben – foglalt rövid eljárási határidők betartásához rendelkezésre állnak a szükséges jogi eszközök, a sokszor változó joganyaggal összefüggésben felmerült jogalkalmazási problémákra a válaszokat a bírói gyakorlat kidolgozta, egy részüket az új Kbt.-be be is építették.

A joggyakorlat-elemző csoport megállapítása szerint a magyar bíróságok az uniós esetjogot is figyelemmel kísérik, azt alkalmazzák is az ítélkezési tevékenységük során.

A munkaügyi szakág 2017. évben 3 vizsgálati tárgykörben folytatott joggyakorlat-elemzést, ezek közül két témában befejeződött a vizsgálat és a kollégium elfogadta az összefoglaló véleményt. A munkaügyi szakág joggyakorlat-elemzés keretében vizsgálta az egyenlő bánásmód megsértésével kapcsolatos munkaügyi ítélkezési gyakorlatot, valamint a joggal való visszaélés tilalmának munkaügyi ítélkezési gyakorlatát.

A 2017. évben felállított joggyakorlat-elemző csoportok közül jelen beszámoló lezárásáig két csoport fejezte be munkáját, és tette közzé a Kollégium által elfogadott összefoglaló véleményét.

A választási és népszavazási eljárásokkal kapcsolatos jogorvoslat

A joggyakorlat-elemző csoport az Alaptörvény 2012. január 1-jei hatálybalépését követő időszakot vizsgálta, az ebben az időszakban született választási és népszavazási ügyekben keletkezett bírói döntéseket elemezte.

Az új szabályok centralizált jogorvoslati rendszert hoztak létre, a döntések jelentős részét a Nemzeti Választási Bizottság és a határozatait felülvizsgáló Kúria hozza meg. A Kúriának sajátos hatásköre a választási és népszavazási ügyekben történő ítélkezés, ezekben az ügyekben elsőfokú bíróságként jár el. A 2014. évi általános országgyűlési képviselőválasztás során közel háromszáz ügyben hozott a Kúria döntést, míg az elemzett több mint öt évet átfogó időszakban a százat meghaladta a népszavazás tárgyában hozott végzések száma. A helyi önkormányzati képviselők választásakor az ítélőtáblák, míg helyi népszavazás esetén a törvényszékek kerülnek a bírói felülvizsgálat centrumába. A 2014. évi helyi önkormányzati képviselő és polgármesterek választás során háromszáz körüli jogorvoslati kérelem érkezett az ítélőtáblákhoz (az öt ítélőtáblához összesen). Mindezek alapján a joggyakorlat-elemző csoport valamivel több, mint 700 döntést dolgozott fel.

A bírósági felülvizsgálati eljárások specialitása, hogy rövid határidők alatt (többnyire három, illetve öt nap) kell megalapozott döntést hozni, ami komoly szakmai felkészülést igényel. A választási ügyekben hozott döntések tekintetében az Alkotmánybíróság speciális (szintén rövid határidőkkel számoló) alkotmányjogi panasz hatáskörrel rendelkezik, a népszavazási kérdés hitelesítésével kapcsolatos döntések vizsgálata tekintetében pedig az AB megállapította hatáskörét. A joggyakorlat-elemző csoport a vonatkozó alkotmánybírósági döntéseket is feldolgozta.

A vizsgálat három, jól elhatárolható témakört érintett: a csak a választási eljáráshoz kapcsolódó kérdéseket (pl. sommás eljárás, bírói felülvizsgálattal élő fél érintettsége, jelöléshez szükséges aláírásgyűjtés), a csak a népszavazáshoz köthető kérdéseket (kezdeményezés személyes benyújtása, fél érintettsége, egyértelműségi teszt, kizárt tárgykörök), végül a választási és népszavazási ügyeket egyaránt érintő eljárási problémákat, így különösen a kampánytevékenységet érintő kérdéseket (a politikai reklám, politikai hirdetés és társadalmi célú hirdetés, illetve a tényállítás és az értékítélet elhatárolásai).

A vizsgálat módszerét illetően a csoport a Kúria vonatkozó összes döntésének áttekintése alapján problématérképet készített, amely összefoglalta, hogy milyen anyagi jogi és eljárásjogi kérdésekben fogalmazódtak meg jogorvoslati igények. A problématérképet az ítélőtáblai és törvényszéki határozatok beérkezése után a csoport kiegészítette, és felosztotta a témákat a tagok között. Az összefoglaló vélemény szerkezete az előzetesen kialakított probléma-térképet követte.

Az elemző munka eredményeként a csoport számos, a napi ítélkezési gyakorlat által hasznosítható következtetést fogalmazott meg. Így többek között feltárta a bírói gyakorlat következetességét abban, hogy választási eredmény megváltoztatására olyan tényállás nem szolgálhat, amely közvetlenül nem befolyásolta a szavazatszámláló bizottság szavazóköri tevékenységét, feladatellátását. Jogszabálysértő kampánytevékenység esetén ezért nem az

eredményt megállapító határozat elleni fellebbezés, hanem kifogás előterjesztésével kérhető jogorvoslat. A választási alapelvekre való hivatkozás önmagában ugyancsak nem alapozza meg az eredmény megsemmisítését.

A bírósági felülvizsgálati kérelmet benyújtó személy ügyben való érintettségének követelménye kapcsán a Kúria maradéktalanul követte a 28/2015. (IX.24.) AB határozatban kitágított érintettség fogalmát. Az AB e döntésben olyan személy(szervezet) alkotmányjogi panasza vonatkozásában állapította meg az érintettséget, aki sem a Nemzeti Választási Bizottság előtti eljárásban, sem a Kúria előtti bírósági felülvizsgálati eljárásban nem vett részt. Ugyanakkor a Kúria gyakorlatában ellentmondást eredményez, hogy amíg választási ügyekben rendre érvényesített követelmény, hogy csak az nyújthat be bírósági felülvizsgálati kérelmet, akinek jogaira és kötelezettségeire az állított jogsérelem kihat, addig népszavazási ügyekben különösebb érintettséget nem kíván meg. Az ellentmondás alapja a választási eljárásról szóló törvény érintettséget előíró rendelkezése, amely a népszavazási eljárásra is alkalmazandó. Ugyanazon törvényi rendelkezés ilyen gyökeresen eltérő értelmezése megengedhetetlen, ezért az elemző csoport javasolta a népszavazási eljárás során az érintettség – akár jogalkotói – külön meghatározását.

A munkáltató kártérítési felelősségének bírói gyakorlata

A 2017-es évben felállított joggyakorlat-elemző csoport tagjai a tárgykör kiemelkedő jelentősége miatt úgy határoztak, hogy a vizsgálat terjedelme az MK.29., 30., és 31. számú kollégiumi állásfoglalásokat alapul véve, az azokhoz kapcsolódóan a Kúriai Döntésekben megjelent valamennyi elvi döntésre és a legfontosabb iránymutatásokat tartalmazó eseti döntésekre, továbbá az eddigi kialakult ítélkezési gyakorlatot tükröző, alsóbb fokú bíróságokról felterjesztett döntésekre terjedjen ki. A csoport döntése alapján a vizsgálat nem terjedt ki a munkáltató kártérítési felelősségének összegszerűségi kérdéseire, a nem vagyoni kártérítésre és a sérelemdíjra.

A BH-ban és a Kúriai Döntésekben közzétett határozatokat 1992-2016-ig, az elvi határozatokat 1999-2016-ig terjedő időszakokra vonatkozóan tekintette át a csoport, míg az alsóbb fokú bíróságok összesen 200 határozatot terjesztettek fel. A csoport tagjai e határozatok és a kijelölt szakirodalom feldolgozásával részjelentéseket készítettek, amelyekből egy 174 pontból álló vitaanyag készült. E vitaanyag többszöri megtárgyalásával és módosításával készült el az összefoglaló vélemény, amely a munkáltatói kártérítési felelősség egyes elemei (munkaviszonnyal összefüggés, ellenőrzési kör, előreláthatóság stb.) köré csoportosítva tartalmazza a csoport következtetéseit.

Az alkalmazandó jogszabályokkal kapcsolatban a csoport rámutatott: a munkáltató kártérítési felelősségét a munkajogi jogszabályok alapján kell elbírálni, amelyek alkalmazását a munkáltató belső szabályzata nem korlátozhatja. A munkáltató kártérítési felelőssége a büntetőügyben meghozott, nem jogerős felmentő ítélet ellenére is fennállhat, ugyanis a kártérítési felelősséget nem lehet az Mt. rendelkezéseinek mellőzésével elbírálni. A hatályos jogszabályi rendelkezés szerint a kártérítési felelősségre a károkozó magatartás (esemény), ha ennek időpontja nem állapítható meg, a kár bekövetkezésének időpontjában hatályos rendelkezések az irányadók (kisegítő szabály). A vizsgált ítéletek egy részénél az volt megállapítható, hogy a bíróságok a vonatkozó jogszabályi rendelkezést helyesen alkalmazták, azonban arra nem hivatkoztak, az ítéletben nem jelölték meg.

A csoport a munkaviszonnyal összefüggés kapcsán kiemelte, hogy az a felelősség megállapításának elsődlegesen vizsgálandó feltétele, amelynek fennállását a munkavállalónak kell bizonyítania. Mind a munkaviszony fennállását, mind a kár munkaköri feladatokkal való összefüggését kétséget kizáróan kell bizonyítani. Amennyiben erre vonatkozóan bizonyítási indítványt a munkavállaló nem terjeszt elő, vagy ha a bizonyítás sikertelen, a kereset elutasításának van helye. Hatályon kívül helyezéshez vezethet azonban, ha a munkaviszonnyal összefüggés körébe tartozó, a munkavállaló által indítványozott és szakkérdésnek minősülő kérdés vizsgálatát az elsőfokú bíróság mellőzte.

Az ítélkezési gyakorlat vizsgálata alapján megállapítható, hogy nemcsak a munkavállaló tevékenysége, hanem a munkáltató tevékenysége, továbbá a felek bármelyikének mulasztása is kapcsolatban lehet a munkaviszonnyal. A gyakorlat világosan elhatárolja egymástól a munkáltató érdekében végzett munkát és a munkaviszonnyal össze nem függő vagy utasításellenes tevékenységeket. Sajátos esetkört képeznek a foglalkozási betegségek, amelyek bizonyítása orvosszakértő bevonásával lehetséges. Míg a korábbi gyakorlat alapján a társadalombiztosítási szervek foglalkozási betegséget megállapító határozata leegyszerűsítette a bizonyítást, a hatályos munkajogi kódex rendelkezései alapján minden esetben orvosszakértői vélemény kell.

A vizsgált ítéletek egy részénél tapasztalható volt, hogy a bíróságok szinonimaként használták a „munkaviszonnyal összefüggés" és az „okozati összefüggés" fogalmakat. Ez nem helyes, mivel a munkaviszonnyal összefüggés fogalmilag nem azonos azzal, hogy a kár a végzett munka, a feladatok ellátása miatt keletkezett. Az okozati összefüggéssel kapcsolatban a bíróságok alapos bizonyítási eljárást folytatnak le (kivéve, ha a munkáltató nem vitatja a felelősségét). Az elemző csoport álláspontja szerint megőrzendő az ún. részleges okozatosságot megállapító ítélkezési gyakorlat a részben természetes kórokú, részben munkahelyi eredetű egészségkárosodások esetén: ilyenkor a bíróságnak állást kell foglalnia arról, hogy a munkáltató felelőssége a teljes kár helyett annak hányad részére terjed ki.

Az ellenőrzési körrel kapcsolatban a bíróságok legtöbbször alapos vizsgálatot folytatnak le, tartalmilag követve a korábbi MK.29. számú állásfoglalást. A munkáltató ellenőrzési körébe tartozó körülménynek minősül – helytállóan – a munkavégzés tárgya, eszköze, a munkavédelmi eszközök és a munkavédelmi oktatás, a munkaszervezés és a munkatárs magatartása. A munkáltató ellenőrzési körén kívül esik ugyanakkor a harmadik személy rendelkezése alatt álló dolgok sérülése. Mivel az Mt. az ellenőrzési kör fogalmát nem határozza meg, a csoport állást foglalt abban a kérdésben is, hogy a régi Mt.-n alapuló bírói gyakorlatnak a működési körrel kapcsolatos okfejtései alapján mi minősülhet ellenőrzési körbe tartozónak.

A felelősség alóli mentesülés ellenőrzési körrel együttes feltétele az előreláthatóság hiánya, amellyel kapcsolatban a csoport kiemelte: a hatályos Mt. rendelkezése alapján az új Ptk. előreláthatósági fogalomrendszerét kell megfelelően alkalmazni a munkáltató felelősség alóli mentesülésére. Minden esetben a károkozás (és nem a szerződéskötés) időpontjában fennálló előreláthatóságot kell vizsgálni, vagyis azt, hogy észszerűen a munkáltató minden rendelkezésre álló eszköz használatával el tudta-e kerülni az ok keletkezését. A munkavállaló kizárólagos és elháríthatatlan magatartása objektív elháríthatatlanságot jelent, vagyis minden esetben vizsgálni kell, hogy a munkáltató a rendelkezésére álló eszközökkel befolyásolhatta-e az ok keletkezését. A munkavállaló vétkes közrehatása kármegosztást eredményez: e körben megőrzendő az a gyakorlat, amely szerint a kármegosztás helyes arányának kialakításánál a kiindulópontot a munkáltató vétkesség nélküli felelőssége jelenti, ennek nyomatékát fokozza

a munkáltató esetleges vétkessége, s ezt kell egybevetni a munkavállaló vétkes közrehatásával.

Az új munka törvénykönyve fenntartja a teljes kártérítés elvét. A teljes kár megfizetése alóli mentesülés az előreláthatóság hiánya alapján lehetséges, a munkáltatónak pedig pontosan meg kell jelölnie, hogy a jogalap vagy a kár egy része tekintetében hivatkozik az előreláthatóság hiányára. A jogirodalom és az MK.30. számú állásfoglalás alapján azonban eltérő megítélés alá esnek a dologi és a személyi károk: utóbbi esetén teljes kártérítés jár a munkáltató által nem ismert körülmények esetén is (ún. thin skull doktrína).

A fenti következtetések alapján a joggyakorlat-elemző csoport javaslatot tett kollégiumi vélemény alkotására, amely az ítélkezési gyakorlat megőrzendő elemeire is figyelemmel értelmezi a hatályos Mt. 166-167.§-ait, egyúttal rendelkezik a korábbi MK állásfoglalások mellőzéséről.

2.5.3. A polgári és gazdasági joggyakorlat-elemző csoportok tevékenysége

2017. évben a polgári és gazdasági szakágakat érintően öt joggyakorlat-elemző csoport működött. Ezek közül két elemző csoport 2016-ban lett felállítva:

- Az ítéleti bizonyosság elméleti és gyakorlati kérdései (mind a három kollégiumot érintően)
- A társasházi jogvitákkal kapcsolatos ítélkezési gyakorlat

A fentiek közül a társasházi jogvitákkal kapcsolatos ítélkezési gyakorlatot elemző csoport munkáját 2016. évi beszámolómban ismertettem.

2017-ben az alábbi három joggyakorlat-elemző csoport kezdte meg működését:

- A rokontartás szabályaival kapcsolatos bírói gyakorlat;
- A jegyző birtokvédelmi eljárása
- Közérdekű adatok kiadásával, adatvédelemmel kapcsolatos perek gyakorlata

Az ítéleti bizonyosság elméleti és gyakorlati kérdései

A valamennyi ítélkezési szakágat érintő, 2016. évben elrendelt joggyakorlat-elemzés előzményének tekinthető a szakértői bizonyítás 2014. évi elemzése, amely szükségképpen elvezetett ahhoz a kérdéshez, hogy a bizonyosságnak milyen szintje szükséges az ügy érdemét eldöntő ítélet meghozatalához. A bírói munka legösszetettebb eleméről van szó, amely nem jelenik meg egy vagy több tételes jogi szabály és a hozzájuk kapcsolódó bírói gyakorlat formájában. Olyan elvont fogalom, amelyet – bár minden ítéletben megjelenik – a jogi szakirodalom átfogó jelleggel nem tárgyal; ehelyett egy-egy részterület vonatkozásában mutatja be az ítéleti bizonyosság kialakulásának folyamatát. E sajátosság alapvetően határozta meg az elemző csoport munkamódszerét, amelynek főbb jellemzői a következők voltak:

a) A nagy témakört a csoport tíz részterületre osztotta, s ennek megfelelően tíz munkacsoport alakult, amelyek mindegyike bemutatta az adott részterület legfontosabb jellemzőit és azok közrehatását az ítéleti bizonyosság kialakulásában. Az összefoglaló vélemény „Elméleti kérdések” című része e tanulmányok lényegi

megállapításait mutatja be, maguk a tanulmányok pedig – változtatás és szerkesztés nélkül – az összefoglaló vélemény mellékletét képezik.

b) Az elemző csoport nem kívánt teljesen eltávolodni a bírói gyakorlattól, ezért a jogalkalmazás szempontjából legjelentősebb területekre irányuló kérdőíveket készített, amelyeket az országos összes bírájának megküldött. A beérkezett válaszok feldolgozásából nyert tapasztalatokat a csoport az összefoglaló vélemény „Gyakorlati kérdések" című részében foglalta össze.

c) A joggyakorlat-elemző csoport törekedett az ítéleti bizonyosság kialakulásához vezető folyamat több tudományág oldaláról történő megközelítésére.

d) Az ítéleti bizonyosság témakörében az elemző csoport 2016. október 24-én szakmai konferenciát szervezett, ahol a társ-hivatásrendek képviselői mutatták be az ítéleti bizonyosságnak a saját szakterületükkel összefüggő sajátosságait, a bizonyossággal kapcsolatos problémákat és elvárásokat.

A vizsgálati tárgykör kiterjedtségére és a vizsgálat időtartamára figyelemmel a joggyakorlat-elemző csoport megállapításait nagyobb terjedelemben mutatom be.

1.
A vizsgálat egyik legfontosabb megállapítása az, hogy a bírói döntés meghozatalához szükséges bizonyítás mértékének az alakulása minden egyes ügyben nagyszámú tényező függvénye, amelyek intenzitása ügyenként eltérő. Ezek bármelyikének abszolutizálása torzulásokhoz vezethet, ezért a csoport az összefoglaló véleményben a legfontosabb tényezőket gyűjti össze és elemzi. Így tárgyalja az ismeretelmélet alapjait és a jogi megismerés sajátosságait, az alapjogi összefüggéseket, az anyagi jogi norma és a szükséges bizonyítás összefüggéseit, az egyes pertípusok (polgári, büntető, közigazgatási) sajátosságait, az eljárási törvényekben nevesített bizonyítási eszközök sajátosságait, továbbá a bizonyítást helyettesítő intézmények (pl. fikció, vélelem), a jogorvoslati bíróságok és a bírósági igazgatás hatásait a bizonyosság szükséges mértékére.

2.
Az összefoglaló véleményben a joggyakorlat-elemző csoport rámutatott: a jogalkalmazói munka sarkalatos részét képező bírói megismerési folyamat az általános emberi megismerési tevékenység egyik formája, a tudományos megismerés egyik változata, amellyel kapcsolatban érvényesülnek a filozófia, az ismeretelmélet, az általános társadalomtudományok és a logika törvényszerűségei. Ezek mellett determinálják azt a jogtudomány és a jogelmélet sajátos belső törvényszerűségei, különösen a bírósági eljárás jogilag szabályozott rendje és formalizmusa. Utóbbiak egyrészt meghatározzák annak kereteit és mozgásterét, másrészt garanciális jelleggel biztosítják a rekonstruálás és ellenőrzés lehetőségét. Az egészen közeli múltban megújult mindhárom nagy eljárási törvényünk (új Be.; új Ket.; és új Pp.) az általános elvi megfontolások szintjén arra a felismerésre épült, hogy a külvilág jogilag releváns tényei bár megismerhetők, azonban ennek lehetőségei nem korlátlanok. Az emberi megismerésnek lehetnek objektív, természetes, fizikai akadályai. A jogalkotó maga is olyan általános és absztrakt jogi normákat alkot, amelyek esetenként egy-egy konkrét tényállásra csak áttételesen, esetleg csak kiterjesztő módon alkalmazhatók. Emellett a jogalkotó az eljárásjogi szabályok megalkotása során jogpolitikai és célszerűségi szempontokat is érvényesít, amelyek alkalmanként a bírói megismerés korlátjaként is jelentkezhetnek.

3.
Az elemző csoport megállapította, hogy a jogi eszközöknek is megvannak a maguk természetes határai, azok rendeltetése elsősorban nem maguknak a társadalmi problémáknak a megoldása, hanem az azok által generált konfliktusoknak a kezelése és lezárása. Ennek a feladatnak a bíróságok akkor tudnak a legoptimálisabb módon eleget tenni, ha az eljárások minőségi oldalára koncentrálva, közvetett módon, a legalkalmasabb formai kereteket biztosítják a való tényeknek a megismerhetőséghez, (bírói függetlenség, tisztességes eljárás követelménye és más eljárási garanciák) míg a megismerés korlátaira a jogerő és az alaki igazság intézményeinek célszerű alkalmazásával keresnek megoldást.

Az emberi és a bírói megismerési folyamatnak a természetéből fakadó fenti bizonytalansági tényezői egzakt módon, logikai vagy matematikai eszközökkel nem iktathatók ki. Ennek áthidalására kizárólag a megismerés alanya, az emberi tényező, a kellő felkészültséggel, és megfelelő társadalmi és élettapasztalatokkal rendelkező, gondolkodó ember képes. Ez tűnik ki a jogalkotónak a bizonyítékok értékelésére vonatkozó szabályok körében megfogalmazott azon elvárásából, miszerint a bírónak a döntéseit olyan ellentmondásoktól mentes tényekre kell alapítania, amelyek mind a formális logika szabályai szerint, mind pedig saját belső meggyőződése szerint megegyeznek a valósággal.

E belső bírói meggyőződés kialakulása a bírói megismerési folyamat olyan speciális szakasza, amelynek lényege a logikai eszközökkel már értékelt (külön-külön és összességükben egybevetett és mérlegelt) bizonyítékoknak a bírói szubjektum szűrőjén való áthaladása. E szubjektum nem azonos a szubjektivitással, hanem a bíró szocializációja során kialakult és a személyiségében, élettapasztalataiban koncentrálódó társadalmi tartalmat, különösen közfelfogást és gyakorlatot jelent. A bíró a meggyőződése kialakítása során a bizonyítékokat ezekkel veti össze, mérlegeli az arra alapított döntés következményeit, probléma-megoldásra való alkalmasságát, beilleszti azt a társadalom érintett közegébe. Ennek során az ítélkezés racionális és logikai elemei kölcsönösen kontrollálják egymást a bírói szubjektumban rejlő elemekkel. Különösen fontos a szerepe ennek a fázisnak azokban az esetekben, amikor a jogalkotó mérlegelési, vagy a jogkövetkezmények közötti választási lehetőséget biztosít a bíró számára.

A fentiekből következően a joggyakorlat-elemző csoport kiemelte: a bírói megismerési folyamat tárgyára, valamint eszköz-rendszerére figyelemmel, a bírósági eljárásban természettudományos, vagy matematikai egzaktsággal rendelkező, anyagi értelemben vett teljes bizonyosságról nem beszélhetünk. A bírói megismerési folyamat a processzuális értelemben vett bizonyosság követelményeinek képes megfelelni, amely azt foglalja magába, hogy a bizonyítási eljárás lefolytatása a reá irányadó jogszabályoknak maradéktalanul megfelelt, a felhasznált bizonyítékok hitelt érdemlőek, az azokból levont következtetések a logika szabályaival összhangban állnak, az ellentétes következtetések pedig kizárhatók.

4.
A társadalmi viszonyok és a bíróságok elé kerülő ügyek olyan mértékben heterogén jellegűek, hogy a közöttük fennálló gyakran jelentős különbségek miatt a bizonyításnak a belső bírói meggyőződés kialakítására alkalmas általános mértékéről nem beszélhetünk. Ilyen univerzális mérce nem létezik és tudományos igénnyel nem megkonstruálható. Ezért az ítélethozatalhoz szükséges bizonyosság szintjének, mértékének, fokozatának a kritériumait legalább ügyszakonként és szakáganként differenciáltan kell vizsgálni, nem feledve, hogy esetenként azon belül is előfordulhatnak különbségek.

A büntető eljárásban a bizonyítás szükséges mértékét alapvetően az determinálja, hogy annak során az ártatlanság vélelmének a megdöntése iránt folyik az eljárás, amelynek sikere esetén a bíróság a vádlottat bűnösnek nyilvánítja és vele szemben akár a személyi szabadság elvonásával járó, legsúlyosabb jogi szankciókat alkalmazza. Ez pedig csak a valószínűség igen magas, bizonyossághoz közeli fokán lehetséges. A teljes matematikai bizonyosság igénye a büntető bíró munkájával szemben sem támasztható, azonban a processzuális igazság a büntető eljárásban áll a legközelebb az anyagi igazsághoz.

A magánjogi (polgári, gazdasági, kereskedelmi) ügyekben a bírói ítéletekkel szemben ilyen követelmény nem érvényesülhet. A vagyoni viszonyok ugyanis általában mind ténybélileg, mind jogilag összetettek, a tényállási elemek jelentős száma igényelhet bizonyítást, a magán-életviszonyokban nagyobb a fel nem tárható adatok aránya. Ezért e téren a teljes bizonyosság elvárása megnehezítené, alkalmanként ellehetetlenítené a jogos igények érvényesítését. A teljes bizonyossággal alá nem támasztható, de a bírói meggyőződés kialakítására egyébként alkalmas, a valószínűség valamilyen szintjén igazolható követelések elutasítása a jogos igények jelentős részétől vonná meg a jogsegélyt, amely igazságtalan volna. Ezért a vagyonjogi ügyekben általában elegendő lehet a valószínűségnek valamely magasabb foka, mely az általános élettapasztalatokra figyelemmel, alkalmas lehet az események ellentétes alternatíváinak, valamint az azok által ébresztett ésszerű kétkedésnek a kizárására. A polgári perekben, a per tárgyától függően, a bírói meggyőződés kialakulásához szükséges valószínűség elvárható szintje akár ügytípusonként is eltérő lehet. Jellemző a valószínűsítés szerepe az okozatossággal, a felróhatósággal, valamint a kártérítés összegszerűségével kapcsolatban. Szintén a valószínűsítés tipikus területe a szakvélemények felhasználása, ahol sok esetben a természettudományos törvényszerűségekből következően kategorikus vélemény eleve nem adható. Kizárólag a valószínűség szintjén foglalható állás valamilyen körülmény jövőben várható alakulásával kapcsolatban.

A közigazgatási határozatok törvényességi felülvizsgálata iránti pereknek a bizonyítás szükséges mértékére is kiható konstrukciós sajátossága, hogy azokban a bizonyítási eljárás a felülbírált határozatot hozó közigazgatási hatóság előtt folyik, a bíróság annak törvényességét a közigazgatási határozat indokolása alapján és a kereseti kérelem korlátai között vizsgálja. Ebben a rendszerben a bizonyítás szükséges mértékének a kérdése inkább a közigazgatási szervek eljárásának jellegéhez kapcsolódik, a közigazgatási per alapkérdése pedig, hogy ennek eredményét a bíróság mennyiben bírálhatja felül. Elvárás, hogy a bíróság valós ténybeli és jogi felülvizsgálatot végezzen. A tényállás megállapítása körében a közigazgatási perek bizonyítási követelménye a polgári perekhez hasonlóan alakul, a bíróság azt ellenőrzi, hogy bizonyítékok egyenkénti és összességében való értékelését a hatóság miként végezte el, a szabad mérlegelés szempontjairól kellően számot adott-e a hatóság. Az Emberi Jogok Európai Bíróságának az Egyezmény 6. cikke alapján kialakult gyakorlata büntető és polgári ügyek között tesz különbséget, ezért a közigazgatási ügyeket – azok tartalmától és jellegétől függően – vagy büntető, vagy polgári ügynek minősíti. Ez kihatással lehet az adott ügyben szükséges bizonyítás mértékére, amely így közigazgatási ügyenként eltérő lehet. Emellett a 6. cikk alkalmazása körül kialakult tendencia szerint minél jobban megfelelt a hatósági eljárás a tisztességes eljárás követelményeinek, annál kevésbé indokolt annak teljes körű bírósági felülvizsgálata. A mérlegelési jogkörben hozott határozatok esetén – a szankcióalkalmazás körében – érvényesülő nagymérvű hatósági döntési szabadság bírói kontrollja szűkebb körű, mert jogszerűnek kell tekinteni azt a közigazgatási határozatot, amelyet hozó szerv a tényállást kellő mértékben feltárta, ennek során az eljárási szabályokat megtartotta, a mérlegelés szempontjai pedig az indokolásból megállapíthatóak és egyben okszerűek is. E határozatok jellemző vonása, hogy a hatóság a jogszabályban foglalt szempontok

vizsgálatának eredményeként az ott meghatározott több jogszerű lehetőség közül az adott esetre optimális megoldást választotta, e kiválasztás felülértékelésére csak kivételes esetben kerülhet sor.

5.
A bizonyítás szükséges mértékét befolyásolják a bizonyítást helyettesítő eszközök (fikciók, vélelmek, becsült és valónak tekintendő tények), amelyek ugyancsak ügyszakonként eltérő intenzitással jelentkeznek. Büntető ügyekben kizárt a bizonyítás köztudomású tények (pl. alkohol bódító hatása) és olyan tények esetében, amelyekről a bíróságnak hivatalos tudomása van (pl. bíróság előtt ismert más perből származó adat). A vélelmek száma a büntetőjogban rendkívül csekély, ide tartozik pl. a szituációs jogos védelem hét esetköre; ezekben az esetekben kizárólag a jogtalan támadás fennállását kell vizsgálni. Az új büntetőeljárási kódex bizonyítást nem igénylő, ítélet alapjául szolgáló igazságként határozza meg azokat a tényeket, amelyek valóságát a vádló, a terhelt és a védő az adott ügyben, együttesen elfogadja; emellett tárgyalásra kerülő ügyben főszabályként az előkészületi ülésen engedi meg a bizonyítási, illetve a bizonyíték kirekesztésére irányuló indítványok megtételét. Mindez jelentős mértékben befolyásolja majd az ítéleti bizonyosság mértékét.
Polgári és gazdasági perekben a tények bizonyítás nélküli megállapítása számos esetben lehetséges: a köztudomású tények és a bíróság hivatalos tudomása mellett e körbe tartozik a beismerés, a felek egyező előadása, az ellenfél által bírói felhívás ellenére kétségbe nem vont előadás. Ez utóbbi három kategória esetén a bíróság akkor fogadja el valónak a hivatkozott tényt, ha nem merül fel kételye. Fikciók és vélelmek esetén a jogalkotó az anyagi jogszabályba valójában eljárásjogi szabályt is rejt, hiszen egyrészt meghatározza a bizonyítási terhet, másrészt megkönnyíti a bizonyítást (a vélelmezett tényt elfogadása vagy az azzal szembeni ellenbizonyítás sikertelensége esetén valónak kell elfogadni). A vélelmek külön csoportját képezik azok a hatósági nyilvántartások, amelyek meghatározott adattartalmához jogszabály a közhitelesség minőségét fűzi. A közhitelesség mint olyan megdönthető vélelem:a közhiteles adattartalom csak akkor vehető tényként figyelembe, ha azt a felek nem teszik vitássá, illetve ha az ebben érdekelt fél az ellenkező bizonyításával nem tudja a valódiság vélelmét megdönteni.
Közigazgatási perekben sajátos bizonyítást helyettesítő eszköz a becslési eljárás, amely az adóhatóság számára lehetővé teszi, hogy a törvényes feltételek fennállása esetén valószínűsítse az adó alapját. Ennek oka a közteherviselés alapelvében keresendő: az adózó nem mentesülhet a közteherviselés alól azért, mert pl. könyvelésének hiányosságai miatt a adókötelezettségének valós alapja nem állapítható meg. Az adózói jogvédelemre figyelemmel viszont az adóhatóságot terheli annak bizonyítása, hogy a becslési eljárás alkalmazásának feltételei fennállnak, és az alkalmazott módszer az adó alapját valószínűsíti. Közigazgatási perben a bírónak a közigazgatási határozat jogszerűségéről kell döntenie, ekként nem alkalmaz becslést, nem valószínűsít, hanem csak azt vizsgálja, hogy minden törvényi feltételt teljesített-e a hatóság a becslés alkalmazásához, továbbá, hogy alkalmazott módszere valószínűsíti-e az adó alapját.

6.
A fellebbviteli bíróságok is jelentős hatást gyakorolnak az ítéleti bizonyosság szükséges mértékére.

Büntetőügyekben megállapítást nyert, hogy hiába a törvény bizonyítást könnyítő rendelkezése, az ügyész által nem indítványozott terhelő bizonyíték beszerzésének elmulasztása magában hordozza az ítélet megalapozatlanságának megállapítását és esetleges hatályon kívül helyezését. Ezért a bizonyítás valódi terhe a bíróságon van. Reményt keltő,

hogy az új büntetőeljárási kódex egyértelműen kizárja a hatályon kívül helyezés lehetőségét a fent részletezett esetben, így a vádló bizonyítási kötelezettségének elmulasztása a bíróságra nem telepíthet az ítélkező funkciótól idegen következményeket. A megalapozatlanság okából történő hatályon kívül helyezés nem minden esetben gyakorol pozitív hatást a bizonyítás szükséges mértékének meghatározására. Maga a hatályon kívül helyezés ténye, de leginkább az attól való félelem sokszor túlbizonyítást eredményez, vagyis az elsőfokú bíróságok olyan bizonyítást is lefolytatnak, amely a tényállás megállapítása szempontjából nem feltétlenül lenne kötelező, illetve szükséges. A másodfokú bíróság akkor tud pozitív hatást gyakorolni a bizonyítás szükséges mértékére, ha valamennyi lehetőség kihasználásával törekszik a megalapozatlansági okok fellebbviteli eljárásban történő kiküszöbölésére. A harmadfokú bíróság a tényállás hibáját kizárólag az iratok alapján vagy helyes ténybeli következtetéssel korrigálja. Minden más esetben a hatályon kívül helyezés és új eljárásra utasítás eszközével élhet, és a megismételt eljárásra vonatkozó iránymutatással gyakorolhat pozitív hatást a bizonyítás szükséges mértékére.

Közigazgatási ügyekben a vizsgálat idején hatályban volt 1952. évi III. törvény (Pp.) közigazgatási perekre vonatkozó szabályaira figyelemmel a Kúria az a jogorvoslati fórum, amely jelentős hatást gyakorol az elsőfokú bíróság ítélkező tevékenységére, így a bizonyítás szükséges mértékére vonatkozó iránymutatásai a közigazgatási bíráskodás legalsóbb szintjét érintik. Az ítéleti bizonyosság szempontjából kiemelkedő jelentősége van annak, hogy a bíróság a perben a közigazgatási határozat törvényességét vizsgálja, a határozat meghozatalakor alkalmazandó jogszabályok és fennálló tények alapján. Az Alkotmánybíróság felfogása szerint a közigazgatás működése törvényességének ellenőrzése során biztosítani kell, hogy a bíróság végső döntésében eltérhessen a ténybeli alapoktól és azok értékelésétől. A bíróság feladata, hogy számot adjon a hatóság tényfeltárási kötelezettségéről, a megállapított tények alátámasztottságáról, e tekintetben pedig a közigazgatási eljárási jogszabályokban előírt követelményekből kell kiindulnia.
Így például a kérelemre induló eljárásban a hatóságnak az ügyfél által rendelkezésre bocsátott bizonyítékok alapján kell a tényállást megállapítania, ha pedig hiányosak a bizonyítékok, akkor e körben hiánypótlást, tájékoztatást kell adnia. Ilyen esetekben a bírói felülvizsgálat arra terjed ki, hogy a kellő tájékoztatás és megfelelő hiánypótlás kiadására sor került-e, az ügyfél ismerte-e kötelezettségeit. Ezzel szemben hivatalból indított eljárásban a tények teljes körű feltárása a hatóság kötelezettsége. Ha a hiányosság lényeges kérdésre vonatkozik, akkor a hatósági döntés megalapozatlan, téves. Ha a hiányosság ellenére a tényállás jogi megítélése nem változik, akkor ezt lehet olyan hibának tekintetni, amely nem hat ki az ügy érdemi elbírálására, így akár szükségtelen az állított hiányzó tényt bizonyítani, vagy szükségtelen emiatt a döntést hatályon kívül helyezni és a hatóságot megismételt eljárásra és újabb döntéshozatalra kötelezni. Felmerülhet az is, hogy a bíróság pótolja a hiányzó bizonyítékot: ez esetben a bírónak a hatósági és bírósági eljárásban beszerzett bizonyítékokat egyaránt (újra) kell értékelnie.
Ahogyan azt a Kúria következetes ítélkezési gyakorlata is alátámasztja, a bíróság indokolási kötelezettségéből következően a perben előtárt bizonyítékokat a bíróság értékelni köteles; a bizonyítékok értékelése céljából nem helyezhető hatályon kívül a határozat és nem kötelezhető új eljárásra az alperes, és nem elegendő csupán arra utalni, hogy az első-és másodfokú hatóságok a tényállást helyesen állapították meg és abból helyes következtetést vontak le. A bíróságnak ki kell térnie a felajánlott bizonyítás esetleges mellőzésének okaira is. Az ítélet indokolásának lényeges hiányossága a döntést önkényessé teszi, mivel nem állapítható meg belőle, hogy a bizonyítékok milyen szempontú értékelése vezetett a döntés alapjául szolgáló tényállás megállapításához

Az ítéleti bizonyosság szempontjából kiemelkedő jelentősége van annak is, hogy a felülvizsgált közigazgatási döntés mérleglelési jogkörben meghozottnak minősül-e vagy sem.

Polgári ügyekben az elsőfokú bíróság ténybeli és jogi következtetést végez, és a fellebbezés mind a két következtetés felülbírálatára szolgál. A másodfokú bíróság reformatórius jogkörében teljes egészében felülbírálhatja az elsőfokú ítéletben rögzített tényállást, önállóan felülmérlegelheti a bizonyítás eredményét, és új tényállást állapíthat meg. Ha a tényállás hiányos vagy ellentmondásos, de a döntéshez szükséges jognyilatkozatok (kereseti kérelem és érdemi ellenkérelem) és a bizonyítékok rendelkezésre állnak, a másodfokú bíróság reformatórius jogköre arra is kiterjed, hogy a tényállást kiegészítse. Ilyen helyzetben alternatívaként felmerül a hatályon kívül helyezés is, ugyanakkor a 2018. január 1-jétől hatályos új polgári perrendtartás az orvosolhatatlan formai hiányosságokhoz köti a kötelező hatályon kívül helyezést, azaz ha az ítélet egyáltalán nem tartalmaz indokolást, és nem állnak fenn a kiegészítés feltételei sem.
A kérdőíves vizsgálat alapján megállapítást nyert, hogy a másodfokú bíróság eltérő álláspontjától tartva az elsőfokú bíróság az érdemi döntés helyességét több különböző érvvel is alátámasztja és ezért gyakran a szükségtelennek ítélt bizonyítást is elrendeli, amely jelentősen befolyásolja az elsőfokú eljárás időtartamát. Így például az elévülési kifogás elbírálása körében a hatályon kívül helyezés elkerülése érdekében az elsőfokú bíróságok sok esetben lefolytatják a bizonyítást – párhuzamosan – a követelés fennállásának kérdésében is. Pozitív változást hozhat a másodfokú bíróságtól is aktív közrehatást vár el, ha az üggyel kapcsolatos, az elsőfokú bíróságétól eltérő anyagi jogi álláspontjának következményeként azt állapítja meg, hogy az elsőfokú bíróság által végzett anyagi pervezetés az érintett kérdéshez kapcsolódóan nem volt megfelelő.
A Kúria előtti felülvizsgálati eljárás nem a per folytatása; a tárgya a felülvizsgálati kérelem által meghatározott keretek között a már meghozott jogerős döntés jogszerűségének felülvizsgálata. Eltérő tényállást a Kúria – a felülvizsgálati kérelem keretei között – kizárólag akkor állapíthat meg, ha a jogerős ítéleti tényállás iratellenes, vagy ha az előzőleg eljárt bíróságok következtetése kirívóan okszerűtlen. A rendelkezésre álló bizonyítékokról pedig két esetben ítélheti úgy, hogy nem elegendőek a jogvita érdemi eldöntéséhez. Egyrészt, ha eltér a jogi álláspontja az első-, illetve másodfokú bíróságétól. Másrészt akkor, ha a bizonyításra köteles fél indítványa ellenére az eljárt bíróságok a szükséges bizonyítási eljárást nem folytatták le, illetve a bizonyítási indítványok előterjesztése azért maradt el, mert a felek nem kapták meg a szükséges tájékoztatást. Az ügyben eljárt bíróságoknak a bizonyítás szükséges mértéke tekintetében kialakított álláspontját a Kúria ténylegesen csak ez utóbbi esetben bírálja felül. Mivel a hatályon kívül helyezések fő oka az eltérő jogi álláspont, a bizonyítás szükséges mértéke tekintetében a Kúria csak szűk körben foglal állást.

7.
Végül, de nem utolsósorban a joggyakorlat-elemző csoport vizsgálta az igazgatási szabályokat hatását az ítéleti bizonyosság szükséges mértékére. Az Alaptörvény értelmében a bírákat az ítélkezési tevékenységükkel összefüggésben nem lehet utasítani, ami egyben azt is jelenti, hogy a bizonyítás szükséges mértéke tekintetében sem utasíthatók. A bírói függetlenséget több határozatában is értelmező Alkotmánybíróság rámutatott arra is, hogy a bírókat az ítélkezés tartalmi kérdéseit nem érintő igazgatási kötelezettségek terhelik (pl. tárgyalás, ésszerű időn belüli elbírálás, képzésen való részvétel), amelyek tekintetében ellenőrizhetők és beszámoltathatók. A bírósági igazgatás rendeltetése a bírósági szervezet fenntartása és hatékony működésének biztosítása. A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló törvény a bírósági vezetőkre telepíti az ellenőrzési kötelezettséget, a bírák jogállásáról szóló törvény pedig meghatározza az időszerű elbírálás kötelezettségének irányait és a bírói munka

ellenőrzésének módjait. Ide tartozik a bíróvizsgálat, amely lehet rendszeres és soron kívüli, az igazgatási ellenőrzés, továbbá – fegyelmi vétség gyanúja esetén – a fegyelmi eljárás.
A rendszeres vizsgálat a konkrét ügyek során végzett bírói tevékenységre is kiterjed, és következtetéseket von le az időszerűség szabályainak betartása vagy be nem tartása vonatkozásában, ami tartalmilag magában foglal a bizonyítás szükséges mértékére tett megállapításokat (pl. szükségtelenül elrendelt bizonyítás, elmaradt bizonyítás). Az időszakonkénti vizsgálat egyértelműen kihatással van a bíró további életpályájára, hiszen annak eredményeit felsőbb bírósági álláshelyre való pályázáskor figyelembe veszik, továbbá alkalmatlan minősítés esetén a bíróság elnöke köteles lemondásra felszólítani a bírót.
Az igazgatási ellenőrzés célja a bíróságon folyamatban lévő ügyekben az eljárási határidők és az ügyviteli szabályok megtartásának, az ügyek ésszerű határidőn belüli befejezésének vizsgálata. Ha az ellenőrzés késedelmet vagy mulasztást tárt fel, az ellenőrzést végző bírósági vezető intézkedési jogköre – a fokozatosság elvével összhangban – a szóbeli figyelemfelhívástól a fegyelmi eljárás kezdeményezéséig terjed. Az igazgatási ellenőrzés során a bizonyítás körében észlelt esetleges hiányosságok, hibák rögzítése jogszabályi kötelezettség, ily módon a bizonyítás szükséges mértéke tekintetében is mód van következtetés levonására.
Összegzésként elmondható, hogy minden esetben – elhúzódó ügyekben is – az eljáró bírónak kell eljutnia az ítéleti bizonyossághoz, amely az egyéni képességek függvénye is. Ezért igazgatási intézkedésnek csak több ügyben, visszatérően jelentkező irreleváns bizonyítás (vagy éppen a bizonyítás megalapozatlanságot eredményező elmaradása) esetén indokolt igazgatási intézkedést tenni. Az igazgatási eszközök közül egyrészt a tanácselnöki feljegyzés (amely egyfajta tükröt tart az alsóbb fokú bíró elé), másrészt a képzés biztosíthatják a leginkább az ítéleti bizonyosság helyes mértékének kialakítását.

A rokontartás szabályaival kapcsolatos bírói gyakorlat

A joggyakorlat-elemző csoport 2017. évi felállítását elsősorban az tette indokolttá, hogy az utóbbi években a Kúriához benyújtott felülvizsgálati kérelmek egyre nagyobb számát teszik ki a rokontartási (gyermektartási) ügyek, legyen szó akár önállóan indult perekről, akár más perben (bontóper, szülői felügyelet gyakorlásával kapcsolatos) előterjesztett kereseti kérelmekről. A vizsgálatot indokolta az is, hogy a tartási perek elnehezültek: sokszor több évig tartó, széleskörű bizonyítási eljárást követően születik jogerős ítélet.

A csoport döntése alapján az elemzés középpontjában a kiskorú gyermek tartása iránti perek álltak, mivel a rokontartási pereken belül ez a leggyakoribb pertípus. A jogintézmény általános szabályai között ugyanakkor a többi pertípust is vizsgálták. Az elemző munka első része a rokontartásra vonatkozó új anyagi jogi szabályok hatályosulásának vizsgálatára irányult, ezt követte a kiskorú gyermek tartásával kapcsolatos perek gyakorlatának elemzése.

Az új Ptk. Negyedik Könyve a Csjt.-hez képest több, lényeges változást hozott: a szerkezeti tagolás (rokontartás közös szabályai, kiskorú gyermek tartása, továbbtanuló nagykorú gyermek tartása) mellett a szabályozás tartalma is módosult. Így például a tartásra való érdemtelenséget a korábbi bírói gyakorlat figyelembevételével határozta meg a jogalkotó. A tartásra kötelezettek sorrendje érdemben nem változott, de kiegészült a bírói gyakorlatban kimunkált elvvel, amely szerint a kiskorú gyermek minden más jogosultat megelőz. A kiskorú gyermek tartása körében a korábban hatályos PK 105. számú állásfoglalás épült be a törvény szövegébe: ha a gyermek érdekében olyan rendkívüli kiadás szükséges, amelynek fedezetét a tartásdíj kellő előrelátás mellett sem biztosíthatja, a tartásra kötelezett e rendkívüli kiadás

arányos részét köteles megtéríteni. Beépültek a Negyedik Könyvbe a nagykorú gyermek tartásával kapcsolatban a bírói gyakorlat által kimunkált feltételek is.

A rokontartás joganyaga összességében nem tekinthető alapvetően újnak, van azonban néhány olyan új rendelkezés, amelyekkel kapcsolatban megfogalmazódtak értelmezési kérdések. Ezekkel kapcsolatban a joggyakorlat-elemző csoport – a teljesség igénye nélkül – a következő álláspontokat fogadta el:

- A nagykorú gyermeknek a rászoruló szülőjével szemben az Alaptörvényben rögzített tartási kötelezettsége nem biztosít alanyi jogot a szülőtartásra; annak szabályait, feltételeit a Ptk. Negyedik Könyvének rokontartásra vonatkozó XX. fejezete határozza meg.
- A kötelezettel szemben érvényesíthető tartási igény(ek) felső határát a jogszabály a tényleges jövedelem felében rögzíti. Ez utóbbinak a feléig vállalható tartásdíj fizetés akkor is, ha a kimutatott jövedelem ennél alacsonyabb.
- A tartásdíj valorizációjával kapcsolatban problémát jelent, hogy a Központi Statisztikai Hivatal kétféle éves fogyasztói árindexet tesz közzé, amelyek közül az ún. éves átlagos fogyasztói árindex használható a tartásdíj automatikus emelkedésének elrendelésekor. A Ptk. családjogi könyvének rendelkezése szerint az emelkedés a következő év január 1-jétől következik be, a KSH viszont az éves átlagos fogyasztói árindexet a következő év január 15-ig teszi közzé, a gyakorlatban tehát február 1-jétől alkalmazható a valorizáció. Az elemző csoport álláspontja szerint e probléma a Ptk. jövőbeni módosításával korrigálható, addig a valorizáció alkalmazását kérő felet kell tájékoztatni a fenti problémáról és a keresetpontosítás lehetőségéről.
- A megállapodáson alapuló tartásdíj módosításával kapcsolatban a joggyakorlat-elemző csoport akként foglalt állást, hogy az így megállapított tartás felemelésére vagy leszállítására irányuló perben a bíróság viszonyítási alapja mindig a szerződés és nem a tartás törvényi szabályozása. Azaz: módosításra a szerződés megkötésekor meglévő körülmények olyan változása szolgálat alapul, amelynek folytán a tartás változatlan teljesítése valamelyik fél lényeges jogos érdekét sértené.
- A középiskolai tanulmányokat folytató nagykorú gyermek tartásának szabályait illetően felmerült a kérdés, hogy a szülő hivatkozhat-e az ilyen gyermek érdemtelenségére, vagy saját teljesítőképességének hiányára? Az elemző csoport álláspontja szerint a Ptk. Negyedik Könyvének vonatkozó rendelkezése kizárólag a rászorultság vélelmét illetően helyezi a kiskorú és a 20 éven aluli, középiskolai tanulmányokat folytató gyermeket azonos elbírálás alá. Erre tekintettel az esetleges érdemtelenséget – erre történő hivatkozás esetén – vizsgálni kell.

Az anyagi jogi szabályok áttekintését követően a gyermektartásdíj iránti perek gyakorlatának elemzéséhez szükséges vizsgálati módszert dolgozták ki a csoport tagjai. A vizsgálat alapjául szolgáló kérdőív több lényeges szempontra is kiterjedt, így különösen a gyermek indokolt szükségletei megállapítása, a kötelezett teljesítőképességének megállapítása és a gyermeket gondozó szülő teljesítőképességének megállapítása iránt lefolytatott bizonyítási eljárások sajátosságaira. A kérdőívet valamennyi törvényszéknek elküldték, ezzel egyidejűleg törvényszékenként 15-15 db, gyermektartásdíj iránt indított önálló perben, az új Ptk. szabályai szerint elbírált első-és másodfokú ítéletet megküldését kérték. A több mint 600 beérkezett ítéletet a csoport bíró tagjai dolgozták fel, emellett egy OBH-ba beosztott bíró tag az OBH által nyilvántartott statisztikai adatokat bocsátott rendelkezésre. A csoport nem bíró tagjai tanulmányok elkészítésével segítették az elemzést.

A statisztikai adatokból megállapítható, hogy míg a Kúrián több éven keresztül emelkedő tendenciát mutatott a gyermektartásdíjra vonatkozó felülvizsgálati kérelmek száma, addig országos szinten ez a tendencia csökkenő jellegű. A polgári peres ügyek mintegy 8%-a, a családjogi ügyeknek pedig 20%-a a gyermektartásra vonatkozó per. Ez a kimutatás azonban némileg megtévesztő, mert nem szerepelnek benne a nem önálló perben (pl. bontóper) érvényesített, tartásdíjra vonatkozó kereseti kérelmek. A gyermektartási perek időtartama stagnáló jellegű, e körben az új Pp. által megcélzott koncentrált pervezetés hozhat kedvező változást.

A bizonyítással kapcsolatos gyakorlat körében az elemző csoport számos megállapítást tett. Így a gyermek indokolt szükségleteinek vizsgálatát illetően feltárta, hogy az esetek jelentős részében az indokolt szükségletek vizsgálata fel sem merült, mivel a jogvita a kötelezett szülő teljesítőképességére terjedt ki. Ahol e kérdésben bizonyítás folyt, ott a bíróságok minden esetben a gyermek érdekeire figyelemmel foglaltak állást, a gyermek életkorának változásával járó költségnövekedést (pl. iskolakezdés) köztudomású tényként elfogadva, bizonyítás nélkül ismerik el. A bírói gyakorlatban alapszükségletté váltak bizonyos technikai eszközök (számítógép, internet) és az iskolán kívüli művészeti- és sporttevékenységek. Ugyanakkor az ügy egyedi körülményei alapján ítélhető meg, hogy mi minősül luxuskiadásnak.

A kötelezett teljesítőképessége körében a leggyakrabban felhasznált bizonyítási eszköz a munkáltató által készített kereseti kimutatás, a második leggyakoribb eszköz a környezettanulmány. A harmadik helyen a tanúvallomások állnak, az egyéb bizonyítékok sora rendkívül kiterjedt (fotók külföldi nyaralásról, a kötelezett ingatlanáról, Munkaügyi Központok tájékoztatásai). Megállapítható, hogy a kötelezett és közvetlen hozzátartozói életvitelére utaló adatokból megalapozott következtetés vonható le a kötelezett valós teljesítőképességére nézve.

A gyermeket gondozó szülő teljesítőképességét érintő bizonyítás kevesebb problémát vet fel; a felek indokolt, részletes bizonyítási indítvánnyal e körben nem élnek. Esetenként megfigyelhető azonban az a téves gyakorlat, amely nem veszi figyelembe a természetben nyújtott tartás jelentőségét és az indokolt szükségleteket fedező összeget egyszerűen „megfelezi” a szülők között. Ez a gyakorlat az elemző csoport szerint nem támogatható.

A társadalmi, gazdasági, morális háttér változásával az eljáró polgári bíró egyre gyakrabban jelenik meg „nyomozói” szerepkörben. A tartási perek elnehezülése az ország gazdaságilag fejlettebb régióiban jellemző (az elrejtett jövedelmek feltérképezésének problémája miatt), míg a szegényebb régiókban az okoz gondot, hogy a rendelkezésre álló jövedelem hogyan osztható fel úgy, hogy minden fél érdeke méltányos rendezést nyerjen.

A fenti megállapításokra figyelemmel a joggyakorlat-elemző csoport több javaslatot is megfogalmazott. Így többek között támogatandónak tartja – a felesleges bizonyítás elkerülése érdekében – a gyermek köztudomású alapszükségletének (2018-ban a csoport szerint ez 25.000 Ft), továbbá a kötelezettek köztudomásúnak tekinthető teljesítőképességének (2018-ban a csoport szerint ez 15.000 Ft) meghatározását. Ezekre bizonyítást lefolytatni nem szükséges, mértéküket időszakonként indokolt felülvizsgálni. Egyes speciális jogértelmezési kérdések – így a tartásdíj valorizációja, a tartási kötelezettség megszüntetése a jogosult bejelentése alapján – vonatkozásában pedig kúriai iránymutatás kidolgozását tartotta szükségesnek.

A jegyző birtokvédelmi eljárásával kapcsolatos bírói gyakorlat

A birtokvédelemmel kapcsolatos joggyakorlat-elemzést elsősorban az indokolta, hogy azokban az esetekben, amikor a birtokától megfosztott vagy a békés birtoklásában megzavart fél a jegyzőtől kéri az eredeti birtokállapot helyreállítását vagy a zavarás megszüntetését, a jegyző határozatának megváltoztatása iránti indított per másodfokon, a törvényszéken lezárul; a Kúria ugyanakkor az Alaptörvényben foglalt kötelezettségére figyelemmel azokban az ügyekben is köteles biztosítani a jogalkalmazás egységét, amelyekben konkrét ítélkező tevékenységét az eljárási törvény kizárja. A vizsgálat mellett szólt az is, hogy a birtokvédelmi eljárások nagyrészt a szomszédjogi szabályok megsértése miatt indulnak, ám kidolgozatlan az a szempontrendszer, amely alapján a szükségtelen zavarás ténye megállapítható.

A vizsgálat alapját a 2015-2016. években jogerősen befejezett, törvényszékenként maximum 50 ügyben maximált aktavizsgálat jelentette. Az aktavizsgálat alapjául a törvényszéki kollégiumvezetők által megküldött szakmai anyagok, problémafelvetések szolgáltak (ún. vertikális elemzés), ezt követte az ún. horizontális összegzés, amelynek eredményeként bemutathatóvá vált az ország bíróságainak gyakorlata vizsgálati szempontonként (pl. keresetlevél tartalma, perben álló felek személye, milyen döntést hoz a jegyző, ha a kérelem alapján megállapítja, hogy a birtokláshoz való jogcím vitás stb.).

A joggyakorlat-elemző csoport közel 300 ügy vizsgálata alapján fogalmazta meg következtetéseit. Ezek – a teljesség igénye nélkül – az alábbiak:

- A társasház a birtokláshoz kapcsolódóan gyakorolja a társasházi közös tulajdont érintő tulajdoni jogokat. Ebből okszerűen az a következtetés vonható le, hogy jogosultsága és kötelezettsége a társasház valamennyi közös tulajdonában lévő épületrészek, helyiségek, földrészlet birtoklásához kapcsolódhat. A külön tulajdont érintő birtokvitában az érdekelt tulajdonostárs járhat el.
- A jegyző időnként jogkérdésekben is állást foglal, ennek egyik leggyakoribb esetcsoportját a szomszédjogi jogviták alkotják, miután a birtokvédelmi kérelmek hátterében, sok esetben szomszédjogi viták állnak. A szomszédjogi szabályok megsértése birtokvédelmi vagy kártérítési szankcióval járhat, a szomszédjogi perekben ugyanakkor többnyire megkerülhetetlen a birtokláshoz való jogosultság vizsgálata. Ez az oka annak, hogy szomszédjog megsértésére alapított eljárásban a jegyző rendszerint hatáskörének hiányát állapítja meg. Ha azonban nem észleli hatáskörének hiányát, döntése egy tekintet alá esik azzal, amikor helyesen a ténykérdésben dönt, így ennek további perjogi következményeként a felülvizsgálat kizárt. Ellenkező esetben viszont a felülvizsgálatnak ez a korlátja nem érvényesül: pusztán az a tény, hogy a pert megelőzte a jegyző eljárása, de a jegyző a kérelmet hatásköre hiányára hivatkozva elutasította, a jogerős ítélet elleni felülvizsgálatot nem zárja ki.

A joggyakorlat-elemző csoport – támogatva a jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó biztoshelyettes törekvéseit – fontosnak tartja a jegyzők e téren való szakmai erősítését és segítését a birtokvitát eldöntő szakszerű döntéshozatalban. Ennek érdekében a csoport az eljárási keretek pontosítására a jogalkotó felé több javaslatot is tett. Így többek között indokoltnak tartja megteremteni annak lehetőségét, hogy a felek a jegyző előtti birtokvédelmi eljárásban egyezséget kössenek. A hatályos jogszabályok nem rendezik azt a kérdést, amikor az arra jogosult a beterjesztett kérelmét az eljárás során visszavonja. A joggyakorlat-elemző

csoport álláspontja szerint e kérdés önálló szabályozása látszik indokoltnak. Egyértelmű rendezést igényel az a jogszabályi rendelkezés, amely szerint a „jegyző gondoskodik a végrehajtásról" – a csoport javaslata szerint azzal a tartalommal, hogy a „gondoskodik" kifejezés magában foglalja a végrehajtás elrendelését és foganatosítását is, azaz a jegyző maga hajtja végre a döntéseit. Szükséges továbbá a társasház perbeli jogképességének kibővítése azokban az esetekben, amikor a birtokvita nem vagy nem kizárólag a közös tulajdonban álló ingatlanrészt érinti.

2.6. A Kúria által közzétett elvi bírósági határozatok és elvi bírósági döntések

Az elvi bírósági határozatok és az elvi bírósági döntések kiválasztására és közzétételére a Kúrián büntető, polgári, gazdasági, munkaügyi és közigazgatási szakágú elvi közzétételi tanács működik. Az elvi közzétételi tanács az elnökből és további 4 tagból áll.

Ha a Kúria ítélkező tanácsa valamely, a társadalom széles körét érintő vagy a közérdek szempontjából kiemelkedő jelentőségű ügyben elvi kérdésekre is kiterjedő határozatot hozott, a tanács elnöke a határozat írásba foglalását követően haladéktalanul köteles arról az érintett szakág szerint illetékes kollégiumvezetőt tájékoztatni. A kollégiumvezető a határozatot az elvi közzétételi tanács elé terjeszti, amely indokolt esetben dönt annak elvi bírósági határozatként történő közzétételéről.

Ha valamely alsóbb fokú bíróság a fenti szempontoknak megfelelő határozatot hozott, és jogegységi eljárás lefolytatásának vagy elvi bírósági határozat közzétételének feltételei nem állnak fenn, a határozatot a Kúria érintett szakág szerint illetékes elvi közzétételi tanácsa elé terjeszti, amely dönt az elvi bírósági döntésként történő közzétételéről.

Az alsóbb fokú bíróságok elvi jelentőségű döntéseinek megismeréséhez elengedhetetlen a Kúria és az alsóbb szintű bíróságok közötti intenzív kapcsolattartás. A bíróságok közötti kapcsolattartást a Bszi. részletesen szabályozza. Ha a bíróság elnöke, az ítélőtábla vagy a törvényszék kollégiumvezetője, illetve a közigazgatási és munkaügyi regionális kollégium kollégiumvezetője arról szerzett tudomást, hogy a vezetése vagy a felügyelete alatt álló, illetve a közigazgatási és munkaügyi regionális kollégiumhoz tartozó bíróságon elvi jelentőségű döntés született, köteles erről a magasabb szintű bíróság elnökét - a határozatok és a szükséghez képest az egyéb iratok felterjesztésével - tájékoztatni. Ha a jogalkalmazás egysége érdekében szükséges, az ítélőtábla és a törvényszék kollégiumának kollégiumvezetője a Kúria elnökének vagy kollégiumvezetőjének elvi bírósági döntés közzétételére tesz javaslatot.

Az elvi közzétételi tanácsok valamennyi szakágban aktív tevékenységet folytattak a jogegység biztosítása érdekében, a közzétett határozatok lényegében a szakágak teljes ítélkezési területét érintik. Valamennyi szakágról elmondható az is, hogy eltérő döntések esetében az illetékes elvi közzétételi tanács által meghatározott elvi tartalmú határozat a jogegység biztosítását megfelelően szolgálja, a határozat közzétételét követően mind az érintettek, mind az alsóbb fokú bíróságok számára nyilvánvalóvá válik az adott kérdésben irányadó kúriai álláspont.

A Kúria elvi közzétételi tanácsai által a 2017. évben kiválasztott és közzétett elvi bírósági határozatok és elvi bírósági döntések összefoglalóit a 3. sz. melléklet tartalmazza.

3. A Kúria Önkormányzati Tanácsának 2017. évi tevékenysége

3.1. Az Önkormányzati Tanács működése a számok tükrében

2017-ben a Kúriára önkormányzati rendeletek vizsgálatával kapcsolatban 37 ügy érkezett, amelyek közül 22 bírói kezdeményezés, 11 kormányhivatali kezdeményezés, 3 az alapvető Jogok Biztosának indítványa volt, míg 1 ügyben indítványozási joggal nem rendelkező magánszemély nyújtott be kérelmet önkormányzati rendelet törvényességi vizsgálatára. Hasonlóan a 2015-ös évhez, ismét a bírói kezdeményezések száma a legmagasabb; az összes, adott évben érkezett ügy számához viszonyítva pedig – 2014-2017 évek statisztikái alapján – 2017-ben a legnagyobb az arányuk (59 %).

Bírói kezdeményezések aránya az Önkormányzati Tanácshoz érkezett, összes normakontroll-kezdeményezésen belül (2014–2017)

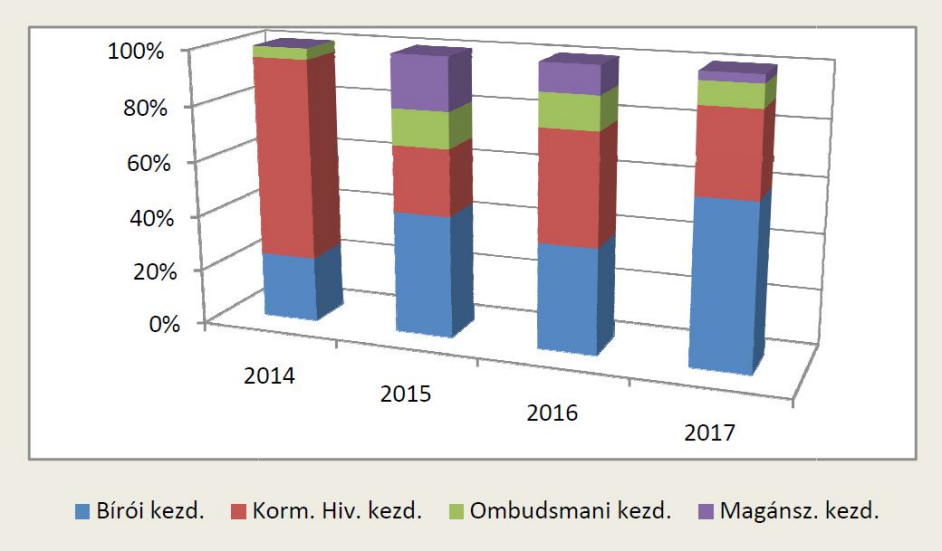

Az Önkormányzati Tanács 2017-ben 45 ügyet fejezett be, amelyből 13 darab 2016-os, 32 darab 2017-es ügy volt. A 45 befejezésből 39-ben érdemi döntés született, 6 pedig érdemi vizsgálat nélküli el lett utasítva. Megfigyelhető tehát, hogy 2017-ben, szemben a korábbi évek tendenciájával, jóval kevesebb az érdemben nem vizsgálható indítványok száma. Tehát, bár az ügyek száma összességében csökkent a korábbi évekhez képest, a befejezett ügyeken belül jóval magasabb az érdemi döntések aránya.

Érkezett és befejezett ügyek száma a korábbi években (2012–2016)

	Érkezett ügyek	Befejezett ügyek
2012	86 (40+46)	n. a.
2013	76	n. a.
2014	66	68
2015	70	63
2016	60	56

Törvényen alapuló jogalkotási kötelezettség elmulasztásának megállapítására 5 esetben került sor, illetve egy esetben a jogalkotási kötelezettség elmulasztása miatt indult eljárást, azt az Önkormányzati Tanács megszüntette, mert az érintett önkormányzat időközben teljesítette jogalkotói kötelezettségét. A 39 érdemi ügy megoszlása: 18 határozat megsemmisítő vagy

törvényellenességet megállapító, 18 elutasító tartalmú; 3 pedig részben törvényellenességet megállapító, részben elutasító tartalmú.

Ügyek tematikus eloszlása 2017-ben (befejezett ügyek)

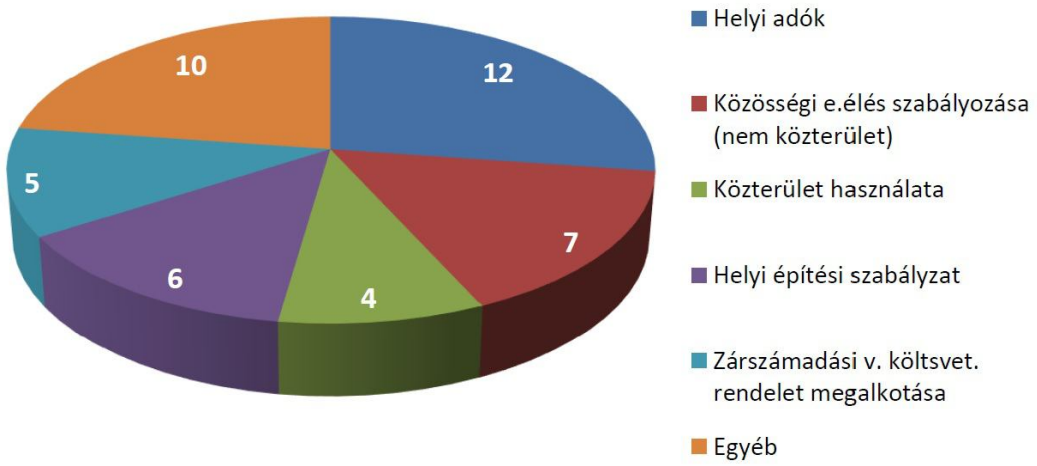

3.2. Tartalmi kérdések

3.2.1. Helyi adók, hozzájárulás a közösségi terhekhez

A 2017. évben – hasonlóan a korábbi évek gyakorlatához – a helyi adó szabályozás törvényességének megítélése körében született a legtöbb döntés (12 a 45 befejezett ügyből). A Kúria Önkormányzati Tanácsa a telekadó, építményadó és települési adó adónemben vizsgált felül önkormányzati rendeleteket. Az elbírált ügyek túlnyomó többsége (8 ügy) telekadó kivetésével állt kapcsolatban. Az indítványok jelentős része (10 indítvány a 12-ből: a telekadóra és az építményadóra vonatkozók) konkrét normakontroll eljárásnak minősült, azaz bíróságokról érkezett. A települési adó törvényellenességének megállapítására vonatkozó két indítványt a Pest Megyei Kormányhivatal kezdeményezte (Köf.5.027/2017/4. és Köf.5.028/2017/4. számú határozatok). Kommunális adó ebben az évben nem volt a Kúria normakontroll eljárásának tárgya.

A Kúria a vagyoni típusú helyi adók esetében a törvényességi felülvizsgálat korábbi években kialakított alapjait fenntartotta. 2017-ben jellemzően elutasította a telekadó-, illetve építményadó-rendeletek törvényellenességének megállapítására vonatkozó indítványokat; az összesen 10 ügyben csupán egy telekadó-rendeletet (Köf.5042/2016/5.) és egy építményadó-rendeletet (Köf.5006/2017/3.) talált törvénysértőnek.

A helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény (a továbbiakban: Hatv.) 6. § c) pontjának azon hármas követelményét, amely szerint az adó mértékét a helyi sajátosságokhoz, az önkormányzat gazdálkodási követelményeihez és az adóalanyok teherviselő képességéhez igazodóan kell megállapítani, 2017. január 1-től hatályon kívül helyezte a 2016. évi LXVI. törvény. Hasonló szabályt a Htv. 7. § g) pontjába iktatott be; az új szabályokat a 2017.

adóévtől kell alkalmazni. A Kúria Önkormányzati Tanácsa elé a 2017. évben nem érkezett olyan helyi adóval kapcsolatos ügy, amely a 2017-es adóévet érinti.

Telekadó, építményadó

A vagyoni típusú adók törvényességének felülvizsgálata során a Kúria az alábbiakat emelte ki döntéseiben (részben megerősítve a korábbi döntéseiben kimondott elveket, részben új szempontokat meghatározva):

1) A Kúria több határozatában (Köf.5002/2017/5., Köf.5003/2017/4., Köf.5008/2017/4.) is rögzítette, hogy normakontroll eljárása során az önkormányzati rendeletek célszerűségi vizsgálatát nem végezheti el. Felhatalmazása arra terjed ki, hogy az önkormányzati rendeletek jogszerűségét más jogszabályokkal való ellentétét vizsgálja, és az ellentét megállapítása esetén az önkormányzati rendeletet megsemmisítse. Ilyen célszerűségi szempontnak tekinthető annak figyelembevétele, hogy az adott ingatlan vonatkozásában az adó mértékének meghatározásakor az önkormányzat vajon megfelelően szolgálta-e a természeti erőforrások, vagy az egészséges életmód védelmét (Köf.5002/2017/5., Köf.5003/2017/4.).

2) A Kúria fenntartotta a korábbi években kidolgozott azon gyakorlatát, amely szerint nem áll szemben a helyi adókról szóló törvénnyel a telekadó mértékének a törvényes adómaximum alatti meghatározása, ha az adó mértéke az adott telek tekintetében nem konfiskáló és az érintett önkormányzat kellő indokát adja a törvényi szempontok (a helyi sajátosságok) figyelembevételének. (Köf.5049/2016/7.) A vagyoni típusú adók konfiskáló jellegét csak kivételesen, olyan esetekben lehet megállapítani, amikor az adó éves mértéke megközelíti, vagy meghaladja a vagyontárgy értékét. Egy adott adóalany gazdasági teljesítőképességének csökkenése nem ad alapot a helyi adó törvényellenességének megállapítására az adó konfiskáló jellegének megítélése során. (Köf.5011/2017/4.)

3) Nem sérti a telekadó mértékére vonatkozó törvényi szabályokat az az adómérték, amely az adómaximum alatt úgy került meghatározásra, hogy kellően differenciál a rendelet hatálya alá tartozó adóalanyok és a telkek sajátosságait is figyelembe véve. (Köf.5013/2017/4., Köf.5021/2017/4.)

4) Az építményadó alóli mentesülés elsődlegesen a lakásingatlant érintheti, és a mentesülés lehetősége pedig elsődlegesen szociálpolitikai megfontolásokon kell hogy nyugodjon. Az építményadó esetében az érintett önkormányzat nincs tekintettel az adófizetési kötelezettségben érvényesítendő jogegyenlőségre akkor, ha a vagyontömeg értékén és az adóalany teherbíró képességén túli szempontokat is értékel, így az adófizetési kötelezettséget az adóalany igazgatási szempontú lakhatásától teszi függővé. (Köf.5006/2017/3.)

5) Az önkormányzatoknak a helyi adópolitika kialakítása során fennálló autonómiája több ügyben is kifejtésre került. Így pl. az Önkormányzati Tanács rögzítette, hogy az önkormányzatnak elvitathatatlan joga, hogy településpolitikája részeként ingatlangazdálkodási politikát folytasson és ahhoz – a jogszerűség keretei között – a helyi adók rendszerének eszközeit is igénybe vegyen. (Köf.5007/2017/4.)

Települési adó

A helyi adók rendszerében 2015. január 1-gyel bevezetett, sajátos adó-típusnak tekinthető települési adóval összefüggésben az Önkormányzati Tanács két határozatban értelmezte az önkormányzati jogalkotói hatáskör határait.

1) A Köf.5028/2017/4. határozatában Alsónémedi Nagyközség Önkormányzatának települési adó rendeletét semmisítette meg a Kúria. A törvénysértés megállapításának indoka, hogy – figyelembe véve az adófizetés alóli mentesülés eseteit, illetve az erre vonatkozó igazolások meghatározásának rendszerét – az adóalanyi kör meghatározása rendkívül célzott volt. Ennek eredményeképpen települési adó-fizetési kötelezettsége csak egy vagyonnal és vagyoni joggal nem rendelkező, azt hozzátartozói kapcsolat révén sem élvező, de a településen lakó, társadalmi (közösségi) csoportnak állt fenn (jellemzően vendégmunkások), a településen eltöltött napok után. A Kúria megállapítása szerint az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (Etv.) által tiltott, önkényes különbségtételt valósít meg az önkormányzat, ha az adójogi szabályozás a jogalanyok között teherviselő képességük ellenében – jelen esetben azzal épp fordítottan – határozza meg kötelezettségeik mértékét, igazolható legitim cél nélkül.

2) Veresegyház Város Önkormányzat infrastruktúrafejlesztési települési adóról szóló rendeletét a Kúria szintén megsemmisítette. A szabályozás (csak) az újonnan létrehozott lakások adóztatását rendelte el települési adóval (lakásonként egyszeri félmillió forint összegben). A lakások adóztatása a Htv. szerint az építményadó hatálya alá tartozik. A Kúria az ügyben megállapította, hogy olyan adótárgy, amely a Hatv.-ben meghatározott bármely helyi adó (jelen esetben az építményadó) hatálya alá tartozik, települési adózás alá nem vonható. Az adómentesség biztosítása nem használható fel arra, hogy az önkormányzat valamely adótárgyat kivonja a Hatv. hatálya alól, majd települési adó néven vonja adózás alá és tetszőleges mértékű adófizetési kötelezettséget állapítson meg. (Köf.5027/2017/4.szám)

Egyéb hozzájárulások – közjogi és magánjogi jogintézmények határán

Az Önkormányzati Tanács több olyan esetet is vizsgált 2017-ben, amikor a közteher-viselés egyes fajtái keveredtek a közösségi érdekű önkormányzati beruházásokhoz való hozzájárulás egyéb, nem közteher-típusú formáival.

1) A Kúria megállapítása alapján (Köf.5012/2017/6.) törvénysértő a Baja Város Önkormányzatának az önkormányzati beruházásban megvalósuló útépítésről és az útépítéshez kapcsolódó lakossági hozzájárulás megfizetéséről szóló rendelete. A Kúria szerint két jogintézmény keveredése jelentette a problémát az ügyben; az egyik az útépítési érdekeltségi hozzájárulás, amit a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény (a továbbiakban: Kkt.) szabályoz, a másik az útépítési hozzájárulás, amit az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Étv.). A két jogintézmény egymástól különbözik. Az útépítési hozzájárulás költségáthárítást célzó fizetési kötelezettség, azaz közteher-fajta. Az útépítési érdekeltségi hozzájárulás viszont az ingatlantulajdon alapján érdekeltek megállapodásán alapszik (amit csak kiegészít a közigazgatási kötelezés eleme az érdekeltségi egység érdekében, az érintettség alapján a hasznokat élvező, de döntési szempontból kisebbségi tulajdonosok tekintetében).
Az útépítési hozzájárulás tekintetében azonban az önkormányzat nem rendelkezik rendeletalkotási hatáskörrel, rendeletalkotási felhatalmazás csak a Kkt. 31. § (2) bekezdése alapján van útépítési érdekeltségi hozzájárulás szabályozására. Az Önkormányzati Tanács az

ügyben megállapította, hogy a képviselő-testület felhatalmazás nélkül terjesztette ki a Kkt. 31. § (2) bekezdésében foglalt önkormányzati rendeletalkotási jogosultságot az Étv. 28. § (2) bekezdése szerinti költségáthárításra, így törvényellenesen kötelezte rendeletben a Baja város területén önkormányzati beruházásban megvalósuló helyi közút építése során az érintett ingatlanok tulajdonosait útépítési hozzájárulás fizetésére.

2) A Köf.5014/2017/4. számú határozat a településrendezési szerződéssel mint a településfejlesztési célok megvalósítása érdekében létrejött sajátos polgári jogi megállapodással összefüggésben fogalmazott meg elvi jelentőségű megállapításokat. A Kúriának Győr Megyei Jogú Városi Önkormányzat rendelete előírásának törvényessége kérdésben kellett állást foglalnia, amely szerint településrendezési szerződésben rögzített és a fejlesztő által létrehozott közterületeket, közműveket, valamint egyéb műtárgyakat a fejlesztő külön megállapodás alapján térítésmentesen az önkormányzat tulajdonába adja; a felmerülő közteher-fizetési kötelezettség szintén a fejlesztőt terheli. A Kúria határozata – nem találva törvényellenesnek a rendelkezést – fontos, elvi jelentőségű megállapításokat rögzített a településrendezési szerződés természetére vonatkozóan. Eszerint a településrendezési szerződés egy fejlesztési megállapodás, amelynek alanya a fejlesztő és az önkormányzat. A felek között létrejövő érdekegyezőség alapja az, hogy a településfejlesztés közösségi eszközöket is igényel, aminek hasznai gyakran – ún. külső gazdasági hatások eredményeként – magántulajdonú ingatlanok értékének növekményében erőteljesen megjelennek. A közösségi érdekű beruházások megvalósítása vagy az ilyen hasznokból más formában való visszatérítés a közösségi előnyök rendelkezésre bocsátásának feltétele. Az önkormányzat a közösségi erőforrásokat jellemzően tulajdonosként, illetve közpolitika megvalósítójaként, és nem hatósági jogkör gyakorlójaként bocsátja rendelkezésre. A közcélt tehát nem meglévő ingatlantulajdonosi érdekekhez illesztik, hanem a fejlesztési terület rendeltetésváltásának egészéhez. Jellemzően azzal számolnak, hogy a telekalakítás, terület- és övezetátsorolás, valamint az ehhez rendelt fejlesztés hatására az ingatlanérték akár számottevően is emelkedik. Ezért a tulajdonosi tehervállalás csak részleges visszatérítésnek tekinthető a várható, adott esetben akár jóval nagyobb előnyök ellenében.
A kötelezettség karakterét ezért nem az ingatlan megterhelése fejezi ki (miként a közút céljára lejegyzéskor) és nem is az adójellegű közteher viselése (mint a közútfejlesztési hozzájárulás esetében), hanem a fejlesztés feltételeinek megegyezés szerinti (azaz önkéntes) elfogadása.

3.2.2. Közösségi együttélés szabályai

A Kúria 2017. évi gyakorlatának szintén meghatározó iránya volt a közösségi együttélés szabályairól rendelkező önkormányzati rendeletek vizsgálata. E körben a rendeletek törvénysértő jellegének megállapítására általában – hasonlóan a korábbi évek gyakorlatához – alkotmányos (alaptörvényi szinten is rögzített) alapelv megsértése vagy magasabb szintű jogszabállyal való ütközés (az esetek legnagyobb részében a jogalkotásról szóló törvény szerint tiltott párhuzamos jogalkotás) miatt került sor, többek között az alábbi esetekben:

1) A Köf.5047/2016/2. számú határozatában az Önkormányzati Tanács megállapította, hogy az az önkormányzati szabályozás, amely a közösségi együttélés szabályainak megsértését állapítja meg akkor, ha valakire nem jut 6 m^2 élettér, a társadalmi helyzet alapján történő megkülönböztetésre vezet, és sérti az esélyegyenlőség elvét is a szociális, oktatási lehetőségekhez való hozzáférés magyarországi lakóhelyhez kötöttsége alapján.

2) Zalakaros Város Önkormányzat Képviselő-testülete által alkotott, az életvitelszerűen megvalósuló közterületi tartózkodásról szóló rendelet egyes rendelkezéseit semmisítette meg a Köf.5040/2016/3. számú határozat. A Kúria kimondta, hogy a hajléktalan személyeknek a településen lévő valamennyi zöldterületről való kitiltása nem egyeztethető össze az emberi méltóság védelmével.

A Kúria e döntésében megerősítette az ún. "hajléktalanrendeletekkel" kapcsolatos korábbi gyakorlatát, azaz rögzítette, hogy a szabálysértési szankciót tartalmazó normákkal szemben fokozott elvárás, a világos, érthető és megfelelően értelmezhető normatartalom. Rögzítette továbbá, hogy a közterületen való életvitelszerű tartózkodásra felhatalmazó törvényi szabályt megszorítóan kell értelmezni. A megszorító értelmezés azt jelenti, hogy a közterületen való életvitelszerű tartózkodás csak ott lehet tilalmazott, ahol a védendő értékek – a közrend, közbiztonság, közegészség, kulturális értékek védelme – kifejezetten, tényszerűen igazolhatóan érvényesülést kívánnak.

3) Tihany Község Önkormányzatának a különleges személyszállítást és szolgáltatást nyújtó járművel végzett személyszállítás és szolgáltatás feltételeit meghatározó rendelete – amely a (városnéző) kisvonatos személyszállítást engedély megadásához kötötte és a kisvonatok számát háromban maximalizálta a településen – törvénysértő, mivel olyan cselekményt nyilvánít a közösségi együttélés alapvető szabályaiba ütközőnek, amely esetében magasabb szintű ágazati törvény (a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény) már közigazgatási bírság alkalmazását rendeli; emellett ellentétes a szabálysértési törvénnyel is, mivel lényegében a közúti közlekedési szabályok kisebb fokú megsértési tényállását ismétli, illetőleg specializálja.

4) Az Alapvető Jogok Biztosa indítványával kezdeményezett ügyben a Kúria megsemmisítette az Újpesti Önkormányzat rendeletének azon rendelkezését is, amely tiltja és bírsággal sújtja közterületen az állatok etetését, illetve közterületnek nem minősülő ingatlanon vadon élő vagy kóbor állatok etetését. A párhuzamos jogalkotás problémája itt a szabálysértési törvény köztisztasági célú rendelkezései, illetve Budapest Főváros köztisztasági rendelete vonatkozásában merült fel.

3.2.3. Szabályozási hatáskör terjedelme és a hatáskör-gyakorlás rendje

Helyi építési szabályzat

A helyi építési szabályzatról (HÉSZ) szóló önkormányzati rendeletek törvényességi felülvizsgálatának tárgyában született döntések fontos elveket fektettek le az önkormányzati jogalkotási hatáskör határaival összefüggésben.

1) A Köf.5043/2016/6. számú határozat szerint helyi építési szabályzatban nem adható az önkormányzati képviselő-testületnek olyan felhatalmazás, hogy a normatív szabályok alól egyedi döntésekkel előre nem meghatározott eltéréseket engedélyezhet. Csak magában a normában, az önkormányzati rendeletben lehet olyan, mindenki számára előre látható és kiszámítható szabályokat alkotni, amely rendelkezések eltérnek a helyi építési szabályzattól, mert egyébként önkényes döntések születhetnek. Az ügyben vizsgált és megsemmisített szabály úgy szólt, hogy a helyi építési szabályzat előírásaitól való egyedi eltérést – a kialakult adottságokra, a kedvezőbb településképi megjelenést eredményező telekalakítási és beépítési

megoldásokra tekintettel – városi főépítész szakmai javaslata alapján a képviselő-testület engedélyezhet.

2) A Köf.5018/2017/3. számú döntésében a Kúria megállapítja, hogy helyi építési szabályzat az országos településrendezési és építési követelményekről szóló – 253/1997.(XII.20.) Korm. rendelet (OTÉK) szerinti – szabályozás területbesorolási kategóriáitól eltérhet, mivel az országos településrendezési követelményeknél szigorúbb követelmények meghatározását az OTÉK megengedi. Ennélfogva az OTÉK-nál szigorúbban meghatározott beépítési százalék mértékén alapuló HÉSZ területbesorolás nem minősíthető jogszabályellenesnek.

3) A Köf.5048/2016/3. számú határozat tárgya az volt, hogy az önkormányzat az állattartással kapcsolatos védőtávolság meghatározását az állattartásról szóló rendeletében szabályozta, holott az Étv. és az OTÉK alapján e kérdést a HÉSZ-ben kell rendezni. A Kúria a határozatában rámutatott, hogy a HÉSZ-ben való szabályozásra felhatalmazást adó törvényi rendelkezéseknek garanciális jelentősége van: amikor a felhatalmazó jogszabály úgy szól, hogy egy adott szabályozási tárgyat a helyi építési szabályzatnak kell tartalmaznia, akkor ahhoz egyben a helyi építési szabályzat elfogadásához kapcsolódó garanciális rendelkezések (azaz a véleményezési eljárás lefolytatásának) érvényesülését is előírja.

4) Végül Dunavarsány Önkormányzatának – szintén – az állatok tartásáról szóló rendelete törvényességi felülvizsgálata során azt állapította meg a Kúria, hogy a szabályozás egysége érdekében nem közömbös, hogy a jogalkotás tárgya ne forgácsolódjon szét különböző tartamú önkormányzati rendeletek között. Törvény által meghatározott felhatalmazás mellett, attól eltérően, eredeti jogalkotói jogkörben a helyi önkormányzat nem alkothat rendeletet. Így állattartási építmények védőtávolságát csak helyi építési szabályzatban lehet meghatározni (Köf.5005/2017/3.).

Költségvetési és zárszámadási rendeletek megalkotása

Külön csoportot alkotnak a mulasztásos törvénysértés típusán belül a költségvetési, illetve a zárszámadási rendeletek megalkotásának elmulasztása miatt indított ügyek.

A Kúria elvi éllel rögzítette, hogy mind a költségvetési, mind a zárszámadási rendelet megalkotása az önkormányzati működés – és így a lakosság közszolgáltatásokhoz való hozzáférése, ellátása – szempontjából alapvető jogalkotási kötelezettsége a helyi képviselő-testületeknek. Az önkormányzatok szabályozási autonómiája nem terjed addig, hogy törvényi – Áht. szerinti – kötelezettségét mellőzze. Az önkormányzat a törvény által kötelezően meghatározott feladat- és hatáskörében köteles eljárni, s ez vonatkozik a jogalkotási kötelezettségére is (Köm.5024/2017/4.).

Több ügyben (Köm.5017/2017/6. és Köf.5046/2016/8.) a fenti kötelezettség elmulasztása a képviselő-testület működésére (egészen pontosan működőképtelen voltára) volt visszavezethető. Így Érpatak Községben jelentett visszatérő problémát a képviselő-testület határozatképességének hiánya. A Kúria ezzel összefüggésben megerősítette, hogy Alaptörvénnyel ellentétes helyzetet eredményez, ha a képviselő-testület nem működik, és működőképességének helyreállítása sem várható. A nem működő, vagy nem megfelelően működő helyi önkormányzat nem tudja ellátni Alaptörvényben foglalt, a helyi közügyek intézésében megjelölt feladatát. (Köm.5017/2017/6.)

Szabályozási hatáskör és alapjogvédelem

A Köf.5050/2016/4. számú ügyben az a kérdés merült fel, hogy a vizsgált rendelet sérti-e a tulajdon védelmének, közelebbről a magántulajdonnal való rendelkezés szabadságának alkotmányos elvét. A Kúria Budapest Főváros Ferencváros Önkormányzat településképi bejelentési eljárásról és a településképi kötelezésről szóló rendeletének törvényességét vizsgálta. A vizsgált rendeleti rendelkezések szerint a rendelet hatálya alá tartozó (közterületről látható) homlokzat-átalakítással, felújítás esetén a munkák idejére a tulajdonosok, bérlők valamennyi táblát és szerelvényt kötelesek az épület faláról eltávolítani, vagy azok eltávolítását tűrni; illetve az előzetesen be nem jelentett, a településképbe nem illeszkedő vagy a helyi építési szabályzattal ellentétes építési tevékenység, illetve reklám-elhelyezés esetén az érintettek szintén kötelezhetők az érintett építményrész átalakítására, elbontására, reklám-tevékenység megszüntetésére. Az indítványozó bíróság szerint e rendelkezések sértik a magántulajdon feletti rendelkezési jogot.
A Kúria – utalva az alkotmánybíróság gyakorlatára és korábbi kúriai döntésekre – megállapította, hogy a tulajdonba való közjogi beavatkozás legitim cél érdekében, megfelelő felhatalmazás alapján meghozott önkormányzati rendeletben akkor fogadható el, ha a korlátozás arányos. A rendelet által kitűzött cél: a városrész rehabilitációja kétségen felül közérdekű cél, a rendelet megfelelő törvényi felhatalmazáson (az önkormányzati és az építési törvény előírásain) nyugszik, s az arányosság kérdése sem kétséges, mivel a rendelet szövegéből következik, hogy a táblák és szerelvények eltávolítása a felújítási munkák idejére vonatkozik. Az is nyilvánvaló, hogy az épület-rehabilitáció egyes esetei nem végezhetők el megfelelően az épületre felszerelt reklámtáblák, szerelvények eltávolítása nélkül. Hasonlóképpen a településképi bejelentési eljárás, illetve a be nem jelentés jogkövetkezményeinek alkalmazása szükségképpen korlátozzák a tulajdonhoz való jog részjogosítványainak gyakorlását.

Az ügyben a Kúria törvénysértést nem állapított meg, hangsúlyozta a településkép védelme tekintetében fennálló önkormányzati szabályozási autonómiát, és a szabályozás arányos voltát.

Képviselő-testületi hatáskör-átruházás

A Köf.5051/2016/4. számú határozatban a Kúriának arról a kérdésről kellett állást foglalnia, hogy önkormányzati rendeletben törvényesen átruházható-e a polgármesterre a képviselő-testület számára ágazati jogszabály által biztosított hatáskör. A Földforgalmi törvény (2003. évi CXXII. tv.) szerint a helyi földbizottság jogkörében eljáró Magyar Agrár-, Élelmiszergazdasági és Vidékfejlesztési Kamara föld tulajdonjoga megszerzésének a hatósági jóváhagyása iránti eljárásban kiadott állásfoglalásával szemben kifogással lehet élni, ha annak kiadására a Földforgalmi törvény megsértésével került sor. A kifogás elbírálására a képviselő-testület rendelkezik hatáskörrel a Földforgalmi törvénnyel összefüggő egyes rendelkezésekről és átmeneti szabályokról szóló 2013. évi CCXII. törvény (Fétv.) 103/A. § (2) bekezdése alapján, mégpedig oly módon, hogy a kifogást 15 napon belül zárt ülésen bírálja el. Kecskemét Megyei Jogú Város önkormányzati rendelete e képviselő-testületi hatáskört a polgármesterre átruházta. Az indítványt előterjesztő bíróság szerint az Ör. nem ruházhatja át a polgármesterre a hatáskör gyakorlását, mert akkor a Fétv. képviselő-testület által zárt ülésen való elbírálás előírása nem valósulna meg.

A Kúria döntése szerint önmagában az a körülmény, hogy törvény rendelkezést tartalmaz a képviselő-testületi hatáskör-gyakorlás módjára, nem jelentheti azt, hogy a képviselő-testület döntési joga tekintetében ezzel az átruházást tiltja. Egy ilyen értelmezés a hatáskör-átruházás jogát kiüresítené. Az át nem ruházható hatásköröket az önkormányzati törvény tételesen megjelöli.

3.2.4. Eljárási kérdések (a normakontroll-kezdeményezés korlátai)

Az Önkormányzati Tanács 2017-es gyakorlata a normakontroll indítványozásának jogával kapcsolatban is fontos elveket rögzített, illetve erősített meg a korábbi évek gyakorlata alapján:

1) Az indítvány előterjesztésének feltételeivel összefüggésben a Bszi. 48. § (4) bekezdés d) pontja rögzíti, hogy a bírói kezdeményezésben meg kell jelölni annak okát, hogy a bíró az adott rendelkezést miért tartja jogszabálysértőnek. Ezzel összefüggésben a Kúria két, az indítvány érdemi vizsgálatát mellőző döntésében is rögzítette, hogy az az indítvány, amely nem az eljáró bíró meggyőződését, hanem a fél „kérését" tükrözi, nem felel meg a bírói indítvánnyal szemben előírt törvényi elvárásoknak (Köf.5010/2017/4., Köf.5015/2017/3.).

2) A kormányhivatal indítványozási jogával kapcsolatban pedig a Köf.5044/2016/3. határozat megállapítja, hogy a Kormányhivatal csak azon önkormányzati rendeletek, illetve önkormányzati rendeleti rendelkezések vizsgálatát kérheti a Kúriától, amelyre nézve korábban eredménytelen törvényességi felhívást bocsátott ki. Amennyiben az érintett önkormányzat a törvényességi felhívásban foglaltakat elfogadta és a törvényességi felhívásban foglaltaknak megfelelően intézkedett a jogszabálysértés megszüntetése érdekében, akkor ebben az eljárásban a kormányhivatalnak nem nyílik meg a normakontroll kezdeményezési joga.

4. A Kúria 2018. évi szakmai célkitűzései

a) A joggyakorlat-elemzés folytatása

A 2018. évben a Kúria folytatja az ítélkezési gyakorlat aktuális kérdéseinek vizsgálatát a kúriai joggyakorlat-elemző csoportok keretein belül. A társadalom széles körét érintő, illetve a joggyakorlat egysége szempontjából kiemelkedő fontosságú jogalkalmazási problémák feltárása érdekében 2017. november 24-én tanácskozást tartottunk, amelyen a Kúria vezetői mellett az alsóbb szintű bíróságok vezetői, továbbá az igazságügyi tárca, az Országos Bírósági Hivatal, más állami szervek (Magyar Nemzeti Bank, Állami Számvevőszék) képviselői, a Magyar Ügyvédi Kamara elnöke és több jogi kar, illetve egy civil szervezet képviselője is részt vett, és javaslatot tettek a 2018. évben vizsgálandó kérdésekre.

E javaslatokat is figyelembe véve, a Kúria kollégiumai véleménye alapján 2018. évre az alábbi nyolc vizsgálati tárgykörben állítottam fel joggyakorlat-elemző csoportokat:

1. Jogági határvonalak az egyéni és közösségi igény érvényesítése terén – a magánélet védelme
2. Az országos büntetéskiszabási gyakorlat vizsgálata
3. Ténybeli javítás jogerő után – perújítás a büntetőeljárásban
4. A migrációval összefüggő közigazgatási bírói gyakorlat

5. A földforgalmi törvénnyel kapcsolatos perek gyakorlata
6. A kötelező pszichiátriai intézeti gyógykezelés elrendelésének gyakorlata
7. A munkaviszonyhoz kapcsolódó egyes megállapodások: a versenytilalmi megállapodásra és a tanulmányi szerződésre vonatkozó munkajogi szabályok értelmezésével kapcsolatos bírói gyakorlat
8. A munkáltató kártérítési felelőssége összegszerűségének kérdései

A joggyakorlat-elemző csoportok vezetői a joggyakorlat-elemzés célját és főbb témaköreit programadó írásokban foglalták össze, amelyek a Forum Sententiarum Curiae c. online folyóirat III. évfolyamának 1. számában jelentek meg. A folyóirat elérhető az alábbi oldalon: http://kuria-birosag.hu/hu/forum-sententiarum-curiae/iii-evfolyam-1-szam.

b) Az új Polgári Törvénykönyv alkalmazásában felmerülő jogértelmezési kérdések feltárása

Az új Polgári Törvénykönyv gyakorlati alkalmazásában felmerülő jogértelmezési kérdéseket feltáró Tanácsadó Testület 2018-ban is havi rendszerességgel ülésezik. A Tanácsadó Testület által megfogalmazott véleményeket a Kúria honlapján folyamatosan közzétesszük.

c) A civil szervezetek nyilvántartásával kapcsolatos bírói gyakorlat egységesítése

A Kúria, az ítélőtáblák, a Fővárosi Törvényszék és a Budapest Környéki Törvényszék civil nyilvántartási ügyekkel foglalkozó tanácselnökei, bírái illetve bírósági titkárai, a Legfőbb Ügyészség képviselője, valamint az OBH munkatársai részvételével működő testület 2018-ban is havi rendszerességgel ülésezik.

d) A devizakölcsön-szerződésekkel kapcsolatos jogértelmezési kérdések feltárása

Az érvénytelenségi perekkel összefüggésben a bíróságok által megküldött kérdéseket, jelzéseket összegyűjtő és azokat megtárgyaló konzultatív testület 2018-ban is folytatja munkáját. Az ülésekről készült emlékeztetők a Kúriai Döntések című lapban jelennek meg.

e) Az új polgári perrendtartással kapcsolatban felmerülő jogértelmezési kérdések feltárása

A kisértékű perekkel kapcsolatos jogértelmezési kérdéseket vizsgáló konzultatív testület 2017 őszén az új Pp. alkalmazásában felmerülő jogértelmezési kérdéseket vizsgáló konzultációs testületté alakult át, amely 2018-ban is folytatja működését; munkájában a Kúria képviselői továbbra is részt vesznek.

f) A társasházi jogvitákkal kapcsolatos jogértelmezési kérdések feltárása

A polgári jogi ítélkezési tevékenység vizsgálata keretében 2016. évre "A társasházi jogvitákkal kapcsolatos ítélkezési gyakorlat" tárgykörben felállított joggyakorlat-elemző csoport nagy számban tárt fel a bírói gyakorlatban felmerülő jogértelmezési kérdéseket. E kérdések megtárgyalása érdekében a társasházi jogvitákkal kapcsolatos konzultációs testület felállítását határoztam el, amely 2018 tavaszán kezdi meg működését.

g) A gyakornoki program folytatása

A 2018. évi célkitűzések között szerepel a 2014-ben indult gyakornoki program folytatása. Ennek megfelelően a 2018-as évre is pályázatot hirdettem az egyetemek állam-és jogtudományi karain, továbbá a Nemzeti Közszolgálati Egyetem közigazgatás-tudományi karán működő doktori iskolák hallgatói számára a Kúrián gyakornoki feladatok ellátására.

Pályázatot nyújthatott be, aki doktoranduszként nappali vagy levelező tagozaton aktív hallgatói jogviszonyban áll. Pályázatot nyújthatott be az is, aki magyarországi jogtudományi iskola doktoranduszaként már abszolutóriumot szerzett, de még fokozatszerzés előtt áll. A korábbi gyakornoki programban való részvétel a pályázat benyújtásának nem volt akadálya.

A pályázatok benyújtásának határideje 2018. február 23-a volt, összesen tizenhat pályázat érkezett. A pályázók meghallgatására és a pályázatok elbírálására 2018. március 26-án került sor.

Összegzés

A Kúria évszázadokon át nemcsak a legfelsőbb ítélkezést gyakorolta, hanem a jogszokás keletkezésének és megszilárdulásának helye, a magyar jogi tradíciók megteremtője volt. Tekintélye abból fakad, hogy az igazságra törekedve formálta a magyar jogot, emellett mindenkor féltve őrizte a jogrend stabilitását, amely nemzetünk belső békéjének záloga. E nemes hagyományokból erőt meríthetünk a mindennapokban, ám a legfontosabb kérdés mégis az, hogy a Kúria hogyan biztosíthatja az ítélkezési gyakorlat egységét a jelenben és a jövőben, hogyan válhat a XXI. század elvárásai közepette is hatékony igazságszolgáltatási csúcsszervé. Meggyőződésem, hogy ez nem az írott jogszabályi rendelkezéseken, hanem sokkal inkább azon múlik, hogy alázattal teljesítjük-e szakmai feladatainkat.

A Kúria 2017. évi működése akként foglalható össze, hogy a már elért eredmények megszilárdítása mellett kiemelt figyelmet kellett fordítani a 2018-ban hatályba lépő új eljárási törvények alkalmazására való felkészülésre.

A fentiekre figyelemmel kérem a tisztelt Országgyűlést, hogy beszámolómat elfogadni szíveskedjen.

Budapest, 2018. július 12.

A KÚRIA ELNÖKE 1. Budapest

Dr. Darák Péter

1. sz. melléklet

A KÚRIA 2017. ÉVI JOGEGYSÉGI HATÁROZATAI

TARTALOM

1. Büntető jogegységi határozatok 2

1/2017. BJE számú jogegységi határozat 2

2. Polgári jogegységi határozatok 8

1/2017. PJE számú jogegységi határozat 8

3. Közigazgatási-munkaügyi jogegységi határozatok 12

4. Együttes jogegységi határozatok 13

1/2017. KMPJE számú jogegységi határozat 13

2/2017. KMPJE számú jogegységi határozat 20

1. Büntető jogegységi határozatok

1/2017. BJE számú jogegységi határozat

A Kúria Büntető Kollégiuma, mint Büntető Jogegységi Tanács a Kúria Büntető Kollégiumának vezetője által indítványozott jogegységi eljárásban Budapesten, a 2017. év október hó 9. napján tartott ülésen meghozta a következő
jogegységi határozatot:

A jogegységi tanács a Kúria 2/2016. BJE számú jogegységi határozatát hatályon kívül helyezi.

I n d o k o l á s

I.

A Kúria Büntető Kollégiumának vezetője a 2017. szeptember 13-án kelt jogegységi indítványában a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (Bszi.) 33. § (1) bekezdés a) pontjában megállapított jogkörével élve a Bszi. 32. § (1) bekezdés a) pontja alapján, jogegységi határozat hatályon kívül helyezése céljából jogegységi eljárás lefolytatását és jogegységi határozat meghozatalát indítványozta. Álláspontja szerint a Kúria 2/2016. Büntető jogegységi határozat hatályon kívül helyezése szükséges, mert az Alkotmánybíróság 19/2017. (VII. 18.) AB határozata „megállapítja, hogy a tizenkettedik életévet be nem töltött személy sérelmére elkövetett szexuális erőszak értelmezéséről szóló 2/2016. Büntető jogegységi határozat Alaptörvény-ellenes, ezért a jogegységi határozatot 2017. október 31. napjával megsemmisíti”. Az indítványozó hivatkozott továbbá az alkotmánybírósági határozat indokolásának következő megállapításaira.

– Jelen esetben a büntető jogegységi határozat átvette a törvényhozó hatalom jogkörét akkor, amikor a Btk. 197. § (2) bekezdésében szabályozott, kényszerítés nélkül elkövetett cselekményt is a kényszerítés, azaz a Btk. 197. § (1) bekezdés a) pontjának hatálya alá vonta annak érdekében, hogy egy meghatározott minősítő körülmény (a hozzátartozója, vagy nevelése, felügyelete, gondozása, gyógykezelése, illetve egyéb módon a hatalma vagy befolyása alatt álló sértett sérelmére történő elkövetés) fennállása esetén a cselekményt a bíróságok minősített esetként értékeljék [30].

– A BJE határozat meghozatalakor a Kúria túllépte a jogegység biztosítására vonatkozó alaptörvényi felhatalmazás kereteit, ami az Alaptörvény C. cikk (1) bekezdésének sérelmét eredményezte. Az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdésében foglaltak szerint a Kúria biztosítja a bíróságok jogalkalmazásának egységét, a bíróságokra kötelező jogegységi határozatot hoz. Az Alkotmánybíróság e hatáskör – és ezáltal az Alaptörvény – védelme érdekében a BJE határozat pro futuro megsemmisítéséről döntött; ily módon kellő időt biztosítva a Kúria számára ahhoz, hogy az Alaptörvény-ellenesség konzekvenciáit levonva megtegye a szükséges intézkedéseket az egységes joggyakorlás érdekében [33].

– A Btk. 197. §-ban foglalt, a tizenkettedik év alatti sértettekre vonatkozó szabályozás – jogalkotói döntéstől függő – esetleges jövőbeni módosítása során megfontolhatóak a jogalkalmazói szempontok is [31].

– A Btk. szóban forgó rendelkezésének jogpolitikai döntést követő felülvizsgálata során az Országgyűlésnek nyílik lehetősége arra, hogy a gyermekek sérelmére elkövetett szexuális cselekményt önállóan kiemelje a jelenlegi keretek közül és külön törvényi tényállásban szabályozza. Ez esetben az alap-, és minősített esetek büntetési tételkereteit a törvényhozó az ítélkezési szempontokat is figyelembe véve a jelenleginél is arányosabban határozhatja meg [32].

Mindezek nyomán az indítványozó utalt arra, hogy – amint az alkotmánybírósági határozat indokolásának [31] és [32] bekezdése is tartalmazza – a 2/2016. BJE határozatban foglalt szempontok, mint jogalkalmazói szempontok a jogalkotó számára is megfontolást jelenthetnek, és a Btk. esetleges jövőbeni módosítása a 2/2016. BJE határozat által választott megoldásból kiindulva is történhet.

Ehhez képest az indítványozó szerint indokolt, hogy a jogegységi tanács a jogalkotó figyelmét hívja fel a Btk. 197. § újraszabályozásának szükségességére.

II.

A Legfőbb Ügyész az 1342/2017/1. számú írásbeli nyilatkozatában azt indítványozta, hogy a Kúria Büntető Jogegységi Tanácsa helyezze hatályon kívül a 2/2016. BJE határozatot, és egyben határozzon akként, hogy a Btk. 197. § (2) bekezdése szerint minősül annak a cselekménye, aki a hozzátartozója, vagy nevelése, felügyelete, gondozása, gyógykezelése, illetve egyéb módon a hatalma vagy befolyása alatt álló, egyben a tizenkettedik életévét be nem töltött személlyel végez vagy végeztet szexuális cselekményt erőszak, élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetés, avagy a sértett védekezésre vagy akaratnyilvánításra képtelen állapotának felhasználása nélkül [Bszi. 26. § (2) bekezdés].

Álláspontja szerint a hatályos törvényszöveg helyes értelmezésének megállapítása végett jogegységi döntés meghozatala változatlanul indokolt. A 2/2016. BJE határozat Alaptörvény-ellenességének megállapításáról és megsemmisítéséről szóló 19/2017. (VII. 18.) AB határozat nem változtatott azon a tényen, hogy eltérő jogalkalmazói gyakorlat alakult ki abban a kérdésben, miként minősül annak a cselekménye, aki a hozzátartozója, vagy nevelése, felügyelete, gondozása, gyógykezelése, illetve egyéb módon a hatalma vagy befolyása alatt álló, tizenkettedik életévét be nem töltött személlyel végez vagy végeztet szexuális cselekményt erőszak, élet vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetés, illetve a sértett védekezésre vagy akaratnyilvánításra képtelen állapotának felhasználása nélkül.

Hivatkozott arra, hogy az Alkotmánybíróság a 19/2017. (VII. 18.) AB határozatának [33] bekezdésében szintén az ügy érdemében történő új jogegységi határozat meghozatalának szükségességére utalt azzal, hogy azért döntött a büntető jogegységi határozat pro futuro megsemmisítéséről, mert „ily módon a döntés kellő időt biztosít a Kúria számára ahhoz, hogy az Alaptörvény-ellenesség konzekvenciáit levonva megtegye a szükséges intézkedéseket az egységes joggyakorlás érdekében”.

Erre tekintettel a joggyakorlat egységének biztosítása végett az elvi kérdés érdemi eldöntését is szükségesnek tartotta, a 2/2016. BJE határozat hatályon kívül helyezésén túl.

A Legfőbb Ügyész hivatkozott arra, hogy a megosztott ítélkezési gyakorlat tárgyát képező cselekmény minősítése körében két álláspont alakult ki.

A 2/2016. BJE határozatban felhívott eltérő határozatok a cselekményt vagy a Btk. 197. § (2) bekezdése, vagy a (4) bekezdés a) pontja szerint minősítették. Utóbbi, a 2/2016. BJE határozatban elfogadott álláspontot az Alkotmánybíróság nem találta levezethetőnek a tételes anyagi jogi rendelkezésekből. E körben határozatának [24] bekezdésében utalt arra, hogy „a szexuális erőszak bűntette megvalósulhat a Btk. 197. §-a (1) bekezdésének a) pontja szerint erőszakkal, illetve kvalifikált fenyegetéssel, vagy b) más védekezésre vagy akaratnyilvánításra képtelen állapotának felhasználásával, továbbá a (2) bekezdésben foglaltak alapján – kizárólag a tizenkettedik életévét be nem töltött személy esetén – már önmagában a szexuális cselekmény végzésével (végeztetésével). A szexuális erőszak minősített eseteit megállapító (3) és (4) bekezdés – részben közvetlen hivatkozással, részben utaló szabállyal – csak az (1) bekezdésben meghatározott fordulatokra hivatkozik, így a (2) bekezdés szerinti tettesi alapcselekménynek a kontextuális értelmezés szabályainak megtartása mellett – a törvény szövegéből következően nincs minősített esete”.

A Legfőbb Ügyész kifejtette, hogy a 19/2017. (VII. 18.) AB határozatra figyelemmel kizárólag arra vonható következtetés, hogy – a hatályos joganyag alapján – a tizenkettedik életévét be nem töltött személlyel erőszak, kvalifikált fenyegetés, továbbá a védekezésre vagy akaratnyilvánításra képtelen állapot felhasználása nélkül végzett vagy végeztetett szexuális cselekmény minden esetben csak a Btk. 197. § (2) bekezdése szerint minősülhet, függetlenül a sértett és az elkövető között fennálló hozzátartozói vagy speciális függőségi viszonytól.

A Legfőbb Ügyész álláspontja szerint csak az ilyen tartalmú jogegységi határozat meghozatalát követően kerülhet a Kúria abba a helyzetbe, hogy a törvényi tényállás hiányosságaival kapcsolatos esetleges aggályai miatt a jogalkotó figyelmét felhívja a Btk. 197. §-a újraszabályozásának szükségességére.

III.

A Kúria Büntető Kollégiuma az ügyben – a Be. 439. § (1) bekezdése értelmében – a Bszi. 34. § (4) bekezdése alapján eljárva, a 37. § (1) bekezdés szerint ülést tartott, melyen az indítványozó az indítványában, a Legfőbb Ügyész képviselője pedig az írásbeli nyilatkozatban foglaltakkal egyezően szólalt fel.

IV.

A jogegységi indítvány alapos.

1. Az indítvány alapján a jogegységi eljárás lefolytatásának minden törvényi feltétele adott. Az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdése szerint a Kúria biztosítja a bíróságok jogalkalmazásának egységét, a bíróságokra kötelező jogegységi határozatot hoz [ezzel egyezően rendelkezik a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (Bszi.) 24. § (1) bekezdés c) pontja].

Jogegységi igény érvényesítése valamely elvi kérdésben követendő jogi álláspont kialakítását célozza.

A Bszi. meghatározza, hogy mi lehet jogegységi igény tárgya [32. § (1) bekezdés], ki jogosult azt érvényesíteni [33. § (1) bekezdés] és rendelkezik a jogegységi tanács összetételéről, döntési jogköréről, határozathozataláról (34-35. §, 39-40. §).
A Bszi. 33. § (1) bekezdés a) pontja szerint jogegységi eljárást kell lefolytatni, ha azt a Kúria

elnöke, vagy kollégiumvezetője, illetve helyetteseik, valamint az ítélőtábla elnöke indítványozza.

A Bszi. 32. § (1) bekezdés a) pontja alapján jogegységi eljárásnak van helye, ekként jogegységi igényt jelent, ha a joggyakorlat továbbfejlesztése vagy az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében elvi kérdésben jogegységi határozat meghozatala, korábban meghozott jogegységi határozat megváltoztatása vagy hatályon kívül helyezése szükséges. A Bszi. 34. § (1) bekezdés zárómondata szerint a jogegységi tanács az elnökből és további 4 tagból áll; a (4) bekezdése szerint pedig a jogegységi tanács a Kúria teljes kollégiuma, ha a jogegységi eljárás célja korábban meghozott jogegységi határozat megváltoztatása vagy hatályon kívül helyezése vagy a joggyakorlat továbbfejlesztése érdekében szükséges elvi kérdés eldöntése. A Bszi. 34. § (5) bekezdése szerint ha a jogegységi tanács a Kúria teljes kollégiuma, akkor a jogegységi tanács elnöke a Kúria elnöke vagy elnökhelyettese.

2. A Bszi. 32. § (1) bekezdés a) pontja alapján a jogegységi határozat meghozatala, megváltoztatása, hatályon kívül helyezése – mint a jogegységi tanács döntési jogköre – egyaránt valamely jogegységi igény érvényre jutását szolgálja.
Jelen jogegységi indítvány tárgya, illetve a jogegységi eljárás célja korábban meghozott jogegységi határozat hatályon kívül helyezésének szükségessége [Bszi. 32. § (1) bekezdés a) pont, 34. § (4) bekezdés a) pont].
Sajátos eset, amikor a korábban meghozott jogegységi határozat hatályon kívül helyezése iránti indítvány anélkül képezi jogegységi eljárás alapját, hogy a jogegységi tanács egyidejűleg érdemben döntene (dönthetne) a fennálló jogegységi kérdésben. Jelen esetben erről van szó.

3. A Kúria 2/2016. BJE határozata a következőt mondta ki.
„A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény 197. § (1) bekezdésébe ütközik és a (2) bekezdésre figyelemmel a (4) bekezdés a) pontja szerint minősül a tizenkettedik életévét be nem töltött személy sérelmére elkövetett szexuális erőszak bűntette, ha a cselekmény sértettje az elkövető hozzátartozója, vagy nevelése, felügyelete, gondozása, gyógykezelése, illetve egyéb módon a hatalma vagy befolyása alatt áll, függetlenül attól, hogy azt kényszerítéssel valósította-e meg.”
Az Alkotmánybíróság 19/2017. (VII. 18.) AB határozata a következőképpen rendelkezett.
„Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a tizenkettedik életévet be nem töltött személy sérelmére elkövetett szexuális erőszak értelmezéséről szóló 2/2016. Büntető jogegységi határozat Alaptörvény-ellenes, ezért a jogegységi határozatot 2017. október 31. napjával megsemmisíti.”

4. A Kúria 2/2016. BJE határozata (Magyar Közlöny 2016/169) elvi kérdésben az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében hozott jogegységi határozat. Ezt az Alkotmánybíróság 19/2017. (VII. 18.) AB határozata – Alaptörvény-ellenesség címén – megsemmisítette.
Az Alkotmánybíróság határozata – értelemszerűen – nem jelenti, hogy a megsemmisített jogegységi határozatban alaposnak tartott jogegységi igény alaptalanná vált, illetve megszűnt.
A Kúriának viszont – jogalkotói jogosítványok hiányában – nincs módja érdemben újabb jogegységi eljárást folytatni és érdemben dönteni a jogegységi igényről.

5. Az Alkotmánybíróság határozata azt jelenti, hogy a Kúria 2/2016. BJE határozata általi jogértelmezés – az AB határozat rendelkezése szerint – nem követendő. Utóbbival a Bszi. 42. § (3) bekezdés zárómondata áll összhangban, melynek értelmében a hatályon kívül helyezett

jogegységi határozat a hatályon kívül helyező határozat közzététele időpontjától nem alkalmazható.

6. A 19/2017. (VII. 18.) AB határozat indokolása szerint az Alkotmánybíróság álláspontja a következő: „szexuális erőszak bűntette megvalósulhat a Btk. 197. § (1) bekezdés a) pontja szerint erőszakkal, illetve kvalifikált fenyegetéssel, vagy b) más védekezésre vagy akaratnyilvánításra képtelen állapotának felhasználásával, továbbá a (2) bekezdésben foglaltak alapján – kizárólag a tizenkettedik életévét be nem töltött személy esetén – már önmagában a szexuális cselekmény végzésével (végeztetésével). A szexuális erőszak minősített eseteit megállapító (3) és (4) bekezdés – részben közvetlen hivatkozással, részben utaló szabállyal – csak az (1) bekezdésben meghatározott fordulatokra hivatkozik, így a (2) bekezdés szerinti tettesi alapcselekménynek a kontextuális értelmezés szabályainak megtartása mellett a törvény szövegéből következően nincs minősített esete. Annak megállapítása pedig, hogy a konkrét esetben megvalósult-e az erőszak, illetve a kvalifikált fenyegetés, mindenkor az ügyben eljáró bíróság mérlegelését igényli.” [24].

7. Ugyanakkor – amint azt az Alkotmánybíróság határozatának indokolása is tartalmazza – a Btk. érintett rendelkezésének esetleges jövőbeni módosítása indokolt lehet és ennek tapasztalati alapját képezheti a megsemmisített jogegységi határozatban a jogegységi igény alapján kifejtett álláspont.
Ehhez fűződően a jogegységi tanács megjegyzi, hogy különösebb magyarázatot, alátámasztást, illetve megokolást nem igénylő, magától értetődő, hogy a jogrendszer (így minden egyes jogág) mindenkoron eltérő elvárást fogalmaz meg az életkorban gyökerező tulajdonság, élethelyzet nyomán. E körben alapvető a gyermekkorú személy általánostól eltérő megítélése, így különösen büntetőtörvény esetében az elkövetői és sértetti alanyiság kapcsán egyaránt. E különbségtétel mibenléte nem, csupán a mikéntje szakmai kérdés, így az nem mellőzhető szempont, a jogalkalmazás részéről pedig nem hagyható figyelmen kívül. [Minderről részletesen számot adott a 2012. évi C. törvény (Btk.) a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekményekről szóló XIX. Fejezetéhez, és azon belül az egyes §-okhoz fűzött részletes indokolás is.]

V.

Ekként a Kúria Büntető Kollégiuma, mint Büntető Jogegységi Tanács a Bszi. 40. § (1) és (2) bekezdése alapján a jogegységi indítványnak helyt adott és a Bszi. 34. § (4) bekezdés a) pontja szerint a korábban meghozott jogegységi határozatot hatályon kívül helyezte. Egyben indokoltnak tartja a 19/2017. (VII. 18.) AB határozattal megsemmisített 2/2016. BJE határozatban kifejtettek jogalkotó általi megfontolását és a Büntető Törvénykönyv 197. §-ába ütköző szexuális erőszak bűncselekménye törvényi tényállásának újraszabályozását. A jogegységi határozatot a Bszi. 42. § (1) és (2) bekezdése alapján a Magyar Közlönyben, a központi honlapon és a Kúria honlapján közzéteszi.

Budapest, 2017. október 9.

Dr. Darák Péter s.k.
a jogegységi tanács elnöke
Dr. Márki Zoltán s.k.
előadó bíró
Dr. Bartkó Levente s.k.
bíró

Dr. Csák Zsolt s.k.
bíró
Dr. Domonyai Alexa s.k.
bíró
Dr. Elek Balázs s.k.
bíró

Dr. Feleky István s.k.
bíró
Dr. Hegedűs István s.k.
bíró
Dr. Katona Sándor s.k.
bíró
Dr. Kónya István s.k.
bíró
Dr. Krecsik Eldoróda s.k.
bíró
Dr. Krémer László s.k.
bíró
Dr. Mészár Róza s.k.
bíró
Molnár Ferencné dr. s.k.
bíró
Dr. Molnár Gábor Miklós s.k.
bíró
Dr. Sebe Mária s.k.
bíró
Dr. Somogyi Gábor s.k.
bíró
Dr. Soós László s.k.
bíró
Dr. Székely Ákos s.k.
bíró
Dr. Ujvári Ákos s.k.
bíró
Dr. Vaskuti András s.k.
bíró
a jogegységi tanács tagjai

2. Polgári jogegységi határozatok

1/2017. PJE számú jogegységi határozat

1/2017. Polgári jogegységi határozat
az eljárásjogi tárgyú elvi iránymutatásoknak az új Pp. hatálybalépése folytán történő felülvizsgálatáról

A Kúria Polgári Kollégiuma a Polgári Kollégium vezetőjének indítványa folytán a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 34. § (4) bekezdés a) pontja, valamint a Bszi. 195. § (3) bekezdése alapján jogegységi tanácsként eljárva meghozta a következő

jogegységi határozatot:

Az eljárásjogi rendelkezést tartalmazó iránymutatások közül a jogegységi tanács az új Pp. alkalmazása körében is megfelelően irányadónak tekinti:
a PJE határozatok közül a 3/2000. PJE, a 4/2003. PJE, a 2/2006. PJE, a 4/2006. PJE, a 2/2008. PJE, a 4/2008. PJE, az 1/2009. PJE, az 1/2011. PJE, a 2/2011. PJE, az 1/2013. PJE, a 3/2014 PJE határozatokat,
a PK vélemények közül az 1/2005. (VI. 15.) PK véleményt, a 3/2008. (XI. 24.) PK véleményt, a 2/2011. (XII. 12.) PK véleményt, a 3/2011. (XII. 12.) PK véleményt, az 1/2016. (II. 15.) PK véleményt (a 2. pont kivételével), az 1/2017. (IX. 11.) PK véleményt,
a PK és a PK-GK állásfoglalások közül a PK-GK 2., a PK 12., a PK 13., a PK 14., a PK 15., a PK 102., a PK 127., a PK 133. a PK 134., a PK 137., a PK 138., a PK 142., a PK 145., a PK 146., a PK 148., a PK 152., a PK 154., a PK 157., a PK 158., a PK 166., a PK 169., a PK 171., a PK 175., a PK 176., a PK 177., a PK 178., a PK 179., a PK 180., a PK 189., a PK 190., a PK 191., a PK 193., a PK 195., a PK 196., a PK 199., a PK 200., a PK 212., a PK 217., a PK 218., a PK 221., a PK 277. számú állásfoglalást.

I n d o k o l á s

I.

A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (új Pp.) 2018. január 1-jén lép hatályba. A Kúria Polgári Kollégiumának vezetője kezdeményezte, hogy a Polgári Kollégium vizsgálja meg: az 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.), valamint a régi Pp.-hez kapcsolódó jogszabályok alapján meghozott, eljárásjogi tárgyú polgári és gazdasági jogegységi határozatok, kollégiumi vélemények, illetve régebbi irányelvek, polgári elvi döntések, kollégiumi állásfoglalások és tanácselnöki értekezleti állásfoglalások (a továbbiakban együtt: elvi iránymutatások) közül melyek azok, amelyeket megfelelően irányadónak tekint az új Pp. alapján elbírálandó ügyekben is.

II.

A Kúria Polgári Kollégiumának Elvi Előkészítő Csoportja indokolással ellátott javaslatot tett arra, hogy melyek azok – a korábban a Kúria jogegységi tanácsa által az 1/2014., illetve a 3/2015. számú PJE határozatban fenntartott, illetve irányadónak tekintett – eljárásjogi tárgyú elvi iránymutatások, amelyek az új Pp. alkalmazása körében is megfelelően irányadónak

tekinthetők, mivel az új rendelkezés tartalma a régivel azonos és az iránymutatás továbbra is szükséges, mert nem épült be az új normaszövegbe.
A Polgári Kollégium Elvi Előkészítő Csoportja által elkészített összefoglalót a Polgári Kollégium tanácselnökei tanácselnöki értekezleten előzetesen megvitatták; az értekezlet javaslataira figyelemmel került sor a jogegységi indítvány előterjesztésére.
A felülvizsgálat és a jogegységi indítvány az új Pp. által szabályozott jogviszonyokra vonatkozott, a civilisztika egyéb jogterületeire (például polgári anyagi jog, szellemi alkotások joga, csődjog, médiajog stb.) nem terjedt ki. A felülvizsgálat a Közigazgatási-Munkaügyi, illetve a Polgári Kollégium közös elvi iránymutatásaira nem terjedt ki, azzal a két kollégium közösen, külön felülvizsgálat keretében foglalkozott.

III.

A Legfőbb Ügyész a jogegységi indítványra tett nyilatkozatában a jogegységi indítvánnyal érintett elvi iránymutatások közül csak a jogegységi határozatokkal kapcsolatban foglalt állást, tekintettel arra, hogy csak ezekkel kapcsolatban van törvényben biztosított legfőbb ügyészi hatáskör.
A Legfőbb Ügyész érdemi nyilatkozatában egyetértett azzal, hogy a jogegységi határozat rendelkező részében felsorolt jogegységi határozatok az új Pp. és a Kp. alkalmazása körében is megfelelően irányadónak tekinthetők.

IV.

A Bszi. 195. § (3) bekezdése értelmében a Kúria kollégiumvezetőjének indítványára a Kúria teljes kollégiuma jogegységi tanácsként eljárva, jogegységi eljárás keretében a törvény hatálybalépését megelőzően hozott irányelvek, elvi döntések és kollégiumi állásfoglalások irányelvként, elvi döntésként, kollégiumi állásfoglalásként való fenntartását megszüntetheti abban az esetben is, ha egyébként a jogegységi eljárás kezdeményezésének feltételei [lásd: Bszi. 32. § (1) bek.] nem állnak fenn. Ennek hiányában az elvi iránymutatások a Bszi. 195. §-ának (2) bekezdése szerint az eltérő iránymutatást tartalmazó jogegységi határozat meghozataláig alkalmazhatók. A Bszi. 34. §-a (4) bekezdésének a) pontja szerint a Kúria teljes kollégiuma jogegységi tanácsként dönt akkor is, ha a jogegységi eljárás célja korábban meghozott jogegységi határozat megváltoztatása vagy hatályon kívül helyezése.

V.

A jogegységi tanács a Polgári Kollégium Elvi Előkészítő Csoportja, valamint tanácselnöki értekezlete általi előkészítés és a jogegységi tanács ülésén történt megvitatás után – a Legfőbb Ügyész észrevételeire is tekintettel – a rendelkező rész szerinti döntését az alábbi indokok alapján hozta meg.
A jogegységi tanács a jogegységi indítvány elbírálása során abból indult ki, hogy a régi Pp. alapján korábban meghozott elvi iránymutatások az új Pp. alkalmazási körébe tartozó esetekben nem irányadók, azok ugyanis a régi Pp. alkalmazásához fűződő jogértelmezést tartalmaznak. Ezért azt kellett meghatározni, hogy melyek azok az elvi iránymutatások, amelyeket az új Pp. alkalmazása során – a fenti elv ellenére – a jogegységi tanács mégis megfelelően irányadónak tekint. A „megfelelő” alkalmazásra utalás azt jelenti, hogy az új Pp. alkalmazása körében is irányadónak tekintett iránymutatásokban foglalt jogszabályokra történő hivatkozások alatt természetszerűen az új Pp.-ben tartalmilag azonos rendelkezést tartalmazó jogszabályhelyet kell érteni. Ezeknek az elvi iránymutatásoknak a felsorolását

tartalmazza a jogegységi határozat rendelkező része (az elvi iránymutatásokat az áttekinthetőség kedvéért megfelelően csoportosítva).
Figyelemmel arra, hogy a felülvizsgálat az elvi iránymutatások újraszövegezését nem tűzte ki célul, ezért az azokban szereplő jogszabályi hivatkozások és az azokban használt kifejezések (terminológia) módosítására sem került sor. Ebből következően a továbbra is irányadónak ítélt, az elvi tartalmát tekintve továbbra is irányadó elvi iránymutatásokban foglalt jogszabályokra történő hivatkozások és jogi kifejezések alatt természetszerűen a tartalmilag azonos más jogszabályi rendelkezést, újraszámozás folytán megváltozott jogszabályhelyet, illetőleg az elnevezésében megváltozott jogintézményt, kifejezést kell érteni.

VI.

Mindazok az új Pp. szabályozási körébe tartozó elvi iránymutatások, amelyeket bár korábban a Kúria jogegységi tanácsa az 1/2014., illetve a 3/2015. számú PJE határozataiban fenntartandónak ítélt, de e jogegységi határozat rendelkező része nem tartalmazza, az új Pp. alapján elbírálandó ügyekben nem irányadók; azok csak a régi Pp. alapján elbírálandó ügyekben alkalmazhatók. Ezek a következők:
2/2009. PJE, 2/2008. (V. 19.) PK vélemény, 1/2009. (VI. 24.) PK vélemény, 4/2009. (XII. 14.) PK vélemény, 2/2010. (VI. 28.) PK vélemény, 1/2014. (VI. 30.) PK vélemény, PK 29., PK 139., PK 149., PK 151., PK 163., PK 164., PK 187., PK 188., PK 194., PK 202., PK 216. számú állásfoglalás.
A felsorolt, az új Pp. hatálybalépését követően indult ügyekben nem irányadó elvi iránymutatásokkal kapcsolatban a jogegységi tanács hangsúlyozza, hogy az említett iránymutatásokban foglalt – az új Pp. szabályai szellemével nem ellentétes – jogi okfejtések, érvek, elvi megállapítások továbbra is figyelembe vehetők. Az új Pp. normaszövegének értelmezésében, a jogi érvelés alátámasztásában ezek tehát felhasználhatók [erre példa a 2/2010. (VI. 28.) PK vélemény, és az 1/2014. (VI. 30.) PK vélemény].

VII.

A kifejtett indokok alapján a jogegységi tanács a Bszi. 40. § (1) és (2) bekezdése alapján a rendelkező részben foglaltak szerint határozott. A jogegységi határozatot a Bszi. 42. § (1) bekezdése alapján a Magyar Közlönyben, a bíróságok központi honlapján és a Kúria honlapján közzéteszi.

Budapest, 2017. november 13.

Dr. Darák Péter s.k.
a jogegységi tanács elnöke
Dr. Orosz Árpád s.k.
előadó bíró
Dr. Kocsis Ottilia s.k.
bíró
Dr. Baka András s.k.
bíró
Dr. Bartal Géza s.k.
bíró
Böszörményiné dr. Kovács Katalin s.k.
bíró
Dr. Cseh Attila s.k.
bíró
Dr. Csentericsné dr. Ágh Bíró Ágnes s.k.
bíró
Dr. Csőke Andrea s.k.
bíró
Dr. Erőss Monika s.k.
bíró
Dr. Gáspár Mónika s.k.
bíró
Dr. Harter Mária s.k.
bíró
Dr. Kemenes István s.k.
bíró

Dr. Kiss Gábor s.k.
bíró
Dr. Kollár Márta s.k.
bíró
Dr. Kovács Zsuzsanna s.k.
bíró
Dr. Kövesné dr. Kósa Zsuzsanna s.k.
bíró
Dr. Lezsák József s.k.
bíró
Dr. Madarász Anna s.k.
bíró
Dr. Magosi Szilvia s.k.
bíró
Dr. Makai Katalin s.k.
bíró
Dr. Mészáros Mátyás s.k.
bíró
Dr. Mocsár Attila Zsolt s.k.
bíró
Dr. Molnár Ambrus s.k.
bíró
Dr. Osztovits András s.k.
bíró

Dr. Pataki Árpád s.k.
bíró
Dr. Pribula László s.k.
bíró
Dr. Puskás Péter s.k.
bíró
Salamonné dr. Piltz Judit s.k.
bíró
Dr. Simonné dr. Gombos Katalin s.k.
bíró
Dr. Szabó Klára s.k.
bíró
Dr. Szentpéteriné dr. Bán Erzsébet s.k.
bíró
Dr. Tibold Ágnes s.k.
bíró
Dr. Varga Edit s.k.
bíró
Dr. Vezekényi Ursula s.k.
bíró
Dr. Wellmann György s.k.
bíró
Dr. Zumbók Péter s.k.
bíró

3. Közigazgatási-munkaügyi jogegységi határozatok

A Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium a jogegység követelményének biztosítása érdekében 2017. évben a Polgári Kollégiummal közösen két jogegységi határozatot hozott.

A jogegységi határozatok a 4. pontban olvashatók.

4. Együttes jogegységi határozatok

1/2017. KMPJE számú jogegységi határozat

A Kúria héttagú közigazgatási-munkaügyi és polgári jogegységi tanácsa a Kúria Közigazgatási-Munkaügyi Kollégiumának Vezetője által kezdeményezett, a tulajdonjog haszonélvezeti jog fenntartásával történő átruházása esetén a haszonélvezeti jog ingatlan-nyilvántartási bejegyzésének értelmezéséről szóló jogegységi eljárásban meghozta a következő

jogegységi határozatot:

1. Haszonélvezetet keletkeztet, ha a tulajdonos a tulajdonjogát a saját maga javára szóló haszonélvezettel terhelten ruházza át.
2. A tulajdonátruházó szerződésnek a haszonélvezeti jog fenntartására irányuló külön jogcímet nem kell tartalmaznia.
3. A fenntartott haszonélvezeti jog bejegyzéséhez nincs szükség sem külön okiratra, sem bejegyzési engedélyre.
4. Az ingatlanügyi hatóság a fenntartott haszonélvezeti jogot a tulajdonjog bejegyzési kérelem teljesítésével egyidejűleg, hivatalból jegyzi be.
5. A jogegységi tanács az EBH 2010.2281. számon közzétett határozat elvi bírósági határozatként való fenntartását megszünteti.

Indokolás

I.

A Kúria Közigazgatási-Munkaügyi Kollégiumának Vezetője a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 32. § (1) bekezdés b) pontja alapján – mivel a Kúria Kfv.III. tanácsa jogkérdésben el kívánt térni a Kúria másik ítélkező tanácsának korábban elvi határozatként közzétett határozatától –, jogegységi eljárás lefolytatását kezdeményezte a tulajdonjog haszonélvezeti jog fenntartásával történő átruházása esetén a haszonélvezeti jog ingatlan-nyilvántartási bejegyzésének értelmezéséről.

Az indítványozó álláspontja szerint a Kúria gyakorlata nem egységes abban a kérdésben, hogy a haszonélvezeti jog ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzéséhez szükséges-e olyan okirat, amely kifejezetten tartalmazza a haszonélvezeti jog alapítását, a jogváltozás jogcímét, valamint ehhez a jogosult bejegyzést engedélyező nyilatkozatát vagy pedig elegendő a tulajdonátruházási szerződés keretében történő megállapodás a haszonélvezeti jog fenntartásáról. E körben a joggyakorlatot alakító három eseti döntésre hivatkozott.

A Bírósági Határozatokban 2007/1/28. számon közzétett Kfv.III.37.101/2006. számú ügyben a 4. szám alatt meghozott határozatban foglaltak szerint az eladók a haszonélvezeti joguk fenntartása mellett értékesítették az ingatlanukat. Az ingatlan-nyilvántartási eljárásban a haszonélvezeti jog bejegyzése iránti kérelem elutasításra került arra hivatkozással, hogy a szerződés nem tartalmazta a jogváltozás jogcímét és a jogosult bejegyzést engedélyező nyilatkozatát. A Legfelsőbb Bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság keresetet elutasító ítéletét hatályában fenntartotta, kifejtve, hogy a haszonélvezeti jog vonatkozásában a szerződés sem a jogváltozás jogcímét, sem a jogosult bejegyzést engedő nyilatkozatát nem tartalmazta. A haszonélvezeti jog ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzéséhez olyan okirat szükséges, amely

kifejezetten tartalmazza a jogváltozás jogcímét – a haszonélvezeti jog alapítását –, valamint ehhez a jogosult megengedő nyilatkozatát. Az ingatlan tulajdonjogának átruházásakor az egyes tulajdonosi részjogosítványokat nem lehet „visszatartani". Az ingatlan-nyilvántartásba az ún. „visszatartott haszonélvezeti jog" megfelelő jogcím hiányában nem jegyezhető be.

Az Elvi Bírósági Határozatok Hivatalos Gyűjteményében 2010.2281. számon közzétett Kfv.IV.37.009/2010/9. számú ítélettel elbírált ügyben az eladók az ingatlanukat az I-II. rendű felperesi állagvevőknek és a III. rendű felperesi haszonélvezeti jog-vevőnek értékesítették. Az eladók hozzájárultak ahhoz, hogy tulajdonjoguk egyidejű törlése mellett az állagvevők tulajdonjogát 1/2-1/2 arányban vétel jogcímén az ingatlan-nyilvántartásba bejegyezzék, a haszonélvezeti jog-vevő holtig tartó haszonélvezeti jogával terhelten. Az ingatlan-nyilvántartási eljárásban a haszonélvezeti jog bejegyzése iránti kérelmet elutasították arra hivatkozással, hogy a szerződés nem tartalmazta a jogosult (a tulajdonjogot megszerzők) bejegyzést engedélyező nyilatkozatát. A Legfelsőbb Bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság keresetet elutasító ítéletét hatályában fenntartotta, kiemelve, hogy az adásvételi szerződésből kitűnik, hogy az eladók tehermentesen kívánták értékesíteni ingatlanukat, ezzel szemben olyan haszonélvezeti jog bejegyzéséhez járultak hozzá, amelynek bejegyzésekor a tulajdonjoguk már nem állt fenn. Az új tulajdonosok jogosultak az ingatlan haszonélvezetéről rendelkezni. Az eladóknak nem kell hozzájárulásukat adniuk az általuk értékesített ingatlanra vonatkozó haszonélvezeti jog bejegyzéséhez.

A Kfv.III.37.015/2016/6. számú ítélettel elbírált ügyben a felperesek szerződést kötöttek a perbeli ingatlan haszonélvezeti jogának köztük meghatározott arányban való megvételére a beavatkozóval, mint az ingatlan tulajdonosával. A Kúriának arról kellett döntenie, hogy szükséges-e haszonélvezeti jog külön alapítása a tulajdonos részéről abban az esetben, ha az ingatlan haszonélvezeti jogát más személyre átruházza. A Kúria megállapította, hogy a szerződésen alapuló haszonélvezet esetében a haszonélvezeti jog létrejöttéhez az erre irányuló szerződésen vagy más jogcímen felül a dolog birtokának átruházása; az ingatlanon vagy ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett jogon alapított haszonélvezeti jog esetén a haszonélvezeti jog ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzése szükséges. Olyan jogszabályi előírás nincs, amely azt írná elő, hogy a haszonélvezeti jog átruházásához az ügyletkötést megelőzően vagy azzal egy időben szükség volna a tulajdonosnak külön rendelkezni a haszonélvezeti jog alapításáról. A haszonélvezeti jog szerződéssel való átruházását kell a haszonélvezeti jog alapításának tekinteni. Az alapításhoz a szerződéskötésen kívül más jogcselekményre nincs szükség. Tévesnek találta a Kúria azonban az elsőfokú bíróságnak azt az álláspontját, hogy a jogot szerző részéről bejegyzési engedély adása szükséges. Bejegyzési engedélyt nem a haszonélvezeti jogosultak kötelesek adni a kérelem teljesítése előtt, hanem az ingatlan tulajdonosa az, akivel szemben a jog bejegyezhető, egyúttal az is, akitől a haszonélvezeti jogot a kérelmezők származtatták. A Kúria szerint a tulajdonostól önmaga számára bejegyzési engedélyt kérni értelmezhetetlen.

Az indítványozó szerint a közzétett eseti döntések és elvi határozat alapján az ingatlanügyi hatóságok és a közigazgatási bíróságok is azt az értelmezést fogadták el a haszonélvezeti jog fenntartásával történő tulajdonátruházás kapcsán, hogy a haszonélvezeti jog ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzéséhez olyan okirat szükséges, amely kifejezetten tartalmazza a jogváltozás jogcímét, a haszonélvezeti jog alapítását, valamint a jogosult bejegyzési engedélyét.

Indítványozta, hogy a jogegységi tanács foglaljon állást abban kérdésben, hogy az ingatlan tulajdonjogának haszonélvezeti jog fenntartásával történő átruházása esetén a haszonélvezeti

jog ingatlan-nyilvántartási bejegyzéséhez elegendő-e a haszonélvezeti jog fenntartásáról való megállapodás a tulajdonátruházási szerződés keretében vagy szükséges egy külön okirat, amely tartalmazza a haszonélvezeti jog alapítását. A tulajdonátruházó szerződésnek vagy külön okiratnak tartalmaznia kell-e a jogváltozás jogcímét és a jogosult bejegyzést engedélyező nyilatkozatát.

II.

A Legfőbb Ügyész a jogegységi indítványra tett nyilatkozatában kifejtette, hogy a tulajdonos a szabad rendelkezési jogából eredően az egyes részjogosítványai felett is szabadon rendelkezik, ezért jogosult arra, hogy a tulajdonjogát nem teljes körűen, nem tehermentesen ruházza át, hanem bizonyos részjogosítvány(oka)t magának vagy másnak fenntartson. A tulajdonos tehát dönthet úgy, hogy az ingatlanát a haszonélvezeti joga fenntartásával ruházza át másra, és az ilyen szerződésben mint eladó egyben „alapítója" az ingatlanon alapított haszonélvezeti jognak, a vevő pedig a tulajdonjog átruházásával nem szerzi meg egyúttal a haszonélvezeti jogot is.

Az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény (a továbbiakban: Inytv.) 50.§ (1) bekezdésében foglaltak értelmében a kérelemhez kötöttség elve nem alkalmazható, a tulajdonjog átruházásáról szóló szerződésben kifejezett kikötés a haszonélvezeti jog „fenntartásáról" azt eredményezi, hogy az ingatlanügyi hatóság a tulajdonjog bejegyzésével egyidejűleg hivatalból rendelkezik a haszonélvezeti jog ingatlan-nyilvántartási bejegyzéséről. Mindebből következően a fenntartott haszonélvezeti jog bejegyzéséhez nem kell a tulajdonjogot szerző félnek a haszonélvezeti jog bejegyzéséhez a bejegyzési engedélye, mert nem ő engedte (alapította) a tulajdonaként megszerzett ingatlanon a haszonélvezeti jogot, hanem eleve a haszonélvezeti joggal terhelt tulajdonjogot szerzett a tulajdonjog átruházójától. Bejegyzési engedélyt ezért a tulajdonjog átruházójának kellene adnia, azonban ez fogalmilag kizárt, mert „saját maga" javára ezt nem teheti meg.

III.

1.
A jogegységi tanács az indítványozó által feltett kérdések közül elsőként abban foglalt állást a BH 2007/1/28. számon közzétett eseti döntés kapcsán, hogy az ingatlan tulajdonjogának átruházásakor „visszatarthatóak"-e az egyes tulajdonosi részjogosítványok.

Az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése biztosítja a tulajdonhoz való jogot. A tulajdonjog más által csak kivételes esetben, a tulajdonjoggal rendelkező részéről a saját elhatározásából korlátozható. A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 5:13.§ (2) bekezdése értelmében a tulajdonost megilleti a birtoklás, a használat, a hasznosítás, a hasznok szedése és a rendelkezés joga. A tulajdonost megilleti az a jog is, hogy rendelkezési jogával élve dologi jogviszonyt alapító, módosító vagy megszüntető jogügyletet kössön. A tulajdonos rendelkezési joga keretében a tulajdonosi részjogosítványáról a vele jogviszonyban álló más személy javára lemondhat, vagy tulajdonjogát korlátozó más jogügyletet hozhat létre. A haszonélvezeti jog korlátolt dologi jog, a tulajdonjog önállósult részjogosítványa. A haszonélvezeti jog a Ptk. 5:146.§ (1) bekezdése alapján az erre irányuló szerződéssel is keletkezhet azzal, hogy ha az ingatlanon áll fenn, akkor a haszonélvezeti jog ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzése is szükséges a jog létrejöttéhez.

A tulajdonost a tulajdonával kapcsolatban – a jogszabályi keretek között – megillető szabad rendelkezési jog lényegi eleme, hogy a tulajdonos a tulajdonával kapcsolatos egyes részjogosítványok felett is szabadon rendelkezik, ezért jogosult arra, hogy a tulajdonjogát „megterhelje", a tulajdonán másnak haszonélvezeti jogot engedjen, alapítson, vagy a tulajdonjogát ne teljes körűen ruházza át, hanem bizonyos részjogosítvány(oka)t magának fenntartson. Az Alkotmánybíróság is kifejtette, hogy nincs a rendelkezési jog általános korlátozására alkotmányos indok (5/2016.(III.1.) AB határozat [44] pontja), a tulajdonjog csak a közérdekre való hivatkozással korlátozható, a tulajdonos a jogrendszer nyújtotta keretek között a tulajdonába tartozó dolog felett szabadon rendelkezhet. Mindezekből következően a tulajdonos jogosult arra, hogy az ingatlana tulajdonjogának az átruházásakor magának haszonélvezetet „fenntartson", az ingatlanát a saját maga javára szóló haszonélvezeti joggal terhelten ruházza át.

A jogegységi tanács ezt követően azt vizsgálta, hogy a fenntartott haszonélvezeti jog miként keletkezik. Az egységes jogalkalmazás érdekében fontos annak eldöntése, hogy a haszonélvezeti jog ún. „visszatartása" esetén ki az alapító.

A jogegységi indítványban hivatkozott bírósági határozatok felölelik a haszonélvezeti jog szerződéses létrejöttének esetköreit: a tulajdonos a tulajdonjoga fenntartása mellett más személy részére haszonélvezeti jogot alapít; a haszonélvezeti joga fenntartása mellett a tulajdonjogot átruházza; a dolog tulajdonjogát legalább két személy részére oly módon ruházza át, hogy egyikük haszonélvezeti jogot, másikuk tulajdonjogot (állagtulajdont) szerez. A szerződéses haszonélvezeti jognak kizárólag e három esetköre létezik, melyek közös sajátossága, hogy a haszonélvezeti jog alapítására kizárólag a dolog tulajdonosa jogosult, valójában a tulajdonos alapító aktusa teszi „láthatóvá" az addig a tulajdonjog részét képező, a tulajdonos saját jogán gyakorolt haszonélvezeti jogokat.

Ellentétben a dologhoz – ingatlanhoz – kötődő szolgalommal, melynek saját ingatlanára vonatkozó alapítására a Ptk. 5:161.§ (2) bekezdése kifejezetten feljogosítja a tulajdonost – a dologhoz kötöttsége folytán a tulajdonjog és a szolgalom jogosultja azonos személy is lehet – a haszonélvezeti jog, mint személyes szolgalom a tulajdonjogon belül csak akkor válik „láthatóvá", ha a gyakorlására a tulajdonostól különböző személy szerez jogosultságot, a magyar jog a tulajdonosi haszonélvezetet nem ismeri. A haszonélvezeti jog alapítása tartalma szerint nem más, mint a haszonélvezetet alkotó jogoknak a tulajdonostól különböző személy részére történő hozzáférhetővé tétele. A tulajdonosi jogosultságok efféle „osztódása" szerződéses úton a fent említett háromféle módon következhet be, azonban minden esetben kizárólag tulajdonosi alapítás/visszatartás útján keletkezhet. A haszonélvezeti jog ugyanis a továbbiakban forgalomképtelen.

Az alaphelyzet, és az alapító tulajdonosi aktus mindhárom ismertetett esetben azonos: a tulajdonjogot alkotó jogosítványok egységének (absztrakt tulajdonjog) a megbontása. A haszonélvezeti jog tulajdonjogból önállósult létéből következik: haszonélvezeti jog nem létezhet másként, csak a dologra vonatkozó tulajdonjoggal egyidejűleg, de attól elkülönült módon. A tulajdonos a tulajdonjog jellegadó sajátosságát képező rendelkezési jogával élve dönthet úgy, hogy az őt a törvény alapján megillető tulajdonosi jogokat megosztja, és haszonélvezeti jog saját vagy más személy javára történő alapításával jogközösséget létesít a tulajdonjog tárgyán, melyben a tulajdonost a törvényben nevesített részjogosítványok közül kizárólag a rendelkezési jog illeti meg, a használat, hasznosítás és a birtoklás joga azonban a szerződésben meghatározott ideig – vagy holtig tartóan – a haszonélvezőt illeti, e jogokra a

haszonélvezeti jog alapításával a tulajdonos várományi jogot szerez (Kfv.III.37.015/2016/6. számú eseti döntés).

A tulajdonos a haszonélvezeti jog más részére történő alapításával e jogokat a tulajdonostól különböző személy számára teszi hozzáférhetővé, de dönthet úgy is, hogy az önállósult jogokat a tulajdonjog átruházásával egyidejűleg a saját javára visszatartja. A tulajdonjog és az attól elkülönített haszonélvezet ebben az esetben sem egyetlen személyt illet, nem keletkezik „tulajdonosi haszonélvezet": a haszonélvezeti jogok leválasztására a tulajdonjog átruházásával egyidejűleg kerül sor, a haszonélvezeti jogot az eladó volt tulajdonos már az új tulajdonos vevő keletkező tulajdonjoga ellenében szerzi meg. A haszonélvezeti jog ugyanis természetes személy haszonélvező esetében legfeljebb a jogosult élete végéig – illetve joggyakorlása idejére – a tulajdonos szempontjából „blokkolja" a közös név alatt önállósult jogok gyakorlását, ebben az értelemben terhe a tulajdonjognak. A tulajdonos ugyanakkor dönthet úgy is, hogy a tulajdonjog (ténylegesen a rendelkezési jog és a haszonélvezetet alkotó részjogosítványok várományi jogának) átruházása mellett a saját részére tartja vissza a használat, a hasznosítás és a birtoklás részjogosítványait a szerződésben meghatározott időtartamra (Kfv.III.37.101/2006/4. számú, a BH 2007/1/28. száma alatt közzétett eseti döntés). A jogok átruházása mindkét esetben történhet ingyenesen és visszterhesen, az ellenszolgáltatás értelemszerűen tükrözi a megszerzett tulajdonjog korlátozottságát, annak megállapításához az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 72.§ (2) bekezdésében foglalt rendelkezés ad támpontot.

A harmadik esetben (EBH 2010.2281. elvi határozat) a tulajdonos nem tartja meg sem a tulajdonjogot (rendelkezési jog és a haszonélvezeti jogok várománya), sem a haszonélvezeti jogot: a dologra vonatkozó jogok összessége képezi az ügylet tárgyát. Ebben az esetben a vevők – vagy a vevők és az eladó – egymás között kívánják megosztani a dologra vonatkozó jogokat, tipikusan azért, mert a majdani haszonélvező fizeti a vételár egy részét vagy egyéb módon segíti az állagvevő tulajdonszerzését. Az eladó ügyleti érdeke a dolog értékéhez – az ellenérték megszerzéséhez – kötődik, számára általában közömbös, hogy „állag- és haszonélvezeti vételre" is sor kerül, a szerződéskötéskor azonban csak ő jogosult haszonélvezeti jog alapítására, ezért a tulajdonjogot a szerződésben foglaltak szerint osztott formában ruházza át a vevőkre. A dolog tulajdonosaként az eladót illeti a rendelkezési jog, azaz a dolog elidegenítésének és megterhelésének a joga, melyet az adott esetben a vevők igényének megfelelően megosztva gyakorol, oly módon, hogy az állagtulajdon átruházása mellett haszonélvezeti jogot alapít a haszonélvezeti vevő javára. A haszonélvezet alapítása tehát ebben az utóbbi esetben háromoldalú megállapodás az állag- és a haszonélvezeti vevő, valamint az eladó között.

A kifejtettek értelmében a haszonélvezeti jog alapítása minden esetben a tulajdonjog mellett, azzal egyidejűleg létező jogosultság, amely származékos úton jön létre: haszonélvezeti jogot szerződéses úton kizárólag a tulajdonos alapíthat. A haszonélvezetet alkotó jogosultságok részei az absztrakt tulajdonjognak, azok a tulajdonost külön nevesítés nélkül is megilletik. Önálló, közös név alatt „láthatóvá" akkor válnak, ha a tulajdonos akaratából a dologra vonatkozó tulajdonosi jogok két vagy több személy közötti megosztására kerül sor, azaz kialakul az állagtulajdonos és a haszonélvező közötti osztott jogközösség. Ha a tulajdonostól különböző személy szerzi meg a haszonélvezeti jogot, e jogot részére a tulajdonos alapítja, abban az esetben pedig, amikor a tulajdonos a tulajdonjogában meglevő, abban „megbújó" haszonélvezeti jogot magának „kiszakítja", „visszatartja", a szó szoros értelmében alapításról nem beszélhetünk: a tulajdonos saját magának nem alapít már meglevő jogot, hanem azt oly módon keletkezteti, hogy ezt a jogot egyszerűen „levonva" ruházza át a tulajdonjogot.

Mindezek értelmében haszonélvezetet keletkeztet, ha a tulajdonos a tulajdonjogát a saját maga javára szóló haszonélvezettel terhelten ruházza át.

2.
További kérdés, hogy a szerződés alapján keletkező haszonélvezeti jog megszerzésének mi a jogcíme – egyáltalán értelmezhető-e ehhez kapcsolódóan a jogcím kérdése a tulajdonjog megszerzéséhez hasonló módon. Haszonélvezeti jogot kizárólag a tulajdonos alapíthat, vagy tarthat vissza (illetve fenn) magának, előbbi esetben – technikai, azaz nem a tulajdonszerzési jogcím szerinti értelemben – a haszonélvezetet alkotó részjogosítványok átruházásról beszélhetünk, utóbbinál a haszonélvezeti jog visszatartásáról (ususfructus deductus).
A kifejtettek szerint a haszonélvezeti jog megszerzésének szerződéses úton két formája lehetséges: haszonélvezeti jog alapítása tulajdonátruházással vagy anélkül (az eredeti tulajdonostól különböző személy szerzi meg a haszonélvezeti jogot, olyan, aki e jogokkal korábban nem rendelkezett) és a haszonélvezet vissza-, illetve fenntartása, amikor a tulajdonos tartja fenn a maga számára az őt korábban a tulajdonjoga alapján megillető jogokat. A haszonélvezetet alkotó jogok konkrét, nevesített jogosultságok, tőlük független, absztrahálódott haszonélvezeti jog nem létezik, ily módon ahhoz kapcsolódó önálló szerzési jogcímről sem beszélhetünk: a szerződéses haszonélvezet „jogcíme" maga az alapítás, azaz bár a haszonélvezet önállósult dologi jogi jogintézmény, keletkezésekor nem lép ki a kötelmi jog relatív keretei közül. Ennek oka vélhetően a haszonélvezeti jog forgalomképtelensége és a létesítéséhez, valamint a gyakorlásához kapcsolódó korlátok, amelyek – a tulajdonjog „megnyitását" célzó jogalkotói törekvések ellenére is – behatárolják a haszonélvezeti jog hozzáférhetőségét.

A haszonélvezeti jog bejegyzéséhez tehát nem kell külön jogcím, az alapítással jön létre, a fenntartott haszonélvezet pedig a tulajdonos által leválasztott jogok visszatartása útján keletkezik oly módon, hogy annak átruházására nem kerül sor.

3.
A jogegységi indítvány alapján állást kellett foglalni abban a kérdésben is, hogy a haszonélvezeti jog bejegyzéséhez elegendő-e a tulajdonátruházó szerződés, vagy külön, a haszonélvezeti jogot megalapító okirat szükséges.

Az előző pontban kifejtettek szerint a haszonélvezeti jog a tulajdonos akaratából, elhatározásából, a tulajdonostól különböző személy részére alapítással jön létre, amelyről – a haszonélvezeti jog alapításáról – szerződésben kell rendelkezni. Más a helyzet azonban, ha a haszonélvezeti jog alapítására a tulajdonátruházással együtt kerül sor, mert ez esetben a tulajdonátruházó szerződés az, amely a haszonélvezeti jog alapítását, illetve a tulajdonátruházó számára fenntartott haszonélvezeti jog keletkezését tanúsítja, ezért külön okiratra a haszonélvezeti jog bejegyzéséhez nincs szükség.

4.
Szükséges-e a fenntartott haszonélvezeti jog bejegyzéséhez bejegyzési engedély és ha igen, kinek kell bejegyzési engedélyt adnia? Az Inytv. 29.§-a, 49.§ (1) bekezdése értelmében az ingatlannyilvántartási bejegyzéshez annak az engedélye szükséges, aki az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett vagy közbenső szerzőként bejegyezhető jogosult.
A szerződéses haszonélvezeti jog keletkezési lehetőségeit sorra véve a tulajdonjognak osztott jogközösségként való átruházása esetén az alapul szolgáló háromoldalú megállapodásra figyelemmel – az EBH 2010.2281 számú határozatban kifejtett állásponttal szemben – nem

szükséges az állagvevő engedélye a haszonélvezeti jog bejegyzéséhez: bejegyzési engedélyt kizárólag az eladónak kell adnia.

A kizárólag a haszonélvezeti jogok „átruházásának” átvezetéséhez az átruházó tulajdonos (Kfv.III.37.015/2016/6.) bejegyzési engedélye szükséges. A haszonélvezeti jog fenntartásával történő tulajdonátruházás esetén a haszonélvezeti jog bejegyzéséhez az átruházó tulajdonos saját magának bejegyzési engedélyt nem adhat. A tulajdonjogot haszonélvezettel terhelten megszerző vevő pedig az Inytv. 49.§ (1) bekezdéséből fakadóan azért nem adhat bejegyzési engedélyt, mert nem ő keletkeztette a haszonélvezeti jogot, csak azt vette tudomásul a tulajdonátruházó szerződésben, hogy a tulajdonjogot haszonélvezeti joggal terhelten szerzi meg (Kfv.III.37.101/2006/4. számú, a BH 2007/1/28. számon közzétett eseti döntés).

Az ingatlanügyi hatóságnak a fenntartott haszonélvezeti jogot az arra vonatkozó bejegyzési engedély megkövetelése nélkül, az Inytv. 50.§ (1) bekezdése szerinti esetben a tulajdonjog bejegyzési kérelem teljesítésével egyidejűleg, hivatalból kell bejegyeznie.

5.
A jogegységi tanács által hozott döntésre figyelemmel az EBH 2010.2281. számon közzétett határozat elvi bírósági határozatként való fenntartása nem indokolt, ezért a Bszi. 42.§ (4) bekezdése értelmében a jogegységi tanács az elvi bírósági határozatként való fenntartását megszüntette.

IV.

A jogegységi tanács a Bszi. 40.§ (1)-(2) bekezdései, az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdése alapján, az elvi bírósági határozatként közzétett határozattól való eltérés és az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében a rendelkező részben foglaltak szerint határozott és a Bszi. 42.§ (4) bekezdése szerint az EBH 2010.2281. számon közzétett határozat elvi bírósági határozatként való fenntartását megszüntette. A jogegységi tanács a határozatát a Bszi. 42.§ (1) bekezdése értelmében a Magyar Közlönyben, a központi honlapon és a Kúria honlapján, valamint az elvi bírósági határozat fenntartásának megszüntetése okán a Bírósági Határozatok Gyűjteményében is közzéteszi.

Budapest, 2017. október 26.

dr. Darák Péter s.k.
a jogegységi tanács elnöke
dr. Márton Gizella s.k.
előadó bíró
dr. Varga Edit s.k.
előadó bíró
dr. Kovács András s.k.
bíró
dr. Kovács Ákos s.k.
bíró
dr. Orosz Árpád s.k.
bíró
dr. Sperka Kálmán s.k.
bíró

2/2017. KMPJE számú jogegységi határozat

2/2017. Közigazgatási-munkaügyi-polgári jogegységi határozat

a több kollégium ügykörét érintő eljárásjogi tárgyú elvi iránymutatásoknak az új Pp. és a Kp. hatálybalépésére tekintettel történő felülvizsgálatáról

A Kúria Közigazgatási-Munkaügyi Kollégiumának és Polgári Kollégiumának együttes ülése a Polgári Kollégium vezetőjének indítványa folytán a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 34. § (4) bekezdés a) pontja, valamint a Bszi. 195. § (3) bekezdése alapján jogegységi tanácsként eljárva meghozta a következő

jogegységi határozatot:

A jogegységi tanács az új Pp. és a Kp. alkalmazása körében is megfelelően irányadónak tekinti:
- a jogegységi határozatok közül az 1/2005. KPJE és a 2/2012. KMPJE határozatokat,
- a kollégiumi vélemények közül a 3/2005. (XI. 14.) PK-KK véleményt és az 1/2009. (VI. 24.) PK-KK véleményt.

I n d o k o l á s

I.

A polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (új Pp.) és a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (Kp.) 2018. január 1-jén lépnek hatályba. A Kúria Polgári Kollégiumának vezetője kezdeményezte, hogy a Polgári Kollégium vizsgálja meg, hogy az 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.), valamint a régi Pp.-hez kapcsolódó jogszabályok alapján meghozott, eljárásjogi tárgyú polgári és gazdasági jogegységi határozatok, kollégiumi vélemények, illetve régebbi irányelvek, polgári elvi döntések, kollégiumi állásfoglalások és tanácselnöki értekezleti állásfoglalások (a továbbiakban együtt: elvi iránymutatások) közül melyek azok, amelyeket megfelelően irányadónak tekint az új Pp. alapján elbírálandó ügyekben is.

Figyelemmel azonban egyfelől arra, hogy a régi Pp. az általános és a közigazgatási perekben alkalmazandó speciális szabályokat is tartalmazza, másfelől arra, hogy a régi Pp.-hez kapcsolódóan számos, a Kúria Polgári Kollégiuma, illetve Közigazgatási-Munkaügyi Kollégiuma által közösen meghozott elvi iránymutatás van hatályban, a Polgári Kollégium vezetője kezdeményezte a közös iránymutatásoknak, a Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium bevonásával történő felülvizsgálatát is.

II.

A Kúria Polgári Kollégiumának Elvi Előkészítő Csoportja – a Közigazgatási-Munkaügyi Kollégiummal történő egyeztetést követően – indokolással ellátott javaslatot tett arra, hogy melyek azok – a korábban a Kúria jogegységi tanácsa által a 2/2015. BKMPJE határozatban fenntartott, illetve irányadónak tekintett – eljárásjogi tárgyú elvi iránymutatások, amelyek az új Pp. és a Kp. alkalmazása körében is megfelelően irányadónak tekinthetők, mivel az új rendelkezés tartalma a régivel azonos és az iránymutatás továbbra is szükséges, mert nem épült be az új normaszövegbe.

A Polgári Kollégium Elvi Előkészítő Csoportja által elkészített összefoglalót a Polgári Kollégium tanácselnökei tanácselnöki értekezleten előzetesen megvitatták; az értekezlet javaslataira figyelemmel került sor a jogegységi indítvány előterjesztésére.
A felülvizsgálat és a jogegységi indítvány az új Pp., illetve a Kp. által szabályozott jogviszonyokra vonatkozott, kizárólag a Közigazgatási-Munkaügyi és a Polgári Kollégium közös elvi iránymutatásaira terjedt ki. A tisztán polgári eljárásjogi tárgyú elvi iránymutatásokkal a Polgári Kollégium külön foglalkozott.

III.

A Legfőbb Ügyész a jogegységi indítványra tett nyilatkozatában a jogegységi indítvánnyal érintett elvi iránymutatások közül csak a jogegységi határozatokkal kapcsolatban foglalt állást, tekintettel arra, hogy csak ezekkel kapcsolatban van törvényben biztosított legfőbb ügyészi hatáskör.
A Legfőbb Ügyész érdemi nyilatkozatában egyetértett azzal, hogy a jogegységi határozat rendelkező részében felsorolt jogegységi határozatok az új Pp. és a Kp. alkalmazása körében is megfelelően irányadónak tekinthetők.

IV.

A Bszi. 34. § (4) bekezdés a) pontja kimondja, hogy a Kúria teljes kollégiuma jogegységi tanácsként dönt akkor is, ha a jogegységi eljárás célja korábban meghozott jogegységi határozat megváltoztatása vagy hatályon kívül helyezése. A Bszi. 195. § (3) bekezdése értelmében a Kúria kollégiumvezetőjének indítványára a Kúria teljes kollégiuma jogegységi tanácsként eljárva, jogegységi eljárás keretében a törvény hatályba lépését megelőzően hozott irányelvek, elvi döntések és kollégiumi állásfoglalások irányelvként, elvi döntésként, kollégiumi állásfoglalásként való fenntartását megszüntetheti abban az esetben is, ha egyébként a jogegységi eljárás kezdeményezésének feltételei [Bszi. 32. § (1) bek.] nem állnak fenn. Ennek hiányában az elvi iránymutatások a Bszi. 195. § (2) bekezdése szerint az eltérő iránymutatást tartalmazó jogegységi határozat meghozataláig alkalmazhatók. Több kollégium által hozott elvi iránymutatások felülvizsgálata értelemszerűen csak valamennyi érintett kollégium tagjaiból álló jogegységi tanács által meghozott határozattal történhet.

V.

A jogegységi tanács – a kollégiumok közötti egyeztetés és a jogegységi tanács ülésén történt megvitatás után, a Legfőbb Ügyész észrevételeire is tekintettel – a rendelkező rész szerinti döntését az alábbi indokok alapján hozta meg.

A jogegységi tanács a jogegységi indítvány elbírálása során abból indult ki, hogy a régi Pp. alapján korábban meghozott elvi iránymutatások az új Pp. és a Kp. alkalmazási körébe tartozó esetekben nem irányadók, azok ugyanis a régi Pp. alkalmazásához fűződő jogértelmezést tartalmaznak. Ezért azt kellett meghatározni, hogy melyek azok az elvi iránymutatások, amelyeket az új Pp. és a Kp. alkalmazása során – a fenti elv ellenére – a jogegységi tanács mégis megfelelően irányadónak tekint. A „megfelelő” alkalmazásra utalás azt jelenti, hogy az új Pp. és a Kp. alkalmazása körében is irányadónak tekintett iránymutatásokban foglalt jogszabályokra történő hivatkozások alatt természetszerűen az új Pp.-ben és a Kp.-ben tartalmilag azonos rendelkezést tartalmazó jogszabályhelyet kell érteni. Ezeknek az elvi iránymutatásoknak a felsorolását tartalmazza a jogegységi határozat rendelkező része (az elvi iránymutatásokat az áttekinthetőség kedvéért megfelelően csoportosítva).

Figyelemmel arra, hogy a felülvizsgálat az elvi iránymutatások újraszövegezését nem tűzte ki célul, ezért az azokban szereplő jogszabályi hivatkozások és az azokban használt kifejezések (terminológia) módosítására sem került sor. Ebből következően a továbbra is irányadónak ítélt, az elvi tartalmát tekintve továbbra is irányadó elvi iránymutatásokban foglalt jogszabályokra történő hivatkozások és jogi kifejezések alatt természetszerűen a tartalmilag azonos más jogszabályi rendelkezést, újraszámozás folytán megváltozott jogszabályhelyet, illetőleg az elnevezésében megváltozott jogintézményt, kifejezést kell érteni.

VI.

Mindazok az új Pp. és a Kp. szabályozási körébe tartozó elvi iránymutatások, amelyeket bár korábban a Kúria jogegységi tanácsa a 2/2015. BKPJE határozatban fenntartandónak ítélt, de e jogegységi határozat rendelkező része nem tartalmazza, az új Pp. és a Kp. alapján elbírálandó ügyekben nem irányadók; azok csak a régi Pp. alapján elbírálandó ügyekben alkalmazhatók. Ezek a következők:

1/1999. BKPJE határozat, 1/2000. BKPJE határozat, az 1/2006. KPJE határozat, 1/2010. KPJE határozat, 1/2012. (XII.10.) KMK-PK vélemény.

A felsorolt, az új Pp. és a Kp. hatálybalépését követően indult ügyekben nem irányadó elvi iránymutatásokkal kapcsolatban a jogegységi tanács hangsúlyozza, hogy az említett iránymutatásokban foglalt – az új Pp. és a Kp. szabályai szellemével nem ellentétes – jogi okfejtések, érvek, elvi megállapítások továbbra is figyelembe vehetők. Az új Pp. és a Kp. normaszövegének értelmezésében, a jogi érvelés alátámasztásában ezek tehát felhasználhatók.

VII.

A kifejtett indokok alapján a jogegységi tanács a Bszi. 40. § (1) és (2) bekezdése alapján a rendelkező részben foglaltak szerint határozott. A jogegységi határozatot a Bszi. 42. § (1) bekezdése alapján a Magyar Közlönyben, a bíróságok központi honlapján és a Kúria honlapján közzéteszi.

Budapest, 2017. november 13.

Dr. Darák Péter s.k.
a jogegységi tanács elnöke
Dr. Tóth Kincső s.k.
előadó bíró
Dr. Orosz Árpád s.k.
előadó bíró
Dr. Baka András s.k.
bíró
Dr. Balogh Zsolt s.k.
bíró
Dr. Bartal Géza s.k.
bíró
Böszörményiné dr. Kovács Katalin s.k.
bíró
Dr. Cseh Attila s.k.
bíró
Dr. Csentericsné dr. Ágh Bíró Ágnes s.k.
bíró
Dr. Csőke Andrea s.k.
bíró
Dr. Dobó Viola s.k.
bíró
Dr. Erőss Monika s.k.
bíró
Dr. Fekete Ildikó s.k.
bíró
Dr. Gáspár Mónika s.k.
bíró
Dr. Hajdu Edit s.k.
bíró

Dr. Hajnal Péter s.k.
bíró
Dr. Harter Mária s.k.
bíró
Dr. Horváth Tamás s.k.
bíró
Huszárné dr. Oláh Éva s.k.
bíró
Dr. Kalas Tibor s.k.
bíró
Dr. Kárpáti Magdolna s.k.
bíró
Dr. Kemenes István s.k.
bíró
Dr. Kiss Gábor s.k.
bíró
Dr. Kocsis Ottilia s.k.
bíró
Dr. Kollár Márta s.k.
bíró
Dr. Kovács András s.k.
bíró
Dr. Kovács Ákos s.k.
bíró
Dr. Kovács Zsuzsanna s.k.
bíró
Dr. Kövesné dr. Kósa Zsuzsanna s.k.
bíró
Dr. Kurucz Krisztina s.k.
bíró
Dr. Lezsák József s.k.
bíró
Dr. Lomnici Zoltán s.k.
bíró
Dr. Madarász Anna s.k.
bíró
Dr. Magosi Szilvia s.k.
bíró
Dr. Makai Katalin s.k.
bíró
Dr. Márton Gizella s.k.
bíró
Dr. Mészáros Mátyás s.k.
bíró
Dr. Mészárosné dr. Szabó Zsuzsanna s.k.
bíró
Dr. Mocsár Attila s.k.
bíró
Dr. Molnár Ambrus s.k.
bíró
Dr. Mudráné dr. Láng Erzsébet s.k.
bíró
Dr. Osztovits András s.k.
bíró
Dr. Pataki Árpád s.k.
bíró
Dr. Pribula László s.k.
bíró
Dr. Puskás Péter s.k.
bíró
Dr. Rothermel Erika s.k.
bíró
Salamonné dr. Piltz Judit s.k.
bíró
Dr. Simonné dr. Gombos Katalin s.k.
bíró
Dr. Sperka Kálmán s.k.
bíró
Dr. Stark Marianna s.k.
bíró
Dr. Suba Ildikó s.k.
bíró
Dr. Szabó Klára s.k.
bíró
Dr. Szentpéteriné dr. Bán Erzsébet s.k.
bíró
Szolnokiné dr. Csernay Krisztina s.k.
bíró
Dr. Tallián Blanka s.k.
bíró
Dr. Tálné dr. Molnár Erika s.k.
bíró
Dr. Tánczos Rita s.k.
bíró
Dr. Tibold Ágnes s.k.
bíró
Dr. Varga Edit s.k.
bíró
Dr. Vezekényi Ursula s.k.
bíró
Dr. Wellmann György s.k.
bíró
Dr. Zumbók Péter s.k.
bíró

2. sz. melléklet

A KÚRIA 2017. ÉVBEN ELFOGADOTT KOLLÉGIUMI VÉLEMÉNYEI

TARTALOM

1. Büntető Kollégium 2

2. Polgári Kollégium 3

1/2017. (IX. 11.) PK vélemény 3

2/2017. (XI. 13.) PK vélemény 15

3. Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium 24

1/2017.(III.27.) KMK vélemény 24

2/2017. (X.2.) KMK vélemény 27

3/2017. (XI.28.) KMK vélemény 32

4/2017.(XI.28.) KMK vélemény 34

5/2017.(XI.28.) KMK vélemény 38

1. Büntető Kollégium

A Büntető Kollégium a 2017-es évben nem alkotott kollégiumi véleményt.

2. Polgári Kollégium

1/2017. (IX. 11.) PK vélemény

1/2017. (IX. 11.) PK vélemény az ingatlan közös tulajdona megszüntetésének egyes kérdéseiről

A Kúria Polgári Kollégiuma az 1/2014. PJE határozatában a PK 10. számú állásfoglalás meghaladottá nyilvánításáról és a közös tulajdon megszüntetésének egyes kérdéseiről szóló 1/2008. (V. 19.) PK vélemény I-VII. pontjait „az új Ptk. eltérő rendelkezése miatt nem tartotta irányadónak" (Indokolás V. 1. pont). A jogegységi határozatnak ez a megállapítása azon a megfontoláson alapult, hogy már ekkor szükségesnek látszott a PK vélemény teljes körű felülvizsgálata. Ennek az indoka egyrészről az volt, hogy a PK vélemény egyes pontjai alapján az 1959. évi Ptk. alkalmazásában sem alakult ki egységes bírói gyakorlat; másrészről a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) e tárgykört érintő rendelkezései felvetettek több jogalkalmazási kérdést.
A Kúria Polgári Kollégiuma ezért a közös tulajdon megszüntetésével kapcsolatos perek bírói gyakorlatát vizsgáló joggyakorlat-elemző csoport összefoglaló véleményében foglalt megállapításokat és javaslatokat, valamint a Kúria elnöke által felállított Új Ptk. Tanácsadó Testület e tárgyban kidolgozott állásfoglalásait is figyelembe véve, az egységes ítélkezési gyakorlat biztosítása érdekében a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (Bszi.) 27. § (1) bekezdése alapján a következő kollégiumi

v é l e m é n y t

nyilvánítja.

1. A közös tulajdon megszüntetésére irányuló perben a bíróságnak a Ptk.-ban meghatározott sorrendben kell vizsgálnia az egyes megszüntetési módok alkalmazásának lehetőségét. Ha a felek a közös tulajdon megszüntetését egybehangzóan ugyanazon a módon kérik és annak feltételei igazoltak, a bíróság a sorrendben megelőző megszüntetési módot vagy módokat nem vizsgálja.

2. A közös tulajdon megszüntetése során a társasházzá alakítás a megszüntetésnek az árverési értékesítést megelőző módja.
A társasházzá alakítás vizsgálatához nincs szükség külön keresetre vagy viszontkeresetre, de ahhoz szükséges valamelyik fél erre irányuló nyilatkozata. A társasházzá alakítást igénylő félnek csatolnia kell az alapító okirat tervezetét és az ingatlan-nyilvántartási bejegyzésre alkalmas alaprajzot. Nincs helye a társasházzá alakításnak, ha az a felek együttműködésének hiánya miatt nem lehetséges. Az ítélet rendelkező részébe foglalandó alapító okiratnak a jogszabály szerint kötelező tartalmi elemeken túlmenően a külön törvényben meghatározott keretek között tartalmaznia kell a felek által lényegesnek minősített kérdések rendezését is.

3. A közös tulajdont megszüntető ítéletben kivételesen helye lehet vagylagos (alternatív) kötelezést tartalmazó rendelkezéseknek, vagy egyidejűleg, egymás mellett több megszüntetési mód alkalmazásának.

4. Nincs helye a közös tulajdon megszüntetésének, ha a megszüntetés alkalmatlan időre esik, vagy ha a tulajdonostárs a tulajdonközösség megszüntetésére vonatkozó alanyi jogát visszaélésszerűen gyakorolja.
Az „alkalmatlan idő”-re vonatkozó kifogást az időlegesen fennálló, de belátható időn belül megszűnő körülmények alapozhatják meg.

5. A tulajdonjogát elvesztő, bennlakó tulajdonostársat főszabály szerint az ingatlan elhagyására kell kötelezni. A bíróság csak kivételesen rendelkezhet úgy, hogy a tulajdonostárs – tulajdonjoga elvesztése ellenére – bennmaradhat az ingatlanban. Az erre vonatkozó feljogosítását a bennlakó tulajdonostársnak az ok megjelölésével kifejezetten, kérnie kell a bíróságtól; nem elegendő az a nyilatkozata, hogy nem vállalja az ingatlan elhagyását vagy ellenzi a kiköltözésre kötelezését.

6. Ha a bíróság feljogosítja a volt tulajdonostársat az ingatlan további használatára, akkor a Ptk. 5:159. §-ában meghatározott tartalmú használati jogot alapít a részére. E használati jog ellenértékeként időszakonként fizetendő használati díj megállapításának nincs helye.
Abban az esetben, ha a volt tulajdonostárs tulajdoni hányadához igazodó terjedelmű használati jog alapítása nem alkalmas a felek közötti jogvita észszerű lezárására, a bíróság az ingatlanban bennmaradó (volt) tulajdonostárs javára az ingatlannak az eredeti tulajdoni hányadát meghaladó részére vagy az ingatlan egészére kiterjedő használati jogot alapíthat.

7. A bíróság a bennlakás értékcsökkentő hatását a használati jog alapításával egyidejűleg értékeli. A közös tulajdon megszüntetése során a felek közötti elszámolás körében figyelembe veszi a volt tulajdonos korábbi tulajdoni hányada, illetve az azt meghaladó része után a tulajdonost megillető ellenszolgáltatás mértékét, és meghatározza az ellenszolgáltatás teljesítésének módját.

8. A bíróság a tulajdonostársak kiskorú gyermekei bennlakása értékcsökkentő hatásának mértékét mérlegeléssel állapítja meg, amit a tulajdonostárs szülők között meg kell osztani.

9. A keresetlevél befogadásának nem feltétele a hiteles tulajdoni lap másolat (szemle) csatolása akkor, ha a felperes nem hiteles, elektronikus formátumú tulajdoni lapot csatol. Szükséges azonban, hogy az ítélethozatal előtt az aktuális tulajdoni állapot hiteles módon igazolt legyen.

10. A tulajdonostársak nagy száma esetén kivételesen mellőzhető valamennyi tulajdonostárs perben állása, ha a perbeli jogvita egy „jogközösségen belüli jogközösség” keretei között áll fenn, vagy ha a közös tulajdonú ingatlan használata természetben olyan szinten megosztott a tulajdonostársak között, hogy mind a tulajdonjogból fakadó jogok gyakorlása, mind a kötelezettségek teljesítése teljes elkülönülést biztosít.
Minden perben egyedileg dönthető el, hogy a felek közötti jogvita a perbe nem vont tulajdonostársak érdekét olyan mértékben érinti-e, hogy perbenállásuk indokolt, vagy az ügy sajátosságaira tekintettel mellőzhető.

11. A tulajdonostársak perben állására vonatkozó szabályok szerint perbe kell vonni a haszonélvezetre, használatra jogosultakat, a bejegyzett tartási és életjáradéki jog

jogosultját, s ha a jelzálogjog nem az egész ingatlant terheli, akkor e jog jogosultját is. Más érdekeltek esetében a körülmények egyedi mérlegelésétől függ, hogy szükséges-e a perbevonásuk.

12. Természetbeni megosztás esetén még az ítélethozatal előtt gondoskodni kell arról, hogy a bíróság rendelkezésére álljon a megosztáshoz szükséges jogerős közigazgatási engedély és az ingatlan-nyilvántartási bejegyzésre alkalmas vázrajz. Ezek beszerzésére a per tárgyalásának felfüggesztése mellett a feleknek megfelelő határidőt kell szabni.

13. A tulajdonközösség megváltással történő megszüntetése során a fél teljesítőképességének vizsgálata a perben időben nem korlátozott.

14. A közös tulajdon megszüntetése iránti perben a bíróság ítélete pótolja a jogváltozásnak az ingatlan-nyilvántartásban való átvezetéséhez szükséges bejegyzési engedélyt. Elegendő, ha a bíróság az ítéletében úgy rendelkezik, hogy a megváltási ár (értékkiegyenlítés) kifizetésének az igazolásától teszi függővé a tulajdonosváltozás ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzését.

15. A per tárgyának értéke általában a felperes tulajdoni hányadának, az ingatlan társasházzá alakítása esetében pedig a tulajdonába adni kért külön tulajdoni egységnek az értéke. Ha azonban a felperes a közös tulajdon természetbeni megosztása esetére a tulajdoni hányada értékénél nagyobb értékű ingatlanrészt igényel, a per tárgyának értéke ez a nagyobb érték. Ha pedig a felperes úgy kéri a közös tulajdon megszüntetését, hogy a bíróság a közös tulajdonú ingatlant vagy annak egy részét megfelelő ellenérték fejében adja az ő tulajdonába, a per tárgyának értéke a tulajdonába adni kért tulajdoni hányad értéke.

16. Az elsőfokú eljárásban a keresetnek helyt adó ítéletben helye lehet a perköltség megosztásának, ha ezt a feleknek a közös tulajdon megosztására vonatkozó nyilatkozatai indokolják.

17. A Kúria Polgári Kollégiuma az 1/2008. (V. 19.) PK vélemény VIII. pontját meghaladottnak tekinti.

1. A közös tulajdon megszüntetése iránti perekben nem érvényesül maradéktalanul a kérelemhez kötöttség elve, tekintettel arra, hogy a Ptk. 5:84. § (6) bekezdése a bíróság számára egyetlen korlátot állít fel: „...nem alkalmazhatja a közös tulajdon megszüntetésének olyan módját, amely ellen valamennyi tulajdonostárs tiltakozik”. A bíróság ezért a Ptk. 5:84. § (1)-(5) bekezdéseiben írtak szerint köteles megvizsgálni az egyes megszüntetési módok alkalmazásának lehetőségét.

A megfelelő megszüntetési mód kiválasztása csak akkor lehetséges, ha a bíróság a felek nyilatkozatát minden egyes megszüntetési mód tekintetében beszerzi. E szerint már a perfelvételi szakban tisztázandó, hogy van-e olyan megszüntetési mód, amelynek az alkalmazása ellen valamennyi tulajdonostárs tiltakozik, illetve van-e a közös tulajdon megszüntetésének olyan módja, amelynek alkalmazásában a felek egyetértenek. Ha a tulajdonostársak a perben egyezően nyilatkoznak a közös tulajdon megszüntetésére és annak módjára vonatkozóan, azt az őket az anyagi jog szabályai szerint megillető rendelkezési jogon

alapuló olyan egybehangzó akaratnyilatkozatnak kell tekinteni, ami a bizonyítás kereteit meghatározza.

A felek egybehangzó akaratnyilatkozatának hiányában a törvényben meghatározott sorrend szerint vizsgálni kell a közös tulajdon megszüntetésének valamennyi módját. Ennek során azonban nem kizárt, hogy a bíróság arra a következtetésre jut, hogy például a törvényben a közös tulajdon megszüntetésének elsődleges módjaként szabályozott természetbeni megosztásra nincs lehetőség a felek együttműködésének hiánya miatt.

A Ptk.-ban meghatározott sorrendiség a bíróság érdemi döntésének tartalmával szemben azt a követelményt támasztja, hogy az ítéletben meg kell indokolni: a bíróság miért nem a sorrendben előrébb álló megszüntetési módot vagy módokat választotta. Ha például a természetbeni megosztás alkalmazására azért nem került sor, mert a felek egyező előadása szerint az ingatlan műszaki megosztásra alkalmatlan, annak legalább az ítélet indokolásából ki kell derülnie.

2. A Ptk. a társasházzá alakítást beillesztette a közös tulajdon megszüntetési módjai közé [5:84. § (5) bek.], azok sorrendjén belüli helyéről azonban nem szól. Az 5:84. § (2) bekezdésének abból a rendelkezéséből viszont, hogy a közös tulajdon tárgyainak az értékesítésére (árverési értékesítés) akkor kerülhet sor, ha a közös tulajdon más módon nem szüntethető meg, az következik, hogy a társasházzá alakítás a sorrendben megelőzi az árverési értékesítést. Abból pedig, hogy a Ptk. a társasház-tulajdonná alakítást a közös tulajdon megszüntetésének önálló módjaként szabályozza, az a további következtetés adódik, hogy azt külön – kifejezetten ilyen tartalmú – kereseti és viszontkereseti kérelem nélkül is vizsgálni kell.

Tekintettel azonban arra, hogy a Ptk. 5:84. § (5) bekezdése szerint az ingatlan társasházzá alakítására csak akkor kerülhet sor, „ha a társasház létesítésének feltételei egyébként fennállnak”, ezért szükséges, hogy valamelyik fél olyan nyilatkozatot tegyen, amelyből kiderül, hogy ezen a módon kéri a közös tulajdon megszüntetését. A törvény értelmében a bíróságnak az ítéletében rendelkeznie kell az alapító okiratról, ezért az ingatlan társasházzá alakítását támogató félnek – összhangban a társasházakról szóló 2003. évi CXXXIII. törvény (a továbbiakban: Tht.) 8. § (3) bekezdésében foglaltakkal – csatolnia kell az alapító okirat tervezetét és az ingatlan-nyilvántartási bejegyzéshez szükséges alaprajzot. A bíróság emellett is csak akkor hozhat létre társasházat, ha annak műszaki és jogi feltételei egyaránt fennállnak.

Az alapító okirat tervezete és mellékletei csatolásának elmulasztása vagy hiányossága – hasonlóan ahhoz, amikor a fél a természetbeni megosztáshoz szükséges jogerős közigazgatási hatósági engedély és változási vázrajz csatolása körében mulaszt – azzal a következménnyel jár, hogy a bíróság a konkrét esetben ezt a megszüntetési módot mellőzi. A társasházzá alakításra tehát a felek erre irányuló nyilatkozata és együttműködése nélkül nincs lehetőség.

A bíróság akkor sem köteles a közös tulajdont átalakítani társasháztulajdonná, ha egyébként annak műszaki és jogi feltételei fennállnak, de azt állapítja meg, hogy a felek közötti konfliktus az új tulajdonjogi keretek között sem oldható meg véglegesen. A Ptk. 5:84. § (5) bekezdése sem biztosít ugyanis alanyi jogot a kérelmező számára e megszüntetési mód tekintetében.

A bíróságnak az alapító okiratot az ítélet rendelkező részébe kell foglalnia. Az alapító okiratnak a Tht. 9. §-ának keretei között tartalmaznia kell a felek által lényegesnek tartott

kérdések rendezését is. A külön tulajdonba tartozó épületrészek, lakások kijelölése során nemcsak a ténylegesen fennálló műszaki állapotból lehet kiindulni. A fél olyan jövőbeni állapot szerint is kérheti a közös tulajdon társasházzá alakítását, amelyhez átalakítási munkálatokra van szükség. A szükséges munkálatokról és azok költségeinek viseléséről az ítéletben rendelkezni kell. Ha az átalakítás engedélyköteles építési munkával jár együtt, akkor be kell szerezni a szükséges hatósági engedélyeket, ha pedig ilyen eljárás még nincs folyamatban, akkor a bíróság a felet – határidő tűzésével – felhívja az eljárás megindítására, és annak jogerős befejezéséig a per tárgyalását felfüggeszti.

3. A közös tulajdon megszüntetése iránti perekben az anyagi jog szabályai nem zárják ki, és az eljárásjogi szabályok is megengedik, hogy a bíróság ítélete vagylagos (alternatív) rendelkezést tartalmazzon. Kivételesen – ha az ügy körülményei ezt nyomatékosan indokolják – a bíróság rendelkezhet például úgy, hogy az egyik tulajdonostársat arra kötelezi, hogy ellenérték fejében meghatározott időn belül váltsa magához a másik (többi) tulajdonostárs tulajdoni hányadát, majd a teljesítési határidő eredménytelen elteltének esetére az ingatlan árverési értékesítését rendeli el. Ilyen tartalmú döntés esetén a bíróság ítéletének másodlagos rendelkezése csak akkor válik hatályossá, ha a sorrendben előrébb álló döntési alternatívára megszabott teljesítési határidő eredménytelenül telt el. Ebben az esetben az elsődleges marasztalás végrehajtására nem kerülhet sor, így kielégítést végső soron csak az egyik marasztalás nyer. Az alternatív ítéleti rendelkezésnek az anyagi jog annyiban azonban korlátot szab, hogy a bíróság a közös tulajdon megszüntetési módjainak a Ptk.-ban meghatározott sorrendjétől (5:84. §) ebben az esetben sem térhet el.

Az alternatív megszüntetési módok alkalmazásának lehetősége elősegítheti a közös tulajdon megszüntetésével kapcsolatos jogviták végleges rendezését. Egyrészt a magához váltásra kötelezett tulajdonostársat a megváltási ár határidőben való teljesítésére sarkallja, másrészt megoldást biztosít arra az esetre, ha ennek bármely okból mégsem tenne eleget.

A Ptk. rendelkezéseiben meghatározott sorrendiség azt sem zárja ki, hogy a bíróság egymás mellett, egyidejűleg különböző megszüntetési módokat alkalmazzon. Nincs anyagi jogi akadálya például annak, hogy arra alkalmas ingatlan esetén a megszüntetés egyidejűleg részben természetbeni megosztással, részben árverés útján történjék. Hasonlóképpen a bíróság az ingatlan természetbeni megosztása mellett, annak egy részén társasházat is létrehozhat.

4. A közös tulajdon megszüntetésének joga a tulajdonostárs erős (tulajdoni) jogosítványa, amely csak kivételesen, a Ptk. 5:83. § (2) bekezdésében foglalt „alkalmatlan idő”-re vonatkozó kifogása alapján korlátozható. Az „alkalmatlan idő” kifogására csak időlegesen fennálló, azaz belátható időn belül megszűnő körülmények adhatnak alapot.

Megalapozhatják az „alkalmatlan idő” megállapítását egyfelől a felektől független körülmények, így például az instabil piaci viszonyok (jelentős áringadozás vagy időleges piaci helyzetek), kialakulatlan használati viszonyok, de akár az is, hogy a bíróság nem talált az adott helyzetben észszerűen alkalmazható megszüntetési módot (pl. mert nincs kilátás eredményes árverésre). Másfelől az „alkalmatlan idő” értelmezési tartományába vonhatók a felek személyéhez kapcsolódó okok is, mint például a szociális körülményeik vagy a családvédelmi szempontok. Eszerint – a Ptk. 1:3. §-ában foglaltakat is figyelembe véve – az a tulajdonostárs, akinek a magatartása súlyosan összeférhetetlen, alaptalanul ellenzi a közös tulajdon megszüntetését arra hivatkozással, hogy az „alkalmatlan idő”-re esik.

Olyan körülmény azonban, amely tartós vagy állandó jellegű, nem lehet a közös tulajdon megszüntetése iránti kereset elutasításának az alapja.

Az „alkalmatlan idő” megítélése szempontjából a bíróság döntésének időpontja az irányadó. Ha a bíróság a közös tulajdon megszüntetése iránti keresetet az ellenérdekű fél kifogása alapján elutasította, a tulajdonközösség megszüntetését kérő tulajdonostárs utóbb, a körülmények megváltozására hivatkozással a keresetét ismét előterjesztheti.

A Ptk. 5:83. § (2) bekezdésével a jogalkotó célja az volt, hogy a joggal való visszaélés tilalmának jogintézményét (Ptk. 1:5. §) ebből a szempontból tehermentesítse. Ennek ellenére a joggal való visszaélés tilalmának alkalmazása nem zárható ki sem a közös tulajdon megszüntetésének, sem az erre irányuló kereset elutasításának indokaként. Önmagában a tulajdonostárs szociális és személyes körülményei azonban – minthogy a joggal való visszaélés tilalma az alanyi jog gyakorlásának a jog társadalmi céljához kötött korlátja – a közös tulajdon megszüntetését kérő tulajdonostársra nézve nem adnak alapot annak megállapítására, hogy a joggyakorlása visszaélésszerű.

5. A tulajdonjogát elvesztő tulajdonostársnak főszabály szerint el kell hagynia az ingatlant. A kiköltözését akkor is el kell rendelni, ha arra a volt a tulajdonostárs nem vállal kötelezettséget.

A Ptk. 5:84. § (4) bekezdése azonban lehetővé teszi, hogy a bíróság a közös tulajdont úgy szüntesse meg, hogy a bennmaradó tulajdonostársat a méltányos érdekeinek védelmében feljogosítja az ingatlan használatára. A bennlakó volt tulajdonostársat az ingatlanban való bennmaradásra csak erre irányuló kérelme alapján és csak kivételes esetekben lehet feljogosítani. A bennmaradásra feljogosító méltányolható ok lehet: a fontos családvédelmi érdek, az évtizedekig tartó bennlakás ténye a bennlakó részéről stb.

Árverési értékesítés esetén figyelemmel kell lenni arra is, hogy a bennmaradás magának az árverésnek a sikerét is veszélyeztetheti.

6. A Ptk. 5:84. § (4) bekezdése arra az esetre, ha a bíróság feljogosítja a volt tulajdonostársat az ingatlan további használatára, részére „a tulajdoni hányadával arányos használati jog” alapításáról rendelkezik. Ebből az a következtetés adódik, hogy a bennmaradó volt tulajdonost – a felek eltérő megállapodásának hiányában – a Ptk. 5:159. § szerinti tartalommal „a használat joga” illeti meg. Eszerint a Ptk. 5:84. § (4) bekezdésében foglalt rendelkezés nem terjed ki a haszonélvezeti jog alapításának lehetőségére. Ugyanez a szabály zárja ki, hogy a bíróság bérleti vagy más kötelmi (kvázi bérleti) jogviszonyt hozzon létre a közös tulajdon megszüntetése során.

A használat jogának jogosultja a dolgot a saját, valamint a vele együtt élő családtagjai szükségletét meg nem haladó mértékben használhatja és hasznait szedheti [Ptk. 5:159. § (1) bek.], terhelik viszont az e joghoz fűződő – a Ptk. 5:159. § (2) bekezdésének utaló szabályára tekintettel az 5:149-150. §-aiban meghatározott – kötelezettségek. Miután a bennmaradó volt tulajdonos számára a bíróság által ezzel a tartalommal biztosított használati jog dologi jogi – és nem kötelmi alapú – jogosultság, a későbbiekben használati díj fizetésére nem köteles. A használati jog értékcsökkentő hatását a megváltás folytán fizetendő ellenérték, illetve az árverési vételár felosztási arányának meghatározása során kell figyelembe venni. Ennek során értékelendő az is, hogy az a körülmény, amelyre tekintettel a bíróság használati jogot alapított, előreláthatóan milyen hosszú távon áll majd fenn.

Az ingatlan-nyilvántartási törvény végrehajtásáról szóló 109/1999. (XII. 29.) FVM rendelet (a továbbiakban: Inytv. vhr.) 11. § (1) bekezdése értelmében a használat joga a teljes ingatlanra vagy annak természetbeni meghatározott (pl. lakáshasználat) vagy területnagyságban

kifejezett részére szólhat. Az utóbbi esetekben a bíróságnak meg kell követelnie a felektől a bejegyzéshez szükséges vázrajz csatolását, és azt az ítélete mellékletévé kell tennie. A 11. § (2) bekezdése szerint irányadó 10. § (2) bekezdése alapján az ítélet rendelkező részének tartalmaznia kell a használat jogának időtartamát is.

A Ptk. idézett rendelkezése önmagában – pusztán „a tulajdoni hányadával arányos" szófordulat nyelvtani értelmezésére hivatkozással – nem zárja ki azt, hogy a bíróság azokban a helyzetekben, amelyekben a megszűnt tulajdoni hányadhoz igazodó használati jog alapítása nem alkalmas a felek közötti jogvita észszerű lezárására, az ingatlanban bennmaradó volt tulajdonostárs javára az eredeti tulajdoni hányadát meghaladó terjedelmű, vagy akár az ingatlan egészére kiterjedő használati jogot alapítson.

7. A bírói gyakorlatban hosszú idő óta következetesen érvényesülő elv: saját bennlakásának értékcsökkentő hatását az a tulajdonostárs viseli, aki az ingatlanban a közösség megszüntetése esetén bennmarad. A Ptk. alkalmazásában a bíróságnak immár törvényen alapuló kötelezettsége ennek az elvnek az érvényesítése, miután az 5:84. § (4) bekezdése ezt normaszinten is kimondja. Ez azt jelenti, hogy amennyiben a bennmaradó tulajdonostárs váltja magához a másik tulajdonostárs tulajdoni hányadát, annak az ún. beköltözhető forgalmi értékét kell megfizetnie. Ha pedig a benn nem lakó fél vált magához, akkor a bennmaradó volt tulajdonostárs csak a tulajdoni hányadának az előzőek szerint a javára alapított használati jog értékével csökkentett, ún. lakott forgalmi értéket kapja meg megfelelő ellenértékként. Árverési értékesítés esetén ugyanez az elv érvényesül: a bennmaradó fél mind a legkisebb vételár, mind az azt meghaladó vételár felosztásánál maga viseli a bennlakása értékcsökkentő hatását, vagyis csak a többi tulajdonostárs igényének kielégítését követően fennmaradó vételárrészre tarthat igényt.

Ha a bíróság az ingatlanban bennmaradó volt tulajdonostársat az eredeti tulajdoni hányadát meghaladó terjedelmű használatra jogosítja fel, a közös tulajdon megszüntetéséről rendelkező ítéletében meg kell határozni, hogy a felek közötti elszámolás során a tulajdonost ennek fejében milyen mértékű ellenszolgáltatás illeti meg, és azt a bennmaradó volt tulajdonostárs milyen módon köteles teljesíteni

Általánosan érvényesülő szabály, hogy a közös tulajdon megszüntetésének alapjául az ingatlannak az ítélet meghozatalakori forgalmi értéke szolgál. A Ptk. 4:60. § (1) bekezdésébe is beépült – a korábbi egységes bírói gyakorlaton alapuló – rendelkezés szerint, bár a közös vagyonból a házastársat megillető tulajdoni hányadot a vagyonközösség megszüntetésekor fennállott állapot és érték szerint kell megállapítani, a vagyonközösség megszűnésétől a közös vagyon megosztásáig terjedő időben bekövetkezett értékváltozást figyelembe kell venni. Ez alól csak abban az esetben tehető kivétel, ha a volt házastársak (volt élettársak) életközösségének megszűnése után bekövetkezett értékváltozás valamelyik fél egyoldalú magatartásának az eredménye.

8. A bennlakás értékcsökkentő hatása mindig a felek egymás közötti viszonyában értékelhető, nem ad alapot ezért a megváltási ár csökkentésére, ha a bíróság a fél kérelmére a bennlakó nagykorú gyermek(ek)től megvonja a lakáshasználatot.

A bennlakó kiskorú gyermek(ek) lakáshasználati jogát azonban minden esetben figyelembe kell venni. Annak értékcsökkentő hatását nem lehet egyedül a gyermek(ek)kel bennmaradó volt tulajdonostársra hárítani, hanem azt mindkét tulajdonostárs szülő viseli. A bíróság az értékcsökkenés mértékét mérlegelés alapján – a használati jog terjedelmét, a gyermekek

számát, korát, helyzetét (pl. betegségét) figyelembe véve – állapítja meg. A beköltözhető és a lakott forgalmi érték ismeretében, e két érték különbözetében állapítja meg a lakottság értékcsökkentő hatását. Ezt követően, az eset körülményeitől függően, belátása szerint határozza meg, hogy az itt megállapított értékcsökkenésből mennyi a gyermek(ek) bennlakására eső rész, amelyet a tulajdonostárs szülők között egyenlő arányban kell megosztani.

9. A Ptk. 5:170. és 5:173. §-ában foglaltak megkívánják, hogy a polgári perben eljáró bíróság a határozata meghozatalakor tisztában legyen a fennálló ingatlan-nyilvántartási állapottal. Az ingatlan közös tulajdonának megszüntetése iránt indított perben ezért a keresetlevélhez csatolni kell a közös ingatlan tulajdoni lapjának kivonatos másolatát, az ún. szemlét, amely az ingatlan-nyilvántartásról szóló 1997. évi CXLI. törvény (Inytv.) 68/A. § (1) bekezdés b) pontja szerint a másolat kiállításának, illetve elektronikus úton történő lekérdezésének időpontjában fennálló bejegyzéseket tartalmazza.

Az elektronikus formátumú tulajdoni lap – ideértve a nem hiteles tulajdoni lap másolatot is – ugyanígy tartalmazza mindazokat az adatokat, amelyekkel a felperes(ek) perbeli legitimációja igazolható, továbbá ezek alapján megállapítható, hogy kik a tulajdonostársak, akiknek a perben állása – fő szabály szerint – kötelező, valamint az is, hogy van-e még más olyan érdekelt is, akinek a perben állása szükséges, vagy elegendő a meghallgatása. Mindezért a hiteles tulajdoni lap másolat csatolása nem feltétele a keresetlevél befogadásának akkor, ha a felperes nem hiteles, elektronikus formátumú tulajdoni lapot csatol.

Szükséges azonban, hogy a bíróság az ítélethozatal előtt ellenőrizze az aktuális tulajdoni állapotot, hiszen a korábbi ingatlan-nyilvántartási állapotnak megfelelő ítéleti rendelkezés az Inytv. 49. § (1) bekezdésére tekintettel végrehajthatatlan.

Azért is elegendő a bíróság számára az elektronikus dokumentumként nyilvántartott nem hiteles tulajdoni lap másolat, mert 2018. január 1-jétől a Pp. (2016. évi CXXX. tv.) 112. §-a szerint a fél azonosításához szükséges adatok kivételével nem kérheti a féltől olyan adat igazolását, amelyet – egyebek mellett – jogszabállyal rendszeresített közhiteles nyilvántartásnak (az adott esetben az ingatlan-nyilvántartásnak) kell tartalmaznia.

A bíróságnak a hiteles tulajdoni lap másolat beszerzése iránt csak akkor kell intézkednie, ha annak tartalma vitatott, vagy a csatolt okiratok között eltérést észlel, figyelemmel arra, hogy az Inytv. 68. § (6a) bekezdése értelmében a tulajdoni lapról elektronikus formában szolgáltatott nem hiteles másolat nem rendelkezik az Inytv. 69. §-a szerinti tanúsító erővel.

10. A közös tulajdon megszüntetésére irányuló perben valamennyi tulajdonostársnak perben kell állnia (kényszerű pertársaság).

Nagyszámú tulajdonostársak esetén azonban gyakori, hogy a jogvita tárgya egy „jogközösségen belüli jogközösség” felszámolása. Kiváltképpen a házastársi vagy élettársi közös vagyon megosztása iránt indított perekre jellemző az, hogy a tulajdonostársak többségének nem fűződik jogi érdeke a jogvita elbírálásához, perben állásuk formális. A házasfelek (élettársak) számára pedig súlyosan méltánytalan és sértheti a személyiségi jogaikat is a többi tulajdonos perben állása; privát szférájuk védelme a perbevonásuk mellőzését indokolja.

Előfordulhatnak olyan esetek is, amikor tulajdonostársak jogközössége azért formális, mert a közös tulajdon tárgya természetben olyan szinten megosztott közöttük, hogy mind a tulajdonjogból fakadó jogok gyakorlása, mind a kötelezettségek teljesítése teljes elkülönülést biztosít. Ebben az esetben a jogvita a közös tulajdon tárgyának egy fizikailag elkülönített, illetve különálló részéhez kapcsolódik, és kizárólag azok között a tulajdonostársak között merül fel, akik ezt az elkülönült dologrészt birtokolják, illetve annak birtoklására tartanak igényt. Erre tekintettel adott esetben a bíróság juthat arra a következtetésre, hogy a jogvita mikénti eldöntése a többi tulajdonostárs jogaira, érdekeire ténylegesen nincs kihatással, ezért a perben állásuk szükségtelen.

A keresetlevelet tehát a perfelvételre alkalmasnak kell tekinteni valamennyi tulajdonostárs perbenállása nélkül is, ha a perindításnak a keresetlevélből megállapítható célja egy belső jogviszony rendezése és a keresetlevélből arra lehet következtetni, hogy a bíróság döntése nem terjed ki a többi tulajdonostársra.

Mindig egyedileg lehet eldönteni, hogy az említett esetekben a felek közötti jogvita a többi tulajdonostárs érdekét olyan mértékben érinti-e, hogy perben állásuk indokolt, vagy az ügy sajátosságaira tekintettel mellőzhető.

11. A közös tulajdon megszüntetésére irányuló per kimenetelében a tulajdonostársakon kívül az is érdekelt, aki nem tulajdonostárs ugyan, de javára a per tárgyává tett ingatlanon vagy annak hányadán haszonélvezeti jog, használati jog, tartási vagy életjáradéki jog van bejegyezve, továbbá ha a jelzálogjog nem az egész ingatlant terheli, a jelzálogjog jogosultja is. A közösség megszüntetésének a tulajdonostársak által megjelölt módja sértheti e jogosultak érdekeit, és miután a védekezésük lényegesen befolyásolhatja a bíróság döntését, a perben állásuk megkerülhetetlen.

Ha az ingatlant telki szolgalom terheli, és a megosztás vagy annak módja a telki szolgalmat érinti, indokolt a telki szolgalom jogosultjának a meghallgatása. A körülmények egyedi mérlegelése alapján ilyen esetben a bíróság juthat arra a következtetésre is, hogy szükséges a szolgalom jogosultjának a perbe vonása.

Hasonlóképpen egyedi mérlegelés eredményeként – az ügy körülményeire, így különösen a közös tulajdon megszüntetése szóba jöhető módjainak a zálogjog tartalmára és értékére gyakorolt hatására tekintettel – kell megítélni azt, hogy a jelzálogjog jogosultjának félként részt kell-e vennie a perben akkor is, ha a jelzálogjog nem csak az ingatlan egy részét, hanem annak egészét terheli.

Az Inytv. vhr. 93. § (3) bekezdéséből levezethetően a jelzálogjog jogosultjával kötött megállapodás vagy hozzájárulás hiánya az egész ingatlant terhelő jelzálogjog esetében a megosztásnak nem akadálya, de ilyen esetben a zálogjogot a megosztással létrejött ingatlanok mindegyikére át kell jegyezni.

Az egész ingatlant terhelő jelzálogjog jogosultjának perben állása mellett szóló érv, hogy bár a jelzálogjog jogosultjának joga van ahhoz, hogy a jelzálogjog tárgyából kielégítést nyerjen, az ingatlanforgalmi adatok szerint a zálogtárgy értéke a közös tulajdon megszüntetésével csökkenhet, például abban az esetben, ha a bíróság a zálogtárgyra használati jogot alapít. Mindezekre figyelemmel a bíróság juthat arra a következtetésre, hogy a közös tulajdon megszüntetése iránti per érinti az egész ingatlant terhelő jelzálogjog jogosultjának érdekeit.

A Ptk. 5:86. § (2) bekezdése alapján a rangsor elvéből is következően, a jelzálogjog terjedelmét és értékét a közös tulajdon mikénti megosztása nem korlátozhatja. A bennlakó tulajdonostárs javára későbbi ranghelyen alapított használati jog ugyanis – amely a zálogjog értékét csökkenthetné – a zálogjog érvényesítése során megszűnik. Nem érdektelen szempont az sem, hogy a jelzálogjog jogosultja tipikusan jogi képviselővel eljáró pénzintézet, így perbeli részvételének jelentős perköltségvonzata van.

Mindezeket összevetve: azt, hogy szükséges-e a jelzálogjog jogosultjának perben állása, a nagyszámú tulajdonostársak perben állásának kérdésében kifejtettekkel megegyezően, mindig egyedileg lehet megítélni.

12. Az ingatlan természetbeni megosztásához hatósági engedély is szükséges. Ennek hiányában az egyéb szempontok alapján megfelelőnek látszó megosztást sem lehet elrendelni. Erre tekintettel a bíróság akkor jár el helyesen, ha megfelelő határidő tűzése mellett kötelezi a feleket, hogy a hatósági engedélyt szerezzék be, s ennek megtörténtéig a per tárgyalását felfüggeszti.

Ugyanannál az ingatlannál több megosztási mód is szóba kerülhet, ezért több megosztási módra is beszerezhető az engedély. A bíróságnak kell azt eldöntenie, hogy ezek közül az anyagi jog szabályai szerint melyik a legmegfelelőbb.

A jogváltozásnak az ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzése érdekében a bíróságnak szüksége van a bejegyzésre alkalmas megosztási vázrajzra is (Inytv. vhr. 65. §), amit a jogerős ítélet mellékleteként meg kell küldenie az ingatlanügyi hatóságnak.

13. A megváltási árra vonatkozó teljesítőképesség igazolása a keresetlevélnek nem kelléke, a teljesítőképesség az igényérvényesítés anyagi jogi feltétele. Igazolását ezért az ügy körülményeitől függően rugalmasan kell kezelni, az bármilyen módon történhet, ami megfelelően valószínűsíti, hogy a fél a közös tulajdon megszüntetéséből reá háruló fizetési kötelezettségének eleget tud tenni.

A tulajdonközösség megváltással történő megszüntetésére irányuló kérelem esetén is mellőzhető a teljesítőképesség igazolása, ha a bíróság a jogközösség megszüntetésének más módját látja indokoltnak, de akkor is, ha az ellenérdekű fél nem kéri azt, vagy a bíróság a megváltási ár részletekben való megfizetését rendeli el, és a fizetendő összeg nem jelentős. Mellőzhető a teljesítőképesség vizsgálata akkor is, ha a bíróság a megváltási ár meg nem fizetése esetén másodlagosan árverési értékesítésről rendelkezik, továbbá ha házastársi vagy élettársi közös vagyon megosztása iránti perekben a megváltási ár megfizetésére történő kötelezést értékkiegyenlítés (az egyéb vagyontárgyak tulajdonba adása) válthatja ki.

14. A közös tulajdon megszüntetése iránti perek leggyakrabban azzal zárulnak, hogy a bíróság az egyik tulajdonostársat megváltási ár (természetbeni megosztás esetén sokszor értékkülönbözet) megfizetésére kötelezi a másik (többi) tulajdonostárs javára, amelynek a teljesítésére határidőt állapít meg vagy részletfizetést engedélyez.

Az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett jogosult védelmét a megváltási ár megfizetésére való kötelezés esetén is kellőképpen biztosítja, ha a bíróság ítéletében úgy rendelkezik, hogy a megváltási ár (ide értve az említett értékkülönbözetet) kifizetésének az igazolásától teszi függővé a tulajdonosváltozás ingatlan-nyilvántartási átvezetését. Ennek elvi alapját az adja, hogy a Ptk. 5:178. § (3) bekezdése értelmében a bíróság ítélete olyan okirat, amely az abban

szereplő jog, illetve tény vonatkozásában bejegyzés alapjául szolgálhat. Az ítélet akkor alkalmas az ingatlan-nyilvántartási bejegyzésre, ha – utalással az Inytv. 34. § (1) bekezdésére – tartalmazza a 32. § (1) bekezdésében meghatározottakat. Ebből következően a bejegyzés alapjául szolgáló okiratok kellékei közül a felek megállapodását a bíróság ítélete pótolja.

15. A közös tulajdon megszüntetése iránt indított perek dologi jogi perek, ezért a per tárgya értékének megállapításánál a vitás dolog (rész) értéke az irányadó.

Ha a felperes keresete a közös tulajdon természetbeni megosztására irányul, és az általa igényelt ingatlanrész értéke nem haladja meg a tulajdoni hányadának az értékét, a per tárgyának értéke a felperes tulajdoni hányadának az értéke. Nincs azonban akadálya annak, hogy a felperes a tulajdoni hányada értékénél nagyobb értékű ingatlanrészt igényeljen. Ebben az esetben a per tárgyának értéke ez a nagyobb érték.

Ez az elv érvényesül akkor is, ha a felperes az ingatlan társasházzá alakítását kéri. A pertárgyérték ebben az esetben a felperes által a külön tulajdonába adni kért tulajdoni egység – lakás vagy nem lakás céljára szolgáló helyiség – értéke.

A felperes tulajdoni hányadának az értékével egyezik meg a per tárgyának értéke, ha a felperes a közös tulajdonban álló ingatlan árverésen történő értékesítését, és a tulajdoni hányadára alapítottan a befolyt vételár megfelelő felosztását kéri.

Abban az esetben, ha a felperes megfelelő ellenérték fejében a másik (többi) tulajdonostárs tulajdoni hányadát kívánja megszerezni, a per tárgyának értéke annak a tulajdoni hányadnak az értéke, amelynek a tulajdonába adását kéri.

A pertárgyértéknek mindig az ingatlan valós forgalmi értékéhez kell igazodnia. A forgalmi érték megállapításához a felek egyező nyilatkozata hiányában általában szakértői bizonyítás szükséges; annak időszerűségéről – hosszabb pertartam esetén – a szakértői vélemény kiegészítése útján kell gondoskodni.

Ha a bíróság által elfogadott szakértői vélemény alapján a forgalmi érték magasabb, mint amit a felperes a keresetlevelében meghatározott, a felperesnek módot kell adni a kereseti követelése felemelésére, egyben – az illeték előlegezésére vonatkozó költségkedvezmény hiányában – fel kell hívni a hiányzó kereseti illeték előlegezésére, figyelmeztetve mulasztása jogkövetkezményére. Ha ennek a felhívásnak azért nem tesz eleget, mert a magasabb forgalmi érték a másik félnek az általa el nem fogadott álláspontját tükrözi, a hiányzó illeték lerovásáról az ítéletben – leletezés terhe mellett – kell rendelkezni.

16. A „pervesztes fizet” elve értelmében – eltérő törvényi rendelkezés hiányában – a pernyertes fél perköltségét a pervesztes fél téríti meg. A közös tulajdon megszüntetése iránti perekben a pernyertesség-pervesztesség megítélése tekintetében figyelembe kell venni, hogy a bíróság a felperes keresete alapján megszüntette-e a közös tulajdont, valamint azt is, hogy a megszüntetésnek melyik módját választotta.

Ha a bíróság a felperes keresetének helyt adva szünteti meg a közös tulajdont, a felperes a közös tulajdon megszüntetése tekintetében pernyertesnek, az alperes pervesztesnek minősül. A keresetnek való helytadás esetében is tekintettel kell lenni arra, hogy a felek a megszüntetés módjával összefüggésben milyen nyilatkozatokat tettek. Ebből következően a pernyertesség-pervesztesség megítélése során figyelembe kell venni azt is, hogy a közös tulajdon

megszüntetésére a felperes által megjelölt módon kerül-e sor. Ha a megszüntetés teljes egészében a felperes kérelmének megfelelően történik, úgy a perköltséget az alperes viseli. A felperes keresetéhez csatlakozó alperes a költségekre vonatkozó rendelkezések alkalmazása során a felperessel azonos érdekű félnek minősül, így perköltséget a felperes pernyertessége esetén nem visel, egyéb esetekben a felperes pervesztessége arányában visel.

Ha a felperes által kért megszüntetés módját az alperes vitatja, és ennek következtében a bíróság a keresettől eltérő módon szünteti meg a közös tulajdont, a felperes a megszüntetés módját tekintve nem minősül pernyertesnek. Ebben az esetben a pernyertesség-pervesztesség arányát a megszüntetés módjára figyelemmel kell meghatározni. Ha a bíróság teljes egészében az alperes kérelmének megfelelően dönt, a felperes csak a megszüntetés körében tekinthető pernyertesnek, így a perköltséget a felek nyilatkozataira figyelemmel kell megosztani a felperes és az alperes között. Ha pedig az alperes a felperes keresetétől eltérően kívánja a közös tulajdon megszüntetését, de a bíróság a felperes és az alperes kérelmétől is eltérő megszüntetési módot választ, a perköltséget a felek között arányosan kell megosztani.

Más a helyzet a kereset elutasítása esetén, amikor nincs olyan ok, ami alapján a bíróság eltérhetne a perköltség viselésének a Pp.-ben írt általános szabályától.

A fellebbezésben a fél az elsőfokú bíróság ítéletét támadja, és annak megváltoztatását kéri, ezért az eljárásnak ebben a szakaszában szintén a perköltségviselés általános szabályát kell alkalmazni. Értelemszerűen ugyanez irányadó a Kúria számára a felülvizsgálati eljárásban.

17. Az 1/2014. PJE határozat az 1/2008. (V. 19.) PK vélemény VIII. pontját a Ptk. alkalmazásában is irányadónak tekintette (PJE határozat 1. pont). Az említett joggyakorlat-elemző csoport által feltárt és a Kúria Polgári Kollégiuma részéről elfogadott összefoglaló véleményben bemutatott bírói gyakorlat azt mutatja, hogy a PK vélemény VIII. pontjában foglalt iránymutatások a gyakorlatban felmerült nehézségeket nem, illetve nem teljes körűen rendezik, ezért szükségessé vált egy új, egységes szerkezetbe foglalt PK vélemény megalkotása. A Kúria Polgári Kollégiuma mindezekre tekintettel a PK vélemény VIII. pontját meghaladottnak nyilvánította.

Budapest, 2017. szeptember 11.

2/2017. (XI. 13.) PK vélemény

A Kúriának a polgári igazságszolgáltatásban betöltött szerepét két funkcióval lehet leírni. A Kúria mint legfőbb bírói fórum egyfelől felelős a jogalkalmazás egységének megteremtéséért és fenntartásáért (jogegységi funkció), másfelől az elé kerülő ügyekben egyedi határozatokat hoz a felek jogainak megóvása, a jogviták megnyugtató lezárása érdekében (egyéni jogvédelmi funkció). A Kúria jogegységi funkciójának különösen nagy hangsúlyt ad Magyarország Alaptörvényének (a továbbiakban: Alaptörvény) 25. cikk (3) bekezdése, amely szerint a Kúria biztosítja a bíróságok jogalkalmazásának egységét.

A 2018. január 1-jén hatályba lépő polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) a Kúria – jogegységi és egyéni jogvédelmi funkcióiból fakadó – feladatainak hatékonyabb megosztása érdekében koncepcionális változásokat tartalmaz. A Pp. a XXIX. Fejezetben elhelyezett felülvizsgálat intézményét továbbra is a Kúria hatáskörébe tartozó rendkívüli perorvoslatként szabályozza, ugyanakkor a Kúria jogegységi és egyéni jogvédelmi funkcióiból fakadó feladatok közötti egyensúly megteremtése érdekében a vagyonjogi perekre a megelőző szabályozásnál magasabb, ötmillió forintos értékhatárt ír elő, továbbá kizárja a felülvizsgálatot akkor is, ha a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét azonos jogszabályi rendelkezésre és jogi indokokolásra utalással hagyta helyben [Pp. 408. § (1) és (2) bekezdés]. A felülvizsgálat alól kizárt ügyekben a Pp. lehetővé teszi a felülvizsgálat engedélyezését, ha az ügy érdemére kiható jogszabálysértés vizsgálata a joggyakorlat egységének vagy továbbfejlesztésének biztosítása, a felvetett jogkérdés különleges súlya, illetve társadalmi jelentősége, – a másodfokú bíróság erről való döntése hiányában – az Európai Unió Bírósága előzetes döntéshozatali eljárásának szükségessége, vagy a Kúria közzétett ítélkezési gyakorlatától eltérő ítéleti rendelkezés miatt indokolt [Pp. 409. § (2) bekezdés a)-d) pontok]. Az engedélyezési szabályok megalkotásának oka, hogy a Kúria az itt megjelölt körbe eső ügyek tekintetében is eleget tudjon tenni az Alaptörvénybe foglalt jogegységi funkciójából eredő feladatainak.

A Pp. a felülvizsgálat engedélyezésének feltételeit széles jogértelmezési keretet engedve határozza meg. A felek és jogi képviselőik eljárásának megkönnyítése, valamint az emberi jogi és az alkotmányos szempontokra is tekintettel lévő, jól átlátható, következetes és egységes gyakorlat kialakítása érdekében, a korábbi hazai engedélyezési rendszer tanulságait, továbbá több külföldi engedélyezési rendszer tapasztalatait is figyelembe véve a Kúria Polgári Kollégiuma a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (a továbbiakban: Bszi.) 27. § (1) bekezdése alapján a következő

véleményt

nyilvánítja:

1. A Kúria a joggyakorlat egységének biztosítása érdekében a felülvizsgálatot akkor engedélyezi, ha a jogerős ítélet olyan elvi jelentőségű jogkérdést vet fel, amellyel kapcsolatban a Kúria jogegységi határozatában, kollégiumi véleményében, az elvi irányítás még hatályos korábbi eszközeiben (irányelv, elvi döntés, kollégiumi állásfoglalás), illetve az általa közzétett eseti határozatban még nem foglalt állást, feltéve, hogy a jogértelmezést igénylő elvi jelentőségű jogkérdés vonatkozásában a bírói gyakorlat nem egységes, vagy a joggyakorlattól eltérő bírói döntés megismétlődésének, ezáltal a jogegység megbomlásának a veszélye áll fenn.

A fél az engedélyezés alapjául szolgáló határozatokat a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmében köteles pontosan megjelölni azzal, hogy első fokon jogerőre emelkedett határozatra nem hivatkozhat.

2. A Kúria a joggyakorlat továbbfejlesztésének szükségességére figyelemmel a felülvizsgálatot akkor engedélyezi, ha a jogerős ítélet által felvetett elvi jelentőségű jogkérdésben a bírói gyakorlat már kialakult és egységes, annak követése azonban a körülmények változására tekintettel nem támogatható.

3. A Kúria a felvetett jogkérdés különleges súlyára, illetve az ügy társadalmi jelentőségére alapítottan a felülvizsgálatot akkor engedélyezi, ha az adott jogkérdésben korábban még nem foglalt állást közzétett ítélkezési gyakorlatában.

A Kúria a felvetett jogkérdés különleges súlyára figyelemmel a felülvizsgálatot különösen abban az esetben engedélyezi, ha a jogkérdés nagy számban előforduló új típusú ügyben merült fel. A Kúria a felvetett jogkérdés társadalmi jelentőségére figyelemmel a felülvizsgálatot akkor engedélyezi, ha az adott ügy a jogalanyok széles körét érinti.

4. A Kúria az Európai Unió Bírósága (a továbbiakban: EUB) előzetes döntéshozatali eljárásának szükségességére figyelemmel a felülvizsgálatot akkor engedélyezi, ha úgy ítéli meg, hogy a fél által feltett kérdést az EUB elé kell terjeszteni. A felülvizsgálat e pont alapján csak akkor engedélyezhető, ha a fél már az eljárás során indítványozta az általa felvetett jogértelmezési kérdés EUB elé terjesztését, de azt a bíróság elutasította, vagy arról – a fél kérelme ellenére – nem határozott.

5. A Kúria a közzétett ítélkezési gyakorlatától eltérő ítéleti rendelkezés miatt a felülvizsgálatot akkor engedélyezi, ha az a Kúria jogegységi határozatában, kollégiumi véleményében, az elvi irányítás még hatályos korábbi eszközeiben (irányelv, elvi döntés, kollégiumi állásfoglalás), illetve az általa közzétett eseti határozatban kifejtettektől eltérő jogértelmezésen alapul.

6. A Kúria nem engedélyezheti a felülvizsgálatot olyan okból, amelyre a fél nem hivatkozik az engedélyezés iránti kérelmében.

7. A felülvizsgálat engedélyezése körében a Kúria csak a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelemben foglaltakat vizsgálja, a jogerős ítélet vizsgálatát tehát csak az engedélyezés feltételei szempontjából végzi el. Ha azonban a jogerős ítélet felülvizsgálatának törvény kizáró rendelkezése folytán nincs helye, a Kúria a felülvizsgálati kérelmet – az engedélyezés iránti kérelem vizsgálata nélkül – visszautasítja.

8. Hiánypótlásra kizárólag akkor kerülhet sor, ha a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelem alaki szempontból hiányos. A Kúria tartalmi hiányosság esetén nem bocsát ki hiánypótlásra felhívó végzést.

9. A felülvizsgálat megtagadásáról szóló végzést kizárólag abból a szempontból kell indokolni, hogy a felülvizsgálat miért nem volt engedélyezhető. Ha a fél több engedélyezési okra is hivatkozik, a felülvizsgálatot megtagadó végzésben minden engedélyezési okra ki kell térni.

10. Ha a Kúria a felülvizsgálatot engedélyezi, a végzéséből egyértelműen ki kell derülnie, hogy a jogerős ítélet felülvizsgálatát melyik engedélyezési ok alapján engedte meg. A felülvizsgálat engedélyezésének indokaira az érdemi határozat indokolásában kell kitérni.

11. Ha a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét azonos jogszabályi rendelkezésre és jogi indokolásra utalással hagyja helyben, ezt a másodfokú bíróság ítéletének indokolásában egyértelműen – a Pp. vonatkozó rendelkezésére utalással – fel kell tüntetni.

12. A keresetlevelet visszautasító és az eljárást megszüntető végzés elleni felülvizsgálati kérelem benyújtása esetén a vagyonjogi perekre előírt korlátozás érvényesül, ezért a felülvizsgálat engedélyezése iránt a félnek kérelmet kell előterjesztenie.

13. A Pp.-nek az engedélyezési okokra vonatkozó rendelkezéseit – ha jogszabály eltérően nem rendelkezik – a vagyonjogi tárgyú nemperes eljárásokban is alkalmazni kell.

1. A Pp. 409. § (2) bekezdés a) pontjának első fordulata a joggyakorlat egységének biztosítása érdekében teszi lehetővé a felülvizsgálat engedélyezését. A joggyakorlat (az Alaptörvény szóhasználatában: jogalkalmazás) egysége azt jelenti: a bíróságok között nincs eltérés a tekintetben, hogy az egyes jogszabályokat miként kell értelmezni, azaz mi a jogi norma alapvető tartalma, illetve azt hogyan kell alkalmazni. A joggyakorlat egységének biztosítása érdekében a felülvizsgálat akkor engedélyezhető, ha a jogerős ítélet olyan elvi jelentőségű jogkérdést vet fel, amellyel kapcsolatban a Kúria jogegységi határozatában, kollégiumi véleményében, az elvi irányítás még hatályos korábbi eszközeiben (irányelv, elvi döntés, kollégiumi állásfoglalás), illetve az általa közzétett eseti határozatban (a közzétételről lásd az 5. pont indokolását) még nem foglalt állást, feltéve, hogy a jogértelmezést igénylő elvi jelentőségű jogkérdés vonatkozásában a bírói gyakorlat nem egységes, vagy az eltérő bírói döntés megismétlődésének, ezáltal a jogegység megbomlásának a veszélye áll fenn.

Elvi jelentőségű jogkérdésnek minősül minden olyan jogkérdés, amely egy jogszabály rendelkezésének értelmezésével, az alkalmazandó norma alapvető tartalmával és az ahhoz kapcsolódó esetleges jogkövetkezményekkel összefügg. Így például annak meghatározása, hogy a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 6:223. § (2) bekezdésében található objektív igényérvényesítési határidő elévülési vagy jogvesztő jellegű-e, kétségtelenül elvi kérdés, figyelemmel arra, hogy e határidőhöz minősítésétől függően eltérő anyagi jogi és eljárásjogi jogkövetkezmények kapcsolódhatnak.

Nem elegendő ugyanakkor, hogy a Kúria a felmerülő elvi jelentőségű jogkérdésben még nem foglalt állást. Az is szükséges, hogy az engedélyezés iránti kérelemben a fél arra hivatkozzon, hogy az adott jogkérdésben a bírói gyakorlat nem egységes, vagy, hogy a joggyakorlattól eltérő bírói döntés megismétlődésének, ezzel a joggyakorlat egysége megbomlásának a veszélye áll fenn. Ez utóbbi esetkörben – a német és az osztrák gyakorlat tanulságai alapján – akkor kell engedélyezni a felülvizsgálatot, ha a másodfokú bíróság döntése magában hordozza annak a veszélyét, hogy a hibás gyakorlatot a többi bíróság is követi. Az önmagában irreleváns, hogy a hiba megismétlődése milyen valószínűséggel fog nagy számban előfordulni; a felülvizsgálat engedélyezéséhez az is elegendő, hogy az ismétlődésnek van egy látens, strukturális veszélye, tekintettel arra, hogy a másodfokú bíróság a „jog félreértéséből”

indul ki, az egyedi hibás döntés pedig az elsőfokú bíróságok egységesen rossz gyakorlatához vezethet. Különösen fennállhat az ismétlődés veszélye abban az esetben, ha a következetes bírói gyakorlattól eltérő döntés magasabb bírósági szinten (pl. ítélőtábla) született. Amennyiben a bíróság döntését valamilyen szakmai fórumon is közzéteszik, az ismétlődés veszélye szintén jelentős lehet.

Ha a fél erre az engedélyezési okra hivatkozik, az engedélyezés alapjául szolgáló eltérő bírói döntéseket az engedélyezés iránti kérelmében meg kell jelölnie. A fél kizárólag másodfokon jogerőre emelkedett, vagy kúriai döntésekre hivatkozhat engedélyezés iránti kérelmében, kizárva ezzel annak a lehetőségét, hogy a nem végleges, a perorvoslati bíróság hatására utóbb változó ítéletek alapozzák meg a felülvizsgálat engedélyezését.

2. A Pp. 409. § (2) bekezdése a) pontjának második fordulata abban az esetben teszi lehetővé a felülvizsgálat engedélyezését, ha az a joggyakorlat továbbfejlesztése érdekében indokolt. A külföldi – elsősorban az osztrák és a svájci – gyakorlat tanulságai alapján a felek a joggyakorlat továbbfejlesztésének szükségességére akkor hivatkozhatnak, ha egy elvi kérdésben a bírói gyakorlat már kialakult és egységes ugyan, de e gyakorlat követése a továbbiakban változatlan formában nem támogatható, figyelemmel például a társadalmi vagy gazdasági viszonyok megváltozására, avagy arra, hogy a jogszabályokban változás következett be, amely kétségessé teszi, hogy a meglévő iránymutatások továbbra is irányadók lehetnek. A jogtudományban felmerülő újabb doktrínák előretörése szintén alapot adhat a meglévő gyakorlat továbbfejlesztésére.

3. A 409. § (2) bekezdés b) pontjának első fordulata abban az esetben teszi lehetővé a felülvizsgálat engedélyezését, ha a fél által állított jogszabálysértés vizsgálata a felvetett jogkérdés különleges súlya vagy társadalmi jelentősége miatt indokolt. Ezen okok alapján a felülvizsgálat csak akkor engedélyezhető, ha a Kúria a különleges súlyú, illetve a nagy társadalmi jelentőséggel bíró jogkérdésben korábban még nem foglalt állást jogegységi határozatában, kollégiumi véleményében, az elvi irányítás még hatályos korábbi eszközeiben vagy az általa közzétett eseti határozatban. Nincs szükség például – az egyébként nagy társadalmi jelentőséggel bíró – devizahiteles ügyekben a felülvizsgálat engedélyezésére, ha a Kúria az adott kérdésben az említett módokon már állást foglalt, és a jogerős ítélet a Kúria gyakorlatától nem tér el.

A 409. § (2) bekezdés b) pontjának első fordulata kizárólag akkor teszi lehetővé a jogerős ítélet felülvizsgálatát, ha a vizsgált jogkérdés az egyedi ügyön – különleges súlyára tekintettel – túlmutat. Előfordulhat, hogy – az előző pontban elemzett esetköröktől eltérően – nem alakult ki divergáló bírói gyakorlat, a joggyakorlat továbbfejlesztésére sincs szükség, de a felülvizsgálati kérelem olyan jogértelmezési kérdést tartalmaz, amellyel kapcsolatban a Kúria korábban még nem foglalt állást. Ez az eset áll fenn például akkor, ha egy új jogszabály értelmezése, vagy újonnan felmerülő joghézag kitöltése elvi iránymutatást igényel. Ezekben az esetekben azonban az is szükséges a felülvizsgálat engedélyezéséhez, hogy valamilyen további – általában a jogegységgel, illetve közvetetten a jogbiztonsággal kapcsolatba hozható – fontos ok fennálljon, és ennek folytán a Kúria iránymutatása váljon szükségessé. Ilyen ok lehet például az új típusú ügyek nagy száma.

Ha a felek olyan jogkérdés értelmezését kérik a Kúriától, amely bár új, de a jogegységet (jogbiztonságot) a jogkérdés megválaszolása annak csekély jelentősége vagy kisszámú gyakorlati előfordulása folytán nem érinti, a felülvizsgálatot nem indokolt engedélyezni.

A 409. § (2) bekezdés b) pontjának második fordulata szerint a felülvizsgálat akkor engedélyezhető, ha a fél által állított jogszabálysértés vizsgálata a felvetett jogkérdés társadalmi jelentősége miatt indokolt. „Társadalmi jelentősége" van az olyan jogkérdéseknek, illetve ügyeknek, amelyek a társadalom széles körét közvetlenül vagy közvetett módon érintik. Ez megvalósulhat például úgy, hogy az adott ügyben vitássá tett szerződési feltétel az üzleti életben használt általános szerződési feltételek között jellemzően szerepel, így a feltétel tisztességtelenségének megítélése kihatással lehet a perben nem álló személyekre is. Nagy társadalmi jelentősége lehet egy jogkérdésnek akkor is, ha a jogsértő gyakorlat fenntartása másokat is a jogsértő gyakorlat folytatására ösztönözhet.

4. A Pp. 409. § (2) bekezdés c) pontja lehetővé teszi a felülvizsgálat engedélyezését akkor is, ha az ügy érdemére kiható jogszabálysértés vizsgálata azért indokolt, mert – a másodfokú bíróság erről való döntése hiányában – az EUB előzetes döntéshozatali eljárásának szükségessége merül fel. Az Európai Unió működéséről szóló szerződés (a továbbiakban: EUMSz) 267. cikkének a) és b) pontja szerint az EUB hatáskörrel rendelkezik előzetes döntéshozatal meghozatalára a Szerződések értelmezése vagy az uniós intézmények, szervek vagy hivatalok jogi aktusainak érvényessége és értelmezése érdekében. Ha egy tagállam bírósága előtt ilyen kérdés merül fel, és ez a tagállami bíróság úgy ítéli meg, hogy ítélete meghozatalához szüksége van a kérdés eldöntésére, kérheti az EUB-t, hogy hozzon ebben a kérdésben döntést. Fontos ugyanakkor kiemelni, hogy az EUMSz 267. cikk (3) bekezdése szerint, ha egy tagállam olyan bírósága előtt folyamatban lévő ügyben merül fel ilyen kérdés, amelynek határozatai ellen a nemzeti jog értelmében nincs jogorvoslati lehetőség, e bíróság köteles az EUB-hoz fordulni.

A Kúria az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése körében hozott végzések elleni fellebbezések elbírálásáról és a kezdeményezési kötelezettségről szóló 1/2009. (VI. 24.) PK-KK közös véleményben kimondta, hogy a Kúriát kell annak a fórumnak tekinteni, amelyet az EUMSz 267. cikk (3) bekezdése alapján az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésének kötelezettsége terhel.

Az előterjesztési kötelezettségnek az előzetes döntéshozatali eljárás rendszerébe való beültetését mindenekelőtt az indokolja, hogy a tagállami bíróságok ne kerülhessék ki teljesen joggyakorlatuk során az EUB gyakorlatát, s ezáltal ne kerüljön veszélybe az uniós jog egységes alkalmazása.

Mindezek alapján ez az engedélyezési ok kettős célt szolgál. A Kúria mint végső ítélkezési fórum az EUB megkeresését – főszabály szerint – nem mulaszthatja el. Ebben az esetben tehát a felülvizsgálat engedélyezésének egyik célja, hogy a Kúria eleget tudjon tenni a végső fokon eljáró bíróságot terhelő előzetes döntéshozatali eljárás indítására vonatkozó kötelezettségnek. Ez az engedélyezési ok azt is lehetővé teszi, hogy ha a jogerős ítélet az uniós jogszabályok téves értelmezése folytán sérti az uniós jogot (és ezáltal az uniós jog egységes alkalmazásának sérelméhez is elvezet), az EUB ennek a jogértelmezésnek a téves voltát kimondhassa az előzetes döntéshozatali eljárás keretében. Ez feltételezi, hogy az uniós jogszabály alkalmazása, vagy annak elmaradása az ügy érdemére kihatott (vagy kihathatott), illetve, hogy az adott uniós jogszabály értelmezéséhez az adott jogkérdésben előzetes döntéshozatali eljárás lefolytatása szükséges.

A felülvizsgálat engedélyezése e pontra hivatkozással sem automatikusan történik, figyelemmel arra, hogy az EUMSz 267. cikk (3) bekezdésében szereplő szabály szerint az előterjesztési kötelezettsége nem abszolút kötelezettség a végső fórumra nézve. Az EUB a

283/81. sz. CILFIT ügyben hozott ítéletében határozta meg azokat a kivételes eseteket, amikor a tagállami bíróságoknak az EUMSz hivatkozott szabályában előírt előterjesztési kötelezettségük esetén sem kell az EUB-hoz fordulniuk. Nem terheli előterjesztési kötelezettség, ha azt állapította meg, hogy a felmerült kérdés a jogvita eldöntése szempontjából nem releváns, vagy az érintett uniós jogi rendelkezésre az EUB-nak kialakult joggyakorlata van, vagy az uniós jog alkalmazása annyira nyilvánvaló, hogy minden észszerű kételyt kizár.

Végezetül ezen engedélyezési ok vonatkozásában egyértelművé kell tenni azt is, hogy a Pp. 409. § (2) bekezdés c) pontjának a „másodfokú bíróság erről való döntése hiányában" fordulatát úgy kell értelmezni, hogy a fél az eljárás során indítványozta ugyan az általa felvett jogértelmezési kérdés EUB elé terjesztését, de azt a bíróság elutasította, vagy arról – a fél kérelme ellenére – nem határozott. Nincs lehetőség tehát arra, hogy a fél a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmében indítványozza először az EUB megkeresését.

5. A Pp. 409. § (2) bekezdés d) pontja szerint a Kúria a felülvizsgálatot akkor engedélyezi, ha az ügy érdemére kiható jogszabálysértés vizsgálata a Kúria közzétett ítélkezési gyakorlatától eltérő ítéleti rendelkezés miatt indokolt. E körbe vonhatók azok az esetek, amikor a jogerős ítélet a jogszabálynak a Kúria jogegységi határozatában, kollégiumi véleményében, az elvi irányítás még hatályos korábbi eszközeiben (irányelv, elvi döntés, kollégiumi állásfoglalás), illetve az általa közzétett eseti határozatban kifejtettektől eltérő értelmezésén alapul.

A 409. § (2) bekezdés d) pontja tehát a „Kúria közzétett ítélkezési gyakorlatáról" szól. Ezt a fordulatot – az eseti döntések körében – úgy kell értelmezni, hogy a jogszabálysértés felülvizsgálata kizárólag akkor engedélyezhető, ha az „a Kúria által közzétett" eseti határozatban kifejtettektől eltér.

A Kúria a saját lapjában (ez jelenleg a Kúriai Döntések – Bírósági Határozatok – címmel, havonta megjelenő kiadvány) teszi közzé azokat a határozatokat, amelyeket célzottan a bíróságok és a jogkereső közönség elé kíván tárni. A Kúria általi közzététel indoka jellemzően az, hogy az adott határozat olyan elvi jelentőségű jogkérdést tartalmaz, vagy olyan rendszeresen ismétlődő, jellemzően problémás jogalkalmazási kérdést dönt el, amelyet javasolt megismertetni az alsóbb fokú bíróságokkal, illetve a jogkereső közönséggel is. A Kúria a saját döntései közül bírósági határozatokat (BH) és elvi bírósági határozatokat (EBH) tesz közzé. Az elvi bírósági határozatok esetében a közzétételről a Kúria Elvi Közzétételi Tanácsa határoz, a megelőző folyamat törvényben lefektetett szabályai szerint (Bszi. 31. §).

E körben kell megemlíteni az alsóbb fokú bíróságok Kúria által közzétett elvi bírósági döntéseit (EBD) is, figyelemmel arra, hogy azok az elvi bírósági határozathoz hasonlóan elvi tartalmat hordoznak, továbbá a közzétételi folyamat is sokban hasonlít az elvi bírósági határozat közzétételéhez (Bszi. 31. §). Mivel itt is a Kúria Elvi Közzétételi Tanácsa határoz a döntés közzétételéről, a felülvizsgálatot az elvi bírósági döntéstől eltérő határozat esetén is engedélyezni kell.

Összességében fontos annak rögzítése, hogy a Kúria által közzétett gyakorlatnak kizárólag az olyan közzététel számít, amire a Kúria szakmai vezetésének (bizonyos esetekben az Elvi Közzétételi Tanácsnak) ráhatása van. Következésképpen nem eshet e körbe a birosag.hu internetes oldalon anonimizált formában elérhető kúriai döntés, vagy egyedi kutatási engedély

után anonimizált formában tanulmányban vagy más szakmai anyagban bemutatott kúriai döntés sem.

Az engedélyezés további feltétele, hogy a Kúriának a fél által hivatkozott közzétett gyakorlata aktuálisan irányadó legyen. Ha például a közzétett határozat utóbb a jogszabályi környezet változása vagy újabb közzétett határozat folytán nem tekinthető irányadónak, a felülvizsgálat – e pontra hivatkozással – nem engedélyezhető.

Ha megállapítható, hogy a jogerős ítélet a Kúria ítélkezési gyakorlatától eltér, a fél által állított jogszabálysértésre tekintettel a felülvizsgálatot engedélyezni kell. Ez az engedélyezési ok lehetővé teszi, hogy a Kúria az alsóbb fokú bíróságok felett megfelelő kontrollt gyakorolhasson, és az egységes ítélkezés követelményének megtartása érdekében felülvizsgálhassa azokat az ügyeket, amelyekben a bíróságok a Kúria iránymutatásától eltérő álláspontra helyezkedtek.

6. A Pp. 2. § (2) bekezdése szerint a bíróság – törvény eltérő rendelkezése hiányában – a felek által előterjesztett kérelmekhez és jognyilatkozatokhoz kötve van. Ez a szabály a felülvizsgálat engedélyezése körében is érvényesül, ebből következően a Kúria nem engedélyezheti a jogszabálysértés felülvizsgálatát olyan okból, amelyre a fél nem hivatkozik engedélyezés iránti kérelmében. A felülvizsgálat engedélyezése minden esetben a fél kérelmén alapul, azon a Kúria akkor sem terjeszkedhet túl, ha az engedélyezés vizsgálata körében kirívóan jogszabálysértő döntést észlel.

7. A Pp. 412. § (2) bekezdése szerint az engedélyezés iránti kérelmet – elsősorban praktikus okokból – a felülvizsgálati kérelemmel egyszerre kell előterjeszteni. Ennek ellenére az engedélyezés iránti kérelem érdemi vizsgálata csak arra szorítkozhat, hogy a félnek megadható-e a felülvizsgálat iránti engedély: ebben a szakaszban kizárólag a fentebb részletezett okok fennállását lehet vizsgálni, és arról kell dönteni, hogy a felülvizsgálat engedélyezhető-e. Nyilvánvalóan nem kell azonban vizsgálni az engedélyezés iránti kérelmet, ha a jogerős ítélet felülvizsgálatának nincs helye. Ha például a fél olyan jogerős ítélet felülvizsgálatát kéri, amelynek felülvizsgálata a per tárgyára tekintettel egyébként is kizárt, vagy a fél több évvel a felülvizsgálati kérelem benyújtása előtt jogerőre emelkedett ítéletet támad felülvizsgálati kérelemmel, az engedélyezési okok vizsgálata okafogyottá válik, tekintettel arra, hogy felülvizsgálatnak egyébként sincs helye. Ilyen esetben a Kúria a felülvizsgálati kérelmet (és nem a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmet) az engedélyezés iránti kérelem vizsgálatát mellőzve visszautasítja.

8. A felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelem vizsgálatánál a Pp. által meghatározott szigorú követelmények érvényesülnek: a Kúria az engedélyezés iránti kérelmet visszautasítja, ha a kérelem nem felel meg a törvényi feltételeknek [Pp. 410. § (4) bekezdés].

A 410. § (3) bekezdése alapján alkalmazandó – a felülvizsgálati kérelem tartalmáról szóló – 415. § (1) bekezdés f) pontja alapján a Kúria a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmet visszautasítja, ha a kérelem nem felel meg a törvény által meghatározott követelményeknek, és az ennek megfelelő kiegészítése a kérelem benyújtására biztosított törvényes határidőn belül nem történt meg. Figyelemmel arra, hogy ez a rendelkezés a felülvizsgálati kérelem tartalmára vonatkozó alcím alatt szerepel, azt a korábban is érvényesített értelmezést kell követni, hogy a felülvizsgálati kérelem (ideértve az engedélyezés iránti kérelmet is) alaki hiányosságai – így például illetékhiány, vagy a jogi képviselő meghatalmazásának hiánya – hiánypótlásra való felhívást követően is pótolhatók.

9. Ha az engedélyezés iránti kérelem visszautasításának nincs helye és hiánypótlásra sincs szükség, a Kúria az engedélyezés iránti kérelemről érdemben határoz. A Pp. 411. §-a szerint, ha a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelem érdemi elbírálásra alkalmas, a Kúria háromtagú tanácsban, tárgyaláson kívül határoz a felülvizsgálat engedélyezéséről vagy annak megtagadásáról. A Pp. 411. § (2) bekezdése szerint a felülvizsgálat megtagadásáról szóló végzést röviden indokolni kell. A felülvizsgálat megtagadásáról szóló végzést kizárólag abból a szempontból kell indokolni, hogy a felülvizsgálat miért nem volt engedélyezhető (így például azért, mert a Kúria már döntött a felmerült elvi kérdésben, avagy a felvetett jogkérdés társadalmi jelentősége nem jelentős). E végzésben nincs helye annak, hogy a Kúria az ügy érdemét érintő kérdésekre is kitérjen, figyelemmel arra, hogy az ügy érdemére kiható jogszabálysértést a Kúria csak akkor vizsgálhatja, ha a felülvizsgálatot engedélyezi.

Ez a gyakorlat megfelel az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) által kialakított szempontrendszernek. Az EJEB több határozatában – így például az *Ovlisen kontra Dánia - 16469/05., Kukonnen Kontra Finnország No. 2.- 47628/06., Nerva kontra Egyesült Királyság - 42295/98., Jaczkó kontra Magyarország - 40109/03. ügyekben* – is kifejtette, hogy a legfőbb bírói fórum eljárását megtagadó határozatot kizárólag abból a szempontból kell indokolni, hogy az engedélyezési okoknak a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelem miért nem felelt meg. Ez a gyakorlat figyelemmel van arra, hogy a Kúria eljárása rendkívüli perorvoslati lehetőség, továbbá arra, hogy ez a határozat további perorvoslattal nem támadható meg, így részletes indokolásra nincs szükség. Mindezek alapján nem eredményezi a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét, ha az ügy érdemi kérdéseire a felülvizsgálatot megtagadó határozat nem tér ki, a Kúria a felülvizsgálatot kizárólag az engedélyezési okok fennállásának hiányára hivatkozva tagadja meg.

Ha a fél több engedélyezési okra is hivatkozik, a felülvizsgálatot megtagadó végzésben minden engedélyezési okra ki kell térni.

10. Ha a Kúria a felülvizsgálatot engedélyezi, az engedélyező végzés indokolására nincs szükség, ugyanakkor a végzés rendelkező részéből ki kell derülnie, hogy a Kúria a jogerős ítélet felülvizsgálatát melyik engedélyezési ok alapján engedte meg. Ha a fél több engedélyezési okra is hivatkozik a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmében, de a Kúria az okok egy részére alapítottan nem látott lehetőséget a felülvizsgálat engedélyezésére (a konkrét engedélyezési ok tekintetében a felülvizsgálatot megtagadta), ennek indokait az engedélyező végzésben is szerepeltetni kell.

A felülvizsgálat engedélyezésének indokaira az érdemi határozat indokolásában kell kitérni.

11. A 408. § (2) bekezdésében szereplő – a jogerős ítélet felülvizsgálatát kizáró – szabály hatékony érvényesülése érdekében a másodfokú bíróságnak ítélete indokolásában egyértelműen, a Pp. 408. § (2) bekezdésére történő utalással fel kell tüntetnie, ha az elsőfokú bíróság ítéletét „azonos jogszabályi rendelkezésre és jogi indokolásra” utalással hagyta helyben. Az elemzett esetkör fennállása esetén a másodfokú bíróság ítéletében további indokok is szerepelhetnek. A gyakorlati tapasztalatok azt mutatják, hogy sok esetben a másodfokú bíróság alapvetően azonos indokolásra utalással hagyja helyben az elsőfokú ítéletet, ugyanakkor döntése indokait további érvekkel is kiegészíti. Ez a gyakorlat nem zárja ki a 408. § (2) bekezdésében foglaltak alkalmazását.

12. A felülvizsgálható határozatok körét a Pp. 406. §-a határozza meg. Az említett § (1) bekezdése szól az ítéletről, és az ezzel egy tekintet alá eső ügy érdemében hozott jogerős

végzésről. A Pp. 406. § (2) bekezdése szerint a 406. § (1) bekezdésének megfelelő alkalmazásával van helye felülvizsgálati kérelem benyújtásának a keresetlevelet a 176. § (1) bekezdés a)-i) pontjai és a 176. § (2) bekezdés b)-c) pontja alapján visszautasító és az eljárást a 240. § (1) bekezdés a)-c) és f) pontja alapján megszüntető jogerős végzések ellen. A *„megfelelő alkalmazás”* kritériuma e körben azt jelenti, hogy ezek a végzések – az ítélethez és az ügy érdemében hozott végzésekhez hasonlóan – a 408. § (1) és (2) bekezdésében előírt korlátozás alá esnek. Ha tehát a keresetlevelet visszautasító vagy az eljárás megszüntető végzés tekintetében a felülvizsgálati kérelemben vitatott érték az öt millió forintot nem haladja meg, vagy a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság végzését azonos jogszabályhelyre és jogi indokolásra utalással helybenhagyta, a félnek kérnie kell a felülvizsgálat engedélyezését.

13. A nemperes eljárásokra vonatkozó szabályok ugyan nem tartalmaznak utalást arra nézve, hogy a felülvizsgálat korlátozására, illetve a felülvizsgálat engedélyezésére vonatkozó szabályokat ezekben az eljárásokban is alkalmazni kell, a Pp. funkcionális hatályára (mögöttes jogszabályi jellegére), illetve a „megfelelő alkalmazás” követelményére figyelemmel a korlátozó szabályoknak a vagyonjogi tárgyú nemperes eljárások körében is érvényesülniük kell.

A Pp. 406. § (1) bekezdésére figyelemmel e kollégiumi vélemény alkalmazásában jogerős ítélet alatt a vagyonjogi tárgyú nemperes eljárások vonatkozásában az ügy érdemében hozott jogerős végzést kell érteni.

Budapest, 2017. november 13.

3. Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium

1/2017.(III.27.) KMK vélemény

1/2017.(III.27.) KMK vélemény
a gyülekezési jog bíróságokat érintő gyakorlásának egyes kérdéseiről

A Kúria Közigazgatási-Munkaügyi Kollégiuma a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 27. § (1) bekezdése alapján a gyülekezési jog – bíróságok működését is érintő – gyakorlásával összefüggő egységes ítélkezési gyakorlat előmozdítása érdekében a következő kollégiumi véleményt alkotta:

A gyülekezési jogról szóló 1989. évi III. törvény 8. § (1) bekezdésének alkalmazásakor – a rendezvények rendjének biztosításával kapcsolatos rendőri feladatokról szóló 15/1990. (V. 14.) BM rendelet 4. § (5) bekezdésében foglaltakra tekintettel – a bíróságnak vizsgálnia kell a bíróság zavartalan működésének garantálásáért felelős bírósági vezető nyilatkozatát.

A közforgalom számára nyitva álló bírósági épület nem tartozik a gyülekezési jogról szóló 1989. évi III. törvény 15. § a) pontjának hatálya alá.

A bíróság zavartalan működésének súlyos veszélyeztetését jelentheti az a tervezett gyülekezés, amely a bejelentés szerinti célját tekintve összefüggésbe hozható egyedileg azonosítható, folyamatban lévő peres eljárással, tervezett időpontja a kitűzött tárgyalás vagy nyilvánosságra hozott bírói tanácskozás időpontjával megegyezik, valamint tervezett helyszíne a bíróság épületének közvetlen környéke.

A gyülekezési jogról szóló 1989. évi III. törvény (továbbiakban: Gytv.) az elmúlt években számos jogértelmezési és jogalkalmazási nehézséget vetett fel. E jogalkalmazási nehézségek egyike a Gytv. 8. § (1) bekezdés második fordulatához, a bíróságok zavartalan működését súlyosan veszélyeztető tervezett gyülekezések megítéléséhez volt kapcsolható. E kérdések tisztázására, az egységes joggyakorlat kialakítása céljából a Kúria kollégiumi vélemény közzétételét látta szükségesnek.

A kollégium hangsúlyozza, hogy a gyülekezési jog rendkívül fontos alapjog, melynek korlátozására csak törvényi felhatalmazás alapján, kivételes esetben, más alapjog biztosítása érdekében kerülhet sor. A korlátozás során nem hagyható figyelmen kívül a szükséges és arányos mérték követelménye. A bírósági döntések és a bírósági eljárások a gyülekezési jog gyakorlásának útján is bírálhatók, ennek lehetősége nem zárható ki, ugyanakkor a bírálat módja nem vezethet a bíróság működésének súlyos veszélyeztetéséhez és nem eredményezheti a jogállam szempontjából alapvető bírói függetlenség sérelmét sem.

1) A Gytv. 8. § (1) bekezdése értelmében a bíróság zavartalan működésének súlyos veszélyeztetése esetén a rendőrség a bejelentésnek a hatósághoz való beérkezésétől számított 48 órán belül a rendezvénynek a bejelentésben megjelölt helyszínen, vagy időben való megtartását megtilthatja. A rendezvények rendjének biztosításával kapcsolatos rendőri feladatokról szóló 15/1990. (V. 14.) BM rendelet (továbbiakban: Bmr.) 4. § (5) bekezdése pedig előírja, hogy a közrendvédelmi szerv – figyelemmel a Gytv. 8. §-ára – tájékozódik,

hogy a bejelentett rendezvény tervezett ideje és helye nem veszélyezteti-e súlyosan a bíróság zavartalan működését.
Figyelemmel az alapvető jogok biztosának 5593/2008. számú ajánlásában, valamint az Alkotmánybíróság 30/2015. (X. 15.) AB határozatában foglaltakra is, a Bmr. hivatkozott szakasza szerinti tájékozódás a tényállás megállapítására irányuló eljárás részét képezi. A rendőrség a tervezett gyülekezéssel érintett bíróság zavartalan működésének garantálásáért felelős bírósági vezető nyilatkozatát – az eset egyéb körülményével együttesen, indokolási kötelezettsége mellett –, szabadon értékeli.

A bíróság képviselője rendelkezik kizárólag megfelelő ismeretekkel arról, hogy a szervezet működését az adott demonstráció milyen fokban érintheti hátrányosan különösen abból a szempontból, hogy a demonstrációhoz kapcsolódó ügy tárgyalásának milyenek a körülményei. E körben nem hagyható figyelmen kívül az, hogy a bírósági ügyekkel összefüggő véleménynyilvánítás mindig egy konkrét álláspont alátámasztását igyekszik elérni, ugyanakkor az ezzel az álláspontal ellentétes véleményt képviselők a demonstrációt megengedhetetlen nyomás gyakorlásának értékelhetik és az eljárás objektivitását kérdőjelezik meg.

2) A bírósági épületek és a kapcsolódó közterületek megítélése gyülekezési szempontból világszerte foglalkoztatja a jogalkalmazókat. A kérdésben a legkidolgozottabb joggyakorlatot az Egyesült Államok joga jelenti ahol egyrészt tételes szabályozás vonatkozik a Legfelsőbb Bíróság épületére, másrészt e szabályozás igen részletes bírósági értelmezése is megtörtént.
Az Egyesült Államok tételes szövetségi joga szerint a Legfelsőbb Bíróság épületében és a hozzá kapcsolódó területeken jogellenes a gyülekezési jog alapján rendezvények tartása, illetőleg tilos bármely jelkép, zászló vagy felirat elhelyezése. [40 U.S.C. § 6135(2014)] Ezt a rendelkezést konkrét gyülekezési jogvitában a fellebbezési bíróság is értelmezte, és döntése szerint a Legfelsőbb Bíróság épületéhez tartozó előtérre szintén kiterjed a tilalom. (United States Court of Appeals No. 13-5250)

A magyar jogban a Gytv. szerinti gyülekezéseket tipikusan közterületen tartják meg. A Gytv. 15. § a) pontja szerint közterületnek a mindenki számára korlátozás nélkül igénybe vehető terület, út, utca, tér minősül. A közforgalom számára nyitva álló épületek, így a bírósági épületek sem minősülnek közterületnek. A bíróság épülete célhoz, az igazságszolgáltatási funkcióhoz kötötten használható. A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (továbbiakban: Bszi.) 167. § (1) bekezdése értelmében a bírósági épületnek a közönség és ügyfélforgalom számára nyitva álló helyiségeibe és a tárgyalóterembe kizárólag a bírósági ügyintézés és a nyilvános tárgyaláson történő részvétel céljából lehet belépni. Ezért a bírósági épület rendeltetésétől eltérő, a Gytv. hatálya alá tartozó jogszerű gyülekezésre irányuló használatához a jelen kollégiumi vélemény indokolása 1. pontjában foglaltakkal egyezően, az érintett bíróság zavartalan működésének garantálásáért felelős bírósági vezető hozzájáruló nyilatkozatát is be kell szerezni.

3) A jogalkotó a Gytv. 8. § (1) bekezdésében foglalt, „... a bíróságok zavartalan működését súlyosan veszélyezteti” fordulata a gyülekezések előzetes megtiltásának lehetőségét foglalja magában. Ezért az Alkotmánybíróság 30/2015. (X. 15.) AB határozatában kifejtett értelmezés szerint annak alkalmazására csak különösen gondos rendőrségi tényfeltárás és mérlegelő tevékenység, illetve bírósági felülvizsgálat alapján kerülhet sor.

Az Alkotmánybíróság a 30/2015. (X. 15.) AB határozatban a bíróság működésének súlyos megzavarását a gyülekezéshez való jog törvényben meghatározott, szükséges korlátozásának

tekintette, azonban kizárta automatikus alkalmazását: a rendőrség, illetve bíróság számára előírta, hogy esetenként vizsgálják az alapjoggyakorlás korlátozásának arányosságát, tehát alkalmazzanak arányossági alapjogi tesztet. Az arányosság kérdésének megítélése annak eldöntését jelenti, hogy a gyülekezési jog gyakorlása súlyosan veszélyezteti-e a bíróságok független, pártatlan, befolyásmentes és zavartalan működését.

Az arányosság mérlegelésekor tekintettel kell lenni arra, hogy a Gytv. 8. § (1) bekezdésének két korlátozása „(...) mögött az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésével összhangban – a népképviseleti szerv és a bíróságok zavartalan működésének súlyos veszélyeztetéseként – ott áll az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése (...)" {30/2015. (X. 15.) AB határozat, Indokolás [32]}. A bíróságok független, pártatlan, befolyásmentes és zavartalan működése alkotmányos érték, a jogállami működés egyik alapelve, jogállami követelmény. Ez következik egyebekben az Alaptörvény 26. cikk (1) bekezdéséből, valamint az Alaptörvény XXVII. cikk (1) bekezdéséből is, amely alapvető jogként rögzíti: mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettséget a törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.

Ahogy arra az Alkotmánybíróság hivatkozott határozatában rámutatott, „[a] gyülekezések célja ugyanis tipikusan egy kritikus vélemény, egy elégedetlenség kifejezésre juttatása, ami a közvetett demokrácia valamely intézménye által már meghozott, vagy még csak tervbe vett döntések korrekcióját célozza. A kifejtett vélemény tehát mindig a befolyásolás eszközeként jelenik meg a kommunikációs térben. (…) A tüntetések, tiltakozó akciók a képviseleti szervek, a kormányzat és a közvélemény számára is jelzik a társadalomban megjelenő feszültségeket, lehetővé téve azt, hogy az illetékesek időben megfelelő lépéseket tegyenek a feszültségek okainak csökkentésére" {30/2015. (X. 15.) AB határozat, Indokolás [26]}. Eszerint a gyülekezéshez való jog természeténél fogva „konfliktusos" alapjog, az állami szervekkel szembeni nyomásgyakorlás eszköze.

Mivel a bírói függetlenség alkotmányos alapelv, ezért a gyülekezés bejelentésben megjelölt céljának ismeretében, helyszínének és idejének vizsgálatakor figyelemmel kell lenni arra, hogy a bíró minden egyedi konkrét ügyben valóban függetlenül és befolyásmentesen tudjon dönteni.

Alapjogi szempontból nem lehet elfogadható, ha a gyülekezés a bíróságokra történő nyomásgyakorlásra irányul, és valamely bíróság által tárgyalt ügy eldöntését kívánja befolyásolni.

A bírósági ügyekkel összefüggő gyülekezési jog gyakorlásában döntő jelentősége van egy konkrét ügy tárgyalásának. Ezt az esetet el kell határolni attól az esettől, amikor a demonstráció a tárgyalt üggyel összefüggésben, de nem a tárgyalás időpontjában zajlik, mivel a két helyzet jogi megítélése lényegesen eltérő. A bíróság tárgyalása a közjogi feladatának teljesítését jelenti. Ennek valamennyi mozzanatát törvény szabályozza és ezen törvények alapján hozza meg a bíróság a konkrét ügyben a döntést. A bírósági ügyek nagyobb hányadában a bíróság ellenérdekű felek vitájában dönt, és erre figyelemmel egy álláspont melletti demonstráció nyilvánvalóan hátrányos az ellenérdekű fél számára. Ez a konkrét ügy tárgyalásának körülményei között odavezethet, hogy az ellenfél olyan nyilatkozatot tesz vagy eljárási cselekményt végez, amelyet a demonstráció indokol, és ezzel egyszersmind az eljárás menetét megváltoztatja. Például az ellenfél demonstrációra hivatkozással nem tesz nyilatkozatot, majd a tárgyalás elhalasztását kéri, illetve a körülmények alapján az objektív

eljárás hiányára hivatkozik. Az adott ügy tárgyalásának időpontjában tehát az üggyel összefüggésben tartott demonstráció további körülmények vizsgálata nélkül is alkalmas lehet annak megállapítására, hogy a gyülekezés a bíróság működését súlyosan veszélyezteti és sérti a tisztességes eljárás biztosításának követelményét.

2/2017. (X.2.) KMK vélemény

2/2017. (X.2.) KMK vélemény
a Magyar Agrár-, Élelmiszergazdasági és Vidékfejlesztési Kamara perbe történő beavatkozásáról, illetve a perbe érdekeltként történő belépéséről

A Kúria Közigazgatási-Munkaügyi Kollégiuma a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 27. § (1) bekezdése alapján a földforgalmi ügyek keretében a Magyar Agrár-, Élelmiszergazdasági és Vidékfejlesztési Kamara perbeli részvételével összefüggésben az egységes ítélkezési gyakorlat előmozdítása érdekében a következő kollégiumi véleményt alkotta:

A helyi földbizottság vagy az annak feladatát a mező-és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvénnyel összefüggő egyes rendelkezésekről és átmeneti szabályokról szóló 2013. évi CCXII. törvény 103. §-a alapján ellátó Magyar Agrár-, Élelmiszergazdasági és Vidékfejlesztési Kamara a földforgalmi ügyben hozott közigazgatási határozat felülvizsgálata iránt indult perbe beavatkozhat, illetve a perbe érdekeltként beléphet.
A bíróságnak a helyi földbizottságot vagy az annak feladatát ellátó Magyar Agrár-, Élelmiszergazdasági és Vidékfejlesztési Kamarát értesítenie kell a beavatkozás, illetve az érdekeltként történő perbelépés lehetőségéről.

* * *

1. Az ügyféli pozíció

1.1. Jogviszonyon alapuló ügyféli pozíció

A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 15. § (1) bekezdése alapján ügyfél az a természetes vagy jogi személy, továbbá jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, akinek jogát vagy jogos érdekét az ügy érinti, akit hatósági ellenőrzés alá vontak, illetve akire nézve a hatósági nyilvántartás adatot tartalmaz.
A 2018. január 1-jétől hatályos általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) 10. § (1) bekezdése a korábbihoz képest annyiban más, hogy immáron törvényi szintre emelve a joggyakorlatot közvetlen érintettséget követel meg: ügyfél az a természetes vagy jogi személy, egyéb szervezet, akinek (amelynek) jogát vagy jogos érdekét az ügy közvetlenül érinti, akire (amelyre) nézve a hatósági nyilvántartás adatot tartalmaz, vagy akit (amelyet) hatósági ellenőrzés alá vontak.
A Legfelsőbb Bíróság 2/2004. KJE jogegységi határozata kiemeli, az ügyfélképességnek két eleme van: egyrészt képesség jogok szerzésére vagy kötelességek vállalására (jogképesség),

másrészt az ügyfél (közvetlen) érintettsége az adott ügyben (vagyis az ügy a fél jogát vagy jogos érdekét érinti).
Az ügyféli érintettségnek a fél jogát vagy törvényes érdekét illetően mindig a közigazgatási határozattal összefüggésben kell fennállnia.

1.1.1. A jog érintettsége

Az ügyféli minőség általában problémamentesen megállapítható azokra vonatkozóan, akikre nézve jogszabály jogot vagy kötelezettséget állapít meg.

1.1.2. A jogos érdek érintettsége

Jogos érdek (törvényes érdek) esetében nem konkrét jog vagy kötelezettség megállapítása történik, hanem a közigazgatási szerv döntésével a személy helyzete, lehetőségei, kilátásai változnak meg (akár előnyösen, akár hátrányosan). Ilyenkor az eljárás, és az annak nyomán meghozott döntés és a személy helyzetének, lehetőségeinek megváltozása között oksági kapcsolat áll fenn. A közigazgatási ügy ebben az esetben nem közvetlenül az adott személyre vonatkozik, hanem valaki másra, és ennek a másik személynek (az érintettnek) az érdekeire hat ki az ott bekövetkező jogváltozás, vagyis az üggyel érintett személynek érdeke fűződik ahhoz, hogy a másra vonatkozó jog, illetve kötelezettség megállapítása megtörténik-e és milyen tartalommal.

1.1.3. Az érintettség közvetlensége-közvetettsége

A Legfelsőbb Bíróság 2/2004. KJE jogegységi határozata is kiemelte, hogy ügyfél csak az lehet, akire a határozat rendelkezésének közvetlen hatása van. A feladatkörében eljáró szervet is akkor illetik meg az ügyfél jogai, ha az ügy feladatkörének jogszerű ellátását érinti.
„Abban az esetben, ha az érvényesített alanyi jog és a felülvizsgálni kért határozat között nincs közvetlen kapcsolat, az érintettség csak közvetett, az ügyféli minőség nem ismerhető el. Abban az esetben, amikor a támadott határozat érinti ugyan a személy alanyi jogait, de konkrét rendelkezést a jog gyakorlása tekintetében nem tartalmaz, az alanyi jog jogosultjának érintettsége csak közvetett. Az ügyféli jogállás ekkor nem állapítható meg. (...) A közigazgatás működőképességét befolyásolóan tág értelmezést nyerne az ügyfél-fogalom abban az esetben, ha az alanyi jog valamennyi jogosultja ügyféllé válhatna.” (Kfv.37.593/2012/10.)

1.1.4. A fél bizonyítási kötelezettsége és a közigazgatási hatóság mérlegelési joga

A jogviszonyon alapuló ügyféli minőség esetében a félnek bizonyítania kell, hogy a közigazgatási hatóság döntése jogát vagy jogos érdekét érinti, a közigazgatási hatóságnak pedig a kérdésben mérlegelési, döntési kompetenciája van. „A Legfelsőbb Bíróság fentiekben kimunkált értelmezési gyakorlatot a közigazgatási perek sajátosságaira tekintettel azzal egészítette ki, hogy amennyiben a közigazgatási szerv a fél kérelme tárgyában döntött bíróságon felülvizsgálni kért határozatában, úgy ügyféli minősége sem a közigazgatási eljárás során, sem pedig a peres eljárásban nem vonható kétségbe (KGD2006.50).” (Kfv.37.593/2012/10.)

1.2. Jogszabályon alapuló ügyféli pozíció

A Ket. 15. § (3) bekezdés szerint törvény vagy kormányrendelet meghatározott ügyfajtában megállapíthatja azon személyek körét, akik a Ket. 15. § (1) bekezdésében foglaltak vizsgálata nélkül ügyfélnek minősülnek. Az Ákr. 10. § (2) bekezdés hasonló tartalommal úgy fogalmaz, hogy törvény vagy kormányrendelet meghatározott ügyfajtában megállapíthatja azon személyek és szervezetek körét, akik (amelyek) a jogszabály erejénél fogva ügyfélnek minősülnek. A jogszabályon alapuló ügyféli minőség tehát nem igényel további bizonyítást arra vonatkozóan, hogy a hatóság döntése jogot vagy jogos érdeket (közvetlenül) érint-e.
A Ket. 15. § (4) bekezdése értelmében az ügyfél jogai megilletik az ügy elbírálásában hatóságként vagy szakhatóságként részt nem vevő szervet is, amelynek feladatkörét az érinti.
A Ket. 15. § (5) bekezdése alkalmazásával meghatározott ügyekben jogszabály ügyféli jogosultságokat, illetve ügyféli jogállást biztosíthat azoknak a civil szervezeteknek, amelyeknek a nyilvántartásba vett tevékenysége valamely alapvető jog védelmére vagy valamilyen közérdek érvényre juttatására irányul.

1.2.1. Ügyféli pozíció a földforgalommal összefüggő közigazgatási ügyekben

A Magyar Agrár-, Élelmiszergazdasági és Vidékfejlesztési Kamara (a továbbiakban: Kamara) területi szerve a mező-és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvénnyel összefüggő egyes rendelkezésekről és átmeneti szabályokról szóló 2013. évi CCXII. törvény (a továbbiakban: Fétv.) 103. § -a alapján látja el a helyi földbizottság a mező-és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvényben (a továbbiakban: Földforgalmi tv.) meghatározott 24. és 25. § szerinti feladatokat.
A Legfelsőbb Bíróság fentiekben említett KGD 2006.50. sz. döntése rámutat, minthogy a közigazgatási szerv a fél kérelme tárgyában döntött bíróságon felülvizsgálni kért határozatában, ezért ügyféli minősége sem a közigazgatási eljárás során, sem pedig a peres eljárásban nem vonható kétségbe, vagyis a Kamara ügyféli pozíciója a közigazgatási eljárásban, és az azt követő perben is fennáll.
A fenti értelmezés egyértelműsíti a Kamara ügyféli pozícióját, de a Ket. 15. § (3) bekezdése, illetve a 17/2015. (VI.5.) AB határozat (a továbbiakban: AB határozat) nyomán kiadott, a kihirdetését követő nyolcadik napon hatályba lépő, a helyi földbizottságok ügyféli jogairól szóló 175/2016. (VII.1.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Kormányrendelet) kifejezetten ügyféli jogállást biztosított a Kamarának.
A Magyar Agrár-, Élelmiszergazdasági és Vidékfejlesztési Kamaráról szóló 2012. évi CXXVI. törvény (Kamarai törvény) módosításáról szóló, 2017. évi XLI. törvény pedig 2017. május 18-tól hatályos 9. §-ával beiktatott rendelkezés (13/A. §) a Kamara ügyféli jogállását törvényi szinten is szabályozza.

2. Beavatkozás és az érdekelt perbelépése a földforgalommal összefüggő közigazgatási perekben

2.1. A bíróságok eltérő gyakorlata a Kamara beavatkozásának lehetőségéről

A Kúria a korábbi jogszabályi környezetben hozott döntéseiben (lásd: Kfv.III.37.698/2016/5., Kfv.IV.37.442/2016/4., Kfv.IV.37.196/2016/4.) a Kamarát nem tekintette ügyfélnek a közigazgatási eljárásban. Az ügyféli minőség hiányában a Kamara perbe való beavatkozására sem kerülhetett sor. A földforgalommal összefüggő közigazgatási perekben az elsőfokú bíróságok Regionális Közigazgatási és Munkaügyi Kollégiumonként a közelmúltban eltérően ítélték meg a Kamara perbe történő beavatkozásának kérdését.

2.2. A Kamara állásfoglalásának szükségessége a földforgalmi szerződések jóváhagyásához

A földre vonatkozó adásvételi szerződés mezőgazdasági igazgatási szerv általi jóváhagyásához vagy megtagadásához szükséges a helyi földbizottság nevében eljáró Kamara állásfoglalása. Az állásfoglalás ellen a jegyző útján kifogás terjeszthető elő. Ezekben az esetekben a képviselő-testület vagy az annak nevében eljáró személy (polgármester) vagy az önkormányzat bizottsága jár el. A helyi önkormányzat kifogást elbíráló határozata – mint közbenső érdemi döntés – ellen bírósági felülvizsgálat vehető igénybe.

2.3. Önkéntes beavatkozás a Pp. 54. §-a alapján

Akinek jogi érdeke fűződik ahhoz, hogy a más személyek között folyamatban lévő per miként dőljön el, a perbe – az első fokú ítélet hozatalát megelőző tárgyalás berekesztéséig – az azonos érdekű fél pernyertességének előmozdítása érdekében beavatkozhat. [Lásd: önkéntes beavatkozás, Pp. 54. § (1) bekezdés.] Ahhoz, hogy valaki a mások közötti perbe beléphessen, anyagi jogilag érdekeltnek kell lennie abban, hogy a per az egyik fél javára dőljön el. A jogi érdek fogalmát a törvény nem szabályozza, azt a bíróságnak mindig egyedileg kell mérlegelnie (lásd: 13/2010. (XI.8.) KK vélemény).

2.3.1. A Kamara jogi érdeke (ellenérdekeltsége)

Ha a Kamara elutasító állásfoglalása miatt nem lehetett a földre vonatkozó adásvételi szerződést megkötni, akkor a Kamara és a más ügyfelek (eladó, vevő, elővásárlásra jogosult) közötti érdekellentét egyértelműen megállapítható. Ha ezzel ellentétben a Kamara állásfoglalásában támogatta az adásvételt, akkor az adott ügyben a konkrét adásvétellel nem érintett felek (pl. más földtulajdonosok) lehetnek ellenérdekű felek.
Az AB határozat kimondta, hogy a helyi földbizottság és a nevében eljáró Kamara olyan sajátos magánjogi jogosultsággal rendelkezik, amelyet a termőföld forgalmában érdekelt, de az egyes adásvételi szerződések tekintetében saját alanyi joggal nem rendelkezők (nem szerződő felek, elővárálásra nem jogosultak), vagyis egyéb földtulajdonosok képviseletében gyakorol, azok érdekeit (is) megjelenítve.

2.4. Az érdekelt perbelépése a közigazgatási perrendtartás (Kp.) szerint

A 2018. január 1-jétől hatályos 2017. évi I. törvényben szabályozott közigazgatási perrendtartás (a továbbiakban: Kp.) 20. § (1) bekezdése szerint akinek jogát vagy jogos érdekét a vitatott közigazgatási tevékenység közvetlenül érinti vagy a perben hozandó ítélet közvetlenül érintheti, a mások között folyamatban lévő perbe érdekeltként beléphet. A harmadik személynek a felek közötti perben való részvételét a Pp. beavatkozásnak, a Kp. pedig érdekelt részvételének nevezi, ugyanakkor a jogintézmény kapcsán a Kp. 20. §-a megengedőbb, mivel nem szabja feltételül, hogy az érdekeltként történő perbelépés az azonos érdekű fél pernyertességének előmozdítása érdekében történjen.
A Kp. 20. § (1) bekezdése mentén a perbe érdekeltként beléphet az is, aki a megelőző eljárásban ügyfélként vett részt, vagyis a 2018. január 1-jétől hatályos Kp. is egyértelműen lehetővé teszi a Kamara érdekeltként történő perbelépését, figyelemmel a Kormányrendelet 1. §-ára, illetve a Kamarai törvény 13/A. §-ára.

2.5. A bíróság értesítési kötelezettsége

A Pp. 332. § (5) bekezdése értelmében, ha a közigazgatási eljárásban ellenérdekű ügyfél szerepelt, a bíróság értesíti őt a beavatkozás lehetőségéről. Mivel a Kamara ügyféli státusza a Kormányrendeletnek, illetve a Kamarai törvény 13/A. §-ának megfelelően ex lege fennáll, a bíróság értesítési kötelezettsége attól függ, hogy a Kamara ellenérdekeltsége megállapítható-e e perekben.
A fentiekben kifejtettek szerint a Kamara a kamarai állásfoglalást vitató közigazgatási perben ellenérdekű ügyfél, így őt értesítenie kell a bíróságnak a beavatkozás lehetőségéről.
A 2018. január 1-jétől hatályos Kp. 20. § (4) bekezdése értelmében a perbelépés lehetőségéről az ismert érdekeltet a bíróság értesíti. A bíróságnak a jövőben is fennáll a kamarai állásfoglalást vitató közigazgatási perben az értesítési kötelezettsége: a Kamarát, mint ismert érdekeltet értesítenie kell a perbelépés lehetőségéről.

2.6. A helyi földbizottságok beavatkozása vagy érdekeltként történő perbelépése

A Fétv. 103. § (1) bekezdése szerint, ha a településen 2014. május 1-jéig a helyi földbizottság tagjainak megválasztására nem kerül sor, vagy a megválasztott helyi földbizottság működésképtelen, a mezőgazdasági igazgatási szerv a föld tulajdonjoga megszerzésének a hatóság jóváhagyása iránti eljárásban a Kamarának a föld fekvése szerinti területi szervét keresi meg állásfoglalás kiadása céljából. A helyi földbizottság működésképtelen, ha a feladatainak ellátását a tagjainak megválasztásától számított 30 napon belül nem kezdi meg, vagy 30 napot meghaladóan szünetelteti, illetve ha a tagok száma a Földforgalmi tv. végrehajtására kiadott rendeletben meghatározott létszám alá csökken. A (2) bekezdéséből fakadóan az (1) bekezdés szerinti esetben a földforgalmi törvény és e törvény alkalmazása során a helyi földbizottság alatt a Kamara területi szervét kell érteni. A jegyző a 102. § (1) bekezdés szerinti nyilvántartásban annak tényét tünteti fel, hogy a helyi földbizottság feladatait a Kamara látja el.
Jelenleg még nem alakultak meg a helyi földbizottságok, de a törvény értelmében azok megalakítása nem zárható ki. A Kamara jogi személyiséggel rendelkezik, de annak területi szervei, illetve a helyi földbizottságok jelen szabályozás szerint nem jogképesek.
A Kormányrendelet értelmében a helyi földbizottság vagy az annak feladatát a Fétv. 103. §-a alapján ellátó Kamara az ügyfél jogait gyakorolja az e feladatkörét érintő közigazgatási hatósági eljárásokban.
A Kamarai törvény 13/A. §-ához fűzött miniszteri indokolás hangsúlyozza, hogy a Kamarának az ügyféli jogállást és a keresetindítási jogot törvényi szinten rendező rendelkezése az eredeti jogalkotói szándékok egyértelmű érvényre juttatása érdekében került megalkotásra.
Ha a Fétv. 103. §-a alapján a helyi földbizottság feladatkörében eljáró Kamarát a helyi földbizottság ellen előterjesztett kifogás elbírálására irányuló eljárásban – ideértve a jogorvoslati eljárásokat is – az ügyfél jogállása, továbbá a kifogás elbírálásáról szóló döntés bírósági felülvizsgálata vonatkozásában keresetindítási jog illeti meg, akkor egyértelmű a jogalkotó arra irányuló szándéka, hogy magát a helyi földbizottságot is (ne csak a helyette eljáró Kamarát) illesse meg ügyféli jogállás, illetve keresetindítási jog.

3/2017. (XI.28.) KMK vélemény

3/2017. (XI.28.) KMK vélemény
a választási eljárásban érvényesülő elektronikus kapcsolattartásról

A Kúria Közigazgatási-Munkaügyi Kollégiuma a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 27. § (1) bekezdése alapján a választási ügyek bírósági jogorvoslata során az elektronikus kapcsolattartás szabályainak érvényesüléséről az egységes ítélkezési gyakorlat előmozdítása érdekében a következő kollégiumi véleményt alkotta:

A választási ügyekben a bírósági felülvizsgálati eljárásban nem lehet alkalmazni a Polgári perrendtartás elektronikus kapcsolattartásra vonatkozó szabályait.

● ● ●

A választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. tv. (a továbbiakban: Ve.) 223. § (1) bekezdése szerint *„A fellebbezést személyesen, levélben, telefaxon vagy elektronikus levélben, a bírósági felülvizsgálati kérelmet személyesen vagy levélben, illetve olyan elektronikus dokumentumként lehet benyújtani, amelyet a kérelem benyújtójának jogi képviselője vagy a 224. § (5) bekezdésben meghatározott esetben a kérelem benyújtója minősített elektronikus aláírásával látott el. Ha a bírósági felülvizsgálat iránti kérelmet elektronikus dokumentumként nyújtja be, annak mellékleteit a kérelmező oldalhű másolatban elektronikus okirati formába alakítja”*

A népszavazás kezdeményezéséről, az európai polgári kezdeményezésről, valamint a népszavazási eljárásról szóló 2013. évi CCXXXVIII. törvény (*a továbbiakban: Nsztv.*) 1. § (1) bekezdése alapján *„Az e törvény hatálya alá tartozó eljárásokra a választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény (a továbbiakban: Ve.) Általános részét – az e törvényben foglalt eltérésekkel – alkalmazni kell.”*

A Ve. 228. § (2) bekezdése szerint *„A bírósági felülvizsgálat iránti kérelemről a bíróság legkésőbb a beérkezésétől számított harmadik napon dönt. A bírósági eljárásban a polgári perrendtartásról szóló törvény közigazgatási perekre vonatkozó rendelkezéseit kell – az e törvényben foglalt eltérésekkel – megfelelően alkalmazni.”*

A Polgári perrendtársról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 340/B. § (2) bekezdése alapján, 2016. január 1-től: *„A jogi képviselővel eljáró fél, valamint a belföldi székhellyel rendelkező gazdálkodó szervezet az űrlapbenyújtás támogatási szolgáltatás igénybevételével köteles benyújtani a keresetlevelet a 330. § (2) bekezdésében foglaltak szerint az elsőfokú közigazgatási határozatot hozó szervnél. A jogi képviselővel eljáró fél és a belföldi székhellyel rendelkező gazdálkodó szervezet – ha nem ügyvédi képviselettel jár el – az elektronikus benyújtás során a képviseletét ellátó személy teljes körű azonosítását biztosító és az űrlapbenyújtás támogatási szolgáltatás igénybevételével is eljárhat, ha azzal rendelkezik. Ebben az esetben a per folyamatban léte alatt, az elektronikus kapcsolattartás során ezt kell alkalmaznia”.*

A Pp. 397/I. § (2) bekezdés b) pontja szerint a fenti *„340/B §-t 2016. július 1. napján és az azt követően indult közigazgatási eljárás során hozott határozat bírósági felülvizsgálata iránti perekben is alkalmazni kell.”*

A közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (Kp.) 29. § (1) bekezdése szerint: *„Az elektronikus kapcsolattartásra a polgári perrendtartás szabályait kell megfelelően alkalmazni.”*

• • •

A bíróság a választási bizottság határozatát a Ve. 228. § (2) bekezdése és 229. § (2) bekezdése alapján a Ve.-ben foglalt eltérésekkel – a Pp. XX. fejezetének szabályai szerint – nemperes eljárásban vizsgálja felül. A bíróság nemperes eljárását a választási ügyekben mindenekelőtt a gyors döntéshozatal igénye indokolja, azonban a választások tisztasága érdekében alappal vethető fel, hogy a választási szabálytalanságok, esetleg csalások vizsgálata egy gyorsított peres eljárás keretében alaposabban, mélyrehatóbban és a választópolgárok, a jelöltek és jelölő szervezetek számára megnyugtatóbb módon elvégezhető.[Kúria Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium Közigazgatási joggyakorlat-elemző csoport 2014.El.II.F.1/7 (238.o.)]

A választási (népszavazási) ügyekben a bírósági jogorvoslati eljárásokban a Pp. XX. fejezete tehát háttérszabály, azzal a kitétellel, hogy a közigazgatási perek szabályait a Ve.-ben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni. Ez azt is jelenti, hogy az eljárási szabályok helyes alkalmazásánál figyelemmel kell lenni a Pp. 324. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezésre, amely a közigazgatási perekben a Pp. általános szabályainak alkalmazását – a XX. fejezetben foglalt eltérésekkel – rendeli alkalmazni

A Pp. 394/C. § (1) bekezdése alapján a 2016. július 1. napján, vagy azt követően induló polgári peres eljárásokban kötelező az elektronikus kapcsolattartás. A szabályozás tehát kifejezetten a polgári peres eljárásokra vonatkozik, a nemperes eljárások tekintetében ez csak akkor jelenik meg kötelezettségként, ha az adott eljárásra vonatkozó törvény (Ve.) kifejezetten előírja az elektronikus kapcsolattartást, vagy az elektronikus kapcsolattartásra vonatkozó Pp. szabályok alkalmazását.

Másként megfogalmazva: az elektronikus kapcsolattartás szabályainak alkalmazását egy meghatározott típusú perre vagy eljárásra egyértelműen ki kell mondani jogszabályban. Márpedig az elektronikus kapcsolattartásra vonatkozó jogszabályi rendelkezések sem az Nsztv.-t, sem a Ve.-t nem érintik.

A Ve. 223.§ (1) bekezdése csak az elektronikus kapcsolattartás egy mozzanatát, a felülvizsgálati kérelem elektronikus dokumentumként történő benyújtását teszi lehetővé (és nem kötelezővé). Ez a rendelkezés azt támasztja alá, hogy a jogalkotó a választási eljárásokkal összefüggésben csak e tekintetben tette lehetővé az elektronikus út alkalmazását.
Mindezekre tekintettel megállapítható, hogy az általános érvényű elektronikus kapcsolattartás a választási (népszavazási) bírósági jogorvoslati eljárásokban - sem a hatályos, sem a 2018. január 1-én hatályba lépő új jogszabályok (a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi tv., illetve a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. tv.) alapján - nem érvényesül.

4/2017.(XI.28.) KMK vélemény

4/2017.(XI.28.) KMK vélemény
az egyenlő bánásmód követelményének megsértésével kapcsolatos munkaügyi perek egyes kérdéseiről

A Kúria Közigazgatási-Munkaügyi Kollégiuma a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 27. § (1) bekezdés alapján az egységes ítélkezési gyakorlat előmozdítása érdekében az egyenlő bánásmód követelményének megsértésével kapcsolatos munkaügyi perekben felmerült egyes kérdéseiről a következő kollégiumi véleményt alkotta:

1. Az egyenlő bánásmód megsértése esetén érvényesülő kimentéses bizonyítás alapján a munkáltató kötelezettsége bizonyítani, hogy megtartotta az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény és a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény vonatkozó előírásait - vagyis hiányzik az okozati összefüggés a hátrány és a védett tulajdonság között-, vagy nem kellett megtartania azt.

2. Az egyenlő értékű munkáért egyenlő bér elvét az egyenlő bánásmód követelményrendszerén belül lehet értelmezni. Védett tulajdonság, illetve hátrány megjelölése, valószínűsítése nélkül az egyenlő munkáért egyenlő bér elvének sérelme nem állapítható meg.

3. Az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény 8. § t) pontjában megjelölt „egyéb helyzet", mint védett tulajdonság keretei nem értelmezhetőek tágan. Annak két fő fogalmi kritériuma, hogy tartozzon az egyén személyisége lényegi vonásához, és az egyént egy sérülékeny társadalmi csoporthoz kapcsolja.

4. Az egyenlő bánásmód követelményének megsértésére és a joggal való visszaélésre való egyidejű hivatkozás esetén elsődlegesen azt lehet vizsgálni, hogy a hátrányokozás összefüggésben áll-e valamely, az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény felsorolt védett tulajdonsággal. A joggal való visszaélés akkor vizsgálandó, amennyiben ilyen védett tulajdonság nem állapítható meg.

5. A felmondás (azonnali hatályú felmondás) jogellenességére alapított munkaügyi perben – a kereseti kérelem keretei között – az egyenlő bánásmód megsértésére alapított igényt megelőzően szükséges a felmondás (azonnali hatályú felmondás) indokolása jogszerűségének (világosság, valóság, okszerűség) vizsgálata. A jogellenesség megállapítása esetén ezt követően az egyenlő bánásmód megsértésére vonatkozó kereset annyiban vizsgálandó, amennyiben ehhez kapcsolódó önálló igényt érvényesít a munkavállaló.

Indokolás

1. A polgári perben a bizonyítás általános szabályait a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (Pp.) 164. § (1) bekezdése állapítja meg. E szerint a per eldöntéséhez szükséges tényeket általában annak a félnek kell bizonyítania, akinek érdekében áll, hogy azokat a bíróság valónak fogadja el. A bizonyítási teher azt állapítja meg, hogyha valamely, a

per eldöntése szempontjából jelentős tényt nem sikerül bizonyítani, az melyik fél hátrányára szolgál. A hatályos szabályozás szerint a diszkrimináció miatt indított eljárásokban a sérelmet szenvedett fél hátrányos helyzetére figyelemmel az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (a továbbiakban: Ebktv.) a Pp. bizonyításra vonatkozó általános szabályaihoz képest speciális rendelkezéseket tartalmaz. Az egyenlő bánásmóddal kapcsolatos bizonyítási teherről is rendelkező egyes irányelveket (2000/43/EK irányelv, 2000/78/EK irányelv, 2006/54/EK irányelv) a nemzeti szabályozás átültette. Ennek megfelelően az Ebktv. 19. §-ának (1) bekezdése értelmében az egyenlő bánásmód követelményének megsértése miatt indított eljárásokban a jogsérelmet szenvedett félnek kell valószínűsítenie, hogy a jogsérelmet szenvedő személyt vagy csoportot hátrány érte, vagy - közérdekű igényérvényesítés esetén - ennek közvetlen veszélye fenyeget, és a jogsértéskor rendelkezett a 8. §-ban meghatározott valamely tulajdonsággal. Emellett legalább állítania kell, hogy összefüggés van a hivatkozott hátrány és a 8. §-ban meghatározott valamely tulajdonság között. Ugyanezen § (2) bekezdése szerint pedig az (1) bekezdésben foglaltak valószínűsítése esetén a másik felet terheli annak bizonyítása, hogy a jogsérelmet szenvedett fél, vagy a közérdekű igényérvényesítésre jogosult által valószínűsített körülmények nem álltak fenn, vagy az egyenlő bánásmód követelményeit megtartotta, illetve az adott jogviszony tekintetében nem volt köteles megtartani.
A fenti szabályozásból következően a felperesnek csak azt kell valószínűsítenie, hogy hátrány érte, és az Ebktv. 8. §- a szerinti valamely védett tulajdonsággal rendelkezik. A törvény nem írja elő az igényérvényesítő (munkavállaló) számára a hátrány és a védett tulajdonság közötti okozati összefüggés bizonyítását illetve valószínűsítését. Az egyenlő bánásmód megsértése esetén érvényesülő kimentéses bizonyítás alapján a munkáltató kötelezettsége bizonyítani, hogy hiányzik az okozati összefüggés a hátrány és a védett tulajdonság között, azaz megtartotta az Ebktv. és a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (Mt.) vonatkozó előírásait, vagy azt nem volt köteles megtartani.

2. A munkabérről a felek szabadon állapodhatnak meg, az állam csak szűk körben avatkozik be a felek béralkujába (kötelező legkisebb munkabér, garantált bérminimum megállapítása). Az egyenlő értékű munkáért egyenlő bér elvével kapcsolatos jogi szabályozás az elmúlt időszakban megváltozott. Míg az Alkotmány 70/B. §-a (2) bekezdése rögzítette, hogy az egyenlő munkáért mindenkinek bármilyen megkülönböztetés nélkül egyenlő bérhez van joga, addig az Alaptörvény XV. Cikke az alapvető jogok biztosításáról rendelkezik különbségtétel nélkül, s a nők és a férfiak egyenjogúságát rögzíti, nem emeli ki azonban a bérezésben történő diszkrimináció tilalmát. A Munka törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény (korábbi Mt.) 142/A. §-a külön szakaszban, kötelező erővel írta elő, hogy az egyenlő, illetve egyenlő értékűnek elismert munka díjazása során is meg kell tartani az egyenlő bánásmód követelményét, a 2012. július 1-jétől hatályos Mt. azonban általánosan rögzíti az egyenlő bánásmód követelményét, s ennek keretén belül rögzíti a munka díjazásával kapcsolatos elveket.

A jogszabályok változásán túl figyelemmel kell lenni továbbá az Ebktv. 2. §-ában foglalt azon előírásra is, hogy az egyenlő bánásmód követelményére vonatkozó, külön jogszabályokban meghatározott rendelkezéseket az Ebktv. rendelkezéseivel összhangban kell alkalmazni. Ez irányadó az Mt-re is.

Ennek megfelelően az egyenlő értékű munkáért egyenlő bér elvét az egyenlő bánásmód követelményrendszerén belül kell és lehet értelmezni. A munkavállalónak valószínűsítenie kell, hogy rendelkezik egy olyan védett tulajdonsággal, amelyre figyelemmel őt a munkáltató az összehasonlítható helyzetben lévő másik munkavállalóval szemben megkülönböztette, és

kevesebb bért fizetett számára. Védett tulajdonság, illetve hátrány megjelölése, valószínűsítése nélkül az egyenlő értékű munkáért egyenlő bér elvének sérelme nem állapítható meg.

3. Az egyenlő bánásmód megsértésére hivatkozó munkavállalónak valószínűsítenie kell az őt ért jogsérelem mellett azt, hogy ténylegesen vagy a jogsértő feltételezése szerint rendelkezett az Ebktv. 8. §-ában meghatározott valamely tulajdonsággal. Az Ebktv. 8. § t) pontja szerint ilyen védett tulajdonságnak minősül a sérelmet szenvedett fél „egyéb helyzete" is.

Ennek kereteit fontos minél pontosabban meghatározni, mivel annak tág értelmezése a diszkriminációs eljárás során alkalmazandó speciális bizonyítási szabályok indokolatlan kiterjesztésével járna.

E tulajdonság nem azonos az elszenvedett hátránnyal, és nem lehet csak az adott személynél előforduló tulajdonság. Az az egyén által nem, vagy nagy nehézség által befolyásolható, a személyiség lényegi vonását adó jellemzők alapján egy adott csoporthoz tartozás miatt alkalmazott hátrány kiküszöbölését szolgálja.

Az Alkotmánybíróság is több döntésében (42/2012. (XII.20.) AB határozat, 3206/2014. (VII.21.) AB határozat) vizsgálta a védett tulajdonságok jellegét. Az azokban kifejtett elvek és a bírói gyakorlat alapján megállapítható, hogy az "egyéb helyzetnek" két fő fogalmi kritériuma van:

- az tartozzon az egyén személyisége lényegi vonásához, és
- az egyént egy sérülékeny társadalmi csoporthoz kapcsolja.

A bíróságnak összes körülményeit figyelembe véve kell vizsgálnia azt, hogy e feltételek fennállnak-e.

4. Ha a felperes az egyenlő bánásmód követelményének megsértésére hivatkozik, megoszlik a felek között a bizonyítási teher. Ezen könnyített jogérvényesítésre figyelemmel a joggal való visszaélés, illetve rendeltetésellenes joggyakorlás helyett (vagy e mellett) gyakran hivatkoznak a munkavállalók az egyenlő bánásmód követelményének megsértésére. Mindkét esetben a munkáltató a munkavállaló valamely jogos érdekét sérti, és annak nincs a munkaviszony rendeltetésével összefüggő racionális indoka. A különbség abban állapítható meg, hogy a hátrányokozás összefüggésben áll-e valamely, az Ebktv.-ben felsorolt védett tulajdonsággal.

Amennyiben az egyenlő bánásmód megsértésére hivatkozó munkavállaló valószínűsítette, hogy rendelkezik egy olyan védett tulajdonsággal, amelyre hivatkozással a diszkriminációt állítja, a bíróságnak az egyenlő bánásmód megsértése megtörténtét kell vizsgálnia a felperesre kedvezőbb bizonyítási szabályok mellett. Ha ilyen tulajdonság nem állapítható meg, úgy joggal való visszaélésként vizsgálható a jogsértés az általános bizonyítási szabályok alkalmazásával.

5. Amennyiben a felperes az anyagi szabályok megsértésén túl az egyenlő bánásmód követelményének megsértésére és a rendeltetésellenes joggyakorlásra (joggal való visszaélésre) is hivatkozik, különös jelentősége van annak, hogy ezekben az esetekben milyen terjedelmű bizonyítási eljárást kell lefolytatnia a bíróságnak, s – különös tekintettel a

pergazdaságossági szempontokra - azt milyen sorrendben indokolt megtennie. Figyelemmel kell lennie a bíróságnak arra is, hogy az egyes hivatkozások esetén eltérően alakul a bizonyítási teher: amennyiben a munkavállaló a jogviszonya jogellenes megszüntetését sérelmezi, úgy a Pp. 164. § (1) bekezdésében rögzített szabályoktól eltérően az Mt. 64. § (2) bekezdése szerint a megszüntető nyilatkozat indokának valóságát és okszerűségét a munkáltatónak kell bizonyítania. Amennyiben a munkavállaló a rendeltetésszerű joggyakorlás követelményének megsértésére, illetve joggal való visszaélésre hivatkozik, úgy az általános bizonyítási szabályok az irányadók, míg az egyenlő bánásmód sérelmezése esetén a munkavállalót csak valószínűsítési, míg a munkáltatót bizonyítási kötelezettség terheli az Ebktv. szerint.

Ezen túl az anyagi jogszabályba ütközés megállapíthatósága esetén szükségtelen a diszkrimináció és a joggal való visszaélés körében a bizonyítás lefolytatása. A hátrányos megkülönböztetés vizsgálatának azért kell a rendeltetésellenes joggyakorlását megelőznie, mert a két igény kizárja egymást. Az egyenlő bánásmód követelménye megsértésének megállapítása esetén a joggyakorlás nem lehet egyben rendeltetésellenes is, mivel az előbbi formálisan sem jogszerű.

A felmondás (azonnali hatályú felmondás) jogellenességére alapított munkaügyi perben – a kereseti kérelem keretei között – az egyenlő bánásmód megsértésére alapított igényt megelőzően az indokolás jogszerűsége (világosság, valóság, okszerűség, azonnali hatályú felmondás esetén a törvényben előírt indok) vizsgálandó. A jogellenesség megállapítása esetén ezt követően az egyenlő bánásmód megsértésére vonatkozó kereset annyiban vizsgálandó, amennyiben ehhez kapcsolódó önálló igényt (a munkaviszony helyreállítása – Mt. 83. §, vagy sérelemdíjat - Mt. 9. §-a alapján alkalmazandó Ptk. 2:52. §) érvényesít a munkavállaló. Ha a munkavállaló a joggal való visszaélést (rendeltetésellenes joggyakorlást) is panaszolja, az ezzel kapcsolatos bizonyítási eljárás lefolytatására csak azt követően kerüljön sor, miután az egyenlő bánásmód követelményének megsértése nem volt igazolható.

5/2017.(XI.28.) KMK vélemény

5/2017.(XI.28.) KMK vélemény
a joggal való visszaélés tilalmának megsértésével kapcsolatos munkaügyi perekben felmerült egyes kérdésekről

A Kúria Közigazgatási-Munkaügyi Kollégiuma a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 27. § (1) bekezdés alapján az egységes ítélkezési gyakorlat előmozdítása érdekében a joggal való visszaélés tilalmának megsértésével kapcsolatos munkaügyi perekben felmerült egyes kérdésekről a következő kollégiumi véleményt alkotta.

1.) A joggal való visszaélés tilalmának megsértése akkor állapítható meg, ha valamely alanyi jog gyakorlása formálisan jogszerűen történt. Ezért valamely joggyakorlás nem lehet tételes jogszabályba ütközés miatt jogellenes és egyben a joggal való visszaélés tilalmába ütköző.

2.) Szerződéses jognyilatkozattal összefüggésben nem lehet joggal való visszaélésre hivatkozni.

3.) A több jogcímre történő egyidejű hivatkozás esetén a bizonyítási eljárás során nem a kereseti kérelem sorrendjében előadottak határozzák meg a jogellenességi okok vizsgálatát. Előbb a tételes jogszabályba ütközés, majd – amennyiben diszkriminációra történő hivatkozás is volt – az előbbi alaptalansága esetén az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (Ebktv.) szerinti bizonyítás lefolytatását követően, az emiatti megalapozatlanság megállapítása után van lehetőség az általános magatartási követelmények: a joggal való visszaélés, az együttműködési kötelezettség, a jóhiszemű és tisztességes eljárás követelménye megsértésének vizsgálatára.

4.) A joggal való visszaélés fogalmi körébe tartozik, ha a megjelölt hátrány a munkajogviszony hierarchikus jellegéből fakad.

5.) A Legfelsőbb Bíróság MK. 6. számú állásfoglalása az alábbiak szerint módosul: A rendelkező rész második mondatából törlendő a gondolatjeles mondatrész: „ – a törvényben maghatározott kivétellel – ” szöveg.
Az indokolás 3. bekezdés első mondatában az Mt. 79. § (2) és (3) bekezdése jogszabályhely megjelölése helyébe az Mt. 192. §; az Mt. 86. § c) pontja helyébe az Mt. 63. § (1) bekezdés c) pontja; az Mt. 79. § (2) bekezdés helyébe az Mt. 192. § (3) bekezdés kerül.
Ugyanebben a bekezdésben az utolsó tagmondat:” ettől érvényesen eltérni csak a vezető állású munkavállaló tekintetében lehet [Mt.79.§-ának (2) bekezdése, 190.§-ának (1) bekezdése]” törlendő.
A kollégiumi állásfoglalás indokolásának 4. bekezdése törlendő, helyébe az alábbi szöveg kerül: „Az Mt. 192. § (4) bekezdése rendelkezik arról, hogy a határozott idejű munkaviszony meghosszabbítása, vagy a határozott idejű munkaviszony megszűnését követő 6 hónapon belüli ismételt létesítése csak munkáltatói jogos érdek fennállása esetén lehetséges. A jogszabályi rendelkezés szerint a megállapodás nem irányulhat a munkavállaló jogos érdekének csorbítására, ezért ha a munkaszerződésben a határozott

időtartam kikötése ezen törvényi rendelkezésekbe ütközően történt, a megállapodásnak ez a része az Mt. 29. § (3) bekezdés alapján érvénytelen, és a munkaviszonyt határozatlan időre létesítettnek kell tekinteni."

Indokolás

1.)
A 2014. március 15-én hatályba lépett Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) bevezető rendelkezéseiben négy alapelv szerepel, köztük a joggal való visszaélést tilalmazó elv, amely az egyes törvényeknek az új Polgári Törvénykönyv hatálybalépésével összefüggő módosításáról szóló 2013. évi CCLII. törvény 175. § (2) bekezdésével történt módosítás folytán a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (Mt.) 7. §-ában a korábbi rendeltetésellenes joggyakorlást tilalmazó elv helyébe lépett.
A joggal való visszaélés tilalmának értelmezése során nem mellőzhető a rendeltetésszerű joggyakorlás követelményének elemzése. Ezen utóbbi elv abból indult ki, hogy minden jogi normának, alanyi jognak és jogintézménynek önálló társadalmi rendeltetése, célja van. Amennyiben a jogalany e céllal ellentétesen, azt szem elől veszítve gyakorolta az egyébként őt megillető jogot, vagy teljesítette a kötelezettségét, valójában csak látszólag cselekedett jogszerűen. Eljárása formálisan jogszerű volt ugyan – tehát nem ütközött konkrét jogi tilalomba –, annak módja azonban rendeltetésellenes volt. Ebből következően a joggyakorlás nem lehetett egyszerre jogellenes és rendeltetésellenes is. Ha például a felmondás nem volt okszerű, nem lehetett egyben rendeltetésellenes is.

A Ptk-hoz fűzött miniszteri indokolás szerint a rendeltetésszerű joggyakorlás követelményét e törvény már nem szabályozza, mert annak elsődleges feladata az alanyi jogok szabad gyakorlásának biztosítása. A jóhiszeműség és a tisztesség alapelveinek, valamint az adott helyzetben általában elvárható magatartásnak a törvényi szabályozása is biztosítja a rendeltetésszerű joggyakorlás követelményének érvényesülését.
Az Mt. 7. §-ának megváltoztatására a törvény indokolása szerint a Ptk-val való összhang megteremtésének igénye miatt került sor. A rendeltetésszerű joggyakorlás követelményének elhagyása azonban azt eredményezheti, hogy a joggal való visszaélést megvalósító egyes magatartási formák példálózó felsorolása ellenére sem egyértelmű, hogy azok mindig egy bizonyos alanyi jog gyakorlásával kapcsolatosak, és nem általában véve valósulnak meg. Kiemelendő, hogy a joggal való visszaélés alapelvének alkalmazása során valamely alanyi jog gyakorlása általában jogszerű, azonban az adott eset körülményei folytán a helyzet visszaélésszerű. Az elv kiinduló pontja tehát valamilyen alanyi jog, amely alatt a polgári jogi jogviszonyokban a jogalany tárgyi jogból, vagyis a jogszabályokból eredő, azok által meghatározott, biztosított és védett jogosultsága értendő. Ezen alanyi jogok a Ptk. 1:1. §-a alapján a vagyoni és személyhez fűződő alanyi jogok. Az alanyi joggal való aktív visszaélés a jogszabályból fakadó cselekvési lehetőséget jelent, amelyet a jogosult megsért, azzal visszaél. A joggal való visszaélés passzív formájáról pedig valamely jognyilatkozat visszaélésszerű megtagadása esetén van szó.

A joggal való visszaélés tilalma mint általános magatartási követelmény főszabály szerint önmagában nem szolgálhat a felmerült jogi probléma megoldásának egyedüli alapjául. Olyan esetekben hívható fel, amikor a konkrét jogi norma nem nyújthat segítséget. Ezért amikor konkrét jogi norma tételes rendelkezésébe ütközik a joggyakorlás, akkor a joggal való visszaélés tilalmának megsértése nem állapítható meg. A Legfelsőbb Bíróság (Kúria) eseti döntéseiben /EBH205.1238.,Mfv.I.10.020/2013./ már kimondta, hogy a rendeltetésellenes joggyakorlás/a joggal való visszaélés tilalma akkor vizsgálható, amikor egyébként a

munkáltató intézkedése formálisan jogszerű volt. Ennek ellenére a gyakorlatban többször előfordul, hogy a tételes jogszabályba ütköző joggyakorlást jelölik meg joggal való visszaélésként. Így például a munkajogviszony megszüntetése során azt, hogy a meghallgatáson feltárt és a munkaviszonyt megszüntető okiratban megjelölt indokok eltérnek egymástól; vagy a felmondás indoka valótlan, okszerűtlen. Az azonnali hatályú felmondás lényeges kötelezettség jelentős mértékű vétkes megszegésére alapított esetében [Mt. 78. § (1) bekezdés a) pont] valamennyi együttes feltétel fennállásának hiányáról (vagyis konkrét jogi normába ütközésről) van szó valójában akkor is, amikor a fél joggal való visszaélésként hivatkozik arra, hogy nem történt a részéről lényeges kötelezettségszegés, mert a munkáltató például a munkaszerződéstől eltérő foglalkoztatáshoz fűződő jogát rendeltetésével ellentétes céllal gyakorolta, és ezen utasítást ő ezért nem teljesítette. Ezen esetek teszik szükségessé annak hangsúlyozását, hogy tételes jogi normába ütköző joggyakorlás nem lehet egyben joggal való visszaélést megvalósító is.

2.)
A joggal való visszaélést tilalmazó követelménynek az alkalmazására valamely alanyi jog gyakorlásakor kerülhet sor. A szerződés megkötéséhez, annak tartalma kialakításához a felek konszenzusa szükséges, egyoldalú szerződéskötési, szerződésmódosítási jog nem létezik, ezért azt a joggal való visszaélés tilalmának elvével nem lehet korlátozni sem. A próbaidő, illetve a munkaviszony határozott időtartamának kikötésére mint a munkaszerződés lehetséges tartalmi elemeire nem a joggal való visszaélés tilalmának elve, hanem az alapelvek közül a jóhiszeműség és a tisztesség elve lehet irányadó.
A próbaidő alatti azonnali hatályú felmondásnál azonban alkalmazható a joggal való visszaélés tilalma. Ebben az esetben ugyanis a munkaviszony megszüntetéséhez való jog (alanyi jog) gyakorlása történik, mert ezt a jogot mindkét félnek az Mt. 79. § (1) bekezdés a) pontja biztosítja.

Ismételt határozott időtartamú munkaviszonyok létesítésekor történő próbaidő kikötése esetén a határozott idő meghosszabbításakor, vagy rövid időn belüli ismételt határozott idejű munkaszerződés megkötésekor az újabb próbaidő kikötése jogellenes, az az Mt. 45. § (5) bekezdésébe ütközik, mert azt a munkaviszony létesítésekor, annak kezdetén lehet kikötni. Amikor azonban egy hosszabb megszakítást követően ismételten újabb határozott idejű jogviszony létesítése történik, amelynek során újra próbaidőt kötnek ki, akkor a jóhiszemű és a tisztességes eljárás elvét lehet csak alkalmazni, mert ilyenkor nem alanyi jog gyakorlása történik, a felek ugyanis konszenzussal állapodnak meg a szerződési feltételekről.

3.)
A joggal való visszaélés esetén a joggyakorlás formálisan jogszerű, ezért a jogsértés nem nyilvánvaló. Széleskörű bizonyítás szükséges ennek feltárásához, amely a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (Pp.) 164. § (1) bekezdés alapján a joggal való visszaélésre hivatkozó felet terheli. Neki áll ugyanis érdekében, hogy az erre vonatkozó állítását a bíróság valónak fogadja el, ennek bizonyítatlansága pedig az ő hátrányára szolgál. Ha a fél kereseti tényállításának alátámasztására több, joggal való visszaélést megvalósító magatartásra hivatkozik (például előadása alátámasztásaként a felmondást megelőzően történő munkavégzési körülmények ellehetetlenítését, az intézkedés átadása körülményeinek megalázó voltát, a felmondási idő alatt jóhírneve megsértését állítja), amennyiben ezekhez külön önálló kereseti kérelem (például sérelemdíj iránti igény) nem fűződik, akkor nem arról kell állást foglalnia a bíróságnak, hogy e magatartások joggal való visszaélést valósítottak-e meg, hanem arról, hogy a keresettel támadott joggyakorlás e megjelölt magatartások eredményeként, azokkal okozati összefüggésben ezen általános magatartási követelménybe

ütközik-e, vagyis sikerrel bizonyította-e a fél a keresetben hivatkozott joggal való visszaélést. Munkaügyi perekben a felperes igényeinek alátámasztására keresetlevelében gyakran több jogcímet is megjelöl. Az anyagi jogszabályok megsértésén túl egyben az egyenlő bánásmód követelményének sérelmét, joggal való visszaélést, az együttműködési kötelezettség, a jóhiszemű és tisztességes eljárás követelményének a megsértését is állítja, nem mindig ebben a sorrendben. Munkáltatói felmondás esetén például a felmondási indok nem világos voltára, valótlanságára, okszerűtlenségére, felmondási tilalomba ütközésre történő hivatkozás mellett a diszkrimináció, a jogviszony megszüntetésre történő kiválasztás szempontjainak megsértésekor a joggal való visszaélésre, a tisztességes és jóhiszemű eljárás követelményének a sérelmére is hivatkoznak. A különböző jogcímek esetén azonban eltérőek a bizonyítás szabályai. A felmondás indokaival összefüggésben az Mt. 64. § (2) bekezdése a nyilatkozattevő bizonyítási kötelezettségét írja elő, az egyenlő bánásmód követelményére vonatkozóan az Ebktv. 19. §-a tartalmaz speciális, a munkavállalóra kedvezőbb bizonyítási szabályokat, míg az általános magatartási követelmények megsértésére hivatkozás esetén ezen állítása bizonyítása az arra hivatkozó felperest terheli a Pp. 164.§ szerint. Ezért pergazdaságossági szempontokon túl a célszerűség is indokolja a bizonyítás sorrendjének a meghatározását, amely a fél álláspontjától eltérő is lehet. A tételes jogszabályba ütközés megállapíthatósága esetén ugyanis szükségtelen a diszkrimináció és a joggal való visszaélés körében a bizonyítás lefolytatása (kivéve ha ehhez további kereseti kérelmek, például a jogviszony helyreállítása, sérelemdíj kapcsolódnak), míg a diszkrimináció vizsgálatának azért kell a joggal való visszaélését megelőznie, mert a kettő egyidejű megállapítása kizárja egymást: a hátrányos megkülönböztetés megállapíthatósága esetén a joggyakorlás nem lehet visszaélésszerű, mivel az előbbi formálisan sem jogszerű.

4.)
Az egyenlő bánásmód követelményének megsértésére és joggal való visszaélésre történő hivatkozáskor a munkavállaló a munkajogviszonnyal jogszerűen össze nem függő okból állít hátrányokozást. Az egyenlő bánásmód követelményének megsértése esetén ez valamely, az Ebktv. 8. §-ban nevesített védett tulajdonsága. Ilyen védett tulajdonság hiányában vizsgálható csak a joggal való visszaélés követelményének megsértése. Ha az alanyi jog gyakorlása mögött az Mt. 7. §-ban foglalt valamely nevesített körülmény (bosszú, ártási szándék, véleménynyilvánítás elfojtása, jogos érdek csorbítása, igényérvényesítés korlátozása) áll, akkor a joggal való visszaélést tilalmazó elvet kell alkalmazni. Joggal való visszaélést megvalósító joggyakorláskor a hátrány valójában valamely egyéni körülményhez kapcsolódik, például a munkáltató ellenszenvén, a munkavállalóval való véleménykülönbségen, konfliktuson alapul függetlenül attól, hogy a hátrányos megkülönböztetéshez hasonló helyzet mutatkozik. Ezek közös jellemzője azonban nem valamely Ebktv-ben foglalt védett tulajdonság, hanem az alá- fölérendeltséggel, a függőséggel, kiszolgáltatottsággal kapcsolatos helyzet megléte; az okozott hátrányt nem az össztársadalmi folyamatok, előítéletek és megkülönböztetés, hanem az adott jogviszony hierarchikus jellege okozza. Amennyiben a hátrány tehát ezen egyéni körülményeken alapul, nem az egyenlő bánásmód követelményének az egyéb helyzeten (Ebktv. 8.§ t) pont) alapuló sérelme valósul meg, hanem jellemzően a joggal való visszaélés. Amennyiben a hátrányokozás véleménynyilvánítás elfojtására irányul, és ez a vélemény nem az Ebktv. 8. § j) pontjában védett politikai vagy más, egy rendszerszintű, régebb óta fennálló, és általában a tulajdonság lényegiségére felállított tesztnek megfelelő eszmerendszer megnyilvánulására vonatkozik, hanem egy adott ügyben, például egy konkrét munkahelyi, szakmai kérdés megítélésében merül fel nézetkülönbség, akkor a joggal való visszaélés megállapításának lehet helye.

5.)
A Legfelsőbb Bíróság MK. 6. számú kollégiumi állásfoglalása indokolásának módosítására az időközbeni jogszabályváltozásokra tekintettel volt szükség, melyek a határozott időtartam kikötését, a vezető állású munkavállalóra vonatkozó előírásokat érintették.
A Munka törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény (régi Mt.) 4. §-ában foglalt rendeltetésszerű joggyakorlás követelményére vonatkozó szabályozás alapján mondta ki a Legfelsőbb Bíróság az MK.6. számú kollégiumi állásfoglalásban a munkavállaló jogos érdekének csorbítására irányuló, vagy arra vezető, törvényes érdek nélkül történő határozott időtartamú munkaszerződéses kikötés érvénytelenségét. A 2012. évi I. törvény (Mt.) 192. § (4) bekezdése azonban tételes rendelkezést tartalmaz erre vonatkozóan, így ezen jogszabályhely előírásaiba ütköző határozott időtartamra vonatkozó szerződéses kikötés jogszabálysértés miatt érvénytelen (semmis). A jövőre nézve is fenntartandó az állásfoglalás érvelése, miszerint a határozott idejű kikötés érvénytelensége miatt a munkaszerződés ebben a részében érvénytelen, és annak az Mt. 29. § (3) bekezdésében foglalt szabályai az alkalmazandók, vagyis a munkaviszony határozatlan időtartamúnak tekintendő, szemben azon törekvésekkel, amelyek az Mt. 29. § (1) és (2) bekezdés alkalmazásával az érvénytelen megállapodásra irányuló általános szabályok szerint a munkaviszony azonnali hatályú megszüntetését tekintik irányadónak.

3. sz. melléklet

A KÚRIA ÁLTAL A 2017. ÉVBEN KÖZZÉTETT ELVI BÍRÓSÁGI HATÁROZATOK ÉS ELVI BÍRÓSÁGI DÖNTÉSEK

TARTALOM

1. A Büntető Kollégium által közzétett elvi határozatok és elvi döntések 2

Büntető elvi határozatok 2

Büntető elvi döntések 9

2. A Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium által közzétett elvi határozatok és elvi döntések 12

Közigazgatási elvi határozatok:.....12

Közigazgatási elvi döntések:.....17

Munkaügyi elvi határozatok:.....17

Munkaügyi elvi döntések:.....22

3. A Polgári Kollégium által közzétett elvi határozatok és elvi döntések 23

Polgári elvi határozatok: 23

1. A Büntető Kollégium által közzétett elvi határozatok és elvi döntések

A büntető elvi közzétételi tanács 2017-ben 19 db elvi bírósági határozatot és 5 db elvi bírósági döntést választott ki közzétételre.

Büntető elvi határozatok

EBH 2017.B.1.
I. A kivégzéssel végrehajtott politikai gyilkossághoz eszközül szolgáló, az ártatlant e cél érdekében bűnösnek nyilvánító ítélet nem része az igazságszolgáltatásnak, ezért az emiatt adható elégtételhez a törvényességi óvás által történt felmentésen túl az elítélés megsemmisítése és ennek törvény alapján történő bírósági igazolása is indokolt.

II. Az ún. negyedik semmisségi törvény hatálya alá tartozó elítélés semmisségének igazolása olyan bírósági aktus, amellyel a Kúria az arra jogosult indítványára a konkrét határozatokat fel nem soroló semmisségi törvényt az ügyszám és kihirdetés dátuma szerint azonosítható ügyre vonatkoztatja, másként az egyedi konkrét ügyet az absztrakt törvényi rendelkezés alá sorolja, a törvényben nevesített jogszabályok szerinti eljárások miatt.

Ezért a Kúria a 2000. évi CXXX. törvény 1. §-a alapján igazolta, hogy Nagy Imre, Dr. Donáth Ferenc, Gimes Miklós, Tildy Zoltán, Maléter Pál, Kopácsi Sándor, Dr. Jánosi Ferenc és Vásárhelyi Miklós tekintetében a Magyar Népköztársaság Legfelsőbb Bírósága Népbírósági Tanácsának TB.NB.003/1958-18. számú ítélete, továbbá Dr. Szilágyi József tekintetében a Magyar Népköztársaság Legfelsőbb Bírósága Népbírósági Tanácsának Tb.Nb.003/1958/12. számú ítélete semmis (Bs.III.1340/2016/10.).

EBH 2017.B.2.
Az ítélet akkor indokolható rövidítetten, ha a kihirdetés útján közölt határozat ellen sem az ügyész, sem a vádlott, sem a védő nem jelent be fellebbezést. Amennyiben a vádlottal szemben az ítélet közlésére nem kihirdetés, hanem kézbesítés útján került sor, e szabály alkalmazására nincs törvényes lehetőség.

Amennyiben az ítéletet e szabályt megsértve a bíróság röviden indokolja, és az csupán a tényállást és az alkalmazott jogszabályokat tartalmazza, az indokolás a bűnösség megállapítása, a cselekmények minősítése, valamint a büntetés kiszabása kapcsán olyan mértékben hiányos, hogy emiatt az ítélet felülbírálatra alkalmatlan, így hatályon kívül helyezésének és a bíróság új eljárásra utasításának van helye. A bíróság a megismételt eljárást köteles az eljárási törvény rendelkezéseit maradéktalanul betartva lefolytatni és az így meghozott határozatot a törvény rendelkezéseinek megfelelően közölni a jogosultakkal (Bfv.I.953/2016.).

EBH 2017.B.3.
I. Az uzsora-bűncselekmény leggyakrabban kamatfizetés fejében nyújtott pénzkölcsönnel valósul meg, ám a Btk. nemcsak az uzsorakamat kikötését (hiteluzsorát) rendeli büntetni, hanem minden más uzsorás szerződést (reáluzsorát). Az uzsora mindig az adott élethelyzethez igazodó tartalmú hatalmaskodás, amely elkövethető a börtönviszonyok sajátos körülményei között is, egyik elítélt által a másik szorult helyzetének kihasználásával.

II. A rászorult helyzet a passzív alanynak olyan, az általános életviszonyaitól eltérő, hátrányos állapota, amelytől való szabadulás vagy súlyos következményének elhárítása céljából viszonylag jelentős anyagi áldozatot hajlandó vállalni. A rászorult helyzet a sértett olyan állapota, amelynek következtében nem tud célszerűen saját valós érdekeinek megfelelően ügyletet kötni.

A megállapodás akkor tartalmaz különösen aránytalan mértékű ellenszolgáltatást, ha az oly mértékben haladja meg a szolgáltatást, amelyre az adott helyzetben nincs más magyarázat, mint a sértett rászorult, kiszolgáltatott helyzete, annak kihasználása (Bfv.III.657/2016.).

EBH 2017.B.4.

Abban az esetben, ha a másod- vagy harmadfokú bíróság, illetőleg a Kúria az elsőfokú bíróság határozatát hatályon kívül helyezi, a megismételt eljárásra utasított bíróság a hatáskörét és illetékességét úgy köteles vizsgálni, hogy az iratok bíróságra érkezési időpontjának nem a vádirat benyújtását, hanem a hatályon kívül helyezést követően, az iratoknak a megismételt eljárást lefolytató bíróságra érkezését tekinti.

Amennyiben az eljárási törvény új hatásköri vagy illetékességi szabályt megállapító rendelkezésének hatálybalépése előtt meghozott határozat hatályon kívül helyezésére került sor, a megismételt eljárást az új szabály szerint hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróság folytatja le, kivéve, ha az ügy iratai a megismételt eljárás lefolytatására az új hatásköri vagy illetékességi szabály hatálybalépése előtt érkeztek a bíróságra (Bkk.I.1.327/2016.).

EBH 2017.B.5.

I. Az elítéltet a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségéből ki kell zárni, ha a határozott ideig tartó szabadságvesztés letöltését önhibájából határidőben nem kezdte meg, azonban erre a következményre a szabadságvesztés megkezdésére kiadott felhívásban, halasztás engedélyezése esetén a határozatban figyelmeztetni kell. A figyelmeztetés elmaradása esetén nincs helye a terhelt kizárásának a feltételes szabadság kedvezményéből.

II. A feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének a Bv.tv. 55. § (1) bekezdésében meghatározott feltételek alapján történő kizárásáról a büntetés-végrehajtási intézet által tett előterjesztés alapján – a szabadságvesztés foganatba vételekor – a büntetés-végrehajtási bíró dönt. Az elítélt kérelmére utólag a Be. XXIX. Fejezetében foglaltak alapján folytatja le az 52-70. § szerinti eljárásokat, ha határozatában nem a törvénynek megfelelően rendelkezett. A Be. szerint a különleges eljárások során az a bíróság jár el, amelyik az alapügyben első fokon ügydöntő határozatot hozott. Mivel a Bv.tv. a Be. XXIX. Fejezetére utal, függetlenül attól, hogy a büntetés-végrehajtási bíró határozata nem ügydöntő, az utólagos büntetés-végrehajtási bírói eljárásokra annak a bíróságnak a büntetés-végrehajtási bírája lesz illetékes, aki a különleges eljárást megelőzően a büntetés-végrehajtási ügyben jogerős határozatot hozott (Bt.I.1432/2016.).

EBH 2017.B.6.

I. Nincs helye a szabálysértés miatt felelősségre vonásnak, ha annak elkövetése óta hat hónap eltelt; a cselekmény elkövetésétől számított két év elteltével pedig egyáltalán nincs helye szabálysértési felelősségre vonásnak.

II. A tulajdon elleni szabálysértések bűncselekménykénti minősítése céljából történő érték-egybefoglalására kizárólag olyan szabálysértések kapcsán van lehetőség, amelyeket legfeljebb egy éven belül követtek el, feltéve, hogy ezeket együttesen bírálják el, és büntethetőségük elévülés folytán nem szűnt meg. Ezért a bíróság törvénysértően állapította meg az érték-egybefoglalás alapján, hogy a 2010. március 23. és 2013. április 16. között 24 alkalommal elkövetett, egyenként a szabálysértési értékhatárt meg nem haladó vagyoni hátrányt okozó hűtlen kezelésről, hogy az hűtlen kezelés vétségének minősül (Bfv.I.934/2016.).

EBH 2017.B.7.
Amikor a Btk. értelmező rendelkezése valamely törvényi tényállásban szereplő fogalmat jogszabályra utalással határoz meg, ezt tartalmilag kell értelmezni; nem a felhívott jogszabály címének és számának, hanem szabályozási tárgyának van jelentősége.

Ezért a halászati őr közfeladatot ellátó személy jellege alappal nem kérdőjelezhető meg arra hivatkozással, hogy a halászati őr tevékenységét 2013. szeptember 1-jéig a halászatról és a horgászatról szóló 1997. évi XLI. törvény, ezt követően - azonos tartalommal - már a halgazdálkodásról és a hal védelméről szóló 2013. évi CII. törvény határozta meg, a Btk. értelmező rendelkezése pedig a halászati őr sérelmére 2014. július 4. napján megvalósított bűncselekmény elkövetésekor is még a korábbit hívta fel (Bfv.II.653/2016.).
EBH 2017.B.10.
Jogos védelmi helyzetet megalapozó jogtalan támadást valósít meg a vagyonőr, ha az áruház vásárlóját tettenérés hiányában, valós jogszabályi feltétel [a személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól szóló 2005. évi CXXXIII. törvény 27. § (2) bekezdés; a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény 73. § (8) bekezdés; Be. 127. § (3) bekezdés] nélkül feltartóztatja és kézrátétel mellett az üzlet irodahelyiségébe akarja bekísérni, majd az ez elől kitérő vásárlót haladásában ismételten meggátolja, fizikai kényszerrel visszatartja.

Ez az erőszakos és jogtalan vagyonőri fellépés a tárgyi oldali ismérvei alapján a tettleges becsületsértés megállapítására lehet alkalmas, mert az üzlet nyilvánossága előtt azt a hamis látszatot kelti, hogy az erőszakosan visszatartott személy tetten ért tolvaj. Ennek a megszégyenítő helyzetnek a megszüntetése, a jogtalan feltartóztatással szembeni tettleges terhelti fellépés a jogos védelem körébe tartozó megengedett erőkifejtés, tehát szükséges elhárító magatartás volt, amely a társadalomra veszélyességet nélkülözte. Ezért a terheltet az ellene garázdaság vétsége és könnyű testi sértés vétsége miatt emelt vád alól - büntetendőséget kizáró ok miatt - fel kellett menteni (Bfv.III.1.038/2016.).

EBH 2017.B.11.
I. A rágalmazás és a becsületsértés jogi tárgya egyaránt a becsület. A két bűncselekmény elkövetési magatartásai azonban különbözőek. A rágalmazás tényállítással vagy tényre közvetlenül utaló kifejezés használatával, a becsületsértés pedig a becsület csorbítására alkalmas kifejezés használatával vagy egyéb ilyen cselekménnyel valósítható meg.

A rágalmazó tényállítása eseményt, történetet tartalmaz, és ezért az objektív valóság hitelének látszatát kelti. A becsületsértés elkövetési magatartása viszont értékítéletet fejez ki. A rágalmazás tényállítása arra alkalmas, hogy annak alapján a tudomást szerző maga alkosson értékítéletet, míg a becsületsértő a saját értékítéletét adja tovább.

II. Valakit fasisztának vagy kommunistának nevezni - konkrét, az érintettre vonatkoztatható események, cselekmények említése nélkül - nem tényállítás, hanem olyan értékítélet, amely sem a rágalmazás, sem pedig a becsületsértés szempontjából nem tényállásszerű, ezért bűncselekményt nem valósít meg.

Az Alaptörvényben [Nemzeti Hitvallás, U) cikk] deklaráltakra, valamint a Btk. 333. §-ában kodifikált törvényi tényállásra figyelemmel a fasizmus és a kommunizmus, mint diktatórikus hatalomgyakorlási formák, illetve eszmerendszerek között a büntető jogalkalmazás során különbséget tenni nem indokolt (Bfv.III.1.125/2016.).

EBH 2017.B.12.

I. Miután nem lehet védő, aki az ügyben mint bíró járt el, nem járhat el az ügyben védőként az az ügyvéd, aki korábban a másodfokú bíróság tanácsának tagjaként az ügyet érdemben tárgyaló elsőfokú bíróság bírájának kizárására irányuló indítvány elbírálásában vett részt; a törvény a védő kizárása vonatkozó szabályban nem tesz különbséget az ügy érdemében eljáró és azon bíró között, aki nem az ügydöntő határozat meghozatalában vesz részt.

II. Kötelező védelem esetén az olyan védő jelenlétében megtartott tárgyalás, aki a terhelt védelmét nem láthatná el, megvalósítja a feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező eljárási szabálysértést. A másodfokú eljárásra vonatkozó törvényi rendelkezésekre figyelemmel ez irányadó a másodfokú nyilvános ülésre is. Akkor azonban, ha a kizárt védő mellett a terhelt védelmét egyidejűleg más védő is ellátja, aki a nyilvános ülésen jelen is van, ez az eljárási szabálysértés nem valósul meg.

III. A kizárt védőnek a bíróságra eljuttatott beadványa nyilvánvalóan érdemi védői tevékenység. Akkor azonban, ha a terheltnek van másik - nem kizárt - védője is, ezzel a kötelező védelemre vonatkozó szabály nem sérül (Bfv.I.1001/2016.).

EBH 2017.B.14.

A bíró kizárására vonatkozó szabályok irányadók a bírósági titkár, a jegyzőkönyvvezető és a bírósági ügyintéző kizárására is. Azonban a Be. 21. § (3) bekezdés a)-e) pontjában meghatározott kizárási okok kizárólag a bírókra vonatkoznak; e rendelkezések alapján a bíró azért kizárt a további bírósági eljárásból, mert az ügy korábbi szakaszában vagy nyomozási bíróként járt el, vagy ügydöntő, illetve hatályon kívül helyező, perújítás megengedő, vagy rendkívüli jogorvoslattal megtámadott határozatot hozott, illetve ilyen határozat meghozatalában vett részt.

A jegyzőkönyvvezető azonban nem járhatott el nyomozási bíróként, és nem hozhatott sem ügydöntő, sem más határozatot, illetve nem vehetett részt határozatok meghozatalában. Ebből következően a nyomozási bíróra vonatkozó kizárási ok a nyomozási bíró ülésén jegyzőkönyvvezetőként résztvevőre nem irányadó (Bt.I.1.735/2016.).

EBH 2017.B.15.

I. A Be. 327. § (2) bekezdésében meghatározott előzetes letartóztatási ok a Be. 129. § (2) bekezdésében felsoroltakon kívül eső, önálló előzetes letartóztatási ok, amelynek alapján a szökés, elrejtőzés veszélye önmagában, a kiszabott szabadságvesztés tartamára tekintettel vizsgálandó.

II. A nem jogerősen kiszabott szabadságvesztés tartama a büntetés olyan súlyossága, amely a vádlottat a szökésre, elrejtőzésre motiválhatja. Ha a bíróság az ügyben ennek veszélyét reálisan fennállónak ítéli, úgy az új helyzet szülte önálló törvényi okból az előzetes letartóztatást elrendeli. E kényszerintézkedés az eljárásnak ebben a szakaszában már a nem jogerősen kiszabott szabadságvesztés esetleges végrehajtásának biztosítását szolgálja.

III. A nem jogerős ítéletben kiszabott 9 év szabadságvesztés - a terhelt által a büntetőeljárás során mindössze 4 hónapi előzetes fogvatartásban töltött időre is figyelemmel - olyan időtartam, amelyre figyelemmel az előzetes letartóztatás elrendelése általában nem mellőzhető, s az elérni kívánt törvényes cél enyhébb kényszerintézkedéssel nem biztosítható (Kúria Bpkf. III. 466/2017.).

EBH 2017.B.17.

I. A kapcsolati erőszak bűntettének tényállásszerűségéhez megkívánt rendszeresség az elkövetési cselekmények alkalomszerűségét kizáró fogalom. Jelentéstartalma több, mint ismétlődés, ugyanis tartalmazza az elkövetőnek az egyes alkalmakat összekapcsoló tudatállapotát, azt fejezi ki, hogy az elkövető „rendszert csinál" magatartásából, magatartása nem rendkívüli, tehát legalább két elkövetés esetében is megállapítható.

II. A rendszeres elkövetést az ugyanazon sértett sérelmére megvalósított testi sértés és a tettleges becsületsértés akár egymást követő, ismétlődő elkövetése is megalapozza, ugyanis a Btk. 227. § (2) bekezdése szerinti becsületsértés beleolvad a Btk. 164. § (2) bekezdése szerint testi sértésbe, mivel a becsület csorbítására alkalmas cselekmény - a tettleges bántalmazás körén kívül eső - minden olyan gesztus, illetve sértő mozdulat, ütésre emelt kéz, lökdösődés, amely az elkövetőnek a sértettel szemben tanúsított megvető, lealacsonyító értékítéletét fejezi ki.

III. A kapcsolati erőszak minősített - bűntetti - eseteinek büntethetőségéhez magánindítvány nem szükséges. A magánindítványra büntethetőség előfeltételét a törvény csak az (1) bekezdés szerinti vétségnél kívánja meg (Bfv.III.1.644/2016.).

EBH 2017.B.18.

I. Költségvetési csalást valósít meg az elkövető akkor is, ha nem jogszabályon alapuló kötelezettségének megszegésével (pl. adófizetési kötelezettség kijátszásával), hanem pl. az egészségbiztosítási alapot kezelő szervvel szemben fennálló kontraktuális kötelezettségének csalárd módon eleget nem téve okoz költségvetésből származó pénzeszközre vonatkozóan vagyoni hátrányt, megrövidítve ezzel a költségvetés részét képező egészségbiztosítási alapot.

II. Ha az elsőfokú bíróság súlyos mértékben megsérti az indokolási kötelezettségét, de a másodfokú bíróság ítéletében az indokolást teljessé teszi, ezáltal a feltétlen eljárási szabálysértést kiküszöböli, ezért az utóbb - a felülvizsgálati eljárásban - már nem állapítható meg (Bfv.II.662/2016.).

EBH 2017.B.19.

I. A próbára bocsátás előtt elkövetett bűncselekmény miatt a próbára bocsátást meg kell szüntetni és büntetést kell kiszabni, ha a próbára bocsátottat a próbaidő alatt elítélik; amennyiben azonban az újabb eljárás alatt - az ügydöntő határozat meghozatala előtt - a

próbaidő eltelt, az elkövető büntethetősége megszűnt, és a próbára bocsátás előtt elkövetett bűncselekmény miatt a próbára bocsátás megszüntetésére és halmazati büntetés kiszabására nincs törvényes lehetőség. Amennyiben a próbaidő az elsőfokú határozat meghozatala után, azonban a másodfokú határozat meghozatala előtt járt le, a másodfokú bíróságnak a próbára bocsátás hatályon kívül helyezését és megszüntetését mellőznie kell.

II. A próbára bocsátás törvénysértő megszüntetése miatt a Be. 416. § (1) bekezdés a) pontja alapján van helye felülvizsgálatnak annak ellenére, hogy a bűnösség megállapítására a próbára bocsátást kimondó határozatban került sor; a joghátrány alkalmazása nem választható el a bűnösség megállapításától, mivel annak feltétele a bűnösség kimondása (Bfv.I.344/2017.).

EBH 2017.B.20.

I. Éjszaka hajtja végre a személy elleni jogtalan támadást, aki a vidéki település utcájában 01:30 és 02:00 óra között a neki háttal álló - vele előzőleg semmiféle nézeteltérésbe nem került - gyanútlan terheltet minden előzmény nélkül hátulról megrúgja, majd ököllel arcul üti. E testi épség elleni támadást - törvényi vélelem alapján - olyannak kell tekinteni, mint amely a megtámadott életének kioltására is irányult volna, ezért annak halálos késszúrással történő elhárítása jogos védelem miatt büntetendő cselekményt nem valósít meg, és a terhelt felmentésének van helye.

II. A terheltet éjszaka ért személy elleni jogtalan támadás megalapozza az elhárítás szükségességét, amely nem korlátozható, ezért túllépése fogalmilag kizárt. Így nem szab határt a támadó életének feltétlen kímélete sem.

III. A közvilágítás működése az éjszaka tényét és annak büntetőjogi jelentőségét, törvény rendelkezése szerinti megítélését nem befolyásolja.

A terheltet éjszaka érte személy elleni jogtalan támadás, ami azt jelenti, hogy ha a támadás jogtalansága megállapítható, úgy az elhárítás szükséges, a túllépés fogalmilag kizárt, ugyanis úgy kell tekinteni, hogy a jogtalan személy elleni támadás a védekező élete ellen is irányult, tehát a védekező elhárító cselekményét a támadó életének feltétlen kímélete nem korlátozza. A jogalkotó az élet kioltására irányuló támadás megdönthetetlen törvényi vélelmével a védett jogtárgyak egyenértékűségét emelte a jogintézménybe, és a bírói gyakorlat által kimunkált azt az elvet tette pozitív írott joggá, amely szerint az élet ellen irányuló támadás elhárításakor a védekezés - eredményre tekintet nélkül – korlátlan. Ezért a Kúria a terheltet az ellene a Btk. 160. § (1) bekezdésébe ütköző emberölés bűntette miatt emelt vád alól felmentette. (Bfv.III.235/2017.).

EBH 2017.B.21.

I. Katonai mellékbüntetések közül a várakozási idő meghosszabbítása a - Btk. alkalmazásában katonának minősülő - rendőrség, Országgyűlési Őrség, büntetés-végrehajtási szervezet, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv és a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagjaival szemben azt jelenti, hogy velük szemben nem a rendfokozatra előírt várakozási idő, hanem a soron következő fizetési fokozatba előresorolásra előírt várakozási idő hosszabbodik meg. A meghosszabbítást években kell meghatározni, annak tartama nem haladhatja meg a fizetési fokozathoz rendelt várakozási idő felét.

II. Katonai büntetés vagy katonai mellékbüntetés nem csak katonai büntetőeljárásban alkalmazható; ha a katonának minősülő elkövetők közül a rendőrség, Országgyűlési Őrség, büntetés-végrehajtási szervezet, a hivatásos katasztrófavédelmi szerv és a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagja bűncselekményét nem katonai büntetőeljárásban bírálják el, a Btk. 136-140. §-ainak alkalmazását nem zárja ki sem anyagi jogi, sem eljárási jogszabály (Bt.I.415/2017.).

EBH 2017.B.22.
A védő személyében bekövetkező változás - a másodfokú eljárásban kirendelt védő helyett meghatalmazott védő belépése - az addig elvégzett eljárási cselekmények, megtett jognyilatkozatok érvényességét, illetőleg azok elmaradásának joghatását nem befolyásolja.

Ennek megfelelően, ha a fellebbező terhelt és kirendelt védője a másodfokú bíróságnak az ügy tanácsülésen történő elbírálására vonatkozó tájékoztatására a törvényes nyolcnapos határidőn belül nyilvános ülés vagy tárgyalás tartását nem kérték, úgy e határidő eltelte után a másodfokú bíróság az ügyet törvényesen bírálja el tanácsülésen, mert a kirendelt védő helyébe lépett meghatalmazott védőnek a határidő eltelte után három héttel később benyújtott, tárgyalás tartására irányuló kérelme nem teszi érvénytelenné a korábbi védő és a terhelt hallgatásának beállott joghatását (Bfv.III.319/2017.).

EBH 2017.B.23.
Nincs helye felülvizsgálatnak, ha a törvénysértés különleges eljárás keretében orvosolható. A bíróság különleges eljárásban határoz a vagyonelkobzásról, ha ügydöntő határozatában arról nem, vagy nem a törvénynek megfelelően rendelkezett.

Miután a törvény nem tesz különbséget az egyes különleges eljárások között, az idézett tilalom valamennyi, a XXIX. Fejezet I-II. Címében szabályozott különleges eljárásra vonatkozik.

A felülvizsgálati indítvány szerint az eljárt bíróságok törvénysértően alkalmaztak védencével szemben vagyonelkobzást, mivel a Btk. 74. § (5) bekezdés a) pontja szerint nem rendelhető el ez az intézkedés a büntetőeljárás során érvényesített polgári jogi igény fedezetéül szolgáló vagyonra, és ugyan a sértett személyének bizonytalansága miatt polgári jogi igény érvényesítésére nem került sor, azonban a védence által ügyvédi letétbe helyezett 7 000 000 forint a sértett kártalanítására szolgál.

A Be. a XXIX. fejezet II. Címe alatt, az 570. §-ban szabályozza az utólagos vagyonelkobzást. Az (1) bekezdés a) pontja szerint a bíróság különleges eljárásban határoz a vagyonelkobzásról, ha ügydöntő határozatában arról nem vagy nem a törvénynek megfelelően rendelkezett. Amennyiben a terhelt, illetve védője a vagyonelkobzás törvénysértő rendelkezéseit kifogásoló indítványt terjeszt elő, az ügyésznek, illetve a bíróságnak a Be. 6. § (1) bekezdésére figyelemmel azt érdemben meg kell vizsgálnia, és amennyiben a különleges eljárás feltételei fennállnak, az ügyésznek kötelessége az ilyen eljárás kezdeményezése, a bíróságnak pedig kötelessége hivatalból - azaz ügyészi indítvány hiányában is - lefolytatni az eljárást. Mindezekből következően a Be. 570. §-a szerinti különleges eljárás alkalmas az esetleges törvénysértés orvoslására, így felülvizsgálatnak ez okból nincs helye (Bfv.I.920/2017.).

Büntető elvi döntések

EBD 2017.B.8.
A Btk. 242. § (1) bekezdés b) pontjának 5. fordulatába ütköző, aszerint minősülő és büntetendő természetkárosítás bűntettét követi el, aki a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 43. § (2) bekezdés i) pontja alapján a védett állatfajok egyedeinek, származékainak Magyarországon történő keresztülszállításához szükséges természetvédelmi hatóság engedély nélkül végez - élettelen egyedekre, származékokra is kiterjedő - fuvarozást [2012. évi C. tv. 242. § (1) bek. b) pont 5. fordulat].

A Nemzetközi Közúti Árufuvarozási Szerződésről szóló, Genfben 1956. május 19. napján kelt Egyezménynek (CMR Egyezmény) Románia, Magyarország és Olaszország is részese, az az Európai Unió tagállamai között is alkalmazandó [Európai Unió Bírósága C-157/13. számú ügy].

A CMR Egyezmény 8. cikk 1. pontja értelmében a fuvarozó az áru átvétele alkalmával ellenőrizni tartozik az árudarabok számára, jelére, sorszámára vonatkozóan a fuvarlevélbe bejegyzett adatok pontosságát, valamint az áru és az áru csomagolásának külső állapotát [CMR Egyezmény 8. cikk 1. pont] (Makói Járásbíróság 1.B.314/2015.)

EBD 2017.B.9.
A nemzetközi bűnügyi jogsegélyről szóló 1996. évi XXXVIII. törvény (Nbjt.) rendelkezései nemzetközi megállapodáson alapulnak, amelyre tekintettel a részes államok a saját jogrendszerük szerint járnak el, és hoznak döntést, egy másik, érintett részes állam pedig szintén a saját jogrendjének megfelelően rendelkezik a külföldi bíróság döntésének elismeréséről. Ez utóbbi során nemzetközi jogi kötelezettség a szerződő felek számára egymás szuverén jogrendszerének kölcsönös tiszteletben tartása, ezen belül az is, hogy az átalakított határozat rendelkezései a lehető legnagyobb mértékben megfeleljenek a külföldi bíróság rendelkezéseinek.

Az Nbjt. 48. §-a szerinti eljárás során a bíróság nem büntetést szab ki, csak a külföldi joghátrányt vizsgálja, hogy az melyik magyar büntetéskiszabási szabály alapján egyeztethető össze a magyar joggal. Ennél kétségtelenül a büntetési tételkeretből kell kiindulnia, de a Btk. 80. § (2) bekezdése - mint büntetéskiszabási szabály - nem alkalmazható [1996. évi XXXVIII. tv. 48. §; Btk. 80. § (2) bek.].

Ezt figyelembe véve az elismerés során arra kell törekedni, hogy a külföldi bíróság ítéletében megjelenő joghátrány tartama az átalakított büntetésben is kifejezésre kerüljön. Adott esetben az angol bíróság által kiszabott szabadságvesztés nemében összeegyeztethető a magyar szabályokkal, azonban a Btk. 160. § (1) bekezdésében szabályozott bűncselekményre a törvény nem teszi lehetővé a határozatlan idejű (életfogytig tartó) szabadságvesztés kiszabását. Ezért a határozott idejű szabadságvesztés tartamát - különös figyelemmel a feltételes szabadság legkorábbi időpontjának a 15 évet jóval meghaladó tartamára - a tételkeret maximumában indokolt meghatározni. Ekként jut érvényre együttesen a külföldi bíróság akarata és a magyar jognak történő maradéktalan megfelelés (Fővárosi Ítélőtábla 5.Beüf.10.218/2016.).

EBD2017. B.13.
Amennyiben a bíróság a vád tárgyává tett és a bűncselekmény egységébe tartozó cselekményt jogerősen elbírálta, határozata e bűncselekmény tekintetében res iudicatát eredményez. Erre figyelemmel az olyan részcselekményt, amely a már elbírált bűncselekmény egységébe tartozik, azonban nem képezte a jogerős határozatban megállapított tényállás részét, nem lehet önállóan elbírálni; ilyenkor perújításnak lehet helye.

Ezért - a perújítás elkerülése érdekében - törekednie kell a bíróságnak a törvényi egységet alkotó részcselekmények egy eljárásban történő elbírálására, és ennek érdekében az ügyek egyesítésére.

Költségvetési csalás esetén a vádemelés időpontja zárja le a törvényi egységet, ennélfogva az addig eltelt időszakban megvalósult valamennyi tényállásszerű cselekmény a törvényi egység körébe tartozik. Az adott ügyekben az ügyész adórövidítést célzó megtévesztő magatartás elkövetésével vádolja a vádlottakat, és mivel az utóbb benyújtott vádiratban a korábbi vádirat benyújtása (2014. május hó 23. napja) előtt megvalósított cselekményeket is vád tárgyává tett az ügyész, a költségvetést károsító bűncselekmények mind a két vádlott tekintetében bűncselekmény-egységként értékelhetőek. A bűncselekményegység pedig - legyen az akár természetes, akár törvényi egység - csak egy eljárásban bírálható el. Az újabb vád szerinti részcselekmények önálló elbírálásának nincs helye, ez ugyanis a többszöri eljárás tilalmába (ne bis in idem) ütközne, ellenben miattuk (az egyéb törvényi feltételek megléte esetén) perújításnak lehet helye (6/2009. BJE határozat). A kifejtettekre tekintettel a törvényszék a Be. 72. § (2) bekezdésének alkalmazásával a vádlottak ellen költségvetési csalás bűntette és más bűncselekmények miatt indult büntetőügyet a törvényszék előtt az adócsalás bűntette és más bűncselekmények miatt a vádlottak ellen már folyamatban lévő ügyhöz egyesítette (Balassagyarmati Törvényszék 3. B. 213/2016/3.).

EBD2017. B.16.
I. Amennyiben az elkövetési magatartás több részcselekményből áll, az utolsó részcselekmény időpontja tekinthető elkövetési időnek [2012. évi C. tv. 2. §].

II. Törvényi egység esetén, ha valamennyi részcselekményt a bíróság már jogerősen elbírált, az el nem bírált új részcselekmény miatt nincs helye vádemelésnek, perújításnak lehet helye. Ugyanez irányadó az olyan részcselekményre nézve, amely az elbírált bűncselekménnyel alaki halmazatban áll [1998. évi XIX. tv. 6. § (4) bek., (3) bek. d) pont, 408. § (1) bek. a) pont 2. pont; 6/2009. BJE határozat III. pont 3. pont b) és c) pont].

Az ítéleti (és vádirati) tényállás szerint a terhelt és a sértett élettársi kapcsolata a terhelt italozó magatartása következtében 2011. év elejétől megromlott, ezen időponttól kezdődően a terhelt közös kiskorú gyermekeik jelenlétében a sértettet rendszeresen szidalmazta és heti rendszerességgel bántalmazta is közös otthonukban, melynek során a sértettet tenyérrel, illetve ököllel ütötte, valamint lábbal rúgta. A terheltnek ezen bántalmazó magatartása 2011. év elejétől 2013. november 11. napjáig tartott. A tényállás részletesen tartalmazza azt, hogy a sértettet 2013. április 10. napját néhány nappal megelőzően, 2013. április 10. napján, 2013. május 15. napján, 2013. november 11. napján, valamint 2013. szeptember 6. napján is bántalmazta, mely bántalmazások alkalmával a sértett egy alkalommal, 2013. szeptember 6. napján szenvedett 8 napon túl gyógyuló sérüléseket, míg más esetekben a sérülései a 8 napot meg nem haladó gyógytartamúak voltak.

A járásbíróság a terhelt 2013. július 1. napja előtt elkövetett cselekményeit 1 rb. könnyű testi sértés vétségének minősítette, azzal az indokolással, hogy 2013. július 1. napját megelőzően a kapcsolati erőszak még nem volt bűncselekmény, a 2013. július 1. napját követő cselekményeit pedig 1 rb. testi sértés vétségével elkövetett kapcsolati erőszak bűntettének azzal, hogy a terhelt magatartásával 4 rb. kiskorú veszélyeztetésének bűntettét is megvalósította.

A törvényszék megállapította, hogy a járásbíróság a terhelt testi sértéses cselekményeit tévesen minősítette, mivel a 2011. és 2013. november 11. napja közötti időben a sértett sérelmére rendszeresen elkövetett bántalmazások egységesen a Btk. 212/A. § (2) bekezdés b) pontjába ütköző és aszerint minősülő testi sértéssel elkövetett kapcsolati erőszak bűntettének minősülnek.

A 2013. július 1. napjától hatályos Btk. alapján az élettárs rendszeres - tettleges becsületsértést, könnyű, illetve súlyos testi sértést megvalósító - bántalmazása kapcsolati erőszak bűntettének minősül. Az eljárás tárgyát képező ügyben az utolsó részcselekmény elkövetési időpontja 2013. november 11. napja, ami már az „új" Btk. hatálya alá esik.

A fentiekre tekintettel a terhelt által 2011. és 2013. november 11. napja közötti időben élettársa sérelmére elkövetett rendszeres bántalmazások a Btk. 212/A. § (2) bekezdés b) pontjába ütköző és aszerint minősülő testi sértéssel elkövetett kapcsolati erőszak bűntettének minősülnek figyelemmel arra, hogy a rendszeresen elkövetett cselekmények között könnyű testi sértés és súlyos testi sértés is szerepel és ily módon a súlyosabban minősülő fordulatot kell megállapítani (Kaposvári Törvényszék 1. Bf. 393/2016.).

EBD2017. B.24.

Nem bűnsegédként elkövetett lopás vétségének, hanem társtettesként elkövetett rablás bűntettének minősül annak az elkövetőnek a cselekménye, aki a vele szándékegységben cselekvő társa lopási cselekménye után a lopott dolgot társától átveszi, majd a sértettel szemben erőszakot alkalmaz a menekülés és a lopott dolog megtartása érdekében (Tatabányai Törvényszék 10. Bf. 246/2016.).

2. A Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium által közzétett elvi határozatok és elvi döntések

2017. évben a Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium közigazgatási szakága 31 elvi határozatot és 3 elvi bírósági döntést tett közzé. A munkaügyi szakág részéről 28 elvi határozat és 2 elvi bírósági döntés került közzétételre.

Közigazgatási elvi határozatok:

EBH.2017.K.1.
A Hpt. 210. § (12) bekezdésébe ütközik, ha a pénzintézet a korábbi ingyenesen nyújtott szolgáltatását díjkötelessé teszi a szerződés egyoldalú módosításával, valamint egyes díjai számítási módját egyoldalúan megváltoztatja az ügyfél hátrányára. [1996. évi CXII. tv. 210. § (1)]

EBH.2017.K.2.
Bank fióktelepének saját cégneve alatt kell bejegyezni az ingatlan-nyilvántartásba a bank javára szerzett jogokat.[1997. évi CXXXII. tv. 2. §, 3. §, 10. §]

EBH.2017.K.3.
Bíróság kijelölése közbeszerzési ügyben
[2011. évi CVIII. tv. 164. § (6) bek., 127. § (1) bek., 1952. évi III. tv. 326. § (10) bek.]

EBH.2017.K.4.
A perek tisztességes lefolytatásának elve megköveteli, hogy a bíróság a hibás, hiányos szakértői véleményt kijavíttassa, kiegészíttesse, a fél nem tudhatja meg csak az ítéletből, hogy a szakértői véleményt a bíróság alkalmatlan bizonyítási eszköznek értékelte. [1952. évi III. tv. 177. §, 182. §]

EBH.2017.K.5.
Az adóhatóság a kiegészítő ellenőrzést elrendelő végzése tartalmi kereteihez kötve van. A jogellenesen elrendelt kiegészítő ellenőrzés során végzett eljárási cselekmény nem eredményezi a határidő nyugvását. A határidőn túl foganatosított cselekmény, az annak nyomán beszerzett bizonyíték a döntéshez nem használható fel. [2003. évi XCII. tv. 104. § (4) bek., 92. § (11) bek., 92. § (12) bek., 1952. évi III. tv. 275. § (4)

EBH.2017.K.6.
Közterületre bányászati célú szolgalmat alapítani nem lehet. A közterület igénybevételére az érintetteknek megállapodást kell kötniük. [1993. évi XLVIII. tv. 50/D. § (2) bek., 38. § (10) bek.]

EBH.2017.K.7.
A vámtartozás keletkezésétől számított 3 év lejárta után az adóssal már nem lehet közölni a tartozás összegét. Az elévülési határidőt nem hosszabbítja meg a korábban végzett, jogsértés megállapítása nélkül záruló felülellenőrzés fellebbezési eljárásának időtartama. [2913/1992. EGK. 221. Cikk. (3)]

EBH.2017.K.8.
A közigazgatási eljárás garanciális szabályainak a figyelmen kívül hagyása (megsértése) az ügy érdemére kiható jogszabálysértést eredményez akkor is, ha egyébként a garanciális szabályok betartásával is ugyanazon közigazgatási döntést hozná meg a hatóság. [2009. évi XXXVII. tv. 78. § (1) bek., 85. § (2) bek., 2004. évi CXL. tv. 15. § (1) bek, 15. § (3) bek., 50. § (1) bek., 72. § (1) bek.]

EBH.2017.K.9.
Megbízási szerződés esetén a megbízó személyében bekövetkezett - de nem halál miatti - változás önmagában és az Evt. 18.§ (2) bekezdése szerinti adatok hiányában nem eredményezheti annak hatósági megállapítását, hogy a megbízási jogviszony, ezzel együtt az erdőgazdálkodó használati joga megszűnt, és ezért őt a nyilvántartásból törölni kell. [2009. évi XXXVII. tv. 18. § (2) bek., 153/2009. (XI.13.) FVM. r. 14. §, 15. §, 1959. évi IV. tv. 481. §]

EBH.2017.K.10.
A pénzügyi intézmény szanálási eljárásának elrendelése mellett az eljárás során alkalmazott egyes szanálási intézkedéseknek, azaz végső soron az eljárás egészének is teljesíteni kell a Szantv. 17.§ (5) bekezdés szerint elvárt szükségességet és arányosságot. A szanálási eljárás jogerős megszűnését követően az intézménnyel, és a Standstill megállapodásban vele szerződéses kapcsolatban álló felperesekkel szemben az alperes nem gyakorolhat Szantv. 85.§ szerinti kiegészítő jogosultságot. [2014. évi XXXVII. tv. 16. §, 17. §, 85. §]

EBH.2017.K.12.
A rendőrség által alkalmazott bilincs használatának jogszerűségét nem a 6/1996. (VII.12.) IM rendelet, hanem az Rtv. és az Rszsz. rendelkezései szerint kell megítélni. A bilincshasználat jogszerűségének vizsgálata az ügy egyedi körülményein kell, hogy alapuljon, értékelni kell, hogy a bilincs használatával érintett személyre, valamint az eljárási cselekményre tekintettel milyen speciális indoka van a fél bilincsben tartásának. [1994. évi XXXIV. tv. 48. §, 15. § (1), (2) bek., 16. § (1) bek., 17. § (1) bek., 18. § (3) bek., 30/2014. (IX.22.) BMr. 39.§ (1) bek., 41. §]

EBH.2017.K.13.
Hátrányosan megkülönböztető a telekadó mértéke akkor, ha az önkormányzati rendeletben szabályozott díjövezet az adóztatott vagyon értékétől, sajátosságaitól függetlenül, meghatározott adózó, más díjövezetekhez képest számottevően magasabb adókötelezettségéről rendelkezik. [1990. évi C. törvény 6. §, 17. § 22. §]

EBH.2017.K.14.
A közigazgatási határozat indokolásának az ügy érdemére kiható hiánya nem pótolható az indokolás peres eljárás során történő módosításával. Ismeretlen, korábban nem vizsgált, összetett rendszerek szerencsejátékként való minősítésének kérdésében csak komplex igazságügyi szakértői bizonyítás eredményeképpen hozható aggálytalan tényálláson alapuló jogszerű határozat. [2004. évi CXL. tv. 114. §, 1952. évi III. tv. 337. §, 229. §, 1991. évi XXXIV. tv. 26. §]

EBH.2017.K.15.
Az előéleti pontok összesítésénél csak a nyilvántartásba vételt megalapozó határozat jogerőre emelkedésétől számított 3 évnél nem régebbi pontok vehetők figyelembe.
[2000. évi CXXVIII. tv. 7. § (1) bek., 6. § (1) bek.,]

EBH.2017.K.16.
Nemzeti jogon alapuló versenyhatósági határozatok által megállapított versenykorlátozó megállapodások esetén is helye lehet az uniós jogra hivatkozásnak. Ugyanakkor nincs helye ilyen esetben az uniós jog közvetlen hivatkozásának, és nincs helye a versenyjogi uniós rendelkezéseken és fogalmakon túlmutató hivatkozásoknak. A felperesnek a nemzeti jog szabályainak megsértését kell állítani, vagy a nemzeti jog szabályainak uniós jog tükrében való helytelen értelmezési gyakorlatát, avagy az uniós joggal való ellentétes tartalmát kell ahhoz állítani, hogy - a hivatkozás helytállósága esetén - a felülvizsgálati kérelem sikeres legyen. Az eljárási határidők jelentős túllépésének egyik jogkövetkezménye lehet, hogy az ügyféltől nem várható el olyan mértékű (ellen)bizonyítás, mint ha rövid időn belül a bizonyítandó tényeket követően erre lehetősége lett volna. A bizonyítás elnehezülését, vagy lehetetlenné válását a (ellen)bizonyítás tárgyát képező konkrét tényeket állító ügyfélnek kell igazolnia. Vertikális megállapodásban alkalmazott, a szerződés más kikötéseire tekintettel árrögzítést jelentő ajánlott viszonteladási ár, adott jogi és gazdasági háttért és az érintett piac általános működését és szerkezetét figyelembe véve, versenykorlátozó célú megállapodásként is értékelhető lehet. Ebben az esetben az árrögzítést jelentő ajánlott ártól való tényleges áreltérés bizonyítása, a megállapodás rendszeres be nem tartásának igazolása, a jogkövetkezmények meghatározása körében értékelendő körülmény.
[1952. évi III. tv. 339/B. §, 1996. évi LVII. tv. 63. §, 55/2002. Korm. r. 3. § (III.26.)]

EBH.2017.K.17.
Fordított adózású gazdasági esemény során előleg után adófizetési kötelezettség nem keletkezik, adóztatandó esemény hiányában adólevonási jog nem gyakorolható.
[2003. évi XCII. tv. 170. §, 2007. évi CXXVII. tv. 59. § (1), (2) bek., 119. §]

EBH.2017.K.18.
A megfizetettségi feltétel miatt göngyölítésre kötelezett áfára jutó kamat megítélése (mérték, elévülés). [2011. évi CXXIII. tv. 1. §, 2007. évi CXXVII. tv. 186. §, 2003. évi XCII. tv. 124. §, 37. §]

EBH.2017.K.19.
A bíró, az előtte lévő per tárgyalásának felfüggesztése mellett mulasztásban megnyilvánuló törvénysértés megállapítására nem rendelkezik indítványozási joggal.
[2011. évi CLXI. törvény 48. § (3) bek., 2011. évi CLXXXIX. törvény 137. § (1) bek.]

EBH.2017.K.20.
A Pp. 339/B. §-a csak a jogi mérlegelésre vonatkozik, a bizonyítékokat a bíróság a Pp. 206. §-a alapján értékeli. A teljes felülvizsgálat elve nem jelenti azt, hogy a bizonyítékok újra értékelését a bírónak az alperesi határozatot figyelmen kívül hagyva kéne elvégeznie.A bíróságnak kötelessége a több elfogadható magyarázat közül azt választania, amelyik elfogadása mellett ésszerű indokokat tud felhozni, és ezt saját meggyőződéséből eredő ésszerű és racionális indokok alapján teheti meg, mely indokoknak az ítéletében szerepelnie kell. A bizonyítási mérce bár az indokolt kétséget kizáró bizonyítást követeli meg, a különböző közigazgatási ügyekben nem egységes a bizonyítás szükséges mélysége a kétségek

kizárásához, mert az függ attól, hogy milyen eljárási garanciák adottak a közigazgatási eljárásban, és ezek a garanciák ténylegesen érvényesültek-e. Továbbá az indokolt kétséget kizáró bizonyítás mércéje nem zárja ki a közvetett bizonyítékok láncolatán keresztüli bizonyítást, de jogi vélelmek alkalmazását sem, amennyiben e vélelmek ésszerű keretek között maradnak. Míg a közigazgatási hatóság Ket. 50. § (6) bekezdése alapján végzett értékelését az eljáró elsőfokú - és másodfokú - bíróság akkor tekinti - többek között - jogszerűtlennek a Pp. 206. §-a alapján, ha a bizonyítékok egyenként és összességében nem alkalmasak az állított, megállapított tények igazolására, vagy azok köre oly mértékben hiányos, hogy abból megalapozott következtetés nem vonható le, addig a Kúria a bíróság Pp. 206. §-án alapuló értékelését csak akkor tekinti jogszerűtlennek, ha az nyilvánvaló logikai hibában szenved, nyilvánvalóan ésszerűtlen, vagy megfelelő indokolás hiányában nyilvánvalóan önkényes. [1952. évi III. tv. 206. §, 339/B. §, 221. §, 1996. évi LVII. tv. 78. §, 11. §]

EBH.2017.K.22.
Annak meghatározása érdekében, hogy valamely több szolgáltatásból álló ügylet a héa szempontjából egyetlen egységet képező ügyletnek minősül-e, figyelembe kell venni ezen ügylet gazdasági célját.
Valamely szolgáltatás akkor minősíthető járulékosnak, ha nem önálló célként jelenik meg, hanem arra szolgál, hogy a főszolgáltatást a lehető legjobb feltételek mellett lehessen igénybe venni. [1992. évi LXXIV. tv. 30. §, 2007. évi CXXVII. tv. 88. §, 86. §, 259. §, 2006. évi XCVIII. tv. 48. §, 2003. évi XCII. tv. 22. §]

EBH.2017.K.23.
Az élelmiszer megfeleltetését biztosító jelölés, az ezzel kapcsolatos dokumentumok fellelhetőségének hiányában az élelmiszerlánc-felügyeleti bírság kiszabása indokolt. Annak megállapítása tételek alapján történik, nem pedig az alperesi hatóság mérlegelése szerint. [194/2008. (VII.31.) Korm. 12. § (2) bek., 2. § (2) bek., 2008.évi XLVI. tv. 63. § (1) bek., 46. § (2) bek., 46. § (3) bek.,59. § (5) bek.,76. § (1) bek.}

EBH.2017.K.24.
Az önkormányzati képviselő-testület polgármesteri illetményt megállapító határozata olyan döntés, amelyre a kormányhivatal törvényességi felügyeleti eljárása az objektív jogrend védelme – az önkormányzati működés törvényességének betartatása – körében kiterjed. [2011. évi CLXXXIX. tv. 71. § (2) bek., (4) bek. d) pontja, 71. § (6) bek., 2011. évi CXCIX. tv. 224. § és 225/L.§ (1) bek.]

EBH.2017.K.25.
A „lábon álló erdő” nem azonos a földterülettel, annak nem alkotórésze, adójogi szempontból ingónak minősül, ezért az értékesítéséről kibocsátott – tartalmilag hiteles - számla alapján az adózó levonhatja az áfát. [2009. évi XXXVII. tv. 2. § (1) bek., 5. § (9) bek., 33. § (1) bek., 70. §, 1995. évi CXVII. tv. 3. §, 2003. évi XCII. tv. 1. § (7) bek.,]

EBH.2017.K.26.
Több föld egybefoglalt haszonbér ellenében történő haszonbérbeadásának vizsgálata körében döntő jelentőségű az írásbeli haszonbérleti szerződés tartalma és értelmezése. A mezőgazdasági üzemközponthoz tartozást a haszonbérbeadó vonatkozásában kell értékelni. [2013. évi CXXII. tv. 47. § (5) bek., 56. §, 2013. évi V. tv. 6:63 §]

EBH.2017.K.27.
Az olyan integrált mezőgazdasági együttműködésre irányuló ügylet, amely előírja, hogy valamely gazdasági szereplő termékeket értékesítsen valamely mezőgazdasági termelőnek, és a részére e termékek megvásárlására szánt kölcsönt nyújtson, e rendelet szempontjából egyetlen egységet képező ügyletnek minősül, amelyben a termékek értékesítése a főszolgáltatás. Az említett egységet képező ügylet adóalapját képezi mind az említett termékek ára, mind pedig a mezőgazdasági termelőknek nyújtott kölcsön után fizetett kamat. Az a körülmény, hogy az integrátor kiegészítő szolgáltatásokat nyújthat az integráltak részére, valamint megvásárolhatja az általuk előállított mezőgazdasági termékeket, nem befolyásolja a szóban forgó ügyletnek a HÉA Irányelv szempontjából egységet képező ügyletnek való minősítését. [2003. évi XCII. tv. 1.§, 2007. évi CXXVII. tv. 9. § 82. §, 13. §, 68. §, 70. §]

EBH.2017.K.28.
A Németországban kiállított ideiglenes forgalmi engedély érvénytelenségének megállapítása és a gépjármű hatósági jelzésének a helyszíni ellenőrzésekor történő azonnali elvétele, a gépjármű továbbközlekedésének megakadályozása nem tekinthető jogszerű intézkedésnek, így az emiatt tett panasz elutasítása sem jogszerű.
[1988. évi I. tv. 1. §, 2. § (3) bek., 326/2011. (XII.28.) Korm.r. 47. § (4) bek., 97. § (1) bek., 96. 1 (5) bek., 1994. évi XXXIV: tv. 44. §, 1988. évi I. tv. 1. §, 25/B. §, 3/1980. tv. 1. §,]

EBH.2017.K.29.
Az Art. 142. § (1) bekezdésébe foglalt súlyosítási tilalomra nem lehet hivatkozni akkor, ha az adóhatóság az egyes adókötelezettségek ellenőrzésére irányuló revíziót lezáró jegyzőkönyvben, vagy az ezt esetleg követő hatósági eljárásban nem tesz megállapítást, illetve nem hoz határozatot (érdemi döntést) az adó alapjáról, összegéről és az ezzel kapcsolatos jogkövetkezményekről. [2003. évi XCII. tv. 87. §, 105. §, 142. § (1) bek., 87. § (2) bek., 104. §, 118. §]

EBH.2017.K.30.
A közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata során csak a támadott határozatban megjelölt indokok vehetők figyelembe. Jogszerűtlen a mérlegelési jogkörben hozott közigazgatási határozat, ha nem – vagy nem kellő részletezettséggel – tartalmazza a mérlegelés szempontjait.
[1952. évi III. tv. 206. § (1) bek., 339/B. §, 1994. évi XXXIV.tv. 15. § (1), (2) bek., 33. § (2) bek.]

EBH.2017.K.31.
A közvetített szolgáltatás és a vagyoni értékű jog nyújtásának elhatárolása a parkolási üzletág üzemeltetésének átengedése során. [1988. évi I. tv. 9/D. §, 2007. évi CXXVII. tv. 15. §, 13. §, 2003. évi XCII. tv. 1. § (7) bek., 2011. évi CLXXXIX. tv. 6/A. §]

EBH.2017.K.32.
A versenyfelügyeleti eljárás során komoly mértékű versenyfelügyeleti bírság kiszabása indokolt akkor, ha az eljárás alá vont tartósan a fogyasztók megtévesztésére alkalmas kereskedelmi gyakorlatot tanúsít, amely az elnevezését, az egyes termékei korlátozott elérhetőségét, valamint a termékek árának kedvezményes voltát érinti. Súlyosbító körülménynek minősül az elkövetési mód nagyfokú intenzitása, amely révén a jogsértő kereskedelmi gyakorlat a fogyasztók igen széles körét érinti és az, hogy a nagyfokú intenzitás

következményeként, ezzel összefüggésben az eljárás alá vont, a jogsértéssel igen jelentős előnyre tesz szert.
[2008. évi XLVII. tv. 3. § (1) bek., (2) bek., 6. § (1) bek., 1996. évi LVII. tv. 73. § (1) bek., 75. § (1) bek., 77. § (1) bek., 78. § (1) bek., (2) bek., 83. § (1) bek., (2) bek., 1952. évi III. Tv. 339/A. §, 339/B. §, 221. §, 206. §, 2004. évi CXL. tv. 4. § (1) bek.]

EBH.2017.K.33.
A településképi bejelentési eljárás önkormányzati szabályozása szükségképpen korlátozza a tulajdonhoz való jog részjogosítványainak gyakorlását.
[2013. évi V. tv. 5:85 § (5) bekezdés, 5:74 §, 5:75 §, 5:78 § (1) bekezdés, 2003. évi CXXXIII. tv. 23. § (1) és (2) bekezdés, 24. § (1) bekezdés]

Közigazgatási elvi döntések:

EBD.2017.K.11.
A köztulajdonban álló, közhasználatra szolgáló ingatlanok az ingatlan-nyilvántartási megnevezéstől függetlenül közterületnek minősülnek. [1997. évi LXXVIII. tv. (Étv.) 2. § 13.) pont, 2007. évi LXXXVI. tv. (Vet.) 123. § (1) bek.]

EBD.2017.K.21.
A gyülekezési jog gyakorlása nem valósíthat meg bűncselekményt vagy bűncselekmény elkövetésére való felhívást, valamint nem járhat mások jogainak és szabadságának sérelmével.
[1989. évi III. törvény 2. § (3) bek., 8. § (1) bek.]

EBD.2017.K.34.
Az örököst az elhunytat terhelő tartozás megfizetésére kötelező határozat akkor tekinthető jogszerűnek, ha képes kezelni az örökös speciális jogi helyzetét.
[2013. évi V. tv. (Ptk.) 7:96 § (1) bek., 2004. évi CXL. tv. (Ket.) 72. § (1) bek.]

Munkaügyi elvi határozatok:

EBH.2017. M.1.
A munkavállaló munkaviszonyt megszüntető nyilatkozata is a közléssel hatályosul, ezáltal a munkaviszonyt az abban foglalt időpontban megszünteti a jognyilatkozat jogszerűségétől függetlenül. A munkavállaló részéről jogellenesen történő munkaviszony megszüntetés jogkövetkezménye nem a munkaviszony fennmaradása, hanem távolléti díj, illetve kártérítés fizetési kötelezettség. [2012. évi I. törvény (Mt.) 78. §, 64. § (1) bek., 24. § (1) bek.]

EBH.2017. M.2.
I. A munkahelyen kifüggesztett írásbeli tájékoztatásban foglaltakra a munkáltató akkor hivatkozhat utasításként, ha az abban foglaltakat bizonyítottan mindenki megismerhette, az egyértelmű eligazítást adott a követendő magatartásról, a munkáltató pedig következetesen elvárta az előírások betartását. Amennyiben mindezt a munkáltató nem tudja bizonyítani, a tájékoztatásban foglaltak betartásának elmaradására azonnali hatályú felmondást alapítani nem lehet.

II. Amennyiben a munkáltató a munkaügyi perben nem hivatkozik a munkavállalót terhelő kárenyhítési kötelezettségre, nem tesz e körben bizonyítási indítványt, hivatalból ennek teljesítése nem vizsgálható.
[Mt. 18. § (2) bek., 78. § (1) bek., Pp. 164. §]

EBH.2017. M.3.
Általában nem tekinthető jogsértőnek, ha a munkaviszony megszűnésének esetére meghatározott összeg kifizetésében állapodnak meg a felek, függetlenül az összegtől és a kifizetés jogcímétől (például munkabér, prémium, végkielégítés, kártalanítás), a jó erkölcsbe ütközik azonban az, ha a kártalanításra alapot adó munkaviszony megszüntetés körébe beleértik a felek a munkaviszony szankciós jellegű, azonnali hatályú felszámolásának esetét is [1959. évi IV. törvény 200. § (2) bekezdés, 1992. évi XXII. törvény 8. § (1) bekezdés].

EBH.2017. M.4.
Amennyiben rehabilitációs ellátást lehetne megállapítani az öregségi nyugdíjkorhatár betöltését megelőző 5 éven belül lévő személy részére, a törvény alapján a kedvezőbb feltételű rokkantsági ellátást kell megállapítani, azonban ez esetben sem lehet eltekinteni a törvényben meghatározott jogosultsági feltételek meglététől.
[2011. évi CXCI. tv. (Mmtv.) 5. § (2) bek., 2. § (1) bek.]

EBH.2017. M.5.
Üzemi tanács választásával összefüggő nem peres eljárásban a kérelmezők érdekében áll annak bizonyítása, hogy a választási eljárás szabályait megsértették, a törvény azonban ennek megállapításához a választás eredményének megsemmisítését jogkövetkezményként csak akkor fűzi, ha a kérelemben megtörtént annak valószínűsítése, hogy az eljárási szabály megsértése a választás eredményét befolyásolta [2012. évi I. törvény (Mt.) 249. (1)-(2) bekezdés].

EBH.2017. M.6.
A védett korú, nyugdíjasnak nem minősülő munkavállaló határozatlan időtartamú munkaviszonyát a munkavállaló felmondással megszüntetheti, de - munkakör felajánlási kötelezettség nélkül - csak akkor, ha a munkavállaló bizonyítottan a munkaviszonyból származó lényeges kötelezettségét szándékosan vagy súlyos gondatlansággal, jelentős mértékben megszegi, illetőleg egyébként olyan magatartást tanúsít, amely a munkaviszony fenntartását lehetetlenné teszi.
[2012. I. tv. (Mt.) 66. § (4) bek., 78. § (1) bek.]

EBH.2017.M.7.
A per alapjául szolgáló jogviszony tartalmát, a jogvitának a munkajogi szabályok szerinti elbírálását és a közigazgatási és munkaügyi bíróság hatáskörét nem érinti a fél személyének engedményezés miatti változása. [1952. évi III. törvény (Pp.) 349. § (1) bekezdés, 2012. évi I. törvény 31. §.]

EBH.2017.M.8.
A munkaviszonyban általában - a felek írás- és olvasásképtelensége, illetve eltérő nyelvértése kivételével - írásba foglaltnak tekintendő - az egyszerű okiratba foglalt jognyilatkozat is.
[2012. évi I. tv. (Mt.) 22. §, 1959. évi IV. tv. 218. §]

EBH.2017.M.10.
A 326/2013. (VIII.30.) Korm. rendelet 2013. szeptember 1-jétől 2014. március 25-éig hatályos 14. § (3) bekezdése szerint a legalább 6 év nem pedagógus munkakörben szerzett szakmai gyakorlattal rendelkező, és pedagógus munkakörre foglalkoztatási jogviszonyt létesítő személy mentesül az előmeneteli rendszer gyakornoki szakasza követelményeinek teljesítése alól, és a Pedagógus I. fokozatba kerül besorolásra.
E rendelkezés alapján a gyakornoki szakasz követelményeinek teljesítése alóli mentesítéshez szükséges 6 év szakmai gyakorlatot bármilyen, akár a köznevelési ágazathoz nem kapcsolódó szakterületen is meg lehet szerezni. Ekkor nemcsak olyan munkakörben munkajogviszonyban teljesített munkavégzés vehető figyelembe, amely valamely végzettséghez, szakképzettséghez kötött.
[1992. évi XXXIII. törvény (Kjt.) 87/A. §, 2011. évi CXC tv. (Nkt.) 64. §, 66. §]

EBH.2017.M.11.
Ügyészségi határozatba foglalt nem vitatott tényszerű megállapítások okszerűen alapot adhatnak arra a következtetésre, hogy a hivatásos állomány tagja nem felel meg a kifogástalan életvitel követelményének. Azzal, hogy a felperes lemondott a vádemelés elhalasztásáról szóló határozat elleni panasz lehetőségéről, már nincs lehetősége a vele szemben megfogalmazott gyanú elhárítására, amely körülmény kihat a hivatásos szolgálati viszonyára, így annak munkajogi következményei alól nem mentesülhet arra hivatkozva, hogy bűnösségét bíróság jogerősen nem állapította meg
[1996. évi XLIII. törvény 37/B. § (3) bekezdés c) pont, 56. § (2) bekezdés ba) l. pont].

EBH.2017.M.13.
A felszámoló munkáltatójogkör-gyakorlásra való felhatalmazásából nem következik, hogy a felszámolás kezdő időpontját követően új munkaviszonyt létesítsen. Amennyiben a tevékenység indokolja, a törvényben meghatározott esetekben a polgári jogi jogviszony létrehozására van jogszabályi lehetősége.
[1991. évi LI. tv. 27/A. §, 47. § (5) bek., 1994. évi LXVI. tv. 1. § (1) bek.]

EBH.2017.M.14.
Az emberi szerv, így a szem elvesztése akkor is jelentős és eszerint kompenzálandó hátrányt jelent a munkavállaló számára, ha az már eltávolítása előtt sem volt alkalmas az észlelésre, vagyis funkciója betöltésére.
[1992. évi XXII. tv. 174.§, 177. §, 1959. évi IV. tv. 76. §, 84. §, 339. §, 355.§]

EBH.2017.M.15.
I. A polgármester megbízatása egy választással létrejövő sajátos közszolgálati jogviszony, amely minden egyes választást követően új megbízást és ebből következően új sajátos közszolgálati jogviszonyt hoz létre. A törvény alapján önálló és határozott időre létrejött jogviszonyok akkor sem minősíthetők „folyamatosnak", ha a foglalkoztató önkormányzat az egyes ciklusok lejártával nem ad ki munkáltatói igazolást és elszámolást. Az ekként egymástól független jogviszonyok alapján keletkezett igények elévülését pedig külön kellett vizsgálni.
II. A Pttv. 2012. március 1-től hatályos 13.§ (1) bekezdése alapján alkalmazandó a közszolgálati tisztviselőkről szóló 2011. évi CXCIX. törvény 192.§ (6) bekezdése az elévülési időn túli igényérvényesítést akkor teszi lehetővé, ha a jogosult az igényét menthető okból nem tudta érvényesíteni (az elévülés nyugvása). Ha az egymást követően határozott időre újra megválasztott polgármester az egyes ciklusok lejártával a jogviszonyából eredő igényei – mint a szabadságmegváltás – érvényesítésétől nem volt elzárva, saját döntése alapján nem

kérte a neki járó juttatást, önmagában az egyes ciklusok lejártával a munkáltatói elszámolások, igazolások hiánya miatt az elévülés nyugvására nem hivatkozhat.
[1994. évi LXIV. törvény 2. § (1) bekezdés a) pont]

EBH.2017.M.16.
I. Amennyiben a munkavállaló a munkaszerződés szerinti munkakörben egészségi alkalmatlanság miatt nem foglalkoztatható, de nem keresőképtelen, és a munkáltató fenntartja a munkaviszonyt, az Mt. 51. § (1) bekezdéséből következően a foglalkoztatási kötelezettsége, mint a munkaviszonyból eredő alapvető munkáltatói kötelezettség és a munkaviszony egyik tartalmi eleme fennáll, egymagában a munkakörre egészségügyi alkalmatlanság e kötelezettséget nem szünteti meg, és nem is függeszti fel.
II. A munkavállalók munkavégzéssel összefüggő képességei, azok változásai nem függetlenek a munkaviszonytól, a munkáltató működésétől, tevékenységétől. A munkáltató állásidő fizetési kötelezettsége alóli mentesülésének két feltétele közül az egyik (a külső ok) nem áll fenn abban az esetben, ha a munkáltató a foglalkoztatási kötelezettségét a munkavállalónak a munkakörére való egészségügyi alkalmatlansága miatt nem tudja teljesíteni, de a munkaviszonyt fenntartja.
[Mt.146. § (1) bekezdés]

EBH.2017.M.17.
Az Ebtv. 65. § (6) bekezdése egyértelmű (jogvesztő) határidőt biztosít a baleseti járadék iránti igény érvényesítésre, mely határidő elmulasztása kimentéssel nem orvosolható.
[1997. évi LXXXIII. tv. 65.§]

EBH.2017.M.18.
Az azonnali hatályú felmondás jogának gyakorlására előírt határidőről szóló szabály olyan relatív diszpozitív rendelkezés, amely a kollektív szerződés számára csak a munkavállaló javára szóló eltérést tesz lehetővé.
[2012. évi I. tv. 56., 57., 78., 85., 277. §]

EBH.2017.M.19.
I.) Az Mt. 82. §-ának (2) bekezdésére alapított kártérítési igény esetén nem alkalmazható a Pp. 358/A. § (2) bekezdése.
II.) Az elmaradt jövedelem címén igényelt kártérítés mértéke korlátozott. Amennyiben a felet a jogellenes jogviszony megszüntetés esetén a megtérült jövedelem levonását követően is magasabb összeg illetné meg a 12 havi távolléti díjnál, a teljes limitösszegre válik jogosulttá.
[1952. évi III. tv. 358/A. §, 2012. évi I. tv. 82. §]

EBH.2017.M.20.
Az elévülés vizsgálata során nem az igényérvényesítés jogcímének, hanem időpontjának van jelentősége.
[1992. évi XXII. tv. 11. §, 95. §, 136. §]

EBH.2017.M.21.
A közalkalmazott illetménye (garantált illetmény + munkáltatói döntésen alapuló illetményrész) és teljes illetménye (illetmény + illetménypótlékok) nem azonos fogalmak, ezért nincs lehetőség arra, hogy a munkáltató egyoldalúan, a közalkalmazott hozzájárulása nélkül az illetmény összegének csökkentésével a munkáltatói döntésen alapuló illetményrészt felhasználva fizesse meg a közalkalmazottnak a jogszabály alapján őt megillető pótlékot.
[1992. évi XXXIII. törvény 69. §]

EBH.2017.M.22.
Az alperes a KSZ-nek megfelelően indokolt határozatot hozott, azonban a vétkes kötelezettségszegés megállapítása mellett jogkövetkezményről nem döntött. Nem állapítható meg, hogy a határozat meghozatalát mi tette szükségessé, így sérült a jóhiszeműség és tisztesség követelménye.
[2012. évi I. tv. 6. §, 56. § (1) bek.]

EBH.2017.M.23.
Jogkérdésnek minősül és nem függ a bíróság mérlegelésétől az, hogy az egészségkárosító kockázatok közül melyek azok a hatások, körülmények, amelyek illetménypótlék fizetésére jogosítanak, az egészségi kockázat fennállásának és mértékének megállapítása azonban szakkérdés, amit csak szakértői bizonyítás alapján lehet eldönteni [1992. évi XXXIII. törvény 72. § (1) bekezdés a) pont].

EBH.2017.M.24.
A törvény a jogszerző 1993. március 1. előtt bekövetkezett halálához köti az özvegyi nyugdíj feléledését [1997. évi LXXXI. tv. -Tny.- 53. §]

EBH.2017.M.25.
Ha a munkáltató felmondása az Mt. 64. § (2) bekezdésben felsorolt okok közül a munkavállaló munkaviszonnyal kapcsolatos magatartása vagy nem egészségi okkal összefüggő képessége, a munkavállaló végkielégítésre nem jogosult. A munkáltató végkielégítés fizetési kötelezettsége ugyanis csak azokban az esetekben áll fenn, amikor a munkavállaló magatartása és a munkaviszonya megszüntetése között nincs okozati összefüggés. Ha a munkáltató jogszerű felmondásában hivatkozott bizalomvesztés a munkavállaló magatartása miatt következett be, akkor sem illeti meg a munkavállalót végkielégítés.
[2012. évi I. tv. 66. § (2) bek., 77. §]

EBH.2017.M.26.
A munkáltatói döntésen alapuló illetményrész visszavonásának, csökkentésének sérelmezése illetmény iránti követelésnek minősül, ezért az ebből eredő igény hároméves elévülési határidőn belül érvényesíthető akkor is, ha a munkáltató az illetményrész visszavonását, csökkentését kinevezés módosításba foglalta és harminc napos jogorvoslati határidőről adott tájékoztatást [1992. évi XXXIII. törvény 2. § (3) bek., 2012. évi törvény 286. § (1) bekezdés].

EBH.2017.M.27.
Tiltott keresetváltoztatásnak minősül, ha a felperes az első tárgyalást követően olyan jogosultsági feltétel és jogszabály megsértése miatt kéri a társadalombiztosítási szervek határozatainak a felülvizsgálatát, amelyre korábban nem alapította a keresetét. [Pp. 335/A. §]

EBH.2017.M.28.
I.) Az Mt. 82. §-ának (2) bekezdésében meghatározott, az elmaradt jövedelem tekintetében megszabott kártérítési limit munkaviszony helyreállítása esetén nem alkalmazható az Mt. 2014. március 15-ei módosítását megelőző időszakra nézve sem, a jogviszony fennállása alatt a munkáltató munkabért köteles fizetni a munkavállalója részére, mivel a helyreállításra tekintettel a munkaviszony nem szakadt meg.
II.) Megfelel az Mt. 22. § (2) bekezdés a) pontjában foglalt követelményeknek az az e-mail,

amelyből a munkavállaló egyértelműen tudomást szerzett a csoportos létszámleépítés tényéről, a nyilatkozattevő HR vezető személyéről, és a közzététel időpontja is azonosítható volt. [2012. évi I. tv. 82. §, 22. §]

EBH.2017.M.29.
Az anyagi jog megsértésének megállapítása fogalmilag kizárja a rendeltetésellenes joggyakorlás megállapítását. A törvény szerinti felmentési ok hiánya már önmagában a jogviszonyt megszüntető intézkedés jogellenességét eredményezi annak valótlan indokolása miatt [2010. évi LVIII. törvény 8. § (1) bekezdés a) pont, 1992. évi XXII. törvény 4. §].

EBH.2017.M.30.
A bérkompenzáció, amely a havi illetménnyel együtt kerül kifizetésre, és adó- és járulékváltozás ellentételezésére szolgál az 1997. évi LXXXIII. tv. (Ebtv.) 5/B. § t) pontja szerinti egészségbiztosítási járulékalapot képező jövedelemnek minősül. [1997. évi LXXXIII. tv. 5/B. §]

Munkaügyi elvi döntések:

EBD.2017.M.9.
I. A választási bizottság megszűnése nem jelenti az üzemi tanács vagy az üzemi tanács tagsági viszony megszűnését.
II. Részben eredményes üzemi tanács választás miatt kiírt további választás a megelőző választási forduló eredményét nem érinti.
III. A törvényben előírt határidőn túli időpontra kiírt választás miatt benyújtott kérelemben is valószínűsíteni kell, hogy a kérelmező mely szabálytalanságot tekinti a választás eredményét befolyásolónak.
[2012. évi I. tv. (Mt.) 247-249. §, 252. §, 255. §]

EBD.2017.M.12.
I. Erkölcsi bizonyítvány hiányában a közalkalmazotti kinevezés érvénytelen. E semmiségi okot a bíróság hivatalból köteles észlelni.{Kjt. 2.§ (3), 3.§ (1), 20.§ (2) a), (4), 20/A.§ (1), Mt. 27.§ (1),(3)}
II. A helyi önkormányzattal közalkalmazotti jogviszonyban állók tekintetében a kinevezés jogát a Kjt. 83/A.§ (1) bekezdése szerinti kizárólagos hatáskörrel a képviselő-testület gyakorolja, mert a Mötv. ettől eltérő rendelkezést nem tartalmaz.{Kjt. 83/A.§ (1), Mt. 27.§ (1), 2011. évi CLXXXIX. tv. (Mötv.) 42.§ 16.}
III. A büntetlen előéletet igazoló hatósági bizonyítvány hiánya mellett, továbbá a képviselő-testület át nem ruházható hatásköre megsértésével történt kinevezés munkáltatói oldalról felmerült érvénytelenségi oknak tekintendő, ezért a közalkalmazotti jogviszony azonnali hatályú megszüntetésén kívül a munkáltatónak a felmentés esetén járó juttatásokat kell megfizetnie a közalkalmazott részére. {Kjt. 33.§ (1), Mt. 29.§ (1)-(2)}

3. A Polgári Kollégium által közzétett elvi határozatok és elvi döntések

A Kúriai Döntések (Bírósági Határozatok) 2017. évi számaiban összesen 1 elvi határozatot jelentetett meg a Polgári Kollégium. Elvi döntés közzétételére nem került sor. A BH-ban ezen kívül 122 db polgári és 50 db gazdasági szakágú eseti döntés jelent meg.

Polgári elvi határozatok:

EBH.2017.P.1.
Ha a társadalombiztosítási szerv a jogosult halála esetén kiutalt nyugellátást jogalap nélkül felvevő személyt - elhunyta miatt - írásban nem kötelezhette a visszafizetésre, örököseivel szemben polgári perben, a jogalap nélküli gazdagodás - és az öröklés - szabályai szerint érvényesítheti igényét [1959. évi IV. tv. (régi Ptk.) 7. § (1) bek., 361. §, 679. §, 1997. évi LXXXI. tv. (Tny.) 86/A. §, 93. § (2) bek.].

4. sz. melléklet

A KÚRIA 2017. ÉVI ÜGYFORGALMI ADATAI

TARTALOM

1. Az ügyforgalom.....2
1.1. Az ügyérkezés, a befejezés, a folyamatban maradt ügyek általános tendenciái az előző három év viszonylatában.....2
1.2. Az ügyforgalmi adatok alakulása az egyes szakágakban.....5
1.2.1. Büntető Kollégium.....5
1.2.2. Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium.....6
1.2.3. Polgári Kollégium.....8
2. Az időszerűségi adatok – különösen az éven túl folyamatban maradt ügyek - alakulása 9
3. A soron kívüli ügyek.....12
3.1. Büntető Kollégium.....12
3.2. Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium.....12
3.3. Polgári Kollégium.....12

1. Az ügyforgalom

1.1. Az ügyérkezés, a befejezés, a folyamatban maradt ügyek általános tendenciái az előző három év viszonylatában

Az alábbi táblázatban az egyes szakágak összesített (valamennyi ügytípus adatainak egybeszámításával képzett) ügyforgalmi adatai olvashatók. A Közigazgatási- Munkaügyi Kollégium Közigazgatási Szakágának adataiban az önkormányzati és választási ügyek adatai is szerepelnek.

A Kúria ügyforgalmi adatai 2015-2017 években

	2015			2016			2017			**2015-2017**	
	Érkezett	Befeje-zett	Folya-matban	Érkezett	Befeje-zett	Folya-matban	Érkezett	Befeje-zett	Folya-matban	Érkezett	Befeje-zett
Büntető Kollégium	2006	1962	284	1881	1880	285	1964	1902	347	5851	5744
Közigazgatási - Munkaügyi Kollégium Közigazgatási Szakág	2038	1952	903	2030	2009	924	1889	1813	1000	5957	5774
Közigazgatási - Munkaügyi Kollégium Munkaügyi Szakág	722	735	313	916	710	519	741	785	475	2379	2230
Polgári Kollégium Polgári Szakág	2666	2604	1091	3201	2902	1390	3334	2908	1816	9201	8414
Polgári Kollégium Gazdasági Szakág	373	388	121	922	690	353	784	765	372	2079	1843

A táblázat adatainak elemzéséből megállapítható, hogy a Büntető Kollégium 2017. évi érkezett ügyeinek száma meghaladta az előző évi érkezést. A befejezések száma a 2015. évinél alacsonyabb, a 2016. évi számot azonban kismértékben meghaladja. A 2017-es évben a legmagasabb a folyamatban maradt ügyek száma. Az utolsó három év érkezési (5851) és befejezési (5744) adatainak összevetve megállapítható, hogy a befejezések száma alig 2 %-kal maradt el az érkezések számától, ami hatékony munkaszervezésre utal.

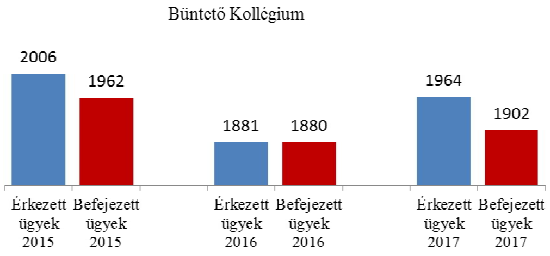

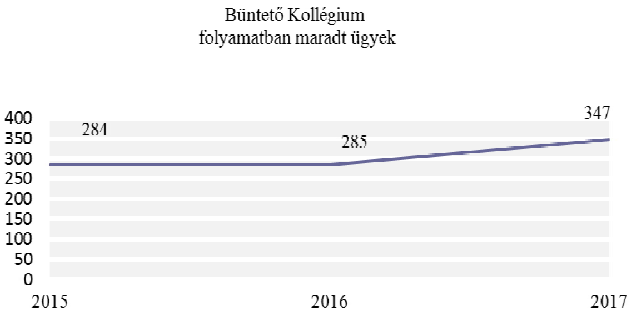

A fenti oszlopdiagram a Büntető Kollégium utolsó három évre vonatkozó érkezési és befejezési adatait mutatja meg. A folyamatban maradt ügyek grafikonját értékelve látható, hogy az előző két évhez képest az utolsó évben erős emelkedés tapasztalható.

A Közigazgatási- Munkaügyi Kollégium Közigazgatási Szakágának három éves adatait vizsgálva látható, hogy az elmúlt három év közül az érkezések és befejezések száma 2017-ben volt a legalacsonyabb. Szemben a 2016-os évvel, amikor a befejezések száma csaknem elérte az érkezések számát, 2017-ben az alacsonyabb ügyérkezés mellett is kevesebb volt a befejezések száma az érkezett ügyek számánál. Az utolsó három év érkezési (5957) és befejezési (5774) adatait összevetve azonban megállapítható, hogy a befejezett ügyek száma csak 3 %-kal volt kevesebb az érkezett ügyek számánál. Ezt az arányt a kedvezőtlenül alakult létszámhelyzet ellenére sikerült fenntartani. A folyamatban maradt ügyek száma a fentiekből következően – a 2016. évi kismértékű emelkedéshez képest – jelentős mértékben emelkedett a 2017-es évben.

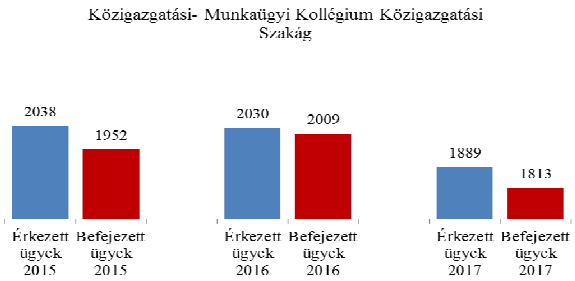

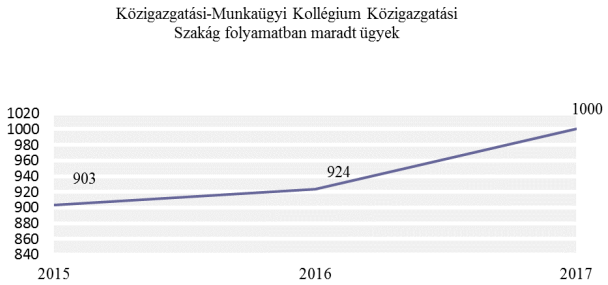

A fenti oszlopdiagram a Közigazgatási Szakág utolsó három éves érkezési és befejezési adatait mutatja meg, míg a grafikonon a folyamatos ügyek számának előző évekhez mért erőteljes emelkedése látható.

A Közigazgatási- Munkaügyi Kollégium Munkaügyi Szakágában a 2017. évi érkezett ügyek száma 19 %-kal csökkent az előző évi érkezések számához képest, míg a befejezések száma az elmúlt három év legmagasabb értékét érte el. 2017-ben a befejezések száma meghaladta az érkezések számát. Mindez a folyamatban maradt ügyek számának csökkenéséhez vezetett.

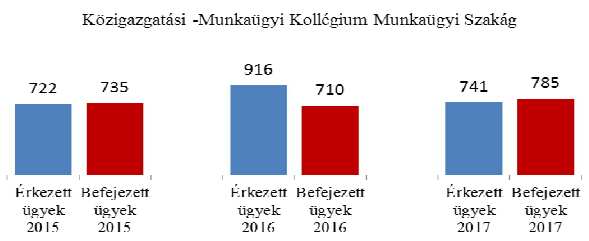

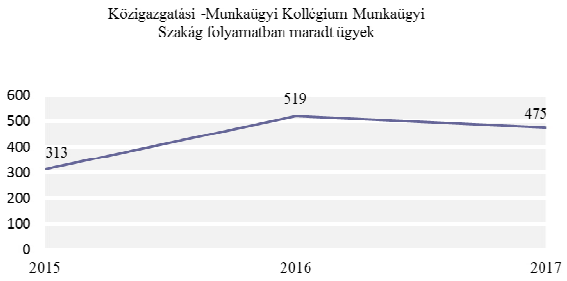

A fenti oszlopdiagramon a Munkaügyi Szakág utolsó három évi érkezési és befejezési adatai láthatók. A grafikonon a folyamatban maradt ügyek számának az előző évhez viszonyított erőteljes csökkenése figyelhető meg.

A Polgári Kollégium Polgári Szakágában az érkezett ügyek száma az elmúlt három év viszonylatában a 2017-es évben volt a legmagasabb. Bár az érkezést teljes egészében feldolgozni nem sikerült, a befejezések száma is 2017-ben volt a legmagasabb az elmúlt három évben. A vizsgált időszak igen magas érkezési (9201) és befejezési (8414) adatainak összevetésével megállapítható, hogy a befejezések száma mindössze 8,5 %-kal maradt el az érkezések számától. A folyamatban maradt ügyek száma minden erőfeszítés ellenére kismértékben emelkedett.

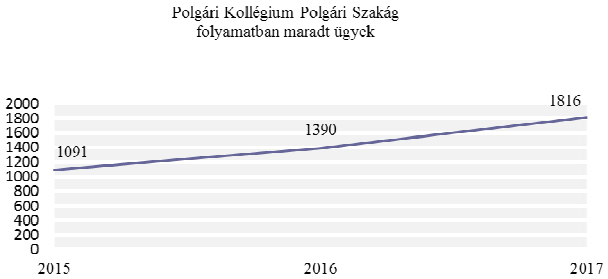

A fenti oszlopdiagram a Polgári Kollégium Polgári Szakágának utolsó három éves összesített érkezési és befejezési adatait mutatja meg. A grafikon a folyamatban maradt ügyek számának erőteljes emelkedését mutatja.

A Polgári Kollégium Gazdasági Szakágában a 2015. évi adatokhoz képest 2016-ban és 2017-ben is magasabb volt az érkezett ügyek, s ezzel együtt a befejezett ügyek száma is. Az érkezett ügyek magas száma miatt a folyamatban maradt ügyek száma a 2017-es évben – a magas befejezésszám mellett is – emelkedett.

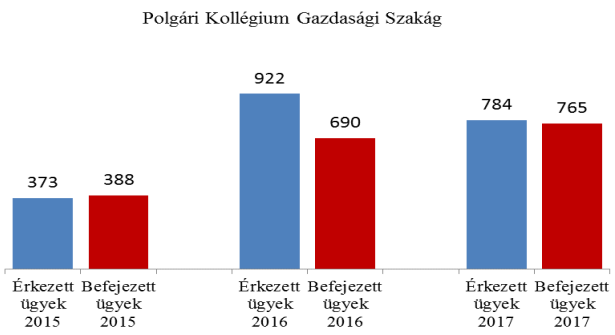

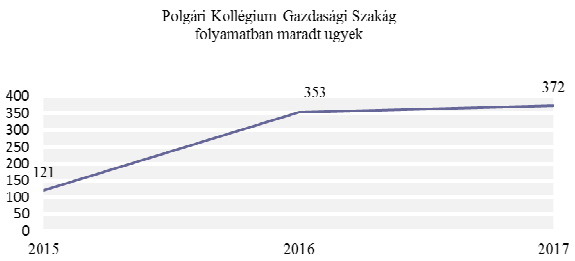

A fenti oszlopdiagram a Gazdasági Szakág utolsó három éves összesített érkezési és befejezési adatait mutatja meg, míg a grafikonon a folyamatban maradt ügyek számának emelkedése látható.

1.2. Az ügyforgalmi adatok alakulása az egyes szakágakban

1.2.1. Büntető Kollégium

- 2016. évről folyamatban maradt ügyek száma:	285
- 2017. évben érkezett ügyek száma:	1964
befejezett ügyek száma:	1902
folyamatban maradt ügyek száma:	**347**

Ügycsoportonkénti bontások:

Érkezett ügyek:

felülvizsgálat (Bfv.):		1424
törvényességi (Bt.)		26
fellebbezett (Bkf.)		376
harmadfok (Bhar.)		27
bíróság kijelölése (Bkk.)		99
kifogás (Bkif.)		1
semmisségi (Bs)		11
Összesen:	1964	

Befejezett ügyek:

felülvizsgálat (Bfv.):		1382
törvényességi (Bt.)		24
fellebbezett (Bkf.)		364
harmadfok (Bhar.)		29
bíróság kijelölése (Bkk.)		90
kifogás (Bkif.)		1
semmisségi (Bs)		12
Összesen:	1902	

Folyamatban maradt ügyek:

felülvizsgálat (Bfv.):	294
törvényességi (Bt.)	7
fellebbezett (Bkf.)	27

harmadfok (Bhar.)		6
bíróság kijelölése (Bkk.)		13
kifogás (Bkif.)		0
semmisségi(Bs)		0
Összesen:	347	

A Büntető Kollégiumba 1450 db felülvizsgálati, törvényességi, 403 db fellebbezett, harmadfokú fellebbezett és 111 db egyéb ügy érkezett 2017. évben. A befejezett felülvizsgálati, törvényességi ügyek száma 1406 volt. A számokból jól látható, hogy a Kollégium alig kevesebb ügyet dolgozott fel, mint az érkezett ügyek száma. Az elbírálás időtartamát nézve a felülvizsgálati ügyek 66 %-a (934 db) három hónapon belül, 337 db ügy (24%) 3-6 hónapon belül, a maradék 135 ügy (10%) 6-12 hónap között fejeződött be. 2017-ben a kollégiumban sem a befejezetteknél sem a folyamatban lévőnél nem volt 1 éven túli pertartamú ügy.

1.2.2. Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium
1.2.2.1. Közigazgatási Szakág

- 2016. évről folyamatban maradt ügyek száma:	924
- 2017. évben érkezett ügyek száma:	1889
befejezett ügyek száma:	1813
folyamatban maradt ügyek száma:	**1000**

Ügycsoportonkénti bontások:

Érkezett ügyek:

felülvizsgálat	1652
fellebbezett	18
önkormányzati, választási, népszavazási	87
egyéb ügyek(bíróság kijelölés)	132
kifogás	0
Összesen:	**1889**

Befejezett ügyek:

felülvizsgálat	1568
fellebbezett	19
önkormányzati, választási, népszavazási	90
egyéb ügyek(bíróság kijelölés)	136
kifogás	0
Összesen:	**1813**

Folyamatban maradt ügyek:

felülvizsgálat	986
fellebbezett	0
önkormányzati, választási, népszavazási	11
egyéb ügyek(bíróság kijelölés)	3
kifogás	0
Összesen	**1000**

A Közigazgatási Szakágban összesen 1652 db felülvizsgálati ügy érkezett, valamint 87 db önkormányzati, választási és népszavazási ügy, és 132 db egyéb ügy. Az érkezett felülvizsgálati ügyek száma a 2015-2016. évi érkezésekhez képest csak minimális mértékben, alig 7 %-kal csökkent, ugyanakkor a befejezett felülvizsgálati ügyek száma látványosan csökkent az előző évekhez adataihoz képest. Az adatok vizsgálatából jól látható, hogy a vizsgált időszakban a befejezések száma egyik évben sem nem érte el az érkezett ügyek számát. A befejezések előző két évhez viszonyított csökkenése a folyamatban maradt ügyek számának emelkedéséhez vezetett. A teljes folyamatban maradt szakági ügyek száma 924-ről 1000-re emelkedett, ugyanakkor ez a változás az elbírálási határidőben nem jelentett kedvezőtlen elmozdulást, az ügyszakban az éven túli ügyek száma minimális.

A 2017. évben befejezett felülvizsgálati ügyek száma 1568 db volt, az elbírálás időtartamát nézve az ügyek (619) 39 %-a, 6 hónapon belül, 56 %-a (876) pedig 6-12 hónap között lett befejezve. Az egy évet meghaladóan elbírált ügyek száma (73) a 2015. évi értékhez (219) képest ugyan jelentős csökkenést mutat, ám a 2016-os év 26 db egy éven túli befejezések számához viszonyítva elég magas. Szükséges megjegyezni, hogy ezen ügyek ténylegesen egy évhez közeli időtartamban (13-15 hónap) fejeződtek be, és szinte valamennyi esetben az egy éven túli elbírálást valamilyen perjogi, vagy adminisztrációs ok indokolta.

1.2.2.2. Munkaügyi Szakág

- 2016. évről folyamatban maradt ügyek száma:	519
- 2017. évben érkezett ügyek száma:	741
befejezett ügyek száma:	785
folyamatban maradt ügyek száma:	**475**

Ügycsoportonkénti bontások:

Érkezett ügyek:	
felülvizsgálat	707
egyéb ügyek(bíróság kijelölés)	34
Összesen:	**741**
Befejezett ügyek:	
felülvizsgálat	757
egyéb ügyek(bíróság kijelölés)	28
Összesen:	785
Folyamatban maradt ügyek:	
Felülvizsgálat	467
egyéb ügyek(bíróság kijelölés)	8
Összesen	475

A Munkaügyi Szakágba a 2017-es évben 707 db felülvizsgálati ügy érkezett, a befejezések száma pedig 757 db volt. Ennek köszönhetően az év elején folyamatban lévő 517 db munkaügyi felülvizsgálati ügy 2017. december végére 467-re csökkent.

1.2.3. Polgári Kollégium

1.2.3.1. Polgári Szakág

- 2016. évről folyamatban maradt ügyek száma:	**1390**
- 2017. évben érkezett ügyek száma:	3334
befejezett ügyek száma:	2908
folyamatban maradt ügyek száma:	**1816**

Ügycsoportonkénti bontásban:

Érkezett ügyek:	
felülvizsgálat	2691
fellebbezett	134
egyéb ügyek	497
kifogás	12
Összesen:	**3334**

Befejezett ügyek:	
felülvizsgálat	2302
fellebbezett	121
egyéb ügyek	475
kifogás	10
Összesen:	**2908**

Folyamatban maradt ügyek:	
felülvizsgálat	1690
fellebbezett	59
egyéb ügyek	65
kifogás	2
Összesen:	**1816**

2017. évben a Polgári Kollégium Polgári Szakágához 28 db „kiemelt ügy” érkezett.

1.2.3.2. Gazdasági Szakág

- 2016. évről folyamatban maradt ügyek száma:	**353**
- 2017. évben érkezett ügyek száma:	784
befejezett ügyek száma:	765
folyamatban maradt ügyek száma:	**372**

Ügycsoportonkénti bontásban:

Érkezett ügyek:	
felülvizsgálat	714
fellebbezett	70
egyéb ügyek	0
kifogás	0
Összesen:	**784**

Befejezett ügyek:	
felülvizsgálat	703
fellebbezett	62
egyéb ügyek	0
kifogás	0
Összesen:	**765**
Folyamatban maradt ügyek:	
felülvizsgálat	340
fellebbezett	32
egyéb ügyek	0
kifogás	0
Összesen:	**372**

2017. évben a Polgári Kollégium Gazdasági Szakágához 14 db „kiemelt felülvizsgálati ügy" érkezett.

A Polgári Kollégium két szakágához (polgári szakág, gazdasági szakág) 2017. évben 4118 ügy érkezett, ebből felülvizsgálati ügy 3405 db, fellebbezett ügy 204 db, nemperes ügy (bíróság kijelölés, elfogultság) 497 db, eljárás elhúzódása miatti kifogás 12 db. A fentieket a 2016. évi 4123 db együttes érkezéssel összevetve minimális csökkenés mutatkozik. Ezen belül azonban a felülvizsgálati ügyek száma kis mértékben (2,25 %) nőtt, míg a fellebbezett ügyek száma kismértékben (1,93%) csökkent; az egyéb nemperes ügyek száma nagymértékben (15,57%) csökkent, az eljárás elhúzódása miatti kifogások száma viszont nagymértékben (20,%) nőtt.

A befejezett ügyek száma is emelkedett, hiszen az a 2016-os évben 3592 db volt, ezzel szemben 2017. évben az elbírált ügyek száma 3673 db-ra emelkedett. Az emelkedés mindkét szakágban elsősorban a „devizahiteles" sorozatperek jelenségére vezethető vissza.

A folyamatban lévő ügyek száma 2017. év végén 2188 db, ami erős emelkedést mutat a 2016. évi 1743 db ügyhöz képest, de ez a 2017. évi, jelentősen megemelkedett érkezés következménye. Az előző évről folyamatban volt 5 db kiemelt felülvizsgálati ügyekhez 2017-ben 28 db ügy a polgári szakágba és 14 db a gazdasági szakágba érkezett, ebből összesen 40 db ügyet fejeztek be: 27 polgári, 13 gazdasági ügyet.

2. Az időszerűségi adatok – különösen az éven túl folyamatban maradt ügyek - alakulása

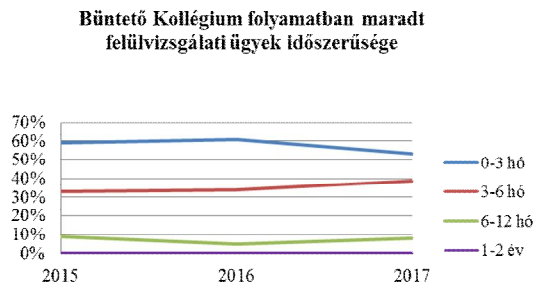

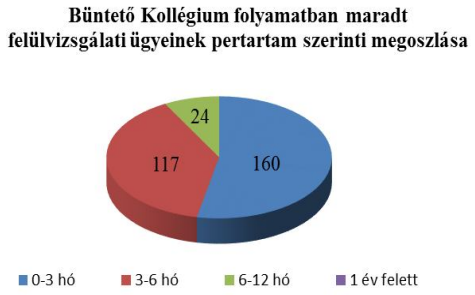

A Büntető Kollégium időszerűségi mutatói megfelelnek az elvárásoknak. A folyamatban maradt 301 db ügyből mindössze 24 db ügy csak, ami a 6-12 hónap időtartamára vonatkozik, az összes többi 6 hónapon belüli, és abból is kevesebb a három- és hat hónap közötti feldolgozatlan ügy. Az utóbbi három év időszerűségi adatait ábrázoló grafikonon látható, hogy a 0-3 hónap közötti folyamatban maradt ügyek száma évről-évre enyhén emelkedik, és 2017. évben a legmagasabb. Az időszerűségi mutatókból jól látható, hogy az előző két év 3-6 hónap közötti pertartamú ügyeinek számai alig tértek el egymástól (83-88 db), de ezen adatoknál 2017. évben erős emelkedés látható. A 6-12 hónap közötti ügyek száma a duplájára emelkedett az előző évhez képest, ám még így is a folyamatban lévő ügyek alig 8 %-át teszi ki.

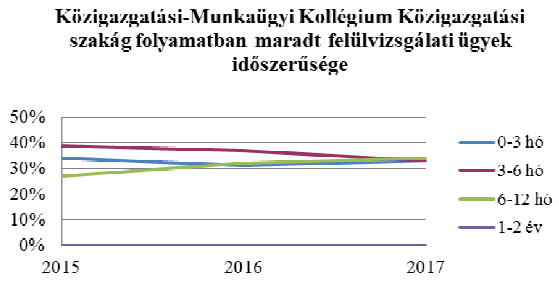

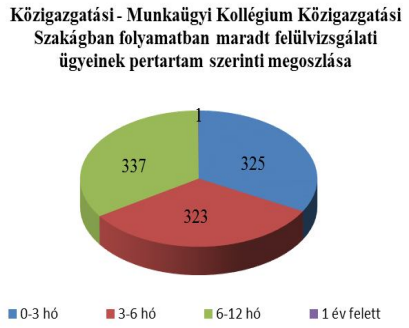

A Közigazgatási- Munkaügyi Kollégium Közigazgatási Szakágában a folyamatban maradt ügyek kétharmada fél éven belüli pertartamú, az ügyek 34,1 %-a 6-12 hónap közötti, az 1 db éven túli ügy mellett. A befejezett ügyek pertartam szerinti statisztikája alapján megállapítható, hogy a szakágban 73 db felülvizsgálati ügy egy éven túl lett befejezve. Ez csupán az ügyek 5 %-át jelenti, ugyanakkor a 2016. évi adathoz képest visszaesést jelent, ám még mindig értékelhető javulás a 2015. évi, 200 feletti éven túli befejezésekhez képest. A közigazgatási szakágban az ügyek éven túlivá válását az eljárási szabályokból következő objektív okok idézték elő, a felülvizsgálati eljárás ideje alatt bekövetkezett jogutódlásokra tekintettel.

Az utóbbi három év időszerűségi folyamatait bemutató grafikonról is leolvasható, hogy a folyamatban maradt ügyek között 2017-ben a fél éven túli pertartamú ügyek száma láthatóan emelkedett az előző évekhez. A Szakággal szemben évek óta igazgatási elvárás volt az éven belüli pertartamú ügyek belső időszerűségi arányának javítása annak érdekében, hogy éven túli ügyek ne maradjanak folyamatban. Ez az utolsó évben a folyamatban maradt 1 db üggyel, szinte teljes egészében megvalósult.

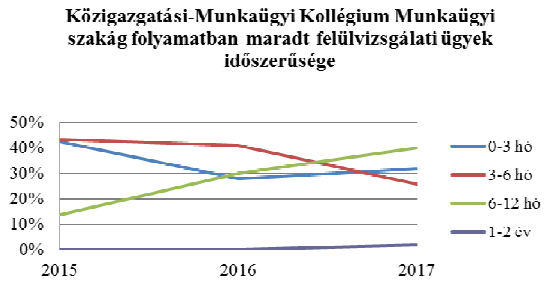

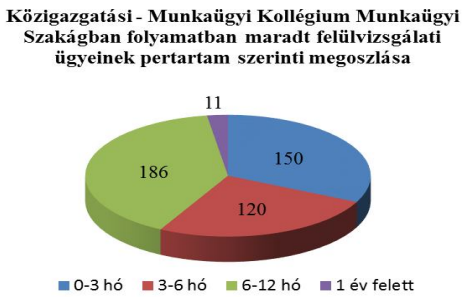

A Munkaügyi Szakágban a 2016-os évben 1 db éven túli folyamatban maradt üggyel szemben, 2017-ben 11 db ügyet nem sikerült befejezni 1 éven belül. Az év közben éven túlivá váló, az év folyamán befejezett ügyek számánál erőteljes visszaesés figyelhető meg, hiszen a befejezett 757 db ügyből 32 db éven túli ügyként lett befejezve. Noha ez az ügyeknek csupán néhány százalékát teszi ki, ugyanakkor a megelőző évek 3-4 db 1 éven túl befejezett ügyével szemben igen magasnak tűnik. A 11 ügy közül közül 10 ügy 2018 januárjában lett befejezve, 1 db ügyben pedig – többszöri halasztást követően – a felek közösen kérték az eljárás szünetelését.

A szakág előző évhez mért időszerűségi adataiban kedvező változás történt a 3-6 hónap közötti ügyeknél, de kissé megemelkedett a 6-12 hónap folyamatban maradt ügyeinek száma, jóllehet ebben az évben fejezett be legtöbbet a szakág a hat hónapon túl érkezett ügyekből.

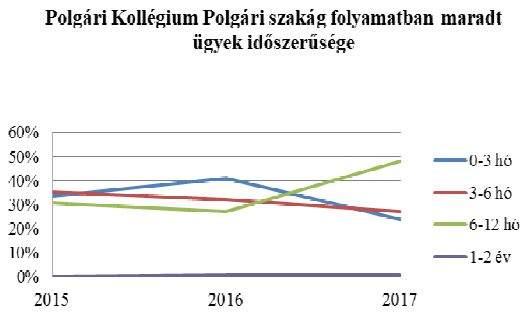

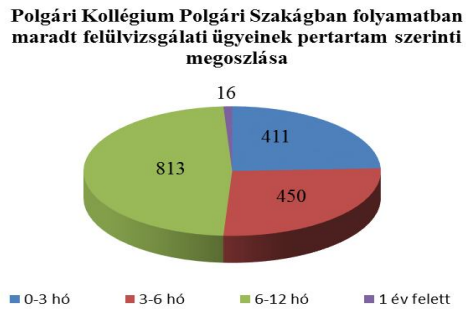

A Polgári Kollégium Polgári Szakága folyamatban maradt ügyeinek fele fél éven belüli pertartamú, éven túli ügy 2017. december 31-én csak 16 db volt. Ugyanakkor 2017-ben 99 db éven túli ügyet fejezett be a szakág, ami arra utal, hogy a folyamatos ügyek számához képest nem jelentős számban, de a Polgári Szakágban is előfordulnak hosszabb pertartamú ügyek. Az utóbbi három év időszerűségi mutatóiról készített grafikonról az olvasható le, hogy a Szakág folyamatban maradt ügyeinek belső időszerűségi mutatóiban a 0-3 hónap tekintetében jelentős csökkenés, a 3-6 hónap vonatkozásában enyhe csökkenés, míg a 6-12 hónap pertartamú ügyek aránya jelentősen emelkedett Az 1 éven túli folyamatban maradt ügyek száma 2017-ben duplájára emelkedett a 2016. évi 8 db üggyel szemben.

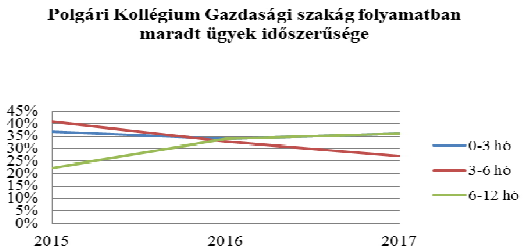

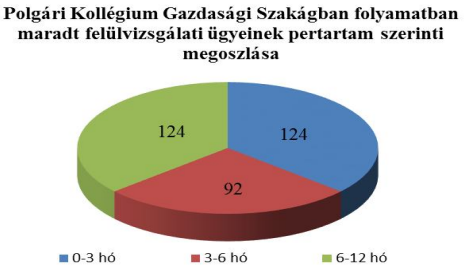

A Polgári Kollégium Gazdasági Szakágban a folyamatban maradt ügyek kétharmada fél éven belüli pertartamú, egyharmada 6-12 hónap közötti, éven túli ügye a szakágnak nem maradt. A befejezett ügyek közül mindössze 3 db ügy volt 1 éven túli. Az elmúlt 3 év időszerűségi adatait bemutató grafikonon azonban látszik, hogy a Gazdasági Szakág folyamatban maradt, fél évet meghaladó pertartamú ügyeinek száma 2016-ban és 2017-ben jelentősen emelkedett, ami részben az utóbbi két év igen magas ügyérkezésével, részben az időközben bekövetkezett nyugállományba vonulásokkal magyarázható.

3. A soron kívüli ügyek

3.1. Büntető Kollégium

A Büntető Kollégiumban lényegében nincs szükség a soronkívüliség intézményére, mivel az ügyek közel 92%-a fél éven belül befejeződik, éven túli folyamatos ügy pedig nincs.

3.2. Közigazgatási-Munkaügyi Kollégium

2017. évben 22 db soron kívüli ügy volt a Közigazgatási-Munkaügyi Kollégiumban, ebből 9 db a közigazgatási szakágban, 13 a munkaügyi szakágban.

Az ügyek soron kívüli elbírálásának jogszabályi keretei változatlanok a korábbi évekhez képest. A soronkívüliség tárgyában döntési jogkörrel rendelkezem, melynek gyakorlása során figyelembe veszem az érintett tanács elnökének, valamint a kollégium vezetőjének a véleményét. A soron kívüli eljárás kivételes lehetőség, figyelemmel az ügyfélegyenlőség alapvető garanciális szabályára, elrendelésének oka vagy a közérdek érintettsége, vagy különös méltánylást érdemlő személyi körülmények. A kollégium mindkét szakágához rendszeresen érkeznek soronkívüliségi kérelmek, a kérelemnek helyt adó döntések száma 2017. évben 20%-os volt.

A soronkívüliség elrendelésének oka 2017. évben a nagyobb számú, azonos ügyből megállapíthatóan a közérdek érintettsége, illetve olyan személyi körülmény, amely indokolttá tette a gyorsabb elbírálást. A kollégium törvény által elrendelt soron kívüli eljárást a Pp. XXIV. fejezete szerinti ügyekben folytat le, ezekben az esetekben az iktatást követően általában 30 napon belül megszületik a Kúria döntése, melynek tárgya az alkotmánybírósági döntés eljárási következményének megállapítása. A munkaügyi szakágban változatlanul a soronkívüliségi kérelmek általában a társadalombiztosítási ellátás megállapításával függenek össze. Ezekben az ügyekben a gyakorlat szintén változatlan, mivel a Kúria az ellátatlanságot kivételes méltánylást érdemlő körülménynek tekinti.

3.3. Polgári Kollégium

A Polgári Kollégiumban 20 soron kívüli eljárás elrendelése iránti ügy volt, a kérelmekről minden esetben a kollégiumvezető javaslata szerint döntöttem.